

Foto: Nomevann fra Nuke

BUDSJETT 2016

ØKONOMIPLAN 2016 – 2019

Vedtatt i kommunestyrets møte 10.12.2015

ÅRSBUDSJETT 2016

ØKONOMIPLAN 2016 – 2019

INNHold

- **Kommunestyrets vedtak**

Årsbudsjett for 2016, og økonomiplan for perioden 2016 - 2019 ble vedtatt av kommunestyret i møte 10. desember 2015, sak 132/15. Særutskrift av kommunestyrets vedtak er tatt inn i dette dokument. Kommunestyrets vedtak avviker noe fra rådmannens forslag. Alle forslag under den politiske behandlingen framkommer av protokollen. Kommunestyrets endelige vedtak finner en til slutt i særutskriften.

Det redegjøres kort for de endringer som ble vedtatt i den politiske behandlingen, se eget punkt nedenfor.

- **Talldel**

Budsjettskjema 1 A og I B (driftsbudsjettet), budsjettskjema 2 A og 2 B (investeringsbudsj.) er ajourført etter kommunestyrets behandling.

Det understrekes at nevnte driftsbudsjettskjema er kommunens vedtatte budsjett, og det er dette nivå som er bindende for administrasjonens disponeringer gjennom budsjettåret. Krav til budsjettendringer oppstår først når det framkommer avvik til disse budsjettforutsetninger.

- **Rådmannens kommentarer**

Grunnlaget for kommunestyrets årsbudsjett- og økonomiplan-vedtak, var rådmannens budsjettkommentarer datert 12.11.2015. Som det framgår av protokollen, ble det foretatt noen endringer i den politiske behandlingen. Disse er innarbeidet i talloppstillingene, men selve tekstdokumentet fra rådmannen som lå til grunn for den politiske behandlingen, er ikke korrigert i etterkant.

Som vedlegg til rådmannens tekstdel følger:

- Notat fra Telemarksforskning v/ Audun Thorstensen: Demografi og kommuneøkonomi.
- Notat fra Telemarksforskning v/ Audun Thorstensen: KOSTRA- og effektivitetsanalyse.

- **Endringer i den politiske behandlingen**

Nedenfor redegjøres kort for de endringer som ble vedtatt i den politiske behandlingen:

Driftsbudsjettet 2016:

Driftsrammene er økt med netto 1,135 mill. kr **sammenlignet med rådmannens forslag**. Endringene fordeler seg slik:

Ansvarsområde 2: Skole- og barnehagesektoren:

- Opprettholde Helgen barnehage: Sektorens ramme styrkes med kr 175.000 (kr 375.000 på årsbasis fra 2017).

Ansvarsområde 3: Helse- og omsorgssektoren:

- Styrke skolehelsetjenesten med netto kr 200.000.

Ansvarsområde 5: Kultur- og næringssektoren:

- Fritidstilbud psykisk utviklingshemmede styrkes med kr 150.000.

Ansvarsområde 6: Teknisk sektor:

- Opprettholde Helgen barnehage: Sektorens ramme styrkes med kr 60.000 (kr 175.000 på årsbasis fra 2017).
- Ikke gjennomføre privatisering av kommunale veger: Rammeøkning kr 750.000.
- Generelt vedlikehold reduseres med kr 200.000.

Endringer vedr fellesinntekter/fellesutgifter:

- Utbytte fra Midt-Telemark kraft og Midt-Telemark energi økes med til sammen kr 665.000.
- Anslaget på renteutgifter reduseres med kr 400.000.
- Forventet, økt skjønnstilskudd fra Fylkesmannen utgjør kr 200.000. Det innebærer at skjønnsmidlene samlet er budsjettet med 9,2 mill. kr, som er 1,2 mill. kr høyere enn det som til nå er bevilget.
- Avsetning til kommunestyrets disposisjonsfond utgjør kr 130.000 i 2016 (kr 165.000 årlig for øvrige år i planperioden).

Investeringsbudsjettet 2016:

Ingen endringer fra rådmannens forslag.

Økonomiplanperioden 2017 – 2019:

Følgende forutsetninger er lagt til grunn i kommunestyrets vedtak – sammenlignet med rådmannens forslag:

Innsparing personalressurser:

Den årlige innsparingen utgjør kr 1 mill. Dette er i talldelen synliggjort som innsparing under hovedansvar 1 Administrative og politiske fellestjenester, selv om det ikke framgår av vedtaket hvor innsparingen skal finne sted.

Driftstilskudd Ulefoss gjestebrygge:

Det er vedtatt en innsparing på kr 50.000 årlig fra 2017 ved å fjerne det kommunale driftstilskuddet.

Rammetilskudd + skatt (frie inntekter):

Det er lagt til grunn en befolkningsøkning på 30 til 50 innbyggere sammenholdt med det såkalte 0-vekst-alternativet som rådmannens forslag var basert på. Frie inntekter er økt med 1,3 mill. kr årlig med virkning fra 2017.

Eiendomsskatt:

Kommunestyrets vedtak innebærer en reversering til 6 promille for utskriving av eiendomsskatt fra og med 2017. Det innebærer en inntektsreduksjon med 2 mill. kr årlig.

Ulefoss 11. januar 2016

Roar Lindstrøm

Budsjett- og regnskapssjef

	Budsjett 2016 - Økonomiplan 2016 - 2019		
	Arkivsaknr: 15/1300		
	Jnr.:	Arkiv	Saksbehandler
Nome kommune	15/13469	K1-150	Roar Lindstrøm
Forvaltningsorgan:		Dato	Sak nr.
Driftsutvalget		24.11.2015	016/15
Formannskapet		26.11.2015	070/15
Eldrerådet		08.12.2015	015/15
Rådet for mennesker med funksjonshemmede		08.12.2015	015/15
Kommunestyret		10.12.2015	132/15

Innstilling fra rådmannen:

Driftsbudsjettet 2016:

1. Rammer og disponering

- Kommunestyret vedtar fellesinntekter og fellesutgifter, og netto driftsrammer for hovedansvarsområdene slik det framgår av budsjettskjema 1A og IB i dokumentets talldel side 1-2.
- Kontantoverføringen til Nome kirkelige fellesråd inngår i hovedansvarsområde 1, og fastsettes til 5,755 mill. kr.
- Tiltak for å tilpasse driften til vedtatte netto driftsrammer, gjennomføres slik det er redegjort for i saksutredningen for de ulike hovedansvarsområder.
- Ved ledighet skal alle stillinger gjennomgå en løpende vurdering om inndragning, endring eller videreføring, og sak fremmes for administrasjonsutvalget, før utlysing og tilsetning foretas. Denne vurderingen skal også gjelde stillinger i etablert turnusordning innenfor helse- og omsorgstjenesten, og ikke-administrative stillinger i grunnskolen og barnehagene.
- Kommunestyret ber rådmannen iverksette nødvendige begrensninger med hensyn til disponering av vedtatte driftsrammer. Alle driftsområder må legge opp en beredskap for å kunne håndtere krav om ytterligere reduksjon i driftsrammene.
- Kommunestyret slutter seg til handlingsplan for disponering av statlige midler til næringsfond og kraftfond slik det framkommer i rådmannens tekstdel.
- Innenfor en samlet ramme på 1,2 mill. kr, delegerer kommunestyret til MTNU AS å forvalte inntil kr 540.000 av Nome kommunes næringsfond. Herunder er kr 40.000 satt av til administrasjon av fondet. Bevilgninger begrenses til kr 50.000 pr sak. Dersom kommunen får tilført en større ramme næringsfondsmidler enn budsjettet, økes tilskuddsrammen som forvaltes av MTNU tilsvarende.

2. Skatter, gebyrer og betalingssatser.

Fellesinntekter

- Det utlignes skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2015.
- Det skrives ut skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2016.

- c) Eiendomsskatt skrives ut på alle skattepliktige eiendommer i kommunen med satser som følger:
- boliger, fritidseiendommer samt våning på gårdsbruk med 7 promille av takst etter fradrag for bunnfradrag med 250.000 pr boenhet.
 - andre skattepliktige eiendommer (næringsseiendommer og verker/bruk) med 7 promille av takst.
- d) Husleie i kommunale boliger øker med 2,1 % med virkning fra 01.04.2016. Det samme gjelder for all korttidsutleie og utleie av andre kommunale bygninger hvor annet ikke er bestemt. Utleiesatsen for kultur-, idretts- og skolebygg beholdes uendret med kr 60 for foreninger og private fra Nome kommune.

Skole- og barnehagesektoren

- e) Foreldrebetaling i kommunale barnehager justeres fra januar 2016 i samsvar med Stortingets endelige vedtak for maksimalsatser pr måned. (Regjeringen foreslår en økning fra 2.580 kr pr måned til kr 2.655 pr måned). I tillegg kreves inn kr 300 for mat i barnehagen. Korttidsplasser, redusert plass og søskenmoderasjon betales forholdsvis.
- f) Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes fra kr 1.780 til kr 1.828 (2,7 % vekst) pr måned for hel plass. Betaling for færre antall dager i uka betales forholdsvis.

Helse og omsorgssektoren

- g) Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.
- h) Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon økes fra kr 147 til kr 150 pr døgn.
- i) Egenbetaling på aktivitetssenter økes fra kr 135 til kr 140. Dette innbefatter måltider og transport.
- j) Pris på salg av middag økes fra kr 66 til kr 76.
- k) Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes. Minsteprisen fastsettes av staten og økes fra kr 186 til kr 190. De øvrige prisene på abonnementet foreslås endret (og avrundet) med en tilsvarende prosent (i overkant av 2 %):

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G	180.136	190
2G – 3G	270.204	765
3G – 4G	360.272	1.015
Over 4G	360.272	1.080

Ingen betaler mer enn selvkost (272 kr/time).

- l) Pris på leie av trygghetsalarm videreføres med kr 250. Installasjon av nøkkelboks videreføres med kr 250 (engangsavgift).

Kultur- og næringssektoren

- m) Elevavgift ved Nome kulturskole øker fra kr 2.720 for skoleåret 2015/2016, til kr 2.790 (2,7 %) for skoleåret 2016/2017.

Teknisk sektor

- n) Vedtatt reglement gir fullstendig grunnlag for betaling av gebyrer (tilknytning/årsgebyrer). Bolig med husbankstørrelse kan få årsgebyrer som følger:
- feiegebyr øker med 19,7 % fra kr 315 pr pipe ekskl mva til kr 377 pr pipe ekskl mva.

- Nome kommune fastsetter renovasjonsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.

- Nome kommune fastsetter slamtømmingsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.

-vanngjebyr er uendret med kr 4.035 ekskl. mva.

-avløpsgebyr øker med 4 % fra kr 5.953 ekskl. mva til kr. 6.191 ekskl. mva.

-tilknytningsavgift vann er uendret med kr 1.000 ekskl. mva.

-tilknytningsavgift avløp er uendret med kr 1.000 ekskl. mva.

- o) Boligeiendommer som ikke helt eller delvis er utleid/utlånt til andre, kan få redusert sine samlede eiendomsgebyrer til kr 7.200 inkl. mva pr. år, etter årlig søknad. Dette under forutsetning av at husstanden har en samlet personinntekt under 2G ved siste ordinære ligning(inntektsåret 2015). Veid G er 89.502 (88.370/90.068) for året 2015. Ved endring av familieforhold og derav endring i inntekt, kan estimering av 2016-ligning nyttes (måles mot veid G for 2016). Teknisk etat administrerer ordningen.

3. Diverse

- Godtgjørelser for politisk arbeid fastsettes i henhold til vedtak i kommunestyret i sak 69/15 i møte 10.09.2015.
- Etablerte rutiner med tilbakerapportering til kommunestyret i form av plan- og økonomimeldinger 2 ganger i løpet av budsjettåret videreføres.
- Nome kommune forlenger den økonomiske hovedavtalen med Telemark Turist as til senest 31.12.2018. Avtalen kan fortsatt sies opp hvert år innen 1.7. før neste kalenderår. Avtalen kan sies opp av alle parter i avtaleperioden dersom det skulle være grunner for det. Oppsigelse for påfølgende kalenderår må gjøres innen 1.7. året før. Nome kommune sier opp avtale knyttet til drift av turistinformasjonsdelen fra 01.01.16. Det lages en ny avtale med Telemark Turist vedrørende denne i løpet av 1 kvartal 2016. Budsjettramme er uendret.

Investeringsbudsjettet 2016:

4. Investeringer for 2016 med finansiering, herunder låneopptak, vedtas med de tiltak og beløp som går fram av budsjettskjema 2A og 2B i talldelen.
5. Det er en forutsetning at alle investeringstiltak er fullfinansierte før igangsetting. I påvente av forventet utbetaling av spillemidler til finansiering av opprusting Nomehallen, tar Nome kommune opp et midlertidig lån på kr 7 mill. Lånet nedbetales så snart utbetaling av spillemidler finner sted.
6. Nome kommune tar opp startlån i Husbanken med kr 2,5 mill. til videre utlån.
7. Rådmannen gis fullmakt til å velge kredittinstitusjon og lånevilkår, herunder løpetid innenfor vedtatt låneramme.
8. Kapitalinntekter av enhver art som inntektsføres i investeringsbudsjettet, avsettes i sin helhet til ubundet investeringsfond dersom det ikke er knyttet særskilte vilkår til inntektene.

Økonomiplan 2017 -19:

9. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2017 - 2019, driftsdel, slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i talldelen.
10. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2017 - 2019, investeringsdel, slik det framgår av budsjettskjema 2B i talldelen.

24.11.2015 DRIFTSUTVALGET

Avstemming:

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

DU-016/15 VEDTAK:

Rådmannens innstilling ble enstemmig vedtatt.

26.11.2015 FORMANNSKAPET

Avstemming:

Forslag fra Sp v/Torunn B. Kleiva:

Forslag til vedtak sammenlignet med rådmannens innstilling									
DRIFTSDELEN									
Økonomiplanen år 2-4									
Årsbudsjett		20	16	20	17	20	18	20	19
		Økte utg.	Økte innt/	Økte utg.	Økte innt	Økte utg.	Økte innt/	Økte utg.	Økte innt/
		Red.innt	Red.utg.	Red.innt	Red.utg.	Red.innt	Red.utg.	Red.innt	Red.utg.
1	Oppretthold Helgen barnehage, skole og barnehage. Ansvar 3	175		375		375		375	
2	Opprettholde Helgen barnehage, teknisk sektor	60		175		175		175	
3.	Redusert renteanslag ved finansiering av Holla ungd.sk		400		400		400		400
4	Ikke gjennomføre privatisering av private veger	750		750		750		750	
5	Redusert styrking vegvedlikehold		105						
6	Redusert kutt lærerårsverk	500		500		500		500	
7	Redusert innsparingskrav økonomisk sosialhjelp								
8	Fjerning driftstilskudd Ulefoss gjestebrygge		50		50		50		50
9	Redusert tilskudd Lunde Slusepark Drift AS		80		80		80		80
10	Innsparingskrav nedbemanningsplan *		500		1500		3000		4500
11	Kutte ergoterapeutstilling også etter 2016				300		300		300
12	Forlenge avdragstid på kommunens gjeld		500		500		500		500
13	Fritidstilbud psykisk utviklingshemmede	150		150		150		150	
14	Avsetning til kommunestyrets disposisjonsfond			880		880		880	
	Sum ialt	1635	1635	2830	2830	2830	4330	2830	5830

*

Kommunestyret vedtar en nedbemanningsplan som et særskilt tiltak i økonomiplanen for 1026-2019 og årsbudsjettet for 2016. Totalt legges til grunn reduksjon/nedbemanningsplan med min. 12 årsverk fram til utgangen av økonomiplan-perioden. Den samlede driften dvs totalt antall årsverk forutsettes nedskalert til min. 3 årsverk innen 01.11.16.

Rådmannen får ansvaret med å følge opp og iverksette tilpasninger slik at denne nedbemanningsplanene realiseres, med reduksjoner innenfor de gitte tidsfristene som her

framgår. Kommunestyret legger til grunn at nedbemanningen i sin helhet kan skje ved at stillingshjemler etter personer som blir pensjonister eller slutter for å gå over i annen stilling utenfor kommuneorganisasjonen, ikke fylles opp på nytt – eller ved at de stillingshjemlene andre interne kommer fra for å fylle opp en hjemmel, dras inn. Rådmannen rapporterer på måloppnåelse og status for nedbemanningsplanen ved de tertialvise plan- og økonomimeldingene og i årsmeldingene.

Forslaget fikk 3 stemmer og falt.

Rådmannens innstilling ble enstemmig tilrådd

FS-070/15 VEDTAK:

Rådmannens innstilling ble enstemmig tilrådd

08.12.2015 ELDRERÅDET

Avstemming:

Fått alt for liten tid i forkant av behandlingen, derfor ingen vedtak

ER-015/15 VEDTAK:

Fått alt for liten tid i forkant av behandlingen, derfor ingen vedtak

08.12.2015 RÅDET FOR MENNESKER MED FUNKSJONSHEMMEDE

Avstemming:

Hovedansvarsområde 32. Helsetjenester

Stillingen som ergoterapeut bør videreføres, det er stort behov, og grupper blir stående uten tilbud.

Psykisk helse/rus:

Det er ikke tatt hensyn til rammeoverføringen på kr. 467.000.

Dette bør bli tatt hensyn til.

Enstemmig enighet

RFFH-015/15 VEDTAK:

Hovedansvarsområde 32. Helsetjenester

Stillingen som ergoterapeut bør videreføres, det er stort behov, og grupper blir stående uten tilbud.

Psykisk helse/rus:

Det er ikke tatt hensyn til rammeoverføringen på kr. 467.000.

Dette bør bli tatt hensyn til.

Enstemmig enighet

10.12.2015 KOMMUNESTYRET

Avstemming:

Forslag fra Frp v/Gry Anette R. Amundsen:

Reduksjon mellomledernivå 600 000

Omorganisering av sentraladministrasjon 1 mill.

Likebehandling vedrørende veier 750 000.

Fjerning av driftstilskudd gjestebrygga 60 000 (i 2016).

Sum 2410 000

Ingen økning i eiendomsskatt 2 mill

Økt veivedlikehold 210 000

Ungdomsarbeid 200 000

Sum 2410 000

Forslaget falt med 25 mot 4 stemmer.

Forslag fra AP, H, SV Krf, SP og V v/Knut Helkås Dahl:

Endringsforslag i forhold til rådmannens innstilling					
DRIFTSDELEN					
Årsbudsjett		Økonomiplanen år 2-4			
		2016	2017	2018	2019
		Økte innt./ red.utg.	Økte innt./ red.utg.	Økte innt./ red.utg.	Økte innt./ red.utg.
1.	Opprettholde Helgen barnehage, skole og barnehage, øk.utg	175	375	375	375
2.	Opprettholde Helgen barnehage, teknisk sektor	60	175	175	175
3.	Redusert renteanslag ved finansiering av Holla 10-årige skole	-400	-400	-400	-400
4.	Ekstra utbytte MTE og MTK økt inntekt	-665	-665	-400	-400
5.	Ekstra skjønnsstilskudd økt inntekt	-200	-200	-200	-200
6.	Reversere økning av eiendomsskatt	7 0/00	2 000	2 000	2 000
7.	Økning med 30 til 50 nye innbyggere		-1300	-1 300	-1 300
.	Innsparing personalressurser		-1000	-1000	-1000
8.	Ikke gjennomføre privatisering av kommunale veger	750	750	750	750
9.	Redusert styrking vegvedlikehold	-200	-200	-200	-200
10.	Styrke skolehelsetjenesten	300	300	300	300
11.	Ekstra midler til skolehelsetjenesten	-100	-100	-100	-100
12.	Fjerne driftstilskudd Ulefoss gjestebrygge		-50	-50	-50
13.	Fritidstilbud psykisk utviklingshemmede «KOMPIS»	150	150	150	150
	Kommunens disposisjonsfond	x)130	165	165	165

x) herfra går innfl.pakker

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Verbalforslag fra Frp v/Gry Anette R. Amundsen:

‘Fra og med første møte i 2016 oppretter formannskapet dialog med næringslivet i Nome.

Dette for å ha en tett dialog for tilrettelegging for å beholde og skape arbeidsplasser i Nome.

Først ut er Bandak.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Forslag fra Frp v/Tove Aandahl:

Kommunestyret ber om en sak om hvordan vi skal avhjelpe den pressede situasjonen på sjukeheimen hva gjelder blant annet bruken av dobbeltrom på kort og lang sikt. Saken bør fremmes i første kommunestyremøte i 2016.

Forslaget ble vedtatt med 27 mot 2 stemmer.

Forslag fra Sp og V v/Anders Hjelseth:

Nome kommunestyre vil ta initiativ til å starte arbeidet med å etablere en sammenhengende gang- og sykkelveg langs stamveg 36. I forbindelse med utbyggingen av Slåttekås-Årnes vil det bygges gang- og sykkelveg på denne strekningen. Dette forslaget er derfor aktuelt for den del av strekningen Slåttekås-Skien grense som ikke har gang- og sykkelveg fra før.

Kommunestyret ber rådmannen komme tilbake med en sak som redegjør for saksgangen ved utbygging av gang- og sykkelveg langs stamveg og normal arbeidsfordeling mellom stat og kommune. Saken skal også inneholde et kostnadsoverslag dersom Nome kommune forskutterer planarbeidet i forbindelse med en utbygging av gang- og sykkelveg på de aktuelle strekningene.

Forslaget ble vedtatt mot 1 stemme.

Forslag fra SV v/Arvid Høgvoll:

Rådmannen bes ansvarsfeste aktivt arbeid med tilflytting av nye innbyggere til sin stab.

Forslaget ble vedtatt mot 2 stemmer.

Forslag fra SP v/Vidar Høglid:

Velkomstpakke til nyinnflyttede.

Tillegg til forslag fra koalisjonen;

Gi et års abonnement av KANALEN til alle nyinnflyttede.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Forslag fra Frp v/Gry Anette R. Amundsen:

Innbyggere som ønsker å bygge og bo i Nome (nyetableringer) vil slippe eiendomsskatt i 10 år.

Forslaget ble satt opp mot H sitt forslag om fritak fra eiendomsskatt, og falt med 25 mot 4 stemmer.

Verbalforslag fra koalisjonen v/Jarl-Håvard Borgen:

- **Velkomstpakke nyinnflyttede**

Det skal utarbeides en velkomstpakke til alle nyinnflyttede i Nome kommune.

Pakken skal inneholde en hilsen fra ordføreren,

Informasjon om

- Nome kommune,
- lag og foreninger
- kollektivtilbud

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Nyfødt gave

Alle nyfødte skal motta en hilsen med en liten gave fra kommunen

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Fritak for eiendomsskatt første 5 år

- Nyinnflyttede
- Førstegangsetablerere
- Nybygg

Forslaget ble satt opp mot Frp sitt forslag om fritak fra eiendomsskatt, og ble vedtatt med 25 mot 4 stemmer.

Boligbygging

- Det skal klargjøres boligtomter i Lunde
- Det skal etableres kontakt med private aktører med tanke på bygging av leiligheter i Lunde og på Ulefoss
- Salg av eiendommer?
Formannskapet skal holdes løpende orientert om dette, og planer skal foreligge i løpet av første halvår -16.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Kommunalt eiendomsselskap

- Rådmannen får i oppdrag å utrede opprettelsen av et kommunalt eiendomsselskap organisert som et kommunalt foretak – KF, KL kap. 11, for forvaltning og drift av Nome kommunes eiendommer. Mulighet for oppløsning av stiftelsene NOBO og NOBEF skal også utredes. Om mulig legges forvaltning og drift av disse innunder foretaket.

Forslaget ble vedtatt med 23 mot 6 stemmer.

Etatsstruktur

- **Rådmannen bes legge fram en sak om endring av nåværende etatsmodell, og i den sammenheng vurdere følgende endringer:**
- Det opprettes en etat for kultur-, plan- og utvikling. Etaten har ansvar for tjenester som tidligere ble ivaretatt av teknisk etat, bortsett fra eiendomsforvaltning (om det opprettes et eiendomsselskap)
I tillegg skal kultur- og utviklingsoppgaver, tidligere ivaretatt av kultur- og næringsetaten, bortsett fra kulturskolen, ligge under dette ansvarsområdet. Folkebiblioteket i Nome skal inngå i denne etaten.

Forslaget ble vedtatt med 25 mot 4 stemmer.

Det opprettes en oppvekstetat. Denne skal ivareta skole-, barnehage-, og kulturskole-, samt pp tjenester og barnevernstjenester.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Næringsarbeid og forvaltning av Nome kommunes næringsfondsmidler legges i sin helhet til MTNU.

Forslaget ble vedtatt med 25 mot 4 stemmer.

Forslag fra H v/Jarl-Håvard Borgen:

Kommunestyret ber rådmannen sette ned en gruppe for å planlegge gang- og sykkelstier langs fylkes- og kommunale veier i Nome kommune.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

Forslag fra ordfører:

Nome kommune ønsker i tråd med vedtatt reiselivsplan å bidra til medfinansiering av utviklings av nærmiljøanlegg i Lunde Slusepark. Tiltak er også i samsvar med kommunal prioritering av spillemiddelsøknader (k-sak 123/15) fra Nome kommune for 2016. Tiltaket finansieres gjennom investeringsbudsjettet for 2017 med kr. 200 000.-

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

KOMMUNESTYRETS VEDTAK SER SLIK UT:

Driftsbudsjettet 2016:

1. Rammer og disponering

- a) Kommunestyret vedtar fellesinntekter og fellesutgifter, og netto driftsrammer for hovedansvarsområdene slik det framgår av budsjettskjema 1A og IB i dokumentets talldel side 1-2.
Ajournført budsjettskjema etter kommunestyrets behandling vedlegges protokollen.
- b) Kontantoverføringen til Nome kirkelige fellesråd inngår i hovedansvarsområde 1, og fastsettes til 5,755 mill. kr.
- c) Tiltak for å tilpasse driften til vedtatte netto driftsrammer, gjennomføres slik det er redegjort i saksutredningen for de ulike hovedansvarsområder, med endringer som framgår av den politiske behandlingen.
- d) Ved ledighet skal alle stillinger gjennomgå en løpende vurdering om inndragning, endring eller videreføring, og sak fremmes for administrasjonsutvalget, før utlysing og tilsetning foretas. Denne vurderingen skal også gjelde stillinger i etablert turnusordning innenfor helse- og omsorgstjenesten, og ikke-administrative stillinger i grunnskolen og barnehagene.
- e) Kommunestyret ber rådmannen iverksette nødvendige begrensninger med hensyn til disponering av vedtatte driftsrammer. Alle driftsområder må legge opp en beredskap for å kunne håndtere krav om ytterligere reduksjon i driftsrammene.
- f) Kommunestyret slutter seg til handlingsplan for disponering av statlige midler til næringsfond og kraftfond slik det framkommer i rådmannens tekstdel.
- g) Innenfor en samlet ramme på 1,2 mill. kr, delegerer kommunestyret til MTNU AS å forvalte inntil kr 540.000 av Nome kommunes næringsfond. Herunder er kr 40.000 satt av til administrasjon av fondet. Bevilgninger begrenses til kr 50.000 pr sak. Dersom kommunen får tilført en større ramme næringsfondsmidler enn budsjettet, økes tilskuddsrammen som forvaltes av MTNU tilsvarende.

2. Skatter, gebyrer og betalingssatser.

Fellesinntekter

- a) Det utlignes skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2015.
- b) Det skrives ut skatt på formue/inntekt med maksimalsatser for inntektsåret 2016.
- c) Eiendomsskatt skrives ut på alle skattepliktige eiendommer i kommunen med satser som følger:
 - boliger, fritidseiendommer samt våning på gårdsbruk med 7 promille av takst etter fradrag for bunnfradrag med 250.000 pr boenhet.
 - andre skattepliktige eiendommer (næringsseiendommer og verker/bruk) med 7 promille av takst.
- d) Husleie i kommunale boliger øker med 2,1 % med virkning fra 01.04.2016.
Det samme gjelder for all korttidsutleie og utleie av andre kommunale bygninger hvor annet ikke er bestemt.

Utleiesatsen for kultur-, idretts- og skolebygg beholdes uendret med kr 60 for foreninger og private fra Nome kommune.

Skole- og barnehagesektoren

- e) Foreldrebetaling i kommunale barnehager justeres fra januar 2016 i samsvar med Stortingets endelige vedtak for maksimalsatser pr måned. (Regjeringen foreslår en økning fra 2.580 kr pr måned til kr 2.655 pr måned). I tillegg kreves inn kr 300 for mat i barnehagen.

Korttidsplasser, redusert plass og søskenmoderasjon betales forholdsvis.

- f) Foreldrebetaling i skolefritidsordninga økes fra kr 1.780 til kr 1.828 (2,7 % vekst) pr måned for hel plass. Betaling for færre antall dager i uka betales forholdsvis.

Helse og omsorgssektoren

- g) Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.
- h) Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon økes fra kr 147 til kr 150 pr døgn.
- i) Egenbetaling på aktivitetssenter økes fra kr 135 til kr 140. Dette innbefatter måltider og transport.
- j) Pris på salg av middag økes fra kr 66 til kr 76.
- k) Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes. Minsteprisen fastsettes av staten og økes fra kr 186 til kr 190. De øvrige prisene på abonnementet foreslås endret (og avrundet) med en tilsvarende prosent (i overkant av 2 %):

	Nettoinntekt før særfradrag	Pris abonnement pr mnd.
Inntil 2G	180.136	190
2G – 3G	270.204	765
3G – 4G	360.272	1.015
Over 4G	360.272	1.080

Ingen betaler mer enn selvkost (272 kr/time).

- l) Pris på leie av trygghetsalarm videreføres med kr 250. Installasjon av nøkkelboks videreføres med kr 250 (engangsavgift).

Kultur- og næringssektoren

- m) Elevavgift ved Nome kulturskole øker fra kr 2.720 for skoleåret 2015/2016, til kr 2.790 (2,7 %) for skoleåret 2016/2017.

Teknisk sektor

- n) Vedtatt reglement gir fullstendig grunnlag for betaling av gebyrer (tilknytning/årsgebyrer). Bolig med husbankstørrelse kan få årsgebyrer som følger:

-feiegebyr øker med 19,7 % fra kr 315 pr pipe ekskl mva til kr 377 pr pipe ekskl mva.

- Nome kommune fastsetter renovasjonsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.

- Nome kommune fastsetter slamtømmingsgebyr lik det IATA IKS vedtar som sitt inntektskrav.

-vanngjebyr er uendret med kr 4.035 ekskl. mva.

-avløpsgebyr øker med 4 % fra kr 5.953 ekskl. mva til kr. 6.191 ekskl. mva.

-tilknytningsavgift vann er uendret med kr 1.000 ekskl. mva.

-tilknytningsavgift avløp er uendret med kr 1.000 ekskl. mva.

- o) Boligeiendommer som ikke helt eller delvis er utleid/utlånt til andre, kan få redusert sine samlede eiendomsgebyrer til kr 7.200 inkl. mva pr. år, etter årlig søknad. Dette under forutsetning av at husstanden har en samlet personinntekt under 2G ved siste ordinære ligning(inntektsåret 2015).

Veid G er 89.502 (88.370/90.068) for året 2015. Ved endring av familieforhold og derav endring i inntekt, kan estimering av 2016-ligning nyttes (måles mot veid G for 2016). Teknisk etat administrerer ordningen.

3. Diverse

- a) Godtgjørelser for politisk arbeid fastsettes i henhold til vedtak i kommunestyret i sak 69/15 i møte 10.09.2015.
- b) Etablerte rutiner med tilbakerapportering til kommunestyret i form av plan- og økonomimeldinger 2 ganger i løpet av budsjettåret videreføres.
- c) Nome kommune forlenger den økonomiske hovedavtalen med Telemark Turist as til senest 31.12.2018. Avtalen kan fortsatt sies opp hvert år innen 1.7. før neste kalenderår. Avtalen kan sies opp av alle parter i avtaleperioden dersom det skulle være grunner for det. Oppsigelse for påfølgende kalenderår må gjøres innen 1.7. året før. Nome kommune sier opp avtale knyttet til drift av turistinformasjonsdelen fra 01.01.16. Det lages en ny avtale med Telemark Turist vedrørende denne i løpet av 1 kvartal 2016. Budsjettramme er uendret.
- d) Fra og med første møte i 2016 oppretter formannskapet dialog med næringslivet i Nome. Dette for å ha en tett dialog for tilrettelegging for å beholde og skape arbeidsplasser i Nome. Først ut er Bandak.
- e) Kommunestyret ber om en sak om hvordan vi skal avhjelpe den pressede situasjonen på sjukeheimen hva gjelder blant annet bruken av dobbeltrom på kort og lang sikt. Saken bør fremmes i første kommunestyremøte i 2016.
- f) Nome kommunestyre vil ta initiativ til å starte arbeidet med å etablere en sammenhengende gang- og sykkelveg langs stamveg 36. I forbindelse med utbyggingen av Slåttekås-Årnes vil det bygges gang- og sykkelveg på denne strekningen. Dette forslaget er derfor aktuelt for den del av strekningen Slåttekås-Skien grense som ikke har gang- og sykkelveg fra før. Kommunestyret ber rådmannen komme tilbake med en sak som redegjør for saksgangen ved utbygging av gang- og sykkelveg langs stamveg og normal arbeidsfordeling mellom stat og kommune. Saken skal også inneholde et kostnadsoverslag dersom Nome kommune forskutterer planarbeidet i forbindelse med en utbygging av gang- og sykkelveg på de aktuelle strekningene.
- g) Rådmannen bes ansvarsfeste aktivt arbeid med tilflytting av nye innbyggere til sin stab.
- h) Velkomstpakke nyinnflyttede
Det skal utarbeides en velkomstpakke til alle nyinnflyttede i Nome kommune. Pakken skal inneholde en hilsen fra ordføreren,

- Informasjon om
- Nome kommune,
 - lag og foreninger
 - kollektivtilbud
 - Et års abonnement av Kanalen
- i) Nyfødt gave
Alle nyfødte skal motta en hilsen med en liten gave fra kommunen
- j) Fritak for eiendomsskatt første 5 år
- a. Nyinnflyttede
 - b. Førstegangsetablerere
 - c. Nybygg
- k) Boligbygging
- a. Det skal klargjøres boligtomter i Lunde
 - b. Det skal etableres kontakt med private aktører med tanke på bygging av leiligheter i Lunde og på Ulefoss
 - c. Salg av eiendommer?
- Formannskapet skal holdes løpende orientert om dette, og planer skal foreligge i løpet av første halvår -16.
- l) Kommunalt eiendomsselskap
Rådmannen får i oppdrag å utrede opprettelsen av et kommunalt eiendomsselskap organisert som et kommunalt foretak – KF, KL kap. 11, for forvaltning og drift av Nome kommunes eiendommer. Mulighet for oppløsning av stiftelsene NOBO og NOBEF skal også utredes. Om mulig legges forvaltning og drift av disse innunder foretaket.
- m) Etatsstruktur
Rådmannen bes legge fram en sak om endring av nåværende etatsmodell, og i den sammenheng vurdere følgende endringer:
- Det opprettes en etat for kultur-, plan- og utvikling. Etaten har ansvar for tjenester som tidligere ble ivaretatt av teknisk etat, bortsett fra eiendomsforvaltning (om det opprettes et eiendomsselskap)
I tillegg skal kultur- og utviklingsoppgaver, tidligere ivaretatt av kultur- og næringsetaten, bortsett fra kulturskolen, ligge under dette ansvarsområdet. Folkebiblioteket i Nome skal inngå i denne etaten.
 - Det opprettes en oppvekstetat. Denne skal ivareta skole-, barnehage-, og kulturskole-, samt pp tjenester og barnevernstjenester.
 - Næringsarbeid og forvaltning av Nome kommunes næringsfondsmidler legges i sin helhet til MTNU.
- n) Kommunestyret ber rådmannen sette ned en gruppe for å planlegge gang- og sykkelstier langs fylkes- og kommunale veier i Nome kommune.
- o) Nome kommune ønsker i tråd med vedtatt reiselivsplan å bidra til med finansiering av utviklings av nærmiljøanlegg i Lunde Slusepark. Tiltak er også i samsvar med kommunale prioritering av spillemiddelsøknader (k-sak 123/15) fra Nome kommune for 2016. Tiltaket finansieres gjennom investeringsbudsjettet for 2017 med kr. 200 000.-

Investeringsbudsjettet 2016:

4. Investeringer for 2016 med finansiering, herunder låneopptak, vedtas med de tiltak og beløp som går fram av budsjettskjema 2A og 2B i talldelen.
Ajournført budsjettskjema etter kommunestyrets behandling vedlegges protokollen.
5. Det er en forutsetning at alle investeringstiltak er fullfinansierte før igangsetting.

I påvente av forventet utbetaling av spillemidler til finansiering av opprusting Nomehallen, tar Nome kommune opp et midlertidig lån på kr 7 mill. Lånet nedbetales så snart utbetaling av spillemidler finner sted.

6. Nome kommune tar opp startlån i Husbanken med kr 2,5 mill. til videre utlån.
7. Rådmannen gis fullmakt til å velge kredittinstitusjon og lånevilkår, herunder løpetid innenfor vedtatt låneramme.
8. Kapitalinntekter av enhver art som inntektsføres i investeringsbudsjettet, avsettes i sin helhet til ubundet investeringsfond dersom det ikke er knyttet særskilte vilkår til inntektene.

Økonomiplan 2017 -19:

9. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2017 - 2019, driftsdel, slik det framgår av budsjettskjema 1A og 1B i talldelen.
Ajournført budsjettskjema etter kommunestyrets behandling vedlegges protokollen.
10. Kommunestyret vedtar retningsgivende økonomiplan for perioden 2017 - 2019, investeringsdel, slik det framgår av budsjettskjema 2B i talldelen.
Ajournført budsjettskjema etter kommunestyrets behandling vedlegges protokollen.

(Kommunestyret gjør endelig vedtak).

Kopi av saksutredning med vedtak sendes:

Rådmannens ledergruppe
Biblioteksjefen
Brannsjefen
Telemark kommunerevisjon IKS
Fylkesmannen i Telemark (særskilt ekspedisjon)
Kommunalbanken

BUDSJETT 2016 ØKONOMIPLAN 2016 – 2019

TALLDEL

Ajourført etter kommunestyrets
behandling i møte 10.12.2015

Innhold:	Side
1. Budsjettskjema 1 A og 1 B: Hovedrammer drift for økonomiplanperioden 2016 – 2019	1
2. Budsjettskjema 2 A: Investeringsbudsjett for 2016	3
3. Budsjettskjema 2 B: Investeringsprogram 2016 - 2019	4

HOVEDDRAMMER DRIFT	Regnskap	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	ØKONOMIPLAN				Vekst fra	Vekst fra
Beløp i 1.000 kr	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2016	2017	2018	2019	oppr. 2015	reg. 2015
			Oppr	Regulering	Regulering	Regulert		16-priser	16-priser	16-priser	til 2016	til 2016
				PLØM 1	PLØM 2							
Kommunens frie inntekter	338 867	347 364	345 053	-2 953	300	342 400	353 700	357 250	359 400	361 450	2,5	3,3
Herav:												
Skatt på inntekt og formue	132 053	133 614	138 100	1 700	300	140 100	147 600	149 100	150 600	152 200	6,9	5,4
Rammetilskudd	206 814	213 750	206 953	-6 353		200 600	206 100	208 150	208 800	209 250	-0,4	2,7
Rammetilskudd - ekstra skjønnsmidler				1 700		1 700						
Eiendomsskatt netto	21 715	21 880	21 900		-500	21 400	23 500	20 990	20 300	19 700	7,3	9,8
Andre generelle inntekter	1 907	1 263	1 780	0	-600	1 180	1 180	1 180	1 180	1 180	-33,7	0,0
Herav:												
Konsesjonsavgifter	179	184	180			180	180	180	180	180	0,0	0,0
Konsesjonskraftinntekter	1 728	1 079	1 600		-600	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	-37,5	0,0
Andre generelle statstilskudd m.v.	39 265	37 947	37 450	0	2 900	40 350	44 825	46 650	47 200	47 450	19,7	11,1
Herav:												
Rente- og avdragskompensasjon tidl års investeringer	2 812	2 868	2 800		-100	2 700	2 625	2 400	2 100	2 000	-6,3	-2,8
Momskompensasjon investeringer	2 774	0	0			-	-	-	-	-		
Vertskommunetilskudd drift asylmottak	1 476	1 900	1 850			1 850	1 900	1 900	1 900	1 900	2,7	2,7
Vertskommunetilskudd psykisk utviklingshemmede	24 125	24 953	25 000			25 000	25 100	24 450	24 450	24 450	0,4	0,4
Integreringstilskudd flyktninger	8 078	8 226	7 800		3 000	10 800	15 200	17 900	18 750	19 100	94,9	40,7
SUM FELLESINNEKTER	401 754	408 454	406 183	-2 953	2 100	405 330	423 205	426 070	428 080	429 780	4,2	4,4
FINANSUTGIFTER:												
Renteinntekter og utbytte	15 411	8 082	8 030	520	0	8 550	8 665	8 615	8 565	8 515	7,9	1,3
Herav:												
Renteinntekter	2 468	2 224	2 060			2 060	2 000	1 950	1 900	1 850	-2,9	-2,9
Utbytte Midt-Telemark Energi	3 336	3 440	3 500	500		4 000	3 865	3 865	3 865	3 865	10,4	-3,4
Utbytte Midt-Telemark kraft	9 607	2 418	2 470	20		2 490	2 800	2 800	2 800	2 800	13,4	12,4
Renteutgifter på lån pr 31.12.2015	12 600	12 470	12 325	-140		12 185	11 100	12 200	11 500	10 800	-9,9	-8,9
Avdrag på innlån til egne formål pr 31.12.2015	17 154	17 624	15 300			15 300	17 900	18 600	18 000	17 400	17,0	17,0
Renter og avdrag på nye lån i planperioden							375	900	1 225	1 550		
FINANSUTGIFTER NETTO	14 343	22 012	19 595	-660	0	18 935	20 710	23 085	22 160	21 235	5,7	9,4
AVSETNINGER:												
Herav:												
Til fri disponibel avsetning	4 761	0	4 238	-638	-400	3 200	6 430	6 117	8 022	9 667	51,7	100,9
Herav:												
Avsetning til k-styrets disposisjonsfond	4 761	0	4 238	-4 238		-	130	2 117	2 922	4 217	-96,9	
Avsetning til disposisjonsfond flyktninger					1 500	1 500		4 000	5 100	5 450		
Inndecking av regnskapsunderskudd 2014				3 600	-1 900	1 700	6 300					
Øvrige avsetninger	239	310	180	0		180	180	180	180	180	0,0	0,0
Herav:												
Avsetning til kraftfond	179	184	180			180	180	180	180	180	0,0	0,0
Avsetning til bundne fonds	60	126										
Bruk av fri disponibel avsetning	5 758	625	2 500	0	1 685	4 185	-	-	-	-	-100,0	-100,0
Herav:												
Bruk av k-styrets disposisjonsfond		625	2 500		1 685	4 185						
Bruk av tidligere års overskudd	5 758					-						

HOVEDDRAMMER DRIFT	Regnskap	Regnskap	Budsjett	Budsjett	Budsjett	Budsjett	ØKONOMIPLAN				Vekst fra	Vekst fra
Beløp i 1.000 kr	2013	2014	2015	2015	2015	2015	2016	2017	2018	2019	oppr. 2015	reg. 2015
			Oppr	Regulering	Regulering	Regulert		16-priser	16-priser	16-priser	til 2016	til 2016
				PLØM 1	PLØM 2							
Bruk av øvrige avsetninger	0	0										
AVSETNINGER NETTO	-758	-315	1 918	-638	-2 085	-805	6 610	6 297	8 202	9 847	244,6	-921,1
Til finansiering av inv.budsjett	4 220	0	1 500		50	1 550	1 600	1 600	1 600	1 600	6,7	3,2
PENSJONSKOSTNADER	-2 319	2 740	2 700	0	-215	2 485	1 565	2 550	3 600	4 700	-42,0	-37,0
Herav:												
Avregn pensjonskostn/Premieavvik i år	-5 628	-965	-3 700			-3 700	-4 255	-4 000	-3 300	-2 500	15,0	15,0
Avskrivning av premieavvik foregående år	3 309	3 705	6 400		-215	6 185	5 820	6 550	6 900	7 200	-9,1	-5,9
SUM TIL FORD. DRIFTSOMR.:	386 268	384 017	380 470	-1 655	4 350	383 165	392 720	392 538	392 518	392 398	3,2	2,5
Administrative og politiske fellestjenester	63 429	62 862	62 186	-900	1 900	63 186	64 076	63 576	63 326	63 626	3,0	1,4
Skole- og barnehagesektoren	112 149	112 924	112 583	-300	300	112 583	116 019	116 074	116 074	116 074	3,1	3,1
Helse- og omsorgssektoren	173 768	180 404	171 711	-300	1 500	172 911	178 952	178 952	178 952	178 952	4,2	3,5
Biblioteksektoren	2 077	2 224	2 169	-40		2 129	2 168	2 168	2 168	2 168	0,0	1,8
Kultur- og næringssektoren	11 557	10 462	9 600	-50	50	9 600	9 854	9 854	10 104	9 704	2,6	2,6
Teknisk sektor ekskl vann og avløp	32 009	31 920	31 858	-65	600	32 393	31 868	32 131	32 111	32 091	0,0	-1,6
Teknisk sektor: Vann	-4 447	-4 070	-4 306			-4 306	-4 318	-4 318	-4 318	-4 318	0,3	0,3
Teknisk sektor: Avløp	-4 094	-4 436	-5 061			-5 061	-5 629	-5 629	-5 629	-5 629	11,2	11,2
Vertskommune interkommunalt samarbeid (MTBR)	-180	-327	-270			-270	-270	-270	-270	-270	0,0	0,0
SUM FORSLAG DRIFTSRAMMER:	386 268	391 963	380 470	-1 655	4 350	383 165	392 720	392 538	392 518	392 398	3,2	2,5
BALANSE	0	-7 946	0	0	0	-	-	-	-	-		

BUDSJETTSKJEMA 2A - INVESTERINGSBUDSJETTET

Beløp i 1.000 kr	Budsjett 2016	Budsjett 2015	Regnskap 2014
Investeringer i anleggsmidler	76 505	120 675	43 574
Utlån og forskutteringer	2 500	4 000	4 841
Kjøp av aksjer og andeler	1 600	1 500	1 475
Avdrag på lån (formidlingslån)	1 300	1 300	4 005
Avsetninger			2 793
Årets finansieringsbehov	81 905	127 475	56 688
Finansiert slik:			
Bruk av lånemidler	56 500	95 800	40 639
Inntekter fra salg av anleggsmidler			205
Tilskudd til investeringer	9 975	8 000	
Kompensasjon for merverdiavgift	10 530	18 750	4 406
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	1 300	1 300	10 607
Andre inntekter			
Sum ekstern finansiering	78 305	123 850	55 857
Overført fra driftsbudsjettet	1 600	1 500	
Bruk av avsetninger	2 000	2 125	831
SUM finansiering	81 905	127 475	56 688
Udekket/Udisponert	-	-	-

Beløp i hele 1.000 kr	ØKONOMIPLAN			
	2016	2017	2018	2019
1: Sentral virksomhet/fellesfunksjoner	3 350	3 600	3 450	3 400
Herav:				
Ramme for IT-utvikling - fellesramme	1 000	1 000	1 000	1 000
Egenkapitalinnskudd KLP	1 600	1 600	1 600	1 600
Rammebevilgning kirkelige formål	750	1 000	850	800
2: Skole- og barnehagesektoren	150	150	150	150
Herav:				
Ramme for IT-utvikling	150	150	150	150
7: Interkommunale tiltak - brann	170	800	800	650
Herav:				
Kjøp av transportmidler - brann	0	800	800	650
Brannbekledning - HMStiltak	170			
6: Teknisk sektor ekskl VA-sektoren	56 435	8 375	6 300	5 300
Herav:				
Diverse transportmidler/utstyr				
Ramme for utstyr/bil	500	500	500	500
Veger og plasser				
Trafikksikkerhetstiltak	1 000	1 000	1 000	1 000
Opprusting bruer		1 500	1 000	
Stedsutvikling Ulefoss	500			
Asfaltering	700	1 000	1 000	1 000
Rehabilitering kulvert Hollavegen	1 000			
Utskifting av gatelys	600	800	600	600
Lunde slusepark - nærmiljøanlegg		200		
Eiendomsforvaltning				
Opprusting kommunale eiendommer	1 500	1 500	1 500	1 500
ENØK-tiltak kommunale bygg	800	1 000	700	700
Brannsikring av kommunale bygg	1 000			
Brannsikring Øvre Verket	820			
Carporter til hjemmesykepleiens biler i Lunde	150			
Utbygging Holla ungdomsskole	26 500			
Holla kirkeruin	875	875		
Rehabilitering Muddern	1 150			
Opprusting Nomehallen	19 340			
SUM INVESTERINGER EKS. VANN/AVLØP	60 105	12 925	10 700	9 500
Vann og avløp	18 000	15 000	15 200	13 600
Herav:				
Ramme diverse VA-prosjekter	18 000	15 000	15 200	13 600

Beløp i hele 1.000 kr

ØKONOMIPLAN

	2016	2017	2018	2019
--	------	------	------	------

SUM INVESTERINGER INKL VA	78 105	27 925	25 900	23 100
----------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

FINANSIERING:

Nytt lån - ikke-selvfinansierende prosjekter	-15 000	-6 200	-7 000	-6 000
Nytt lån - skoleutbygging Holla	-21 000			
Nytt lån - vann/avløps-prosjekter	-18 000	-15 000	-15 200	-13 600
Sum bruk av lån	-54 000	-21 200	-22 200	-19 600
Statstilskudd trafiksikkerhetstiltak	-500	-500	-500	-500
Tilskudd fra Riksantikaren Holla kirkeruin	-700	-700		
Tilskudd Sparebankstiftelsen til Muddern	-1 000			
Eksterne tilskudd brannsikring Øvre Verket	-775			
Spillemidler opprusting Nomehallen	-7 000			
Bruk av investeringsfond	-2 000	-2 000		
Momskompensasjon investeringer	-10 530	-1 925	-1 600	-1 400
Overføring fra drift (til egenkap.innskudd)	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
Sum finansiering:	-78 105	-27 925	-25 900	-23 100

Kommunestyret

Dato: 12.11.2015

Vår ref:
15/1300-17

Arkivkode:
K1-150

Deres ref:

Saksbehandler:
Bjørn G. Andersen, 35946301
bjan@nome.kommune.no

Budsjett 2016 - Økonomiplan 2016-19. Rådmannens tekstdel

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	4
1.1 Framdrift i budsjettarbeidet.....	4
1.2 Generelle budsjettforutsetninger.....	5
1.3 Inndeling i hovedansvarsområder og tjenesteområder.....	5
1.4 Delegering av budsjettmyndighet.....	6
1.5 Rapportering i budsjettåret.....	6
1.6 Sentrale bestemmelser vedr årsbudsjett og økonomiplan.....	6
2. Rammebetingelser.....	7
2.1 Statens økonomiske opplegg.....	7
2.2 KOSTRA-nøkkeltall fra 2014.....	8
2.3 Befolkningsutvikling.....	10
2.4 Demografi og KOSTRA-analyse.....	10
2.4.1 Demografi og kommuneøkonomi:.....	11
2.4.2 KOSTRA-analyse:.....	13
3. Økonomiske hovedutfordringer i planperioden.....	19
3.1 Gjennomgang av hovedutfordringene.....	19
3.2 Formannskapetets signaler.....	24
4 Driftsbudsjettet: Fellesinntekter og fellesutgifter.....	25
4.1 Fellesinntekter.....	25
4.2 Renter og avdrag.....	29
4.3 Utbytte fra kraftselskapene Midt-Telemark Energi og Midt-Telemark Kraft.....	30
4.4 Avsetninger og bruk av fond.....	30
4.5 Overføringer til investeringsbudsjettet.....	31
4.6 Pensjonskostnader.....	31
5. Driftsbudsjettet: Hovedansvarsområdene generelt.....	33
5.1. Realistiske budsjetter - Konsekvensjustering av eksisterende drift.....	33
5.2. Behov for nye/utvidede driftstiltak.....	34
5.3. Formannskapetets prioriteringssignaler.....	34
5.4. Rådmannens forslag til saldering av budsjett og økonomiplan.....	35
5.4.1. Generell innledning.....	35
5.4.2. Investeringsprogram og konsekvenser for driftsbudsjettet.....	35
5.4.3. Saldering av driftsbudsjettet for planperioden 2015 - 2018.....	36

5.4.4. Sammendrag av hovedoversikt drift planperioden 2015 - 2018.	39
6. Gjennomgang av hovedansvarsområdene	41
6.1 Hovedansvarsområde 1: Administrative og politiske fellestjenester	41
6.1.0 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:	41
6.1.1 Tjenesteområde 11 - Politisk styring og kontrollorganer	43
6.1.2 Tjenesteområde 12 - Fellestjenester	44
6.1.3 Tjenesteområde 13 - Sentraladministrasjonen	44
6.1.4 Tjenesteområde 14 - NAV Nome.....	47
6.1.5 Tjenesteområde 15 - Nome statlige mottak.....	54
6.1.6 Tjenesteområde 16 - Nome Kirkelige Fellesråd	55
6.2 Hovedansvarsområde 2: Skole- og barnehagesektoren.....	57
6.2.0 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:.....	58
6.2.1 Tjenesteområde 21: Etatsadministrasjon og fellestjenester	63
6.2.2 Tjenesteområde 22: Voksenopplæring.....	64
6.2.3 Tjenesteområde 23: Grunnskolen inkl. skolefritidstilbud	65
6.2.4 Tjenesteområde 24: Barnehager.....	68
6.3 Hovedansvarsområde 3: Helse- og omsorgssektoren.....	73
6.3.0 Generell kommentar til hele ansvarsområdet.....	73
6.3.1 Tjenesteområde 31: Etatsadministrasjon og fellestjenester	77
6.3.2 Tjenesteområde 32: Helsetjenester.....	78
6.3.3 Tjenesteområde 33: Institusjonstjenester, inkl. kjøkkentjenester.....	80
6.3.4 Tjenesteområde 34: Hjemmetjenester	82
6.4 Hovedansvarsområde 4: Biblioteksektoren.....	84
6.5 Hovedansvarsområde 5: kultur- og næringssektoren	87
6.5.0 Generelle kommentarer til hele hovedansvarsområdet:	87
6.5.1 Tjenesteområde 51: Kulturadministrasjon og fellestjenester	90
6.5.2 Tjenesteområde 52: Kulturminnevern og museer	90
6.5.3 Tjenesteområde 53: Nome kulturskole	91
6.5.4 Tjenesteområde 54: Kulturtiltak barn / unge og funksjonshemmede	92
6.5.5 Tjenesteområde 55: Andre kulturaktiviteter	94
6.5.6 Tjenesteområde 56: Reiseliv	96
6.5.7 Tjenesteområde 57: Næring	97
6.6. Hovedansvarsområde 6: Teknisk sektor	102
6.6.0 Generelle kommentarer til hovedansvarsområdet.	102
6.6.1 Tjenesteområde 61 Fellesadministrative funksjoner teknisk etat.	104
6.6.2 Tjenesteområde 62 Arealforvaltning.....	104
6.6.3 Tjenesteområde 63: Kommunalteknikk (ex VA)	105
6.6.4 Tjenesteområde 6320 og 6330: Kommunalteknikk - Vann og avløp	107
6.6.5 Tjenesteområde 64 Eiendomsforvaltning.....	109
6.7 Midt-Telemark brann- og redningstjeneste (MTBR)	112
7. Investeringsbudsjettet med finansiering	116
7.1 Investeringsprogram og økonomiske utfordringer	116
7.2. Gjennomgang av foreslåtte investeringstiltak (eks VA-sektoren)	116
7.2.1 Sentral virksomhet/fellesfunksjoner.....	116
7.2.2 Skole- og barnehagesektoren	117
7.2.3 Interkommunale tiltak – brann	118
7.2.4 Forslag til tiltak i regi av teknisk sektor	119
7.2.5 Omtale av tiltak – ikke innarbeidet i investeringsprogrammet 2016 - 2019.....	122
7.3. Vann- og avløpstiltak - gebyrfinansiering.....	123
7.4. Oppsummering av investeringstiltak – finansiering.....	124
7.5. Utlån.	125
8. Rådmannens oppsummering.	127

8.1 Hovedpunkter driftsbudsjettet 2016 - 2019.....	127
8.1.1 Salderingsforslaget.	127
8.1.2 Sammendrag av hovedoversikt drift	130
8.2 Skatter, gebyrer og betalingssatser.....	132
8.3 Interkommunale samarbeidstiltak	132
8.4 Nærmere om investeringsprogrammet 2016 - 2019.....	133

1. INNLEDNING

1.1 FRAMDRIFT I BUDSJETTARBEIDET

Arbeidet med budsjett og økonomiplanen har i grove trekk fulgt det samme opplegg som ved de siste års behandlinger.

Det politiske arbeidet startet opp med en gjennomgang av utfordringene i det såkalte signalmøte i formannskapet fredag 25. september. Til dette møtet forelå et drøftingsnotat fra rådmannen. I dette notatet ble det fokusert på hovedutfordringer – både de mer overordnede økonomiske utfordringene, og de mer faglige utfordringene innenfor de forskjellige tjenesteområdene.

Rådmannen ble i dette møtet gitt de nødvendige fullmakter til å utarbeide forslag til årsbudsjett og økonomiplan. Med på veien ble det vedtatt noen overordnede økonomiske og faglige prioriteringer. Dette blir nærmere omtalt i kapittel 3 og kapittel 5.

Videre ble det i formannskapets vedtak henvist til rapport «Gjennomgang av kommuneorganisasjonen» med tiltaksliste fra Telemarksforskning. Denne rapporten ble lagt fram for kommunestyret i møte torsdag 10. september, og ble da tatt til orientering. Rådmannen er bedt om å vurdere de konkrete forslagene i rapporten som del av budsjettprosessen. Kommentarer til forslagene i tiltakslista er tatt inn i den etatsvise gjennomgangen i tekstdelens kapittel 6.

Statsbudsjettet ble lagt fram onsdag 7. oktober. Den svake befolkningsutviklingen det siste året, fører til redusert uttelling ved utmåling av rammetilskuddet. Redusert folketall, og

fordeling på aldersgrupperingene, gir svakere vekst i inntektssystemets faste kriterier enn det en kunne forutse i vår. Selv om kommunen isolert sett kommer seirende ut av «kampen mot Staten» i den såkalte arbeidsgiveravgiftssaken, er det et faktisk forhold at vi samlet sett – inklusiv skjønnsmidler fra Fylkesmannen - har en relativt svak vekst i de såkalte frie inntekter.

Arbeidet med saldering av budsjett og økonomiplan har også i år vært særdeles krevende. I tillegg til den svake inntektsutviklingen, opplever vi på utgiftssiden en noe ukontrollert økning innenfor enkelte tjenesteområder som eksempelvis barnevern og sosialhjelp.

Samtidig er vi i den situasjon at vi skal dekke inn det regnskapsmessige underskuddet fra 2014 på samlet i underkant av 8 mill. kr. Etter regulering i plan- og økonomimelding 2/2015 i kommunestyrets oktobermøte, er det planlagt å dekke inn 1,7 mill. kr i 2015-budsjettet. Da gjenstår 6,3 mill. kr til inndecking i 2016. Det har vært et hovedmål i rådmannens arbeid, og i samsvar med formannskapets signal i møte 25. september, å budsjettere med inndecking av underskudd i sin helhet i 2015 og 2016. Det innebærer forslag om å gjennomføre en rekke driftsreduserende tiltak, og i tillegg forslag om å øke eiendomsskatten til 7 promille av takstgrunnlaget.

Rådmannens arbeid har vært koordinert gjennom rådmannens ledergruppe, og salderingsforslaget er basert på drøftinger i ledergruppa utover høsten.

1.2 GENERELLE BUDSJETTFORUTSETNINGER

Lønns- og prisvekst:

Ved framskriving av budsjetttrammene er det i utgangspunktet lagt til grunn den lønns- og prisvekst=deflatoren som Staten benytter i kommuneopplegget for 2016. Denne er på 2,7 %. Det er samme forutsatte vekst på lønn og varekjøp.

Sosiale utgifter:

Sosiale utgifter består av 2 komponenter: Arbeidsgiveravgift, og arbeidsgivers andel av pensjonspremie til Kommunal Landspensjonskasse (KLP), og Statens Pensjonskasse (for lærerne).

Arbeidsgiveravgiftssatsen er etter omleggingen til sone 2 fra 1. juli 2014, budsjettert med 10,6 % for alle arbeidstakere. Rådmannen har i likhet med foregående år bedt de budsjettansvarlige benytte 15 % ved budsjettering av pensjonsinnskudd i KLP. For arbeidstakere knyttet til Statens Pensjonskasse (lærerne) er prosentsatsen i 2015 på 11,15, som er en reduksjon fra 11,55 % for inneværende år.

Beløp i dokumentet:

Dersom ikke annet spesielt er nevnt, er tall i dette dokument og talldelen oppgitt i hele 1.000 kr.

Det administrative arbeidet med budsjetttrammer har tatt utgangspunkt i opprinnelig budsjettnivå for 2015. Alle netto driftsrammer er prisjustert til 2016-nivå med den vekstprosenten som Staten opererer med (2,7 %).

Beløp for økonomiplan-årene 2017 – 19 er i 2016-prisnivå. Det betyr at et lavere beløp i 2017 enn i 2016 betyr en realnedgang – et høyere beløp gir en realvekst (vekst utover lønns- og prisvekst).

1.3. INNDELING I HOVEDANSVARsomRÅDER OG TJENESTEOMRÅDER

Det er ikke foreslått endringer i den interne kontoplan-oppbyggingen, og hovedstrukturen ser slik ut:

	Inndeling i flg. hovedansvar:
1	Administrative og politiske fellestjenester
2	Skole- og barnehagesektoren
3	Helse- og omsorgssektoren
4	Biblioteksektoren
5	Kultur- og næringssektoren
6	Teknisk sektor
7	Vertskommune interkommunale samarbeid - MTBR
8	Finansiering og fellesområder

Innenfor hvert hovedansvarsområde vil det være en inndeling i tjenesteområder. Hvilke tjenesteområder som inngår i hvert hovedansvarsområde, vil gå fram av gjennomgangen av hovedansvarsområdene i kapittel 6.

1.4. DELEGERING AV BUDSJETTMYNDIGHET

Kommuneloven og tilhørende forskrifter fastslår at kommunestyret selv skal vedta kommunens årsbudsjett og endringer i årsbudsjettet. Budsjettet vedtas på det nivå som framgår av budsjettskjema 1A og IB: Hovedrammer drift, jfr. talldelen side 1 – 2.

Kommunestyret vedtar netto driftsramme (brutto utgifter fratrukket brutto inntekter) for de definerte hovedansvarsområdene. Det er ikke foreslått innholdsmessige endringer i forhold til 2015.

Budsjettopplegget forutsetter at rådmannen v/budsjettansvarlig etatssjef, og stabssjef vedr ansvar 1, klargjør i tekstdelen premissene for hva som skal oppnås med den foreslåtte bevilgningen.

Det er rådmannens ansvar å disponere kommunestyrets bevilgning i samsvar med de mål og premisser som er lagt til grunn i budsjett- og økonomiplandokumentet inkl. de føringer som framgår av kommunestyrets budsjettvedtak.

1.5. RAPPORTERING I BUDSJETTÅRET

Rådmannen skal gjennom budsjettåret legge fram rapporter for kommunestyret som viser utviklingen i henhold til det vedtatte årsbudsjett. Rådmannen ønsker fortsatt å holde fast på 2 hovedrapporteringer til kommunestyret gjennom budsjettåret, det vil si plan- og økonomimelding (PLØM) 1/2016 i juni, og PLØM 2/2016 i oktober. I tillegg har det de siste årene vært et opplegg med en forenklet økonomirapportering til formannskapet i mars og november. På grunn av presset arbeidssituasjon, har det vært en utfordring å gjennomføre slik rapportering. Rådmannen tar likevel sikte på å opprettholde ambisjonen om en forenklet økonomirapportering til formannskapet i mars og november som et supplement til de 2 hovedrapporteringene til kommunestyret.

1.6. SENTRALE BESTEMMELSER VEDR ÅRSBUDSJETT OG ØKONOMIPLAN

Statens bestemmelser knyttet til årsbudsjett er nedfelt i kommunelovens §§ 45 – 47. Obligatoriske krav til årlig rullering av økonomiplan er nedfelt i § 44. Økonomiplanen er primært et styringsredskap for kommunene. Den skal gi uttrykk for kommunestyrets mål og strategier de nærmeste årene basert på forutsetninger i kommuneplanens langsiktige del.

Loven fastsetter krav til balanse mellom utgifter og inntekter. Driftsresultatet hvert år skal være tilstrekkelig til å dekke renter, avdrag og nødvendige avsetninger. Økonomiplanen er en rettesnor for arbeidet med årsbudsjett. Årsbudsjettet er en bindende plan, mens økonomiplanen har karakter av retningsgivende for planperioden – i dette dokument fram til og med 2019.

2. RAMMEBETINGELSER

2.1. STATENS ØKONOMISKE OPPLEGG

På vanlig måte la Regjeringen fram kommuneproposisjonen for 2016 i mai måned. Her ble det gitt føringer for det økonomiske opplegget for kommunesektoren i 2016. Stortinget ga i juni sin tilslutning til Regjeringens signaler om hovedtrekkene i opplegget.

Rammeforutsetningene presentert før sommerferien ble fulgt opp ved framlegg av Statsbudsjettet onsdag 7. oktober.

Regjeringen legger opp til en realvekst i *kommunesektorens samlede* inntekter på om lag 7,3 milliarder kr. Av veksten er 4,7 milliarder kr i frie *inntekter* (skatt og rammetilskudd), herav 4,2 mrd. kr for primærkommunene. Realveksten i frie inntekter er i tråd med signalene i kommuneproposisjonen.

Hva skal de frie inntektene dekke?

Demografi. Den delen av kommunesektorens merutgifter knyttet til befolkningsutviklingen som må dekkes av de frie inntektene anslås til 1,7 mrd. kroner.

Pensjonskostnader. I 2016 forventes kommunesektorens pensjonskostnader å øke med om lag 0,9 mrd. kroner utover det som kompenseres gjennom deflatoren. De økte kostnadene må dekkes av de frie inntektene.

Helsestasjon- og skolehelsetjeneste, rusomsorg. Regjeringen styrker det sosiale sikkerhetsnettet gjennom å sette av 400 mill. kr av veksten i frie inntekter til en bedre rusomsorg, og 200 mill. kr til helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

Barnehageopptak. Videre er 400 mill. kr av veksten i frie inntekter knyttet til mer fleksibelt barnehageopptak.

Deltids brannpersonell. 38 mill. kroner av rammetilskuddet er knyttet til etterutdanning av deltids brannpersonell i kommunene. Nome kommune som vertskommune for MTBR er tilført om lag 190.000, som forutsettes å komme alle kommunene i samarbeidstiltaket til gode.

Andre endringer av betydning for Nome kommune:

Ressurskrevende tjenester: På bakgrunn av den sterke utgiftsveksten foreslår Regjeringen nok en gang en viss innstramning i ordningen. Formålet med toppfinansieringsordningen er å sikre at tjenestemottakere som krever stor ressursinnsats fra det kommunale tjenesteapparatet, får et best mulig tilbud uavhengig av kommunens økonomiske situasjon. I forslaget for 2016 er det foreslått en innstramning i ordningen ved å øke innslagspunktet med 10.000 kr utover prisstigning – til 1,081 mill. kr. Kompensasjonsgraden holdes uendret på 80 %. På denne måten reduseres statens utgifter isolert sett.

Øyeblikkelig hjelp: Kommunene har fra 1. januar 2016 en plikt til å sørge for øyeblikkelig hjelp døgnopphold for pasienter med somatiske sykdommer. Som følge av dette foreslås det å overføre om lag 1,2 milliarder til rammetilskuddet for kommunene. Av dette utgjør Nome kommunes andel om lag 1,850 mill. kr.

Ny naturfagstime: Som del av Regjeringens realfagsstrategi foreslås det å øke timetallet i naturfag med en uketime på 5. – 7.trinn fra høsten 2016. Kommunene kompenseres gjennom en økning i rammetilskuddet på 77,6 mill. kr.

Overføring av skatteoppkreverfunksjonen til staten: Regjeringen foreslår å overføre skatteoppkreverfunksjonen fra kommunene til Skatteetaten med virkning fra 1. juli 2016. Oppgaveoverføringen er anslått å gi en innsparing for kommunene på 630 mill. kr i 2016, og rammetilskuddet til kommunene foreslås redusert tilsvarende. Tilsvarende forslag ble avvist av Stortinget i juni. Rådmannen avventer den nye behandlingen av forslaget før budsjettkorrigeringer gjennomføres.

2.2. KOSTRA-NØKKELTALL FRA 2014

Statistisk Sentralbyrå publiserer årlig en rekke nøkkeltall for kommunenes virksomhet. Tallmaterialet er basert på den såkalte KOSTRA-rapporteringen.

Tallmaterialet er omfattende, og belyser prioriteringer, dekningsgrader og produktivitet ved hjelp av et stort antall nøkkeltall innenfor en rekke av kommunens virksomheter (økonomi, skole, helse, kultur, miljø, sosiale tjenester, boliger, tekniske tjenester og samferdsel). Nome kommunes tjenester kan her sammenlignes med andre kommuner.

På neste side presenteres noen utvalgte nøkkeltall. Nome tilhører kommunegruppe 11 i SSBs statistikkinnndeling. Kommunegruppe 11 er definert slik:

- Mellomstor kommune (folkemengde 5.000 – 20.000)
- Middels bundne kostnader
- Middels frie disponible inntekter

Statistikken omfatter Nome, gjennomsnitt i kommunegruppe 11, gjennomsnitt i Telemark, Bø, Sauherad, og gjennomsnitt i landet utenom Oslo.

Nedenfor følger noen kommentarer til tabellen:

- Netto driftsresultat for 2014 er på – 0,3 % av brutto driftsinntekter. Det er svakere resultat enn i 2013, og betydelig svakere enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 11, gjennomsnittet i Telemarks-kommunene, og gjennomsnittet for landet utenom Oslo.
- Nome har fortsatt relativt høye frie inntekter pr innbygger.
- Netto lånegjeld pr innbygger vokser år for år, og ligger klart over gjennomsnittet for KOSTRA-gruppe 11 og landsgjennomsnittet. Denne størrelse vil vokse kraftig når skoleutbyggingen på Ulefoss er avsluttet.
- Netto driftsutgifter for barnehager er relativt høye. I hovedsak skyldes dette avskrivningskostnader som følge av investeringer i bygg de senere år.
- Netto driftsutgifter til grunnskolesektor er omtrent på gjennomsnitt for KOSTRA-gruppe 11 og Telemarskommunene.

Utvalgte nøkkeltall, kommuner - nivå 2	Nome	Kostragr 11	Telemark	Landet uten Oslo	Bø	Sauherad
	2014	2014	2014	2014	2014	2014
Finansielle nøkkeltall						
Netto driftsres i % av br driftsinnt	-0,3	0,7	0,5	1	-0,9	-2
Frie inntekter i kroner per innbygger	52 393	50 847	48 636	48 610	47 935	51 228
Arbeidskap ex. premieav i % av br driftsinnt	-2	8,4	13,9	14,3	9,7	-0,5
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	66 598	58 412	61 901	50 139	79 393	65 222
Prioritering						
N driftsutg per innb 1-5 år i kr, barnehag	131 056	126 626	128 777	128 579	116 339	140 000
N driftsutg til grunnskole pr innb 6-15 år	107 301	108 766	105 827	101 210	94 311	103 357
N driftsutg pr. innbygger i kr, kommunehelsetj	3 212	2 584	2 464	2 317	2 642	3 008
N driftsutg pr. innb i kr, pleie- og omsorgtj	24 090	18 851	19 144	16 409	18 531	17 849
N driftsutg til sosialtj pr. innb 20-66 år	4 922	2 894	3 871	3 137	4 020	5 793
N driftsutg per innb 0-17 år, barnevernstj	11 013	8 076	8 680	7 986	9 057	11 236
N driftsutg til adm og styring i kr. pr. innb.	4 789	4 400	4 403	4 219	4 496	5 262
Dekningsgrad						
Andel barn 1-5 år med barnehageplass	87	91	90,5	90,9	90	88
Andel elev i grunnsk spesialunderv	12,5	8,4	8,9	8,1	9,3	10,6
Legeårsv pr 10 000 innb, komm helsetj	10,3	11,2	11	10,4	11,7	10,9
Fysioterapiårsv pr 10 000 innb,	10,6	9,6	9,3	9	10,9	12,3
Andel pl i enerom i pleie- og omsorgsinst	100	95,9	98,1	94,8	100	100
Andel innb 80 år + som er beboere på inst	13,8	13	11,4	13,4	14	7,9
Andelen sosialhj mottakere 20-66 år	6,9	:	:	3,9	5,5	4,8
Andel med barnevernstilt ift. innb 0-17 år	5	:	:	4,8	4,5	4,4
Komm disp boliger pr 1000 innbyggere	31	23	25	21	25	24
Årsverk i brann- og ulykkesv pr. 1000 innb	0,47	..	0,96	0,73	0,47	0,47
Produktivitet/enhetskostnader						
Korr br driftsutg pr barn i komm barneh	174 720	170 588	178 243	173 675	160 994	..
Korr br utg til grunnsk, lokaler og skyss pr elev	112 701	110 614	110 668	103 633	100 872	125 791
Gjennomsn gruppestørr, 8.-10.årstrinn	12	13	14	14	16	15
Korr br driftsutg pr. mottaker av hjemmetj	323 117	244 988	260 522	239 657	268 944	279 152
Korr br driftsutg, institusj, pr. komm plass	985 310	995 840	1 039 534	1 028 644	1 026 518	1 132 261
Årsgebyr for vannfors (gjelder rapp året+1)	4 035	2 982	3 341	3 317	2 949	4 006
Årsgebyr for avløpst (gjelder rapp året+1)	5 935	3 433	4 395	3 655	4 348	6 376
Årsgebyr for avfallstj (gjelder rapp året+1)	2 684	2 575	2 517	2 645	2 437	2 796
Bto. dr.utgifter i kr pr. km komm vei	71 694	88 557	113 117	120 955	56 435	70 391

- Netto driftsutgifter til pleie- og omsorgssektoren er høye, men viktig å være klar over det spesielle med særskilte kostnader til våre vertskommunePUere. Det vil være mer riktig å trekke ut

om lag 3.750 kr pr innbygger, og da er vi ikke veldig mye over gjennomsnittet i Telemark og KOSTRA-gruppe 11.

- Fortsatt svært høye netto utgifter til sosialtjenesten sammenlignet med andre.
- Fortsatt svært høye netto utgifter til barneverntjenesten sammenlignet med andre.
- Fortsatt stor andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning.
- Fortsatt betydelig lavere brutto driftsutgifter i kr pr km kommunal veg enn gjennomsnittet i KOSTRA-gruppe 11, gjennomsnittet i Telemark, og landsgjennomsnittet.

2.3 BEFOLKNINGSUTVIKLING

En vesentlig rammebetingelse for anslag på inntektene, er befolkningsutviklingen. I slutten av august ble det offentliggjort befolkningstall pr 01.07.2015 – med fordeling på aldersgrupper. Disse befolkningstall vil være grunnlag for utgiftsutjamningen i inntektssystemet for 2016. Det kan settes opp følgende oversikt over utviklingen fra 01.07.2014 til 01.07.2015:

Innbyggertall - Fordelt på aldersgrupper	01.07.2014	01.07.2015	Avvik
I alt	6 645	6 571	-74
0 - 1 år	133	110	-23
2 - 5 år	263	271	8
6 - 15 år	770	741	-29
16 - 22 år	610	600	-10
23 - 66 år	3 656	3 635	-21
67 - 79 år	805	817	12
80 - 89 år	307	301	-6
90 år og over	101	96	-5

Tabellen viser en bekymringsfull utvikling innenfor aldersgrupper som vi vet teller tungt i inntektssystemet.

2.4 DEMOGRAFI OG KOSTRA-ANALYSE

I kommunal forvaltning har vi vært dårlige på å utarbeide prognoser for å bedre beslutningsgrunnlaget i styringen av kommunen. Nå har dette ikke bare vært et spørsmål om vilje, men like mye et spørsmål om kapasitet og kompetanse i egen organisasjon.

For å bedre kvaliteten på beslutningsgrunnlaget for de viktige og langsiktige avgjørelsene som lokalpolitikkerne i Nome skal ta i budsjett- og økonomiplansammenheng, har rådmannen gjennom flere år samarbeidet med Telemarksforskning for å dra nytte av den kompetansen som Telemarksforskning har utviklet på kommuneøkonomiområdet.

Vi fikk for flere år siden utarbeidet det første «Demografinotatet» og har nå for fjerde året på rad også utarbeidet en særskilt «KOSTRA-Effektivitetsanalyse» for Nome kommune, basert på KOSTRA-data for 2014.

Dersom vi skal lykkes i tjenesteproduksjonen innenfor de rammene vi til enhver tid disponerer, er det grunnleggende at vi kjenner til hvordan rammebetingelsene vi opererer under utvikler seg og at vi i den praktiske styringen sikrer et best mulig samsvar mellom det definerte behovet for ulike tjenester

og de ressursene som til enhver tid stilles til disposisjon. Uten et slikt samsvar vil vi vanskelig oppnå god økonomistyring og en bærekraftig økonomisk balanse.

2.4.1 Demografi og kommuneøkonomi:

(Utdrag fra notat av Telemarksforskning v/Audun Thorstensen på oppdrag for Nome kommune. Notatet er vedlagt rådmannens budsjettframlegg i sin helhet).

«I dette notatet har vi beregnet hvor store mer-/mindreutgifter Nome kommune kan få som følge av befolkningsutviklingen. Vi har basert oss på samme satser og metodikk som brukes av TBU i «makroberegningene» til bruk i kommuneopplegget.¹ Mens TBU bare har anslått demografikostnader for 2015, har vi også sett på kostnadene i perioden fram mot 2019. TBU presiserer at beregningene må betraktes som grove anslag. Vi vil understreke at usikkerheten også vil øke når vi ser på flere år framover i tid. Vi tar ellers utgangspunkt i middelalternativet («4M-alternativet») fra de siste befolkningsframskrivningene til SSB.²»

Hvordan påvirkes Nome kommunes utgifter av den demografiske utviklingen?

«Innbyggertallsutvikling og alderssammensetning har stor betydning for nivået på de statlige overføringene. Meningen er at rammetilskuddet skal reflektere at de ulike aldersgruppene ikke koster kommunekassen det samme. Yrkesaktive mennesker klarer seg i hovedsak selv, mens de yngste skal ha barnehage og skoleplass. De eldste gir kostnader på helse og omsorgstjenestene. Samtidig er det ikke sikkert at en kommune får reduserte kostnader i tjenestetilbudet på grunn av demografiske endringer. Kommunen vil da oppleve at det blir mindre penger til rådighet.»

¹ Jfr. TBUs rapport fra mai 2014 kapittel 4.

² Publisert den 17.6.2014

Tabell 1 Mer- og mindreutgifter i 2015 knyttet til den demografiske utviklingen – oppdaterte beregninger. Nome kommune. Kilde: SSB/TBU

	Endring folketall 2014 (%)		Mer-/mindreutgift 2015 (1000 kr)	
	Anslag	Faktisk	Anslag	Oppdatert
0-5 år	1,5	0,0	1 693	816
6-15 år	-2,0	-1,4	-2 318	-1 547
16-18 år	-4,4	-3,3	-2 360	-1 730
19-66 år	-0,1	-0,7	-4	-497
67-79 år	5,0	3,6	2 248	1 588
80-89 år	-1,0	-0,6	-494	-306
90 år og eldre	-2,2	8,8	-834	3 230
Sum	0,1	-0,2	-2 068	1 554
Sum ekskl. 16-18 år			292	3 284

Det er viktig å merke seg hvor store endringer som kan oppstå fra det ene året til det andre. Her er differansen nesten 3,0 mill. kroner. Dersom variasjonen er stor, vil virksomhetene kunne oppleve større eller mindre «trykk» i etterspørselen etter tjenester og dermed også som større eller mindre vanskeligheter med å holde rammene.

I 2014 ble det beregnet merutgifter knyttet til anslått befolkningsutvikling på om lag 0,3 mill. kr i 2015. Det er nå anslått merutgifter på om lag 3,3 mill. kr som følge av den faktiske befolkningsutviklingen i 2014, dvs. om lag 3,0 mill. kr høyere enn fjorårets anslag. Sterkere utvikling i aldersgruppen 90 år og eldre bidrar spesielt til å forklare at demografikostnadene ble høyere enn prognostisert.³

Tabell 2 Beregnede mer- og mindreutgifter i 2016 knyttet til den demografiske utviklingen. Nome kommune. Kilde: SSB/TBU

	Anslått endring i folketall 2015		Mer-/mindreutgift 2016 (1000 kr)
	Personer	%	
0-5 år	6	1,5	1 389
6-15 år	-23	-3,0	-3 332
16-18 år	-3	-1,1	-590
19-66 år	23	0,6	526
67-79 år	44	5,4	2 537
80-89 år	-4	-1,3	-658
90 år og eldre	-13	-13,1	-5 419
Sum	30	0,5	-5 547
Sum ekskl. 16-18 år			-4 957

På bakgrunn av SSBs framskrivninger for 2015, er det beregnet at Nome kommune kan få mindreutgifter på om lag 5,0 kr i 2016.⁴ Nedgang i samtlige aldersgruppene 6-15 år og 90 år og eldre trekker spesielt i retning av reduserte demografikostnader for Nome i 2016.

³ Aldersgruppen 16-18 år kan i stor grad knyttes til fylkeskommunen. I sum ekskl. 16-18 år er denne aldersgruppen holdt utenom (= 1 554 + 1 730).

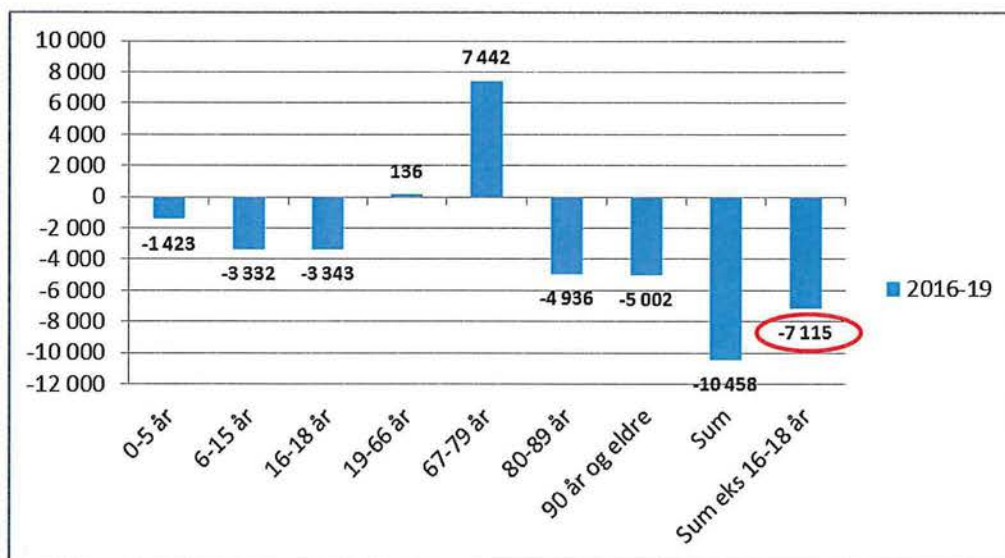
⁴ Sum ekskl. 16-18 år (= -5 547 + 590).

Tabell 3 Beregnede mer-/mindreutgifter 2016-19 knyttet til den demografiske utviklingen. Nome kommune. Faste 1000 2015-kr. Kilde: SSB/TBU.

	2016	2017	2018	2019	2016-2019
0-5 år	1 389	-2 309	903	-1 406	-1 423
6-15 år	-3 332	2 028	-2 173	145	-3 332
16-18 år	-590	393	-1 770	-1 377	-3 343
19-66 år	526	-465	-89	165	136
67-79 år	2 537	2 135	1 731	1 039	7 442
80-89 år	-658	-1 975	-329	-1 975	-4 936
90 år og eldre	-5 419	834	-1 250	834	-5 002
Sum	-5 547	642	-2 978	-2 575	-10 458
Sum ekskl. 16-18 år	-4 957	249	-1 208	-1 198	-7 115

I perioden 2016-2019 anslås Nome kommune å få reduserte demografikostnader på om lag 7,1 mill. kr. Færre barn og unge i aldersgruppene 0-5 år og 6-15 år trekker isolert sett i retning av reduserte utgifter til barnehage og grunnskole. Færre eldre i aldersgruppene 80-89 år og 90 år og eldre bidrar isolert sett til reduserte utgifter til pleie- og omsorgstjenestene, mens flere eldre i aldersgruppen 67-79 år trekker noe i motsatt retning.

Figur 1 Beregnede mer-/mindreutgifter 2016-2019. Nome kommune. Akkumulert. Faste 1000-2015 kr. Kilde: SSB/TBU

2.4.2 KOSTRA-analyse:

(Utdrag fra notat av Telemarksforskning v/Audun Thorstensen på oppdrag for Nome kommune, rådmannen. Notatet er vedlagt rådmannens budsjettframlegg i sin helhet).

Til bruk i KOSTRA- og effektivitetsanalyser, har vi utviklet en metode som gjør sammenligninger mer reelle, ved at det for gitte tjenesteområder tas høyde for forskjeller i utgiftsbehov mellom kommuner. Den faktiske ressursbruken på ulike tjenesteområder ses i sammenheng med et nivå som vi kaller normert utgiftsbehov (basert på kommunens verdi på aktuell delkostandsnøkkel innenfor

inntektssystemet). Vi beregner da et mer-/mindreforbruk målt mot dette normerte utgiftsnivået. Vi baserer oss på til enhver tid oppdaterte delkostnadsnøkler i inntektssystemet - for de syv tjenesteområdene barnehage, administrasjon, grunnskole, pleie og omsorg, kommunehelse, barnevern samt sosialtjenester.

I vurderingen av det samlede utgiftsnivået for alle tjenesteområdene tar vi dessuten høyde for kommunens nivå på korrigerte frie inntekter – for på den måten å gi et fullstendig bilde av om kommunen ligger høyere eller lavere på samlet ressursbruk enn hva det reelle inntektsnivået (og utgiftsutjevningen over inntektssystemet) skulle tilsi.

Vi vil imidlertid presisere at et slikt beregnet utgiftsnivå generelt ikke må oppfattes som en slags fasit på et «riktig» nivå. Beregningene er mer en illustrasjon på hvordan kommunen faktisk har tilpasset seg et forbruksnivå på de aktuelle tjenesteområdene i sum - sammenlignet med hva utgiftsbehovet (ifølge kriteriene i inntektssystemet) og de reelle, frie inntektene ideelt sett skulle tilsi. Dessuten skal det nevnes at frie inntekter ikke omfatter for eksempel utbytteinntekter og annen finansavkastning, og at kriteriene i inntektssystemet ikke inkluderer alle tjenesteområder.

Vi har i analysene basert oss på foreløpige/ureviderte KOSTRA-data for 2014 og tall for tidligere årganger. For øvrig forutsettes det at kommunen har ført regnskapet i henhold til KOSTRA-veilederen. For å få et mest mulig fullstendig bilde av kommunens økonomiske nøkkeltall er det tatt utgangspunkt i Kostra-tall for kommunen som konsern.⁵

Sammendrag

Våre beregninger viser at Nome kommune, på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på ca. 67 mill. kr i 2014. Da er det ikke hensyntatt verken for at kommunen tross alt har et høyere beregnet utgiftsbehov enn «gjennomsnittskommunen» (ca. 7 prosent), eller at kommunen mottar et særskilt vertskommunetilskudd (på 25,0 mill. kr i 2014). Beregningene viser at Nome kommune hadde merutgifter på om lag 18 mill. kr i forhold til kommunens «normerte utgiftsnivå» i 2014, der det da også er tatt høyde for vertskommunetilskuddet. Når man i tillegg justerer for at kommunen hadde korrigerte frie inntekter på 103 prosent av landsgjennomsnittet, viser beregningen et samlet merforbruk i forhold til normert nivå på om lag 8 mill. kr.

⁵ Kommunekonsern består av kommunen og særbedrifter som utfører kommunale oppgaver for kommunen som kommunen ellers ville ha utført selv. Med særbedrifter menes kommunale foretak organisert etter kommuneloven kap. 11 og interkommunale selskaper organisert etter lov om interkommunale selskaper.

Tjenesteområde	Mer-/mindreutgift 2014 (mill. kr) ift.		2013	2012
	Landsgjennomsnittet	«Normert utgiftsnivå»	«Normert utgiftsnivå»	«Normert utgiftsnivå»
Barnehage	-7,9	3,4	1,7	6,0
Administrasjon	5,2	1,8	5,6	1,9
Grunnskole	2,0	2,3	3,5	-0,6
Pleie og omsorg	53,2	-4,0	-11,1	-1,1
Kommunehelse	6,2	5,6	3,4	4,8
Barnevern	3,1	3,1	2,8	1,7
Sosialhjelp	4,9	5,6	3,3	3,5
Sum	66,7	17,7	9,3	16,6
Sum inntektsjust.		7,9	-0,3	3,8

(Tall fra 2013 og 2012 i samme tabell satt inn av rådmannen)

KOSTRA-analysen viser altså at Nome kommune bruker samlet sett 17, 3 mill. kroner mer på tjenesteytinga innenfor de angitte aktivitetsområdene enn det vi strengt tatt behøvde å bruke dersom vi korrejerer for «utgiftsbehovet» og legger til grunn at vi ikke bruker opp «merinntektsnivået» vårt på de samme aktivitetsområdene. I en situasjon hvor vi må endre prioriteringen på bruken av økonomiske ressurser, eller det ganske enkelt må brukes mindre for å unngå underskudd, er det altså på disse områdene kostnadene bør reduseres.

Nå er det slik at dette bildet av «overforbruk» er et resultat av en utvikling over tid og vanskelig kan endres over natten. Samtidig er dette også i noen grad resultat av en politisk prioritering. Sett med rådmannens øyne, og i en situasjon hvor ressursbruken må nedjusteres, vil en intensivert innsats mot forebygging og effektivisering på disse områdene, over tid, kunne utløse tilsvarende innsparing, samtidig som tjenesteproduksjonen til innbyggerne blir minst like god som ellers i landets kommuner.

Sammenlignet med tallene fra 2013 har det skjedd store endringer i «normert utgiftsnivå». Dette illustrerer i sum at tjenesteproduksjonen samlet sett er blitt mer/mindre effektiv, eller mer i samsvar med normert behov, og størst er endringen i positiv retning i «administrasjon» og i «grunnskolen». De øvrige tjenesteområdene peker seg ut i negativ retning.

Når vi analyserer denne variasjonen og vurderer nivået på egne tjenester, er det viktig å vite noe om hva som har skjedd ellers i landet på de samme områdene fra 2012 til 2013 og også går mer i detalj på de enkelte funksjonene.

I tabellen under kan vi finne noe av forklaringen på at nivået på mer-/mindreforbruk kan variere så fra år til år. Den viktigste forklaringen er at utgiftsnivået og behovet for tjenester varierer fra år til år, og ikke minst samvarierer med nasjonalt nivå.

	Mer-/mindreforbruk Nome ift. normert nivå (1000 kr)		
	2013	2014	Endring
Barnehage	1 721	3 371	1 650
Administrasjon	5 629	1 751	-3 878
Grunnskole	3 475	2 293	-1 182
Pleie og omsorg	-11 068	-4 027	7 041
Kommunehelse	3 404	5 623	2 219
Barnevern	2 812	3 116	304
Sosialhjelp	3 332	5 588	2 256
Sum	9 304	17 716	8 412
Sum inntektsjust.	-303	7 906	8 209

	Netto driftsutgifter 2013 og 2014 (kr per innb.)			Nome		
	Landet			2013	2014	Endring
	2013	2014	Endring			
Barnehage	7 441	7 880	5,9 %	5 986	6 681	11,6 %
Administrasjon	3 792	4 010	5,7 %	5 115	4 789	-6,4 %
Grunnskole	12 156	12 158	0,0 %	12 431	12 462	0,2 %
Pleie og omsorg	15 296	16 062	5,0 %	22 087	24 090	9,1 %
Kommunehelse	2 134	2 278	6,7 %	2 728	3 212	17,7 %
Barnevern	1 607	1 746	8,7 %	2 048	2 221	8,4 %
Sosialhjelp	2 049	2 150	4,9 %	2 621	2 885	10,1 %

	Behovsindeks Nome		
	2013	2014	Endring
Barnehage	0,7697	0,7834	1,4 %
Administrasjon	1,1254	1,1284	0,3 %
Grunnskole	0,9795	0,9966	1,7 %
Pleie- og omsorg	1,3155	1,3034	-1,2 %
Kommunehelse	1,0381	1,0377	0,0 %
Barnevern	1,0107	1,0025	-0,8 %
Sosialhjelp	1,0343	0,9499	-8,4 %
Totalt	1,0757	1,0735	-0,2 %

Tabell 4 Mer-/mindreutgifter fordelt på KOSTRA-funksjoner i forhold til landsgjennomsnittet og kommunens "normerte utgiftsnivå". Nome kommune 2014. Kilde: KOSTRA (konsern)/KMD, beregninger ved Telemarksforskning (Tall for 2012 og 2013 satt inn av rådmannen).

	Landsgjennomsnittet (1000 kr)	"Normert utgiftsnivå" i inntektssystemet (1000 kr) 2014	"Normert utgiftsnivå" 2013	"Normert utgiftsnivå" 2012
Barnehage (F201, 211, 221)	-7 948	3 371	1 721	5964
201 Førskole	-7 145	2 666	791	4381
211 Styrket tilbud til førskolebarn	-2 910	-2 118	-1 950	-1724
221 Førskolelokaler og skyss	2 108	2 823	2 880	3305
Administrasjon og styring (F100, 110, 120, 121, 130)	5 165	1 751	5 629	1896
100 Politisk styring	923	638	259	680
110 Kontroll og revisjon	295	215	192	193
120 Administrasjon	5 607	3 054	6 852	2219
121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	-1 069	-1 273	-914	-564
130 Administrasjonslokaler	-591	-883	-761	-633
Grunnskole (F202, 215, 222, 223)⁶	2 017	2 293	3 475	-618
202 Grunnskole	3 707	3 928	5 441	2534
215 Skolefritidstilbud	90	95	1 314	105
222 Skolelokaler	-2 332	-2 287	-3 662	-3057
223 Skoleskyss	552	557	383	644
Pleie og omsorg (F234, 253, 254, 261)⁷	53 231	-4 027	13 058	22207
234 Aktivisering eldre og funksjonshemmede	8 349	4 395	6 066	6119
253 Pleie, omsorg, hjelp i institusjon	9 803	-11 405	-654	-379
254 Pleie, omsorg, hjelp i hjemmet	36 476	6 554	11 133	19542
261 Botilbud i institusjon	-1 398	-3 571	-3 486	-3079

⁶ Hensyntatt periodiseringsfeil på F202 som utgjorde 2,975 mill. kr.

⁷ Hensyntatt vertskommunetilskudd på 24,953 mill kr

	Landsgjennomsnittet (1000 kr)	"Normert utgiftsnivå" i inntektssystemet (1000 kr) 2014	"Normert utgiftsnivå" 2013	"Normert utgiftsnivå" 2012
Kommunehelse (F232, 233, 241)	6 192	5 623	3 404	4801
232 Forebygging - skole- og helsestasjonstjeneste	912	778	552	2409
233 Forebyggende arbeid, helse og sosial	-239	-279	-264	-491
241 Diagnose, behandling, rehabilitering	5 519	5 125	3 115	2882
Barnevern (F244, 251, 252)	3 145	3 116	2 812	1703
244 Barneverntjeneste	-223	-233	38	-512
251 Barneverntiltak i familien	-2 391	-2 395	226	1384
252 Barneverntiltak utenfor familien	5 760	5 744	2 548	834
Sosialhjelp (F242, 243, 281)	4 875	5 588	3 332	3544
242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	-320	-59	-1 189	-333
243 Tilbud til personer med rusproblemer	-1 303	-1 191	-883	-1459
281 Økonomisk sosialhjelp	6 498	6 839	5 403	5342

Denne tabellen viser hvordan det «normerte utgiftsnivået» fordeler seg på de ulike KOSTRA-funksjonene i 2014 og til sammenligning 2013 og 2012. Ved en nærmere analyse kan det vise seg at utgifter er rapportert feil på de ulike funksjonene, slik at for eksempel kostnader som skulle ha vært ført på funksjon 211 i stedet er ført på 201. Dessuten er det alltid aktuelt at kostnader som er ført på administrasjon skulle ha vært henvist til andre funksjoner, til tjenesteområdene. I sum synliggjør tabellen både nivå og fordeling av «mer- og mindreforbruket» på de ulike funksjonene - med unntak av usikkerheten knytta til «Vertskommunetilskuddet».

Det er verd å merke seg at Nome kommune i 2014 hadde «normert (mer)utgiftsnivå» på funksjonene 241 (Diagnose, behandling, rehabilitering), 252 (Barnevernstiltak utenfor familien) og funksjon 281 (Økonomisk sosialhjelp) på til sammen 17,8 mill. kroner!

3. ØKONOMISKE HOVEDUTFORDRINGER I PLANPERIODEN

3.1. GJENNOMGANG AV HOVEDUTFORDRINGENE

Til formannskapetets signalmøte i september, forelå en presentasjon av de økonomiske hovedutfordringene. Denne omtalen tas inn i dokumentet nedenfor:

«

I en innledende økonomiplanprosess er det viktig å drøfte de mer overordnede økonomiske utfordringene for kommunen. Disse utfordringene bør være basis for det videre arbeid mot endelig budsjett og økonomiplan med vedtak i desember.

Som kjent ble **regnskapet for 2013** avsluttet i balanse, men det er grunn til å understreke at det innenfor driftsområdene var et samlet merforbruk på om lag 5,8 mill. kr. Vi ble egentlig «berget» av et ekstraordinært utbytte, og muligheten for å kunne stryke deler (2,5 mill. kr) av en budsjettert avsetning til disposisjonsfond. Uten denne muligheten, hadde regnskapet vært gjort opp med et driftsmessig underskudd.

Regnskap 2014 kom ut med et driftsmessig underskudd på 8 mill. kr. Det er grunn til å minne om at dette sluttresultatet må ses i lys av det relativt lave rentenivået, og den betydning lettelse i arbeidsgiveravgiften fra 1. juli har for utgiftssiden i regnskapet.

Kommunens økonomi kjennetegnes av svært få reserver sett i forhold til den totale omsetning. Vi er svært sårbar for å imøtekomme uforutsette forhold.

Økonomiske nøkkeltall.

De siste årene har fokus vært på en del overordnede økonomiske nøkkeltall. Det har vært et siktemål å knytte noen konkrete målsettinger til disse nøkkeltallene. Det er viktig å få til en god politisk forankring, og det er viktig å drøfte seg fram til et realistisk mål for nivå på disse nøkkeltallene.

Omtalen av disse nøkkeltallene i årsberetningen for 2014 så slik ut:

Nøkkeltall 1: Økonomisk balanse målt ved netto driftsresultat

Driftsregnskapet for 2014 viser at kommunens samlede driftsinntekter inkl. utbytte er på om lag 617,2 mill. kr. Oversikt i denne årsberetningen viser at det har vært en kraftig vekst i inntektene i en årrekke, men inntektene «flatet ut» i 2014 (vekst på 1,1 % sammenlignet med 2013). Men samtidig har det vært en sterk kostnadsvekst over flere år. I 2014 er det en vekst på kun 1,5 % sammenlignet med 2013, men det er inkludert en avgiftslettelse anslått til i overkant av 5 mill. kr når det gjelder arbeidsgiveravgiften.

I 2014 kommer Nome kommune ut med et netto driftsresultat som formelt sett er negativt med 1,6 mill. kr. Som kjent er det et sunnhetstegn ved en vurdering av kommunens økonomiske stilling dersom netto driftsresultat utgjør 3 % av driftsinntektene. I så fall burde netto driftsresultat vært på 18,5 mill. kr.

Som påpekt foran under pkt. 3.2, blir nøkkeltallet netto driftsresultat "forstyrret" av den "fiktive" inntekstposten premieavvik. I tillegg bør en korrigere for netto avsetning til bundne driftsfond. Korrigerer en for de 2 nevnte forhold, blir netto driftsresultat negativt med om lag 22,3 mill. kr.

Hovedutfordringen framover blir å etablere reelle, positive netto driftsresultat slik at en kan bygge en tilstrekkelig buffer for å imøtekomme uforutsette driftsutgifter gjennom året, og ha mulighet til en sunn egenkapital i kommende investeringer. Med henvisning til drøftingene i økonomiplanen for 2015 – 18, må det være en målsetting på kort sikt å etablere netto driftsresultat som utgjør 1 % av totale driftsinntekter, dvs. i overkant av 6 mill. kr. Avlagt regnskap for 2014 viser at vi har beveget oss bort fra denne målsettingen.

Nøkkeltall 2: Disposisjonsfond i % av driftsinntekter

Merforbruket i 2014 medførte at en i regnskapsavslutningen måtte stryke en budsjettert avsetning til disposisjonsfond på kr 575.000. Regnskapet for 2014 viser at beholdningen på disposisjonsfonds er redusert med om lag 1 mill. kr til 4,2 mill. kr. Dette tilsvarer kun 0,68 % av de totale driftsinntekter.

Med henvisning til økonomiplanen for 2015 – 18, vil det være en klar målsetting for økonomiplanperioden å bygge opp disposisjonsfondet til å være en reell buffer for uforutsette utgifter. Siktemålet er et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter (i overkant av 12 mill. kr) innen utgangen av planperioden. På kort sikt kan denne målsettingen være umulig å oppnå i og med at merforbruket på nær 8 mill. kr må dekkes inn så snart som mulig.

Nøkkeltall 3: Netto finansutgifter i % av driftsinntekter

Som pekt på i årsberetningen foran, har renter og avdrags andel av de totale driftsinntekter holdt seg stabilt de siste årene. Selv om kommunens netto lånegjeld har økt jevnt også de senere år, har det stabilt lave rentenivået gitt kommunene «god drahjelp».

Med henvisning til økonomiplanen for 2015 – 18, er det et siktemål å ikke forverre netto finansutgifters andel i % av totale driftsinntekter sammenholdt med regnskap 2013 (4,5 %). Denne målsettingen konstaterer vi er oppfylt i regnskap 2014.

Nøkkeltall 4: Netto lånegjeld i % av driftsinntekter

Kommunens samlede lånegjeld har også i 2014 gjort et steg oppover. Vi er i for stor grad avhengig av lånefinansiering for å gjennomføre investeringer.

I økonomiplanen for 2015 – 18 er det en målsetting for planperioden å ikke øke netto lånegjelds andel i forhold til totale driftsinntekter sammenholdt med regnskap 2012 (72 %).

Regnskap for 2014 viser at denne nøkkelstørrelsen har økt til 72,9 % fra 70 % foregående år. Med den vedtatte skoleutbyggingen i 2015/2016, vil målsettingen være tilnærmet umulig å følge opp.

Nøkkeltall 5: Avvik fra budsjett

Økonomistyringa av de ulike hovedansvarsområdene er basert på netto budsjetttrammer, dvs. at inntekter som tilhører ansvarsområdet er trukket fra brutto utgifter. I opprinnelig budsjett for 2014 ble det samlet stilt til disposisjon netto om lag 388,6 mill. kr. Ved budsjettreguleringer gjennom året ble beløpet redusert med 1,7 mill. kr til 386,9 mill. kr. Regnskapet viser forbruk på om lag 392,2 mill. kr, og samlet sett var det netto merforbruk i driftsområdene på om lag 5,3 mill. kr. Merforbruket utgjør om lag 1,3 % av det samlede netto budsjett stilt til disposisjon for virksomhetene.

Oversikten over avvik mellom budsjett og regnskap i 2014, viser merforbruk i hovedsak på 2 områder: Administrative og politiske fellestjenester, og helse- og omsorgssektoren. De øvrige driftsområder har stort sett holdt seg innenfor vedtatt ramme. Rådmannen viser til gjennomgang av hvert enkelt driftsområde, der det redegjøres nærmere for avvikene mellom budsjett og regnskap. Det

er nødvendig å foreta en grundig analyse av regnskapstallene for å forhindre at dette videreføres inn i et nytt budsjettår.

Med henvisning til økonomiplanen for 2015 – 18, er det lagt vekt på fortsatt å utarbeide realistiske budsjetter med tett oppfølging og fokus på kostnadskontroll i budsjettåret. Det var i 2014 en målsetting å begrense det samlede budsjettavviket for driftsområdene til maks 0,6 % av netto driftsbudsjett slik som i regnskap 2012. Merforbruket i 2014 på 1,3 % viser at vi ikke klarte målsettingen, noe det er grunn til å ta på alvor. Som det framgår av regnskapet, har kommunen ikke økonomiske reserver som umiddelbart kan «fange opp» de overskridelser vi har pådradd oss i 2014.

Vurdering av nøkkeltallene for kommende planperiode:

Nøkkeltall 1:

Økonomisk balanse målt ved netto driftsresultat

Det har over lang tid vært en generell tilrådning at netto driftsresultat bør være 3 % av samlede driftsinntekter. Etter bortfall av momskompensasjon for investeringer fra driftsregnskapet, er anbefalt nivå redusert til 1,75 %. Det bør fortsatt være en målsetting i Nome om å planlegge for et netto driftsresultat på 1 %.

KOSTRA-statistikk for 2014 viser (2013-tall i parentes):

- Nome:	- 0,3 %	(0,2 %)
- KOSTRA-gruppe 11:	0,7 %	(1,7 %)
- Telemarkskommunene:	0,5 %	(1,6 %)
- Landet utenom Oslo:	1,0 %	(2,3 %)

Nøkkeltall 2:

Disposisjonsfond i % av driftsinntekter

Kjennetegn med Nome over tid er at vi har manglet buffer i form av disposisjonsfonds. Å følge opp målsettingen fra tidligere prosesser om å etablere et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter innen utgangen av planperioden vil bli særdeles krevende.

KOSTRA-statistikk for 2014 viser:

- Nome:	0,7 %	(0,9 %)
- KOSTRA-gruppe 11:	2,7 %	(3,1 %)
- Telemarkskommunene:	3,6 %	(4,1 %)
- Landet utenom Oslo:	5,2 %	(5,0 %)

Nøkkeltall 3:

Netto finansutgifter i % av driftsinntekter

Med henvisning til kommunens årsberetning, utgjør denne størrelse 4,5 % i regnskap 2014. Den har gradvis blitt redusert de siste årene (utgjorde 5,2 % i regnskap 2010). Denne størrelse påvirkes av rentenivå og avdragstid på lån. Lav rente kombinert med en forlengelse av avdragstid medfører lavere belastning i regnskapene.

Dersom kommunen velger å «legge seg på» minimumsavdrag, vil størrelsen bli redusert. Dersom en skal etablere mål for denne nøkkelstørrelsen, bør det være å redusere det nivå som en ligger på i dag. Det vil bli krevende nok med det lånebehov som er kjent for planperioden. En renteoppgang vil gi utfordringer som gjør at et måltall på 4,5 % også kan være urealistisk, men en forlengelse av avdragstida vil ha motsatt effekt.

Det er å anbefale at en ikke legger vekt på dette nøkkeltallet i kommende økonomiprosesser.

Nøkkeltall 4:

Netto lånegjeld i % av driftsinntekter

Målsettingen har vært å ikke øke netto lånegjelds andel sammenholdt med regnskap 2012 (72 %).

KOSTRA-statistikk for 2014 viser:

- Nome:	72 %	(67 %)
- KOSTRA-gruppe 11:	75 %	(74 %)
- Telemarkskommunene:	80 %	(76 %)
- Landet utenom Oslo:	70 %	(67 %)

For Nome har lånegjelds andel av driftsinntekter vært opp mot 80 % for noen år siden, og er redusert de par siste åra. Med den vedtatte skoleutbyggingen vil nøkkeltallet stige. Å opprettholde en målsetting på 72 % er urealistisk. Måltallet i ny planperiode bør justeres. 80 % er kanskje noe å strekke seg mot innen utgangen av planperioden.

Nøkkeltall 5:

Avvik fra budsjett

De fleste kommuner har en tett oppfølging av avvik fra budsjett, men det er ofte ikke stilt noe konkret krav. Ideelt sett kan en tenke seg at målet er et budsjett uten avvik. Telemarksforskning har tidligere anbefalt et avvik på 0,5 – 1 % som maks avvik for dette nøkkeltallet.

Med henvisning til årsberetningen for 2014, ble netto merforbruk samlet for driftsområdene beregnet til **1,3 %**. Dette var ikke tilfredsstillende. Målsetningen bør være å forbedre dette nøkkeltallet.

Vi har i de siste års budsjett- og økonomiplan-prosesser lagt vekt på å legge realistiske budsjetter. Det forutsetter at en har god, løpende oversikt over kostnadsutviklingen innenfor tjenestoområdene. Det er viktig med god prosess for å få fram alle konsekvensjusteringer av eksisterende drift. Eventuelle forslag om reduksjon av driftsnivået gjennomføres ikke uten at en samtidig beskriver konkret hvilke konsekvenser dette får for tjenestenivået. Dersom en ikke er nøye her, vil budsjettoverskridelser lett oppstå.

Det er tidligere fastsatt et måltall om budsjettavvik på **maks 0,6 %** (slik som i regnskap 2012). Det bør være oppnåelig dersom en holder oppe fokus på kostnadskontroll gjennom budsjettåret. Dette måltallet foreslås lagt til grunn for budsjettårene i planperioden.

Andre økonomiske målsettinger/forutsetninger

Renteforutsigbarhet og nedbetaling av gjeld

Over tid har det vært noe uklare politiske signal vedr graden av rentebinding, og i spørsmålet om nedbetaling av kommunens gjeld. Kommunestyret ønsket for noen år siden å gå til en storstilt rentebinding av kommunens gjeld (75 – 85 %). Senere har kommunens finansreglement vært oppe til revisjon, og der stadfestes at minimum 1/3 skal være bundet, 1/3 skal flyte, og 1/3 skal være til rådmannens løpende vurdering. Ved regnskapsavlegging for 2014 utgjorde fastrenteandelen 33,2 %. Vi bør så snart som mulig ta opp finansreglementets bestemmelser på dette punkt til politisk behandling.

Når det gjelder avdragsbetaling, vises til kommunestyrets vedtatte økonomiplan. Det er lagt opp til en reduksjon av årlig avdragsbetaling, dvs. forlengelse av gjeldende løpetid på lån. Vi tilpasser oss beregnet minimumsavdrag.

Eiendomsskatt

Gjeldende økonomiplan forutsetter en promillesats på 6 i planperioden 2015 – 18.

Det er et uttrykt politisk ønske om å ikke øke promillesatsen i planperioden.

Videreføring av tjenestenivået kombinert med fortsatt stort behov for gjennomføring av investeringer, tilsier at inntektsgrunnlaget i form av eiendomsskatt må opprettholdes på minimum samme nivå som i 2015 (6 %).

Politisk må en avveie ambisjonsnivået når det gjelder tjenestenivå og investeringsnivå opp mot en målsetting om å redusere eiendomsskatten.

Regelverket åpner for å kunne foreta en omtaksering som kan ha økonomisk effekt fra 2017. I så fall må det settes av budsjettmidler i 2016 for å gjennomføre denne omtakseringen. Alternativt åpner regelverket for å gjennomføre en økning av gjeldende takster med 10 % i 2017.

Rådmannen anbefaler:

Eiendomsskatt 2016 for boliger mv. skrives ut med 6 promille av takstgrunnlaget.

Eventuell subsidiering av vann- og avløpssektoren

Offentlig statistikk viser at kommunen ligger høyt når det gjelder gebyrnivå. Samtidig er det et fortsatt stort utbyggingsbehov innenfor avløpssektoren. Selvkostprinsippet har til nå vært lagt til grunn.

Rådmannen anbefaler:

Selvskostprinsippet legges fortsatt til grunn ved fastsetting av gebyrnivå i vann- og avløpssektoren.

Likviditet

Kommunens likviditet har gradvis forverret seg de siste årene. Svekket likviditet skyldes:

- Bokføring av premieavvik (avvik mellom betalt pensjonspremie og bokførte pensjonskostnader)
- Regnskapsteknisk endring vedr begrepet "likviditetsreserve"
- Innstramning vedr beholdning av ubrukte lånemidler i kontantbeholdningen.
- Merforbruket på 8 mill. kr i driftsregnskapet for 2014.

Det må være en klar målsetting om fortsatt å unngå bruk av kassakreditt, men dette kan nå synes urealistisk. Vi har i dag en kassakredittramme på 15 mill. kr, men en sak må snarest fremmes for å øke denne rammen. Vi vil slite med våre betalingsforpliktelser enkelte tidspunkter utover i året. Til nå i 2015 har vi berget oss ved å ta ut de store budsjetterte lån til skoleutbyggingen.

Likviditetssituasjonen setter krav til fortløpende jobbing for å redusere bruken av kassakreditt. Tiltak må være finansiert før de igangsettes. Refusjoner for prosjektrelaterte tiltak må innhentes så raskt som mulig etter ferdigstilling.

Rådmannen anbefaler:

Innarbeiding av et overordnet punkt som skal ivareta hensynet til kommunens likviditet.

«

Foran er det pekt på noen overordnede, økonomiske utfordringer. Målsettinger knyttet til disse utfordringene, er ikke i prioritert rekkefølge. Dette må avveies i den videre prosessen fram mot endelig behandling av økonomiplanen, jf. pkt. 3.2 nedenfor.

3.2. FORMANNSKAPETS SIGNALER.

I formannskapets signalmøte 25. september, ble gjennomgangen av de økonomiske hovedutfordringene oppsummert slik, jfr. vedtak sak 52/15 pkt. 2 slik det er gjengitt nedenfor:

For det videre arbeid med budsjett 2016, og økonomiplan for 4-årsperioden til 2019, legges følgende overordnede, økonomiske målsettinger og forutsetninger til grunn:

Målsetting for økonomiske nøkkeltall:

- *I tråd med prinsippet om sunn økonomiforvaltning, skal det i planperioden legges opp til en gradvis forbedring av kommunens årlige netto driftsresultat. Målsettingen er å etablere et netto driftsresultat som utgjør 1 % av totale driftsinntekter.*
- *Det er en klar målsetting for økonomiplanperioden å bygge opp disposisjonsfondet til å være en reell buffer for uforutsette utgifter. Siktemålet er et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter innen utgangen av planperioden.*
- *Det er en målsetting for planperioden å begrense netto lånegjelds andel til maksimalt 80 % i forhold til totale driftsinntekter.*
- *Det skal fortsatt legges vekt på å utarbeide realistiske budsjetter med vekt på tett oppfølging og fokus på kostnadskontroll i budsjettåret. Det er en målsetting å begrense det samlede budsjettavviket for driftsområdene til maks 0,6 % av netto driftsbudsjett.*

Andre økonomiske målsettinger/forutsetninger:

- *Det legges i planperioden opp til å gjennomføre en moderat fastrentebinding i tråd med finansreglementets bestemmelser, kombinert med oppbygging av økonomiske reserver på disposisjonsfond. Budsjettering av avdrag tilpasses beregnet minimumsavdrag.*
- *Det totale driftsnivå i 2016 innrettes slik at en unngår en økning av eiendomsskatten for boliger mv. i forhold til nåværende sats på 6 promille av takstgrunnlaget.*
- *Utfordringene på vann- og avløpssektoren må søkes løst uten at gebyrnivået øker vesentlig utover prisstigning. Selvkostprinsippet skal fortsatt legges til grunn.*
- *Gjennomføring av tiltak må innrettes slik at hensynet til kommunens likviditet ivaretas. For å begrense bruk av kassakreditt, må alle tiltak være budsjettert før gjennomføring, og innhenting av refusjoner må prioriteres så raskt som mulig etter at prosjektrelaterte tiltak er sluttført.*

Rådmannens arbeid med budsjett og økonomiplan utover høsten, har vært basert på forannevnte, overordnede økonomiske signaler fra formannskapet. Budsjettsituasjonen har imidlertid vist seg å være svært krevende. Både erfaringene fra plan- og økonomimelding 2/2015 om budsjettutviklingen for inneværende år, og de rammebetingelser som kommer til uttrykk ved framlegg av Statsbudsjettet i oktober, innebærer at rådmannen i det framlagte forslag må fravike flere av de politiske signalene som formannskapet ga i møte i september. Dette er oppsummert i kapittel 5 nedenfor.

4 DRIFTSBUDSJETTET: FELLESINNTEKTER OG FELLESUTGIFTER

Nedenfor redegjøres for de vurderinger som rådmannen har foretatt vedr fellesinntekter og fellesutgifter. Konkrete beløp framgår i talldelen - budsjettskjema 1 A og 1B: Hovedrammer drift for økonomiplan-perioden 2016 – 2019 (vedlegg 1 i talldelen).

4.1. FELLESINNTEKTER

Fellesinntekter er i vårt økonomi-opplegg de overordnede inntekter som ikke inngår som sektorinntekter innenfor ansvarsområdenes netto driftsrammer. Sektorinntektene er øremerkede tilskudd og egenbetaling mv. fra brukerne av kommunale tjenester som ansvarsområdet omfatter.

- **Skatt på formue og inntekt + Rammetilskudd (Kommunens ”frie” inntekter)**

Samlet er det for 2016 foreslått å budsjettere med 353,5 mill. kr, som er en vekst på 3,2 % i forhold til regulert budsjett for 2015. Beløpet er fordelt med 205,9 mill. kr på rammetilskudd, og 147,6 mill. kr i skatt på formue og inntekt.

Som for tidligere år, ligger det i rammetilskuddet en kompensasjon for nye oppgaver som kommunen skal gjennomføre fra neste år. Det henvises til omtale i pkt. 2.1 foran (eksempel: helsestasjon- og skolehelsetjeneste, rusomsorg). Videre påvirkes nivået av andre endringer, bl.a. skjer det fra 2016 en overgang fra øremerket tilskudd til rammetilskudd når det gjelder kommunens plikt til å sørge for øyeblikkelig hjelp døgnopphold for pasienter med somatiske sykdommer. For denne tjenesten er det i inntektssystemet fordelt nær 2 mill. kr til Nome kommune. Nevnte vekstanslag på 3,2 % er ikke korrigert for slike forhold.

Rammetilskuddet består av 3 elementer:

- Utgiftsutjamningen (basert på objektive kriterier, bl.a. folketall og aldersfordeling).
- Inntektsutjamning (basert på løpende skatteinngang i forhold til landsgjennomsnitt pr innbygger).
- Skjønnsmidler

Når det gjelder utgiftsutjamningen er den fastlagt – i og med at det er folketall og aldersfordeling pr 01.07.2015 som legges til grunn. Den negative befolkningsutviklingen, jf. oversikt i pkt. 2.3, slår ganske vesentlig ut ved utmåling på utgiftsutjamningen. Begrunnelsen for reduksjon, er at Nome kommune pr definisjon skal være en mer lettdreven kommune når vi blir færre å yte tjenester for. Vi forholder oss til de anslag som framgår av KS prognosemodell, og har foreslått å budsjettere med 172,6 mill. kr for 2016. Beløpet inkluderer også kr 900.000, som Staten har forutsatt skal trekkes ut av ramma dersom skatteinnkrevingen blir statliggjort fra 1. juli 2016. Rådmannen avventer den nye behandlingen av forslaget før budsjettkorrigeringer gjennomføres vedr denne saken.

Inntektsutjamningen er basert på folketall pr 01.01.2016, og fra tidligere år har vi erfaringer med en inntektssvikt i forhold til de første prognosene på høsten. I prognosemodellen ligger hovedalternativet inne med en forutsetning om folketall pr 01.01.2016 som for Nome er for optimistisk. Alternativet forutsetter at vi skal få en befolkningsvekst på 1 % i 2. halvår 2015. Det er det ikke grunnlag for når en tar i betraktning den negative befolkningsutviklingen vi har vært gjennom det siste året. I samråd med Telemarksforsking har vi lagt til grunn en beregning av

inntektsutjamning basert på 0-vekst-alternativet, dvs. at folketallet stabiliserer seg på nivå pr 01.07.2015 (6.571). Det innebærer en inntektsutjamning på 24,3 mill. kr, dvs. 1,7 mill. kr lavere enn det som framgår av hovedalternativet i KS-prognosemodell.

Skjønnsmidler.

Nome kommune er over tid tildelt betydelige skjønnsmidler. Dette skyldes primært at kommunen siden 2004 har vært kompensert for å betale 14,1 % arbeidsgiveravgift (sone 1 istedenfor 10,6 % i sone 2). Avgiften ble redusert til 10,6 % med virkning fra 01.07.2014. For budsjettåret 2015 gjennomførte Staten det vi velger å kalle «dobbelttrekket». Den avgiftslettelse (om lag 11,6 mill. kr) vi fikk en årseffekt av i 2015, ble trukket ut både i utgiftsutjamningen i inntektssystemet, og i tildelingen av skjønnsmidler. Vår «kamp» med Staten det siste året, har nå gitt tilnærmet full seier. Trekket i utgiftsutjamningen for 2015 (11,6 mill. kr) skal nå reverseres over en 5-årsperiode. Samtidig er det gitt klare signaler om at skjønnsmidler skal opprettholdes så lenge det ligger et trekk i den faste delen av inntektssystemet. Vårt utgangspunkt har vært at skjønnen fra et reelt nivå i 2015 på 10 mill. kr, kan reduseres lineært med 2 mill. kr over en 5-årsperiode. For 2016 har vi fått gjennomslag for dette hos Fylkesmannen, som har tildelt oss 8 mill. kr. – begrunnet i den omlegging som gjelder arbeidsgiveravgiften.

Men det er også det hele. Vi har ikke fått gjennomslag for skjønnsmidler knyttet til andre særskilte forhold (eksempelvis den utfordrende budsjettsituasjon innenfor barnevernstjenesten). Det kan settes opp følgende oversikt over skjønnsutdeling de senere år:

År	Arb.giveravg.	Andre forhold	Sum
2013	9 406	4 000	13 406
2014	9 735	3 500	13 235
2015	9 080	1 500	10 580
2016	8 000	-	8 000

Når det gjelder arbeidsgiveravgift, viser tabellen at vi er tildelt 9,080 mill. kr for 2015. I utgangspunktet ble vi tildelt 0 da Statsbudsjettet ble framlagt i oktober 2014. Ved til sammen 3 tildelinger er Nome kommune til sammen tilført i overkant av 9 mill. kr. Takket være godt politisk og administrativt arbeid sammen med Hjartdal og Drangedal kommune, og med solid bistand fra Telemarksforskning, må vi i dag si oss svært godt fornøyd med den uttelling vi har fått i denne særskilte saken. Men det er grunn til å understreke at jobben som er gjort, ikke har utløst større handlefrihet enn det vi hadde før arbeidsgiveravgiftsendringen. Den har brakt oss tilbake til et tilnærmet «nullpunkt», dvs. at vi ikke lenger som kommune taper på at avgiftsendringen fant sted – slik vi lå an til i oktober 2014 da Statsbudsjettet for 2015 ble offentliggjort.

Som det framgår av tabellen har skjønnskompensasjon knyttet til andre forhold enn arbeidsgiveravgift, gradvis blitt redusert. Vi fikk altså tildelt 4 mill. kr i 2013-budsjettet, mens tildelingen i 2016 er nullet ut. I et slikt lys, kan vi ikke si oss fornøyd med utviklingen. Våre økonomiske utfordringer er ikke mindre i 2016 enn i 2013, og det vil være en naturlig administrativ og politisk oppgave å fortsatt argumentere for en høyning av skjønnskompensasjonen fra Fylkesmannen.

Rådmannen har i forslag til budsjett derfor lagt inn 1 mill. kr ekstra på de samlede frie inntekter. Denne millionen knyttes til forventninger om ytterligere skjønnsmidler i løpet av budsjettåret, og/eller forventninger om en mer optimistisk utvikling med hensyn til befolkningsvekst og inntektsutjamning, jf. redegjørelsen foran.

Frie inntekter oppsummert

På bakgrunn av forannevnte kan det settes opp følgende oversikt over budsjettforslaget for de samlede frie inntekter i 2016:

Rammetilskudd – faste kriterier	172.600
Rammetilskudd – inntektsutjamning basert på 0-vekst-alternativet	24.300
Rammetilskudd – skjønnsmidler	8.000
Skatteanslag – i tråd med Regjeringens kommuneopplegg	147.600
SUM frie inntekter basert på 0-vekst-alternativet	352.500
Rammetilskudd – ekstra skjønn/økt inntektsutjamning	1.000
SUM frie inntekter – rådmannens forslag	353.500

Når det gjelder årene 2017 – 2019 er det for samlet rammetilskudd + skatt lagt til grunn en gjennomsnittlig realvekst på om lag 0,6 % pr år. Dette er basert på erfaringer fra de siste års kommuneopplegg. Det er selvsagt vanskelig å spå om framtida, og ikke minst på grunn av en bebudet gjennomgang av inntektssystemet fra 2017. Anslaget om realvekst kan vise seg å være for optimistisk.

Usikkerheten knyttet til framtidige skjønnsmidler er selvsagt meget stor. Våre forventninger når det gjelder kompensasjon for arbeidsgiveravgiftsendring er basert på at tildelingen med 8 mill. kr i 2016 videreføres, og trappes ned årlig med 2 mill. kr. Det innebærer tildeling på dette kriteriet med 6 mill. kr i 2017, 4 mill. kr i 2018, og 2 mill. kr i 2019. Utover dette har vi ikke budsjettert med skjønnsmidler i planperioden.

- **Eiendomsskatt**

Det vises til omtale i pkt. 3 foran vedr prioriteringssignaler fra formannskapet. Det har vært en målsetting å unngå økning fra inneværende års nivå (6 promille).

Eiendomsskatt på næringseiendommer og verker/bruk skrives ut med en skattesats på 7 promille, og forventet inntekt er anslått å utgjøre 9,4 mill. kr for 2015.

Eiendomsskatt på boliger etc. er i 2015 skrevet ut med 6 promille. Forventede inntekter er på om lag 12 mill. kr, dvs. om lag 2 mill. kr pr promille.

Samlede eiendomsskatter i 2015 er anslått å utgjøre 21,4 mill. kr. Det har vært en intensjon i rådmannens budsjettarbeid å forsøke å oppfylle formannskapets ønske om **ikke** å øke eiendomsskatten i forhold til inneværende års nivå.

Ut fra en totalvurdering av kommunens økonomiske situasjon i etterkant av framlagt Statsbudsjett, må rådmannen likevel tilrå at eiendomsskatt skrives ut med 7 promille for boliger etc. i 2016. Dette gir en merinntekt på om lag 2 mill. kr, dvs. et samlet inntektsanslag fra eiendomsskatt på 23,5 mill. kr i 2016.

For en bolig som har eiendomsskatt på om lag kr 6.000 i 2015, vil økningen bli på om lag kr 1.000 til kr 7.000.

For økonomiplanårene 2017 – 2019 er det i budsjettforslaget lagt til grunn at kommunen viderefører 7 promille for utskrivning av eiendomsskatt. Med uendret takstgrunnlag vil det si at det blir en realnedgang av inntektene år for år. Rådmannen minner om at regelverket åpner for en omtaksering med effekt fra 2017, eller alternativt gjennomføre en økning av gjeldende takster med inntil 10 %.

- **Inntekter fra konsesjonskraft**

Denne budsjettposten ble anslått for høyt (1,6 mill. kr) ved opprinnelig budsjettbehandling for 2015, og ble nedjustert til 1 mill. kr ved behandling av PLØM 2/2015. Dette budsjettnivået er i rådmannens forslag forutsatt videreført i hele kommende planperiode.

Tidligere bemerkning til denne budsjettposten gjentas: Det er økonomisk sårbart å benytte disse inntektene i saldering av drifta. Det er usikre inntekter som burde i sin helhet vært avsatt til fonds, eventuelt brukt til konkrete næringstiltak. Dette behovet forsterkes når nå RDA-midlene bortfaller, og det i tillegg stilles strenge krav til bruken av næringsfondet.

Andre generelle statstilskudd:

- **Rente/avdragskompensasjon omsorgsboliger/sjukeheim/skoleutbygging/kirker**

Kommunen har over tid gjennomført investeringer som Staten årlig gir rentekompensasjon (i noen tilfeller også avdragskompensasjon) for. Beregningene foretas med grunnlag i gjennomsnittlig flytende rente i Husbanken. Som følge av redusert rentenivå de siste årene, blir følgelig anslaget på kompensasjonen noe lavere.

Kompensasjonen omfatter:

Omsorgsboliger

Nome sjukeheim

«Ny» og «gammel» skoleutbygging ved Lunde 10-årige skole

Investeringskompensasjon i forbindelse med grunnskolereformen i 1997

Orgel i Holla kirke

Samlet anslag for rentekompensasjon tidligere års investeringer er på 2,625 mill. kr for 2016.

- **Vertskommunetilskudd drift statlig mottak Dagsrud**

Det er forutsatt en videreføring av innværende års tilskudd med prisjustering lik Statens deflator. Budsjettert beløp utgjør 1,9 mill. kr i 2016, og skal dekke kommunale tjenester knyttet til beboerne på mottaket. Det er synliggjort tilskudd årlig i hele planperioden, men tilskuddet vil selvsagt falle bort dersom mottaket blir nedlagt. Kommunen har avtale fram til 31.12.2016 og med opsjon for ytterligere 3 år. På grunn av den økte tilstrømning av asylsøkere, og følgelig økt behov for mottaksplasser, er det signalisert en økning av vertskommunetilskuddet for kommuner som driver mottak.

- **Vertskommunetilskudd psykisk utviklingshemmede**

Tilskuddet har sin bakgrunn i HVPU-reformen, som ble gjennomført tidlig på 1990-tallet. På det tidspunktet overtok 33 kommuner i landet, deriblant Nome, ansvaret for en rekke beboere hjemmehørende i andre kommuner. Formålet med den øremerkede tilskuddsordningen er å kompensere vertskommunene for de beboere som valgte å bli boende i institusjonskommunen. I Nome er det nå 18 beboere som gir grunnlag for tilskudd i 2016, dvs. at 1 beboer er falt fra, og det utløser om lag kr 650.000 i mindre tilskudd sammenlignet med innværende år.

Gjennom LVSH (Landssammenslutningen av vertskommuner for sentralinstitusjoner i det tidligere HVPU) har det i mange år vært jobbet aktivt for å skjerme denne tilskuddsordningen – både for innlemming i det generelle rammetilskuddet, og for å unngå for store endringer i inntekt fra ett år til et annet på grunn av frafall av beboere. En ny og forbedret skjermingsordning ble innført med virkning fra 2011. Tilskuddsordningen er til løpende vurdering fra statlig hold, og en har ingen garanti for hvor lenge gjeldende skjermingsordning blir opprettholdt.

I budsjettforslaget for 2016 er det ført opp 25,1 mill. kr i vertskommunetilskudd. Ved dødsfall/flytting i beboergruppa vil som sagt tilskuddet bli redusert. For årene 2017 – 2019 er det

synliggjort en nedgang med ytterligere 1 beboer i 2017. Inntektsnivået er altså avhengig av antall beboere.

Integreringstilskudd flyktninger

Tilskuddet for 2016 er ført opp med til sammen kr 15,2 mill. Anslaget er basert på tidligere forutsetning om bosetting av 10 nye flyktninger pr år i planperioden. Det ville utløst 7,7 mill. kr i tilskudd. I tillegg vedtok kommunestyret i møte 10. september i år, å bosette ytterligere 15 personer (til sammen 25) i 2015, og ytterligere 20 personer (til sammen 30) i 2016. Denne tilleggsbosettingen utløser til sammen 7,5 mill. kr i økt tilskudd.

Med grunnlag i dagens tilskuddsnivå, og vedtatt bosetting, jf. kommunestyrevedtak i september, vil integreringstilskuddet øke ytterligere i årene 2017 – 2019.

Når det gjelder økte utgifter på grunn av den økte bosettingen, viser rådmannen til samlet omtale av dette under hovedansvar 1 og tjenesteområde 14 (pkt. 6.1.4 i tekstdelen).

4.2. RENTER OG AVDRAG

Renteinntektene

Renteinntektene består av:

- Utlån av startlån
- Utlån Midt-Telemark kraft
- Vanlige bankinnskudd.

Nome kommune har en relativt høy utlånsaktivitet når det gjelder startlån. Generell rentereduksjon det siste året, gjenspeiler seg også i nivået på renteinntekter. En generell økning i rentenivået i forhold til inneværende år kan ikke lenger påregnes i løpet av planperioden. På den annen side, vil forverret kommuneøkonomi medføre en svakere likviditet.

For budsjett 2016 og øvrige år i planperioden er det lagt inn 1,9 mill. kr i samlede renteinntekter.

Renter og avdrag løpende lån

Nytt finansreglement for Nome kommune ble vedtatt av kommunestyret i møte 15. september 2011, sak 57/11. Av reglementet framgår slik sammensetning av kommunens lån:

Minimum 1/3 skal ha flytende rente, minimum en 1/3 skal ha fast rente, mens 1/3 skal vurderes ut fra markedssituasjonen. I reglementet er det lagt opp til at rådmannen skal foreta disse vurderingene. Som opplyst i årsberetningen for 2014, er om lag 33 % av kommunens netto lånegjeld ved siste årsskifte på fastrentevilkår.

Det har over noe tid vært ganske entydige signaler på at rentenivået ikke vil øke de kommende år. Tidligere år, har rådmannen argumentert med at en bør ha en rentebuffer for «å stå imot» en uforutsett renteøkning. Slik rentebuffer ligger nå ikke inne i budsjettforslaget. Rådmannen understreker viktigheten av å ha nødvendig forutsigbarhet på dette punkt. Dette kan oppnås ved øke fastrente-andelen noe, og kombinere dette med oppbygging av en rentebuffer/avsetning til disposisjonsfond.

Renteutgiftene på lån opptatt til og med 2015 er i budsjettforslaget ført opp med 11,5 mill. kr for 2016. Beregningen er i utgangspunktet basert på rentenivå på flytende rente (er i Kommunalbanken nå redusert til 1,65 % med virkning fra 21. oktober 2015), og gjeldende fastrenteavtaler. Samlet lån (95 mill. kr) til ny 10-årig skole på Ulefoss inngår i beregningen med konvertering fra byggelån til ordinært lån belastet driftsbudsjettet fra våren 2016.

Avdrag på lån opptatt til og med 2015 er i budsjett 2016 ført opp med 17,9 mill. kr. Beregningen er basert på gjeldende nedbetalingsplan, som over tid nå er tilpasset beregning av minimumsavdrag. Som kjent innebærer det at kommunen har forlenget avdragstid, og på den måten økt handlefriheten i de årlige driftsbudsjettene. Dette var en nødvendig konsekvens for å kunne forsvare iverksetting av skoleutbygging ved Holla ungdomsskole høsten 2014. Avdragsbelastningen er budsjettert å øke med 2,6 mill. kr fra 2015 til 2016.

For å synliggjøre konsekvenser av nye låneopptak i planperioden, har vi i talloversikten skilt mellom allerede vedtatte låneopptak med den rente- og avdragsbelastning det medfører, jfr. omtale foran, og den belastning framtidig investeringsprogram vil ha for driftsbudsjettene. Renter og avdrag på nye lån i planperioden 2016 – 2019 synliggjøres derfor på egen linje i talloversikten. Forventninger om et fortsatt lavt rentenivå, kombinert med et adskillig lavere lånebasert investeringsprogram i de kommende år, har medført en nedjustering av kapitalbelastningen for nye tiltak. Det vises til nærmere omtale av forslag til investeringsprogram, og konsekvenser av framtidige låneopptak i pkt. 7.

4.3. UTBYTTE FRA KRAFTSELSKAPENE MIDT-TELEMARK ENERGI OG MIDT-TELEMARK KRAFT

Det vises til utbyttestrategi vedtatt i kommunestyret (K-sak 49/12) i møte 21.06.2012.

Basert på disse politiske signalene, foreslår rådmannen for 2016 å legge opp til et samlet utbytte på 6 mill. kr – fordelt med 3,5 mill. kr fra Midt-Telemark Energi, og 2,5 mill. kr fra Midt-Telemark Kraft.

Budsjettforslaget baseres på følgende grunnlag:

For Midt-Telemark Energi:

Samlet utbytte på 8,750 mill. kr prisjustert, hvorav Nome kommunes andel utgjør 40 %.

For Midt-Telemark Kraft:

Samlet utbytte på 5,1 mill. kr prisjustert, hvorav Nome kommunes andel utgjør 48,4 %.

Dette budsjettnivået forutsettes reelt videreført i planperioden. Rådmannen understreker at det knytter seg betydelig usikkerhet til budsjettering av utbytte på dette nivå.

4.4. AVSETNINGER OG BRUK AV FOND

Kommunestyrets disposisjonsfond

Sett ut fra en økonomisk betraktning, bør det årlig i økonomiplanen settes av midler til kommunestyrets disposisjonsfond som en buffer mot framtidige uforutsette utgifter, jfr. drøfting i pkt. 3 foran. Rådmannen minner om formannskapetets vedtatte signal i møte 25. september:

Det er en klar målsetting for økonomiplanperioden å bygge opp disposisjonsfondet til å være en reell buffer for uforutsette utgifter. Siktemålet er et disposisjonsfond som utgjør 2 % av totale driftsinntekter innen utgangen av planperioden.

Det har vært en målsetting i rådmannens arbeid med budsjett og økonomiplanen å følge opp denne målsettingen. Utgangspunktet er at disposisjonsfondet vil være tomt ved utgangen av 2015. Inneværende års budsjett forutsetter at vi disponerer restbeholdningen på om lag 4,2 mill. kr.

Målsetting nr. 1 i 2016 vil være å dekke inn regnskapsmessig underskudd fra 2014. Følgelig er det ikke lagt opp til noen fondsoppbygging til neste år. Derimot er det for øvrige år i planperioden (2017 til 2019) foreslått å avsette følgende beløp til disposisjonsfondet:

År 2017:	Om lag kr 2.000.000
År 2018:	Om lag kr 2.750.000
År 2019:	Om lag kr 4.050.000

Avsetning til disposisjonsfond flyktninger

Økt bosetting av flyktninger vil utløse betydelig mer integreringstilskudd fra Staten. Det er i pkt. 6.1.4 redegjort for disponeringen av midlene i 2016 som følge av tilleggsbosettingen i høst og neste år. Fra 2017 vil ytterligere integreringstilskudd bli utløst, men bruken av midlene er ikke fordelt på tjenesteområdene, men er synliggjort som avsetning til disposisjonsfond flyktninger med 4 mill. kr i 2017, 5,1 mill. kr i 2018, og 5,450 mill. kr i 2019.

Bundne fondsavsetninger

I tråd med gjeldende regelverk er den pliktige avsetningen av konsesjonsavgiftene (kr 180.000 årlig) til kraftfondet synliggjort i talloversikten.

4.5. OVERFØRINGER TIL INVESTERINGSBUDSJETTET

Fra og med 2014 er momskompensasjonen knyttet til investeringer i sin helhet ført direkte i investeringsbudsjettet. Det betyr at vi ikke har en pliktmessig overføring fra drifts- til investeringsbudsjettet, slik det har vært en periode.

Det er foreslått overført kr 1.600.000 årlig i planperioden. Denne overføringen skal finansiere forventet egenkapitalinnskudd i KLP. Innskuddet skal etter gjeldende regelverk føres i investeringsbudsjettet, men kan ikke lånefinansieres.

4.6. PENSJONSKOSTNADER

Et særskilt forhold gjelder pensjonspremie, og tilhørende føring av premieavvik.

Pensjonspremie er «ingen premie for god innsats», men det er tvert imot en regning som vi får fra våre pensjonsleverandører. Det er penger kommunen betaler inn hvert år for å sette av til framtidige utbetalinger til pensjon.

Pensjonskostnad er det beløpet som føres i driftsregnskapet. Det er et teoretisk beregnet beløp, som ikke har noe med hva kommunen betaler i pensjonspremie å gjøre. I de siste årene har pensjonskostnadene som er ført i driftsregnskapene vært betydelig lavere enn det vi faktisk har betalt i premie, og det har ført til en likviditetsmessig utfordring for mange kommuner, herunder også Nome.

Premieavvik er forskjellen mellom innbetalt premie og regnskapsført beregnet netto pensjonskostnad. Premieavviket har vokst til svimlende summer (utgjorde mer enn 30 milliarder kr ved utgangen av 2013 for kommunesektoren samlet). Så lenge betalt premie er høyere enn det som kostnadsføres i regnskapet, blir premieavviket en positiv størrelse, eller et inntektsbeløp i regnskapet. Årlig inntektsført premieavvik føres mot balansen – for så å bli avskrevet/amortisert, dvs. komme til belastning i driftsbudsjettene i løpet av de kommende år.

I tallbudsjettet har vi synliggjort pensjonskostnadene på 2 linjer:

- Avregning pensjonskostnader/Premieavvik inneværende år
- Avskrivning av premieavvik foregående år

Budsjetteknisk belastes driftsområdene fortsatt med 15 % KLP-premie, mens avregningen mot premieavvik tas samlet på et felles ansvarsområde. Dette synliggjøres som et gradvis mindre positivt beløp på linja «Premieavvik inneværende år» i hovedoversikten. I tillegg må kommunen hensynta en situasjon der oppsamlet premieavvik fører til en høyere belastning/amortisering av tidligere års premieavvik. Det er nå vedtatt 7 års avskrivningstid for premieavvik fra og med 2014. Det er en reduksjon fra 10 års avskrivningstid i årene fra 2011. Dette fører til at amortiseringskostnadene vil gå noe ned i 2016 sammenlignet med 2015, men vil øke igjen fra og med 2017.

5. DRIFTSBUDSJETTET: HOVEDANSVARsomRÅDENE GENERELT

5.1. REALISTISKE BUDSJETTER - KONSEKVENSJUSTERING AV EKSISTERENDE DRIFT

Det har vært en ledetråd i budsjettprosessen de siste årene å etablere gode rutiner for å gi et best mulig anslag på hva løpende, etablert drift koster.

Den administrative prosessen med budsjettet for 2016 tar utgangspunkt i **opprinnelig vedtatt** netto driftsramme for 2015 slik de framkommer etter behandlingen i kommunestyret i desember 2014.

Alle netto driftsrammer er prisjustert med den lønns- og prisvekst (deflator) som Staten benytter i kommuneopplegget. Denne vekstfaktoren er oppgitt til 2,7 %, og er sammensatt av en forventet lønnsvekst, og en vekst i kjøp av varer og tjenester med samme prosentsats. I beregningen av netto driftsrammer er forannevnte lagt til grunn, dvs. at også sektorinntektene er forutsatt økt med 2,7 %.

Detaljbudsjettprosessen avdekker at det fortsatt er en utfordring å tilpasse budsjettene til de vekstforutsetningene som Staten opererer med i kommuneopplegget. Gjennomgående er det slik at Statens deflator svært ofte i praksis ikke hensyntar kostnadsutviklingen i kommunene fullt ut. Det gjelder både på lønn og andre driftsutgifter. Konsekvensen av dette er at tjenestoområdene årlig må effektivisere/fremme ytterligere driftsreduserende tiltak for å tilpasse til beregnet netto driftsramme.

Med utgangspunkt i opprinnelig budsjettnivå for 2015 – prisjustert til 2016-nivå som foran nevnt - er det foretatt vurderinger av om dette budsjettnivået er realistisk. Ved behandling av plan- og økonomimeldingene gjennom året er det lagt fram nye opplysninger/prognoser fra de budsjettansvarlige for tjenestoområdene. Hvilke opplysninger som er hensyntatt ved rammeberegningen, framgår i tabell i innledningen av hvert driftsområde under overskriften «konsekvensjusteringer».

Konsekvensjusteringer omfatter også endringer som framgår av det statlige kommuneopplegget, herunder endringer i oppgaver/tjenester Staten forventer at kommunene skal følge opp. Eksempel på dette er under helse- og omsorgssektoren:

- Øyeblikkelig hjelp – fra øremerket til rammetilskudd
- Styrking i rammetilskuddet til brukerstyrt personlig assistanse (BPA)
- Styrking i rammetilskuddet til helsestasjon/skolehelsetjeneste
- Styrking i rammetilskuddet til rusomsorg

Videre er det foretatt konsekvensjusteringer for politiske vedtak der det er forutsatt påplussinger i forhold til inneværende års opprinnelige budsjettnivå. Eksempel på dette er:

- Barnevern – fosterhjems plasseringer

Barnevernsområdet er gjennom plan- og økonomimeldingene gitt tilleggsbevilgninger på 1 mill. kr, som er forutsatt videreført inn i 2016.

Hva som er realistiske budsjetter er alltid et definisjonsspørsmål. Men for rådmannen har det vært en klar målsetting å få fram best mulig anslag på hva eksisterende, etablert drift reelt sett koster. I den grad beslutninger er tatt, og drift etablert uten forankring i budsjett, er det viktig at en får synliggjort

dette nå i forbindelse med budsjettarbeidet. I denne prosessen må de vurderinger, og tilbakemeldinger som kommer fra budsjettansvarlige etater/tjenesteområder, i vesentlig grad legges til grunn.

5.2. BEHOV FOR NYE/UTVIDEDE DRIFTSTILTAK

Det er i løpet av budsjettprosessen fremmet en rekke forslag til nye/utvidede driftstiltak. Det er noe skjønnsmessig hva som skal defineres som konsekvensjusterte tiltak, og hva som er nye/utvidede tiltak.

Slik den økonomiske situasjon har blitt, bærer oversikten over nye/utvidede tiltak i stor grad preg av å være en ønskeliste. I sum (med noen usikre anslag) utgjør tiltakene på en intern arbeidsliste over 11 mill. kr. Denne oversikten er ikke presentert i dokumentet, men det er åpenbart at flere etatsjefer har valgt å ikke fremme tiltak ut fra den situasjon at en har sett det som umulig å få gjennomslag.

Det har vært en stor utfordring å avveie nye behov mot de mer overordnede økonomiske utfordringene vi står foran, og i forhold til alternativt å måtte kutte mer i den eksisterende drift. I den foreliggende situasjon har det vært nødvendig å stille de fleste ønskede utvidelsene i bero.

De tiltak som er prioritert blir omtalt under det driftsområdet tiltaket tilhører, og framgår under overskriften «nye/utvidede driftstiltak» i innledende tabell under hvert hovedansvar. I noen grad blir det også under de aktuelle tjenesteområdene lagt inn kommentarer på tiltak som av økonomiske grunner ikke er funnet plass til.

5.3. FORMANNSKAPETS PRIORITERINGSSIGNALER

I tillegg til de mer overordnede, økonomiske signalene som det er redegjort for i pkt. 3 foran, ble det i formannskapetets møte 25. september vedtatt følgende generelle forutsetninger for rådmannens videre arbeid med budsjett og økonomiplan, jfr. vedtak sak 52/15 pkt. 3 gjengitt nedenfor:

3. *I arbeidet med driftsrammene, og i forslag til investeringsprogram legges følgende generelle forutsetninger til grunn:*

- *Inndekking av driftsunderskuddet fra 2014 på nær 8 mill. kr, vil være en overordnet prioritering i budsjettårene 2015 og 2016.*
- *Det legges vesentlig vekt på å utarbeide realistiske driftsbudsjetter. Driftsrammer skal ikke foreslås redusert - uten at en samtidig beskriver konkret hvilke konsekvenser dette får. Forslag om nye driftstiltak må begrunnes særskilt.*
- *Det skal tas utgangspunkt i de prioriteringer av drifts- og investeringstiltak som ble vedtatt ved fjorårets rullering av økonomiplanen.*
- *Det må legges betydelig vekt på kjente endringer i den demografiske utvikling.*
- *Analyser av KOSTRA-statistikk er et viktig grunnlag for framtidige prioriteringer.*
- *På bakgrunn av de store levekårsutfordringene Nome kommune står overfor, må konkrete tiltak for å motvirke sosiale ulikheter vektlegges i planperioden.*
- *Forebyggende helse er et langsiktig arbeid. Nome kommune skal i den grad økonomien tillater det, prioritere folkehelse, og forebyggende tiltak i planleggingen framover.*
- *Plan- og utviklingsarbeidet innrettes slik at kommunen bedre klarer å imøtekomme de samfunnsmessige utfordringene, herunder også vektlegging av utfordringene på områdene beredskap, klima og energi, og boligpolitikk.*
- *Det må stilles samme effektiviseringskrav til interkommunale samarbeidstiltak/eksterne tjenester som til de kommunale tjenestene.*
- *I takt med nye oppgaver, og krav til effektivisering av tjenestene, må satsing på kompetanseutvikling av kommunens ansatte gis høy prioritet.*

Det har for rådmannen vært en krevende jobb å veie alle disse hensynene opp mot hverandre.

5.4. RÅDMANNENS FORSLAG TIL SALDERING AV BUDSJETT OG ØKONOMIPLAN

5.4.1. Generell innledning

Nome kommunes skjøre økonomiske balanse har vært tydeliggjort i alle plandokumenter de siste årene. Rådmannen må minne om at fjorårets vedtatte økonomiplan for perioden 2015 – 18 ble balansert ved en forutsetning om betydelige driftsreduksjoner innenfor driftsområdene med virkning fra 2016. Det økte behovet for driftsreduksjoner har nær sammenheng med investeringsnivå og låneopptak, og en konsekvens av at renter og avdrag «slår inn» for fullt når ny Holla ungdomsskole ferdigstilles til våren.

Selv om de økonomiske utviklingstrekkene har vært kjent over lang tid, legger ikke rådmannen skjul på at budsjettprosessen for 2016 – 19 har vært mer anstrengende i slutfasen enn det en så for seg i sommer. Noen av årsakene oppsummeres her:

- **Utfordrende tjenesteområder.** Budsjettutviklingen i inneværende år slik den senest kommer til uttrykk i PLØM 2/2015 viser noen tjenester med en negativ utvikling. Økonomisk sosialhjelp har vist en stigende tendens sammenlignet med fjoråret. Det ligger an til betydelige overskridelser innenfor barnevern – til tross for at denne tjenesten er blitt tilført 1 mill. kr i løpet av budsjettåret. Det er også på andre tjenesteområder grunn til bekymring med hensyn til å holde de vedtatte rammer for inneværende år. Det henvises til PLØM 2/2015 – framlagt til behandling i kommunestyrets oktober-møte.
- **Skatteinngang.** Det er fortsatt bekymring når det gjelder skatteinngangen i kommunene, selv om landsgjennomsnittet har bedret seg de siste månedene. Dersom denne trenden varer året ut, kan det bidra til at de frie inntekter (skatt + rammetilskudd), retter opp noe av de signaliserte overskridelsene som er pekt på.
- **Befolkningsnedgang og konsekvenser for rammetilskuddet.** Det er i pkt. 2.3. redegjort for befolkningsutviklingen det siste året. Nedgang med 74 personer slår direkte ut i utgiftsutjamningen i inntektssystemet. Utslagene ble adskillig kraftigere enn det en kunne forutse i vår. I tillegg er det realistisk å ta hensyn til at det også for inntektsutjamningen blir en svakere utvikling enn det anslagene i Statsbudsjettet oppgir. Vi viser til den vurdering som er gjort, og omtalt i pkt. 4.1 foran.

Skjønnsmidler. Vi har kommet «seirende» ut av konflikten med Staten når det gjelder den såkalte arbeidsgiveravgiftssaken, men vi har ikke fått gjennomslag for vår argumentasjon om skjønn knyttet til de utfordrende tjenesteområder. Vi hadde forventet større gjennomslag her, og manglende uttelling har bidratt til en mer anstrengt budsjettsituasjon nå i høst

5.4.2. Investeringsprogram og konsekvenser for driftsbudsjettet

Kommunestyret vedtok i august 2014 bygging av ny Holla ungdomsskole innenfor en kostnadsramme på brutto kr 122 mill. Prosjektet gjennomføres over 3 budsjettår – med ferdigstilling 1. mars 2016. I byggeperioden forutsettes renter tillagt prosjektet, og løpende renter og avdrag kommer først til belastning i driftsbudsjettene med virkning fra 2016.

Rentenivået har bidratt til at driftskonsekvensene av denne investeringen har blitt betydelig mindre enn det en i en tidlig planfase så for seg. Likevel er dette et av de største investeringsprosjektene som

gjennomføres i Nome kommune, og en svært medvirkende årsak til behovet for driftsreduserende tiltak i årene som kommer.

Men det er ikke bare skoleutbygging vi må låne til i kommende planperiode. Det redegjøres nærmere for investeringsprogrammet i kapittel 7. Kommunestyrets beslutning i september om å igangsette renovering av Nome hallen innenfor en kostnadsramme på 26 mill. kr, innebærer et opplegg der andre «små» prosjekter delvis må skyves ut i tid. Det er behov for å begrense de lånefinansierte investeringene i størst mulig grad.

5.4.3. Saldering av driftsbudsjettet for planperioden 2015 - 2018

Inndekking av regnskapsmessig underskudd fra 2014:

Målsetting nr. 1 for rådmannens arbeid med budsjett 2016, har vært å dekke inn regnskapsmessig underskudd fra 2014. Underskuddet utgjør om lag 8 mill. kr, og det er i regulert driftsbudsjett for 2015 forutsatt å kunne dekke inn 1,7 mill. kr. Følgelig er det budsjettet med 6,3 mill. kr i 2016-budsjettet.

Det har blitt et særdeles krevende prosjekt å finne løsning for et såpass stort inndekkingsbeløp i en situasjon der vi opplever både generell inntektssvikt, og en utfordrende utgiftsøkning på sårbare tjenestoområder.

Nye/utvidede driftstiltak:

I den økonomiske situasjon kommunen befinner seg i, fremmer rådmannen svært få forslag til nye/utvidede driftstiltak. Det vises til gjennomgangen under hvert hovedansvarsområde. Oppsummert kan en sette følgende oversikt:

OVERSIKT NYE/UTVIDEDE DRIFTSTILTAK:	2016	2017	2018	2019
		16-pris	16-pris	16-pris
Nye/utvidede driftstiltak hovedansvar 1:	2 535	2 535	2 535	2 535
Herav:				
Unge talenter - samarbeidsprosj M-Telemark	335	335	335	335
Rammeøkning NAV - økt bosetting flyktninger	2 200	2 200	2 200	2 200
Nye/utvidede driftstiltak hovedansvar 2:	3 700	3 700	3 700	3 700
Herav:				
Rammeøkning - økt bosetting flyktninger	3 700	3 700	3 700	3 700
Nye/utvidede driftstiltak hovedansvar 3:	2 700	2 700	2 700	2 700
Herav:				
Styrking av institusjonstjenester - kjøp 3 plasser i Bø	2 100	2 100	2 100	2 100
Rammeøkning - økt bosetting flyktninger	600	600	600	600
Nye/utvidede driftstiltak hovedansvar 5:	100	150	400	0
Herav:				
Tilskudd til restaurering av Ulefoss hovedgaard	100	150	400	0
Nye/utvidede driftstiltak hovedansvar 6:	25	250	250	250
Herav:				
Rammeøkning til MTBR - oppgradering røykdykkerflasker	25	25	25	25
Rammeøkning til MTBR - husleie m.v. ny brannstasjon Ulef	0	225	225	225

Tabellen viser at det er gitt en rammeøkning til 3 av driftsområdene på til sammen 6,5 mill. kr som knytter seg økt bosetting av flyktninger. Rammeøkningen dekkes av integreringstilskuddet. Det er gitt en samlet framstilling av tiltakene under hovedansvarsområde 1 – tjenesteområde 14 NAV Nome.

I tillegg til nevnte utvidelser på grunn av økt bosetting flyktninger, er det prioritert å styrke helse- og sosialsektorens ramme med 2,1 mill. kr for å kjøpe institusjonsplasser i Bø.

Ny brannstasjon på Ulefoss er et samarbeidsprosjekt i Midt-Telemark. Rådmannen har signalisert at denne saken må få sin løsning i løpet av 2016, og har lagt inn Nomes andel av en økt husleie mv. som en økning i teknisk sektors driftsramme fra 2017.

Tiltak for å balansere driftsbudsjettet:

Basert på de anslag over realistiske fellesinntekter og fellesutgifter som redegjort for i kap. 4 foran, målsettingen om å dekke hele det regnskapsmessige underskuddet for 2014, og prioritere nye/utvidede driftstiltak slik det framgår av tabellen foran, kan rådmannens løsning for å balansere driften i 2016 oppsummeres slik:

Øke eiendomsskatten til 7 promille	2.000
Bruk av økt integreringstilskudd til saldering av «ordinær» drift	1.000
Rammetilskudd -ekstra skjønnsmidler/inntektsutjamning	1.000
Driftsreducerende tiltak	10.435
SUM inndekking	14.435

- Økte inntekter:

Forslag om å øke eiendomsskatten til 7 promille i 2016, fremmes for å unngå forslag om ytterligere reduksjoner i driften. Det samme gjelder de øvrige forutsetninger på inntektssiden: Det kan vise seg å være for optimistisk å budsjettere med en forventning om 1 mill. kr i økte skjønnsmidler, og det kan vise seg å være for optimistisk å forutsette «et overskudd» på 1 mill. kr på integreringstilskuddet. Sistnevnte bør imidlertid ses i sammenheng med en budsjettert avsetning på 1,5 mill. kr til disposisjonsfond flyktninger i 2015. Men denne avsetningen kan «ryke» i regnskapsavslutningen dersom kommuneregnskapet for øvrig går i minus.

- Driftsreduserende tiltak:

Det kan settes opp følgende oversikt over tiltak foreslått av rådmannen:

DRIFTSREDUSERENDE TILTAK	2016	2017	2018	2019
		16-pris	16-pris	16-pris
Driftsreduserende tiltak hovedansvar 1:	-2 900	-2 550	-2 550	-2 550
Herav:				
Reduksjon politiske organer	-200	-200	-200	-200
Rammekutt ansvar 1 ekskl NAV og kirkelig formål	-150	-150	-150	-150
Omorganisering av administrasjonsavdelingen	-250	-500	-500	-500
Prosjekt Full pakke	-250	-250	-250	-250
Kommunale midler Barnefattigdom	-100	0	0	0
Økonomisk sosialhjelp - innsparingskrav	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
Drift av Nome statlig mottak	-250	0	0	0
Kontantoverføring kirkelig fellesråd	-300	-50	-50	-50
Driftsreduserende tiltak hovedansvar 2:	-3 085	-3 285	-3 285	-3 285
Herav:				
Innsp pga red barnehageoppt til kun barn med lovm rett	-240	-240	-240	-240
Skyss av elever	-500	-500	-500	-500
Kutt 1,5 lærerårsverk, jf. rapport Telemarksforskning	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Kutt i driftskostnader pr elev, jf. rapport Telemarksforskning	-670	-670	-670	-670
Legge ned Helgen barnehage fra 01.08.2016	-175	-375	-375	-375
Generelt rammekutt ansvar 2	-500	-500	-500	-500
Driftsreduserende tiltak hovedansvar 3:	-1 940	-1 940	-1 940	-1 940
Herav:				
Psykiatritjenesten, bofellesskap 1 årsverk	-600	-600	-600	-600
Hjemmetjenesten Ulefoss - Reduksjon 0,5 årsverk	-325	-325	-325	-325
Hjemmetjenesten Lunde - 1 helgestilling	-80	-80	-80	-80
Generelt rammekutt ansvar 3 ekskl barnevern	-935	-935	-935	-935
Driftsreduserende tiltak hovedansvar 4:	-60	-60	-60	-60
Herav:				
Innsparing mediabudsjett - forutsatt innsp forr øk.plan	-60	-60	-60	-60
Driftsreduserende tiltak kultur og næring:	-585	-585	-585	-585
Herav:				
Markedsføring, jf. tiltak presentert i PLØM 1/15	-55	-55	-55	-55
Kulturminner (Felland), jf. tiltak presentert i PLØM 1/15	-10	-10	-10	-10
Funksjonshemmede, jf. tiltak presentert i PLØM 1/15	-10	-10	-10	-10
Nome kino, jf. tiltak presentert i PLØM 1/15	-15	-15	-15	-15
Sluserock - reduksjon av kommunal andel i driftsbudsjett	-25	-25	-25	-25
Reduksjon ungdomsarbeidet i Nome	-200	-200	-200	-200
Reduksjon tilbud til funksjonshemmede	-270	-270	-270	-270
Driftsreduserende tiltak teknisk sektor:	-1 865	-1 980	-1 980	-1 980
Herav:				
Øke gebyrnivå byggesak/oppmåling	-75	-75	-75	-75
Privatisering kommunale veger	-750	-750	-750	-750
Legge ned Helgen barnehage fra 01.08.2016	-60	-175	-175	-175
Reforhandle avtale om lokaler på Brenna	-30	-30	-30	-30
Reduksjon årsverk renhold	-750	-750	-750	-750
Kommunal innkreving for IATA	-200	-200	-200	-200

For 2016 er det som tabellen viser lagt opp til betydelige driftsreduserende tiltak. Disse summerer seg til i overkant av 10 mill. kr alle driftsområdene sett under ett. Som del av den administrative

budsjettprosessen har rådmannen vurdert de tiltak som framgår av kommunestyrets bestilte rapport fra Telemarksforskning «Gjennomgang av kommuneorganisasjonen». En rekke av de foreslåtte driftsreducerende tiltakene som framgår av rapporten, er helt eller delvis tatt inn i rådmannens forslag.

Sammenlignet med 2016, er det ikke fremmet forslag om ytterligere driftsreducerende tiltak i økonomiplanperioden.

5.4.4. Sammendrag av hovedoversikt drift planperioden 2015 - 2018.

Det kan settes opp følgende oversikt over disponible rammer, og rådmannens forslag til fordeling av netto driftsrammer på hovedansvarsområder:

HOVEDRAMMER DRIFT	Budsjett					Vekst ra
Beløp i 1.000 kr	2015	2016	2017	2018	2019	reg. 2015
	Regulert		16-priser	16-priser	16-priser	til 2016
SUM FELLESINNTEKTER	405 330	423 005	426 570	428 580	430 280	4,4
FINANSUTGIFTER NETTO	18 935	21 775	24 150	23 225	22 300	15,0
AVSETNINGER NETTO	-805	6 480	6 132	8 037	9 682	
FRA DRIFT TIL INVEST	1 550	1 600	1 600	1 600	1 600	3,2
PENSJONSKOSTNADER	2 485	1 565	2 550	3 600	4 700	
SUM TIL FORD. DRIFTSOMR.:	383 165	391 585	392 138	392 118	391 998	2,2
Herav:						
Administrative og politiske fellestj	63 186	64 076	64 576	64 326	64 626	1,4
Skole- og barnehagesektoren	112 583	115 844	115 699	115 699	115 699	2,9
Helse- og omsorgssektoren	172 911	178 752	178 752	178 752	178 752	3,4
Biblioteksektoren	2 129	2 168	2 168	2 168	2 168	1,8
Kultur- og næringssektoren	9 600	9 704	9 754	10 004	9 604	1,1
Teknisk sektor ekskl vann og avløp	32 393	31 258	31 406	31 386	31 366	-3,5
Teknisk sektor: Vann	-4 306	-4 318	-4 318	-4 318	-4 318	0,3
Teknisk sektor: Avløp	-5 061	-5 629	-5 629	-5 629	-5 629	11,2
M-Telemark Brann og redning	-270	-270	-270	-270	-270	0,0

Oversikten viser en økning i de såkalte fellesinntektene på 4,4 % fra regulert budsjettnivå i 2015. Økningen har primært sammenheng med økt bosetting av flyktninger, som innebærer at integreringstilskuddet øker med om lag 40 %. Dersom en holder integreringstilskuddet utenom, blir vekstprosenten redusert til 3,3 %. Fellesinntektene omfatter også eiendomsskatt, der det foreslås en økning til 7 promille, og en merinntekt på 2 mill. kr i budsjettet. Holder en også dette utenom, blir vekstprosenten redusert til 2,8 %.

Netto finansutgifter for 2016 viser en vekst på 15 %. Det skyldes at avdrag på lån til Holla ungdomsskole kommer til belastning. Det innebærer en ytterligere økning i 2017.

Pensjonskostnadene synliggjøres med en forventet økt kostnad i planperioden. Ordningen med premieavvik bidrar til en utjamning av de samlede pensjonskostnadene/gir større forutsigbarhet.

Dersom vi skulle belastet driftsbudsjettene med det vi faktisk betaler i pensjonspremie, ville utfordringen vært større.

Under avsetninger netto inngår i 2016 inndekkingen av regnskapsunderskudd med 6,3 mill. kr. Øvrige år i planperioden er det lagt opp til avsetninger til kommunestyrets disposisjonsfond. I tillegg er det synliggjort en ufordelt andel av økt integreringstilskudd, som inntil videre er ført som avsetning til disposisjonsfond flyktninger.

Overføring fra drift til investering er begrenset til kr 1,6 mill. for å finansiere egenkapitalinnskudd KLP. Ut fra sunne økonomiske prinsipper burde en langt større del av driftsinntektene vært overført fra drift for å inngå som egenkapital i investeringstiltakene.

Netto driftsrammer til fordeling på hovedansvarsområdene: Som en ser av tabellen, foreslås fordelt en samlet netto ramme til de definerte driftsområdene i 2016 på om lag 391,6 mill. kr. Det er en økning på 2,2 % sammenlignet med regulert budsjett for 2015. Beløpet er inkludert de midler som skal gå til å dekke kostnader ved økt bosetting av flyktninger. Når en vet at deflatoren for kommunal lønns- og prisvekst av Staten er forutsatt å utgjøre 2,7 %, er det en realnedgang på 0,5 % samlet sett.

Som en ser av tabellen, viser sammenligningen mellom regulert budsjett 2015 og forslag til budsjett 2016 betydelige forskjeller i vekstprosjenter. Helse- og omsorgssektoren er i budsjettopplegget skjermet, og framkommer med en ramme som er 3,4 % høyere enn i 2015.

Alle driftsområder opplever et krav til innstramning, og dette blir nærmere utdypet i gjennomgang av hvert enkelt hovedansvarsområde i kapittel 6. Rådmannen har over tid pekt på nødvendigheten av å redusere utgiftsnivået i kommunen for å kunne forsvare et fortsatt høyt investeringsprogram. Reduksjonen i 2016 er et betydelig steg i denne retningen. Dersom driftsreducerende tiltak ikke blir vedtatt i det omfang som her skissert, vil Nome kommune ikke kunne håndtere inndekking av det regnskapsmessige underskudd innenfor den 2-årsperioden som kommuneloven fastsetter. En forskyvning av inndekkingsperioden innebærer at Fylkesmannen melder kommunen inn i Register om betinget godkjenning og kontroll – Robek. Kommunen settes under statlig kontroll. I Telemark er 2 kommuner i Robek-registret fra før av – Sauherad og Bø.

Utviklingen av netto driftsresultat.

Det vises til drøftingen av denne sentrale økonomiske nøkkelstørrelsen i pkt. 3.2 foran. Målsettingen var å etablere netto driftsresultat som utgjør 1 % av totale driftsinntekter.

Det framlagte forslag fra rådmannen innebærer netto driftsresultat på om lag følgende:

År 2016: 1,2 %

År 2017: 0,6 %

År 2018: 0,7 %

År 2019: 0,9 %

Det framlagte budsjettforslaget legger altså opp til et positivt netto driftsresultat, men noe i underkant av målsettingen om årlig 1 % - nedfelt ved oppstart av planprosessen.

6. GJENNOMGANG AV HOVEDANSVAR SOMRÅDENE

6.1 HOVEDANSVAR SOMRÅDE 1: ADMINISTRATIVE OG POLITISKE FELLESTJENESTER

Politisk ansvar: Formannskapet direkte

Overordnet budsjettansvar: Rådmannen v/stabssjef

Hovedansvarsområdet består av følgende tjenesteområder:

6.1.0 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:

Nr.	Navn
11	Politisk styring og kontrollorganer
12	Fellestjenester
13	Sentraladministrasjonen
14	NAV Nome
15	Nome statlige mottak
16	Kirkelige formål

Dette ansvarsområdet omfatter områdene politisk styring og kontrollorganer, fellesfunksjoner og administrativ ledelse, samt diverse formål som ikke er kanalisert annetsteds, herunder kontantoverføring/tjenesteyting til kirkelig fellesråd.

Hovedutfordringen i nær framtid vil være å dra full nytte av nytt lønns-, personal- og regnskapsprogram i hele organisasjonen. Dette har medført et stort arbeidspress for mange nøkkelpersoner i staben, og dette arbeidet er ikke slutført enda.

Driftsramme for 2016 og planperioden til 2019

Beregning av netto driftsrammer følger under(alle år fra 2016 er i 2016-prisnivå):

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2015	2016	2017	2018	2019
	Oppr.		16-pris	16-pris	16-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2015					
1: Administrative og politiske fellestjenester	62 186	63 865	63 865	63 865	63 865
Konsekvensjusteringer:		576	726	476	776
Herav:					
Stortingsvalg 2017		0	250	0	0
Kommunevalg 2019		-300	-300	-300	0
Justering av politikergodtgjøring		300	300	300	300
Ramme til politikeropplæring		100	0	0	0
Innsparing ved nytt ERP-system - videreføring 15-nivå		0	0	0	0
Ekstern gjennomgang av kommuneorg - engangsutg i 2015		-300	-300	-300	-300
Midt-Telemark IKT - konsekvensjustert ramme		210	210	210	210
Økonomisk sosialhjelp - oppdatert anslag		400	400	400	400
Kirkelig fellesråd: Retting av feil vedr arbeidsgiveravgift		166	166	166	166
Nye/utvidede driftstiltak		2 535	2 535	2 535	2 535
Herav:					
Unge talenter - samarbeidsprosj M-Telemark		335	335	335	335
Rammeøkning NAV - økt bosetting flyktninger		2 200	2 200	2 200	2 200
Driftsreduserende tiltak:		-2 900	-2 550	-2 550	-2 550
Herav:					
Reduksjon politiske organer		-200	-200	-200	-200
Rammekutt ansvar 1 ekskl NAV og kirkelig formål		-150	-150	-150	-150
Omorganisering av administrasjonsavdelingen		-250	-500	-500	-500
Prosjekt Full pakke		-250	-250	-250	-250
Kommunale midler Barnefattigdom		-100	0	0	0
Økonomisk sosialhjelp - innsparingskrav		-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
Drift av Nome statlig mottak		-250	0	0	0
Kontantoverføring kirkelig fellesråd		-300	-50	-50	-50
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME ANSVAR 1		64 076	64 576	64 326	64 626

Endringer av netto driftsramme går fram av tabellen over. Konsekvensjusteringer er endringer som speiler en vedtatt kostnad, eller en teknisk justering(for eksempel valg kommer i 2017).

Det er bare Nome NAV med rammeøkning 2535 som har vunnet fram som nye tiltak.

Reelle reduksjoner er vist under driftsreduserende tiltak. Netto driftsramme for ansvarsområdet er redusert med 2900 i 2016 og 2550 de øvrige planår.

Som det går fram av tabellen over, er det foreslått små endringer for årene 2017-19. Det foreslås en rammeøkning med 250 i kontantoverføring til kirkelig fellesråd, og tilsvarende innsparing ved omorganisering i staben.

Budsjett 2016

Under følger en tabell som viser hvordan netto budsjetttramme for 2016 er fordelt på tjenesteområder, og med endringsprosenten fra opprinnelig budsjett 2015:

	Beløp i hele 1.000 kr	Budsjett	Budsjett	Vekst
		2015	2016	
		Oppr.		
1	Administrative og politiske fellestjenester	62 186	64 076	3,0
	Består av flg. tjenesteområder:			
11	Politisk styring og kontrollorganer 1)	3 855	3 672	-4,7 (+3,0)
12	Fellestjenester	8 332	9 090	9,1
13	Sentraladministrasjon	15 676	15 263	-2,6
14	NAV Nome	28 297	30 246	6,9
15	Nome statlige mottak	-150	-404	
16	Kirkelige formål	6 176	6 209	0,5

1) prosenttall i parentes viser endring korrigert for valgkostnad i 2015.

Regjeringens budsjettopplegg er at den kommunale deflatoren(prisjustering) er 2,7 %, og er likt både for lønn og andre kostnader. Endringskolonnen viser derfor hvilke utfordringer som ligger i budsjettet.

For å få i havn budsjettet har det vært nødvendig med harde kutt hvor det er mulig. Lønn er budsjettert på rett nivå, mens kurs, bilgodtgjørelse og slike kostnader som i noen grad kan styres, er minimert.

Når det gjelder avtalte kostnader med andre, som for eksempel kontingenter, så er disse korrekt budsjettert, men for å nå budsjetttramma, er manglende inndekking samlet under forsikring, som er underbudsjettert i størrelsesorden 250.

Sykefraværet i hele ansvarsområdet under ett var 4,8 % i 2014, mens det har falt til 3,8 % i siste rapport for 2015.

6.1.1 Tjenesteområde 11 - Politisk styring og kontrollorganer

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Området omfatter folkevalgte organer, valgavvikling, partistøtte, revisjon samt kontrollutvalg, sekretariatet.

Utfordringer og mål

Kommuneloven § 1 sier følgende med relevans for de politiske organene:

”Formålet med denne loven er å legge forholdene til rette for et funksjonsdyktig kommunalt og fylkeskommunalt folkestyre, og for en rasjonell og effektiv forvaltning av de kommunale og fylkeskommunale fellesinteresser innenfor rammen av det nasjonale fellesskap og med sikte på en bærekraftig utvikling”.

Målsetningen er å gi de folkevalgte gode arbeidsvilkår, slik at de kan ivareta det demokratiske systemet i tråd med kommunelovens intensjon.

Politiske godtgjøringer er budsjettert slik kommunestyret vedtok for valgperioden, men det vil alltid være usikkerhet med hensyn til møtefrekvens og tapt arbeidsfortjeneste for et nytt kommunestyre.

2016 er ikke valgår, og krever derfor ikke budsjettramme, jfr. konsekvensjustering over.

Støtte til de politiske partiene forutsettes opprettholdt, prisjustert.

Telemark Kommunerevisjon IKS og Telemark kontrollutvalgssekretariat IKS er budsjettert med grunnlag i opplysninger fra daglig leder. Midt-Telemarkrådet er budsjettert innenfor programområdet.

Politisk nivå har i flere år arrangert en sommerfest for alle ansatte. Dette er videreført i forslaget med 100, og det samme beløpet er avsatt til folkevalgtopplæring.

6.1.2 Tjenesteområde 12 - Fellestjenester

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Området består for det meste av eksterne kostnader hvor størrelsen fastsettes av andre.

Nettoramma er økt fra 8332 i 2015 til 9090 i 2016. Dette skyldes at noen kostnader her har økt reelt(mer enn deflator/prisstigning), men har nok også sin forklaring i minimumbudsjettering i 2015.

I grove trekk kan en benevne innholdet i tjenesteområdet med:

- diverse medlemskap i KS, LVK, LVSH etc. som krever 937
- drift av rådhuset med 308
- forsikring 2775(underbudsjettert med størrelsesorden 250),
- andel drift IKA Kongsberg(fjernarkiv) med 406
- porto og kontormateriell med 275
- SAMT med 500
- IKT(ex Midt-Telemark IKT) med 2145
- tillitsvalgtressurs med 1389.

6.1.3 Tjenesteområde 13 - Sentraladministrasjonen

Kort beskrivelse av tjenesteområdet:

Sentraladministrasjon med rådmannen som leder består av 3 stabsenheter:

administrasjonsavdelingen, personal- og organisasjonsavdelingen, herunder servicekontoret, samt budsjett- og regnskapsavdelingen. Staben har som oppgave å serve de operative etater og politisk nivå med bistand av enhver art som ikke er til stede i de ulike etater.

Sentraladministrasjonen har ingen driftsoppgaver rettet mot innbyggerne som etatene har, men likevel er det viktige «driftsoppgaver» som må løses:

- politisk nivå(kommunestyre, formannskap, hovedutvalg og andre utvalg) skal serves
- kommunalt arkiv skal ajourholdes
- resepsjon og sentralbord skal betjenes
- alle ansatte skal ha riktig lønn til riktig tid
- pensjons- og forsikringskompetanse
- budsjett/regnskapene skal være ferdige innen tidsfristen og følges opp
- lønn/regnskap kirkelig fellesråd
- boligstiftelsene skal drives optimalt
- drift av kommunale utleieboliger
- kommunens gjeldsrådgiver- og bostøtteoppgaver skal løses

- skatteoppkrever skal ha lavest mulig restanser
- eiendomsskatt skal saksbehandles, utskrives og innkreves
- kommunale krav skal utskrives og innkreves
- overordnet personalpolitikk(forhandlinger, lærlinger, sykefravær, etc.)
- styringsdialog mot Nome statlige mottak
- NAV Nome(del av ansvar 1)

Stabsenhetene

De tre stabsenhetene har et utstrakt samarbeid på tvers av stabsgrenser. Dette fordi det finnes kompetanse og kapasitet til ulike oppgaver og tidsrom. Dette er en nødvendighet for å få løst de samlede oppgaver.

Personal- og organisasjonsavdelingen (budsjettert med 4,3 stillinger)

Det er de siste årene vært en utfordrende arbeidssituasjon i pers- og org.avdelingen hvor hverdagen har vært preget av stort arbeidspress som tidligere beskrevet. Lønnsavdelingen er fortsatt ikke fullt bemannet grunnet sykefravær. Som beskrevet i fjor er det helt klart at det har kostet å "hente hjem" et tidligere sentralstyrt system innenfor lønn, personal og økonomi.

Servicekontoret(budsjettert med 4,7 stillinger)

Servicekontoret er nå ferdig med den store arkivjobben, men sliter hele tiden med nye system som skal implementeres, og manglende ressurser til overordnet planlegging.

Kontoret har fått reduksjon i antall tilsatte ved naturlig avgang. Kontoret hadde budsjett med 5,0 stillinger i 2015, og 5,4 i 2014.

Budsjett- og regnskapsavdelingen.(budsjettert med 2,7 stillinger)

Avdelingen består av 2 stillinger – med tillegg av en prosjektarbeider i delstilling i 70 %, samt bistand på tvers i staben.

Adm.avdelingen (budsjettert med 4,1 stilling første halvår, deretter 3,1)

Avdelingen har 1,4 stillinger på skatt/innfordring, og går rundt ved bistand fra øvrig stab.

Regjeringen har igjen foreslått statliggjøring av skatteoppkrevingen i statsbudsjettet for 2016, til tross for at et enstemmig Storting avviste forslaget i juni 2015. Derfor er det vanskelig å si noe om det er behov for ressurser til disse oppgavene etter 01.06.2016.

Boligkonsulenten har i dag alt for mange ulike roller i forhold til det som ville vært ønskelig. Vi har lagt planer som skulle forbedre arbeidsdagen, men så dukker det opp «ad.hoc.-oppgaver» som gjør at forutsetninger snus.

Boligpolitikk

Boligkonsulenten sammen med flere etater er i startgropa for å planlegge kommunens framtidige boligbehov. Kommunen og boligstiftelsene har mange omsorgsboliger, men det er mangel på andre boligtyper. Dette gjelder spesielt nåværende press på boliger for asylanter og bosatte flyktninger, men det mangler også boliger tilpasset personer med psykiske lidelser, unge rusmisbrukere, samt eldre rusmisbrukere. Disse gruppene har i noen grad utagerende adferd, som medfører at geografisk plassering må vurderes nøye.

I løpet av høsten skal det gjøres et arbeid med tanke på å slå sammen de to boligstiftelsene, og samtidig bør det avklares på politisk nivå om kommunens framtidige boligpolitikk skal løses av den kommunale organisasjonen, eller om boligstiftelsene skal være kommunens redskap.

Utfordringer i budsjettforslaget

For sentraladministrasjonen er det et hovedmål å utvikle en kommunal organisasjon som til enhver tid er tilpasset oppgavene og gjeldende rammebetingelser. Det vil være en løpende debatt om hvilke oppgaver som skal løses sentralt kontra etatsvis.

Innsparing ved nytt ERP-system:

Det ble i sin tid lagt inn en forutsetning om innsparing på kr 600.000 ved skifte av økonomisystem mv. Dette ble gjennomført med virkning fra budsjett 2014. For 2015 ble denne forutsetningen delvis reversert ved forslag fra rådmannen om å øke netto driftsramme med kr 300.000. Dette forslaget fikk politisk gjennomslag for budsjettåret 2015, men i gjeldende økonomiplan er det forutsatt at innsparingskravet igjen skal være kr 600.000.

Reversert innsparingskrav i 2015 er delvis benyttet til å videreføre en prosjektstilling i 70 % i budsjett- og regnskapsavdelingen. For å få «hjulene til å gå rundt» erkjenner vi at opprinnelig innsparingskrav er for tøft. Det er behov for å videreføre prosjektstillingen på permanent basis. Dette er også i samsvar med konklusjon gitt i ekstern rapport fra Telemarksforskning «Gjennomgang av kommuneorganisasjonen».

På denne bakgrunn foreslås budsjetttramma fra 2015 videreført også for planperioden 2016 – 19.

Kommentarer til tiltak i ekstern rapport fra Telemarksforskning «Gjennomgang av kommuneorganisasjonen»:

Ny etatsstruktur:

Rapporten peker på muligheten av å endre etatsstrukturen ved å innlemme kultur- og næringsfunksjonene i sentraladministrasjonen eller ved å fordele disse på de øvrige etatene. Økonomisk er det lite å spare på kort sikt, men endring kan på lengre sikt medføre reduserte lønnskostnader.

Rådmannen vil ha endring i administrativ organisering til løpende vurdering. Mye taler mot store endringer dersom kommunestrukturdebatten ender opp med en sammenslåing av kommuner i løpet av få år.

Uansett vil det i økonomiplansammenheng være lite å hente på kort sikt ved å endre struktur. Da må folk sies opp, eller ikke erstattes ved naturlig avgang.

Omorganisering av administrasjonsavdelingen:

Rapporten angir en årlig innsparing på kr 150.000 til 1 mill. kr ved hel eller delvis inndragelse, alternativt omgjøring av stabslederstilling i forbindelse med naturlig avgang.

Forslaget kan i utgangspunktet ikke virke logisk når ett av hovedfunnene i rapporten er:

«Nome kommune har et relativt lavt kostnadsnivå innenfor administrasjon sammenliknet med de andre kommunene vi har sjekket/sammenliknet med. Det er ingenting i vår gjennomgang som tilsier at bemanningen innenfor stab og støttefunksjonene i Nome kommune er høy. Tvert imot fremstår det som at Nome kommune har relativt lav bemanning innenfor enkelte av støttetjeneste».

Stabssjefen ivaretar i dag en rekke ulike oppgaver, som må erstattes ved naturlig avgang. Herunder ligger en rekke deloppgaver knyttet til budsjett/budsjettoppfølging, til skatteinnkreving, og til regnskap. Det er ikke realistisk å se for seg at alle disse oppgavene skal dekkes innenfor nåværende bemanning.

Det er igangsatt en prosess i sentraladministrasjonen for å se på alternativ organisering av staben, herunder også en styrking av servicekontoret. Det er i rapporten pekt på sårbarheten knyttet til arkivfunksjonen.

Stortinget avklarte i juni at det fortsatt skal være en kommunal oppgave å kreve inn skatt. Imidlertid har Regjeringen ved framlegg av Statsbudsjettet for 2016 på nytt foreslått en statliggjøring av

skatteoppkreverfunksjonen med virkning fra 1. juni 2016. Ny usikkerhet er skapt om skatteinnkreving er en framtidig kommunal oppgave. Leder av skatteseksjonen har pr 1. juni overtatt som leder av lønnseksjonen, og vi har pr dato ikke avklart hvordan oppgavene knyttet til skatt/innkreving skal ivaretas i tiden framover. Det vil i en periode framover være behov for en viss «overlapping» i en situasjon der flere sentrale medarbeidere nærmer seg pensjonsgrensen.

Oppsummert må forslaget om innsparing på opp mot 1 mill. kr ved omorganisering av administrasjonsavdelingen ses i en større sammenheng. Rådmannen ser det ikke som realistisk å se for seg en innsparing på mer enn kr 500.000 på årsbasis, dvs. kr 250.000 for 2016 siden stabssjefen etter planen fratrer fra 30. juni 2016.

Rådmannen tar sikte på å avklare organiseringen av rådmannens stab så snart som mulig på nyåret når det forhåpentligvis er kommet til en endelig beslutning vedr skatteinnkrevingen.

6.1.4 Tjenesteområde 14 - NAV Nome

Tjenesteområdet og oppgaver

Budsjettet omfatter lønn til kommunalt ansatte i NAV – 7,45 årsverk, 50 % dekning av nav leders lønn og 0,5 årsverk vaktmester i teknisk etat som er arbeidsleder for mottakere av økonomisk sosialhjelp og introduksjonsstønad med arbeidstrening i kommunal regi.

Den faste bemanningen er økt med 1/1 årsverk flyktningekoordinator i 2016.

Lønnskostnader til ansatte utgjør 3 900 av totalbudsjettet på 30 246 (12,8 %).

Kontoret har for tiden lavt sykefravær, og det er ikke budsjettet med sykepenges.

Tjenesteområdet har budsjett til drift av nav kontoret - kontorutgifter, husleie, strøm og renhold i tråd med avtale inngått mellom NAV Telemark og Nome kommune.

Størstedelen av budsjettet går til ytelser og tiltak til brukere: økonomisk sosialhjelp, etablering og integreringstiltak for flyktninger som bosettes i kommunen, og enkelte tiltak for funksjonshemmede.

Området har også budsjett for kommunens andel av interkommunalt krisesenter i Telemark, budsjett for kommunens partnerskapsavtale med Røde Kors, tilskudd til interkommunalt Senter for seksuelle overgrep i Skien og kommunale midler til tiltak for å forebygge barnefattigdom.

Området har et prosjekttiltak – «Full pakke» – som foreslås videreført med statlig finansiering.

Prosjekttiltaket «Unge talenter» foreslås videreført som ordinært tiltak i samarbeid med Bø og Sauherad kommune.

Utfordringer i budsjettforslaget

Budsjettforslaget er konsekvensjustert og lagt i tråd med forutsetningene i PLØM 2/2015 og budsjetttrundskriv nr. 2 og 3/2015.

Konsekvensjusteringer

- Økonomisk sosialhjelp – tilleggsbevilgning i PLØM 2/15	400
--	-----

Nye/utvidede driftstiltak

- Unge talenter – samarbeidsprosjekt i Midt Telemark	335
- Rammeøkning NAV – økt bosetting flyktninger	2 200

Driftsreducerende tiltak

- Innsparingskrav økonomisk sosialhjelp	-1 400
- Redusert ramme til tiltak barnefattigdom	-100
- Forutsetning om statlig finansiering av «Full pakke»	-250

Budsjettforslaget er svært stramt, og har flere usikkerhetsfaktorer.

Innmeldte behov på områder med rettighetsbaserte ytelser og tjenester er prioritert i størst mulig grad.

Det er en utfordring å legge realistiske budsjett for ytelser og tiltak som i hovedsak er rettighetsbaserte. Budsjettforutsetningene er usikre antagelser om behov, og tolkning av samfunnsforhold som kan påvirke behovet. Erfaringstall og statistikk bidrar til å danne bilde av situasjonen, heriblant KOSTRA som også gir sammenligningsgrunnlag i kommunegruppa og med andre kommuner det er aktuelt å sammenligne seg med.

Behovsprofil

Nome har en befolkning med høy andel med lav inntekt: mange uføretrygdete, høy andel sosialhjelpsmottakere, hvorav høy andel familier med barn. Andelen sosialhjelpsmottakere øker, men det er samtidig registrert noe lavere behov for sosialhjelp etter sommeren i år. Nome har en høy andel innvandrerbefolkning – spesielt mange i barne- og ungdomsgruppa. Innvandrere er høyere representert i lavinntektsgrupper, og mange mottar økonomisk sosialhjelp. Barn- og ungdom med innvandrerbakgrunn trenger ofte ekstra innsats fra kommunale tjenester og tiltak. En stor andel av innvandrerne har flyktningebakgrunn, og kommunestyret i Nome har vedtatt å øke bosetting av flyktninger i kommunen betydelig i planperioden.

Nome har høy andel rusmiddelmissbrukere; hvorav flere som har stort behov for kommunal innsats. Mange rusmiddelmissbrukere har sosialhjelp som eneste inntektskilde.

Nome har noe økende, men fortsatt lav arbeidsledighet. Det er registrert flere permitterte i år.

Ungdomsledigheten øker i Nome som ellers i landet, og er svært bekymringsfullt.

I tillegg til å påvirke den som rammes direkte, har arbeidsledighet stor betydning for ytelser og tiltak fra NAV.

Driftsreducerende tiltak

1. Økonomisk sosialhjelp – innsparing 1 400

Stramt budsjettforslag

Budsjett for økonomisk sosialhjelp foreslås med rammeøkning knyttet til økt bosetting av flyktninger – 1 200. Budsjettet er også gitt en tilleggsbevilgning i PLØM 2/2015 på 400, som videreføres.

Samtidig er dette budsjettet foreslått med innsparing på 1 400.

Forslaget betyr netto styrket budsjett med 200. Budsjettet er svært stramt, og det innmeldte behovet er betydelig høyere.

KOSTRA tallene viser at Nome bruker betydelig mer av budsjettet på økonomisk sosialhjelp enn sammenlignbare kommuner. Behovsprofilen viser at Nome har høy andel med lav inntekt, høy andel sosialhjelpsmottakere med forsørgeransvar, høy andel barnerike flyktningfamilier m.a.. Per oktober måned 2015 går 32 % av samlet utbetalt sosialhjelp til flyktninger.

Vedtaket om økt bosetting av flyktninger vil øke behovet for økonomisk sosialhjelp betydelig, og det er stor sannsynlighet for at budsjettet må styrkes i løpet av 2016.

Andre faktorer som påvirker behovet for økonomisk sosialhjelp:

- Inntak i Introduksjonsprogrammet

Raskt inntak i introduksjonsprogrammet etter bosetting for nye flyktninger.

Introduksjonsstønad erstatter behovet for sosialhjelp, og ventetid innebærer økt behov for sosialhjelp.

Tilbud om barnehage for familier med barn i førskolealder kan være avgjørende for ventetid.

- Pris / Kostnadsnivå

Strømpris gir normalt størst utslag versus budsjett for økonomisk sosialhjelp. Strøm er en rettighet, og mange sosialhjelpsmottakere får dekket strøm ved økonomisk sosialhjelp. Lavt prisnivå på strøm begrenser behovet for sosialhjelp.

- Redusert betaling for opphold i barnehage

Det er vedtatt redusert betaling for opphold i barnehage for familier med lavinntekt. Dette tiltaket vil begrense behovet for sosialhjelp noe. Opphold i barnehage vurderes å være viktig som forebyggende og skoleforberedende tiltak for alle barn, og dekning av opphold i barnehage er innvilget ved økonomisk sosialhjelp.

- Økonomisk rådgivning

Kommunen har rådgiver i 50 % stilling. Nav kontoret har etablert fast samarbeid med økonomirådgiver som omfatter kompetanseheving i kontoret, utvikling av rutiner og saksbehandling. Effektiv rådgivning og - for enkelte også forvaltning av inntekt, reduserer behovet for sosialhjelp over tid.

- Kvalifiseringsprogram

Staten finansierer i rammeoverføringen drift av kvalifiseringsprogrammet i NAV. Programmet er en rettighet og NAV er underlagt månedlig rapporteringsplikt.

Budsjettforslaget gir mulighet til å ha gjennomsnittlig 10 deltakere i kvalifiseringsprogram i 2016, og programmet gir deltakerne ekstra drahjelp gjennom arbeidsrettet aktivitet, opplæring eller utdanning, til å nå mål om å bli selvhjulpne.

- Vilkår om aktivitet for stønad til livsopphold:

Stortinget har i år vedtatt forslag fra regjeringen om å stille vilkår om aktivitet for stønad til livsopphold, men lovendringen trer ikke i kraft før det er gjort en beregning av merkostnadene. Tidligst i revidert nasjonalbudsjett i mai -16.

Vilkår om aktivitet for stønad til livsopphold er svært viktig for å begrense behovet for økonomisk sosialhjelp. En stor andel sosialhjelpsmottakere trenger tett og omfattende bistand for å komme i aktivitet. I forarbeidene til lovendringen er det gitt eksempel på aktivitetstiltak som mange trenger, men som vil være ressurskrevende å iverksette.

«Kommunen må både kunne tilby lavterskel aktivitetstiltak for personer som vil ha arbeid som et langsiktig og usikkert mål, og arbeidsrettede aktiviteter for personer som har arbeidsevne, men som har behov for å vedlikeholde sin kompetanse i påvente av et egnet arbeidstilbud. Mellom disse ytterpunktene vil det være behov for ulike grader av tilrettelagte kompetansehevende aktivitetstilbud. Lavterskel aktivitetstiltak vil kunne være et organisert dagtilbud som gir struktur i hverdagen, sosial kontakt, hjelp til å avklare den enkeltes opplæringsbehov og opplæring i ferdigheter som er nødvendige eller hensiktsmessige for å kunne få et arbeid eller for å kunne fungere i et arbeidsmiljø. Aktiviteten som pålegges skal være individuelt tilpasset den enkeltes behov og funksjonsnivå.»

Nome har lavterskel aktivitetstiltak, eksempelvis

- «Full pakke» - arbeid- og utdanningsrettet aktivitet for rusmisbrukere. Tiltaket foreslås videreført under forutsetning av statlig finansiering.

- «Unge talenter» - individuell oppfølging av unge brukere. Tiltaket foreslås videreført innenfor ordinært drift i samarbeid med Bø og Sauherad.

Erfaringene med de lokale tiltakene er svært gode, og bidrar til å få sosialhjelpsmottakere over i utdanning, arbeidstrening, arbeid; - eller behandling når det er behov for det.

Vilkår om aktivitet kombinert med mulighet til tett og omfattende oppfølging bidrar til å redusere behovet for sosialhjelp.

- Statlige tiltaksplasser:

Det er foreslått økning i budsjettet for statlige tiltaksplasser i 2016. Flere tiltaksplasser øker mulighetene til å innfri aktivitetskrav overfor arbeidssøkende sosialhjelpsmottakere.

2. Prosjekt «Full pakke» - innsparing 250

Tiltaket ble etablert som prosjekt i 2011/ finansiert ved statsmidler.

Nome har fått 1,250 mill. i statstilskudd til tiltaket i 2015, og budsjettforslaget er basert på tilsvarende statlig finansiering.

Uten statlig tilskudd som fullfinansierer tiltaket, må tiltaket avvikles.

«Full pakke» er arbeidsrettet, basert på aktiviteter, arbeid eller skole, - som på sikt blant annet reduserer behovet for økonomisk sosialhjelp til rusmiddelmissbrukere. Deltakerne i «Full pakke» er yngre nå enn da tiltaket startet, og motivasjon og innsats for å fullføre skolegang er blitt viktig element. I alt 4 deltakere har startet i videregående skole denne høsten.

3. Tiltak mot barnefattigdom – innsparing 100

Nome har høy andel barn i lavinntektsfamilier, og kommunen har fått statstilskudd til tiltak som kan bekjempe barnefattigdom. Kommunen v/ nav kontoret har i 3 år mottatt tilskudd fra Arbeids- og velferdsdirektoratet. Midlene er blant annet brukt til å styrke skolehelsetjenesten med 50 % stilling, - med formål å oppnå økt deltakelse i kultur- og fritidsaktiviteter for barn og ungdom i lavinntektsfamilier. Prosjektet avsluttes i år.

I inneværende planperiode er det også bevilget kommunale midler til tiltak mot barnefattigdom. Midlene er i hovedsak brukt til å finansiere ferie- og fritidsaktiviteter til barn i familier som mottar sosialhjelp. Eksempel - «verdibillett» med gratis adgang til Nome kino. Budsjettforslaget reduserer de kommunale midlene til tiltak mot barnefattigdom med 100. Det betyr 50 til tiltak mot barnefattigdom neste år, som vil dekke «verdibilletter» til kino. Øvrige tiltak kan ikke videreføres.

Nye og utvidede driftstiltak

«Unge talenter» - samarbeid Midt Telemark - 335

«Unge talenter» er et tiltak i regi av prosjektet Talenter for framtida i Midt Telemark. Prosjektet varer ut dette året, og foreslås videreført i ordinær drift fra 2016. Tiltaket er beskrevet i egen sak til politisk behandling.

Ungdom har prioritet i NAV og skal ha tett oppfølging og tilbud om arbeidsrettet aktivitet eller ved behov behandling, - når utdanning er uaktuelt. Dette er svært tidkrevende arbeid, og tiltaket «Unge talenter» har bidratt til at nav kontorene i Midt Telemark har gode resultat på dette området. Viser for øvrig til ovennevnte sak.

Rammeøkning – økt bosetting av flyktninger – 2 200

- nyopprettet stilling 1/1 årsverk flyktningekoordinator: 600
- økonomisk sosialhjelp: 1 200
- etableringsutgifter: 400

Rammeøkningen kommenteres for øvrig samlet i eget avsnittet nedenfor.

Måltall

Det er ikke ønskelig å toppe statistikken med stort forbruk av økonomisk sosialhjelp.

Hovedmålet til NAV er å bidra til å bedre levekår og å fremme overgang til arbeid, inkludering og aktiv deltakelse i samfunnet.

1. I 2016 skal ingen ungdom i alderen 18 – 29 år motta økonomisk sosialhjelp uten å være i aktivt tiltak (Per oktober 2015: 3 personer, 2014: 5 personer)

2. I 2016 skal færre enn 50 ungdommer i alderen 18 – 24 år motta økonomisk sosialhjelp (2014: 60, 2013:69, 2012: 66, 2011:89)

3. I 2016 skal færre enn 250 personer i Nome motta økonomisk sosialhjelp (2014: 291, 2013: 286, 2012: 270, 2011: 315)

Tiltak det ikke er funnet rom for i planperioden:

- Reelt budsjett for økonomisk sosialhjelp
- Sikker drift av «Full pakke»

Bosetting av flyktninger - Fordeling av økt integreringstilskudd

Det henvises til kommunestyrets vedtak fra 10. september vedr økt bosetting av flyktninger. Økt bosetting med 15 (til 25) i 2015, og med 20 (til 30) for 2016, vil utløse økt tilskudd slik det framgår av tabellen:

	2016	2017	2018	2019
Økt integreringstilskudd	7 500	10 500	11 600	11 950
Disponert til saldering av ordinær drift	-1 000	-	-	-
Til fordeling	6 500	10 500	11 600	11 950
Hovedansvar 1 (NAV):	2 200	2 200	2 200	2 200
Flyktningekoordinator	600	600	600	600
Økonomisk sosialhjelp	1 200	1 200	1 200	1 200
Etableringsutgifter	400	400	400	400
Tolkeutgifter	-	-	-	-
Hovedansvar 2 Skole/barnehagesektor:	3 700	3 700	3 700	3 700
Tospråklig fagopplæring 50 % Lunde 10- årige	300	300	300	300
Tolkeutgifter	-	-	-	-
Økt bemanning barnehager	325	325	325	325
Tap av foreldrebetaling	-	-	-	-
80 % stilling programrådgiver VO	500	500	500	500
Introduksjonsstønad	2 575	2 575	2 575	2 575
Hovedansvar 3 Helse og omsorg:	600	600	600	600
Helsesøster-stilling	600	600	600	600
Tolkeutgifter	-	-	-	-
Sum fordelt	6 500	6 500	6 500	6 500
Reserve/Avsetning disposisjonsfond:	-	4 000	5 100	5 450

Nedenfor redegjøres det samlet for disponering av tilskudd til økt bosetting:

Hovedansvar 1 (NAV) 2 200

Flyktningekoordinator 600

Stillingen er nyopprettet etter vedtak i kommunestyret i høst. Stillingen er blant annet tillagt oppgaver med koordinering av arbeidet med bosetting og integrering. Stillingen vil være bemannet fra jan.-16.

Økonomisk sosialhjelp 1 200

Det er opprinnelig meldt behov for å styrke budsjettet for økonomisk sosialhjelp med 1 500 som følge av økt bosetting. Beløpet er usikkert anslag da behovet for økonomisk sosialhjelp er variabelt og påvirkes av flere faktorer. Familieforhold påvirker behovet for sosialhjelp, ventetid på inntak i Introduksjonsprogrammet, - likeledes boutgifter, transportbehov, behov for tannbehandling mv.

Budsjettbehovet vil følges tett, og i første omgang rapporteres i PLØM 1/ 2016.

Hovedutfordringen for budsjett for økonomisk sosialhjelp er den foreslåtte innsparingen på 1 400. Dette er nærmere omtalt under tjenesteområde 14.

Etableringsutgifter 400

Det er opprinnelig meldt behov for å styrke budsjettet med 500.

Beløpet er usikkert anslag da behovet vil variere med familieforhold. Budsjettbehovet vil følges tett, og rapporteres i PLØM 1/2016.

Hovedansvar 2 Skole/barnehagesektor 3 700

Tospråklig fagopplæring

50 % stilling Lunde 10-årige skole 300

Språkopplæring er det viktigste virkemiddelet for integrering i det norske samfunnet.

Opplæringslovens § 2–8 gir elever i grunnskolen med annet morsmål enn norsk og samisk rett til særskilt norskopplæring, morsmåls- og tospråklig fagopplæring inntil de har tilstrekkelige kunnskaper i norsk til at de kan følge den vanlige opplæringen i skolen. Skolene vurderer hver enkelt elevs behov og fatter enkeltvedtak om det skal gis tilbud. Normalt tar det fem til sju år før norskkunnskapene er tilstrekkelige. Undervisningen gis gjerne i mindre grupper – men av og til som forsterkning til klassen.

Ulefoss skole og Holla ungdomsskole har velkomstklasser for elever som er helt nybegynnere i norsk. Undervisningen i velkomstklassene foregår i faste klasserom som er spesielt innredet for norskopplæring. [*Læreplan i grunnleggende norsk for minoritetsspråklige*](#) benyttes i opplæringen. Når voksenopplæringen som har ansvar for introduksjonsprogrammet etableres i Lunde, er det sannsynlig at det vil bli økt bosetting av flyktninger i Lunde.

Økt bemanning barnehager 325

Midlene skal gå til etablering av nye barnehageplasser da fleksibiliteten er redusert på grunn av innsparinger på stillinger i barnehagene.

Barnehagen er en av de viktigste arenaene for læring av språk. Leken er sentral i språk-opplæringen ved at barna får erfaring med ulike måter å bruke språket på, og dybden i språket utvides ved innlæring av begreper. Kommunens barnehager har lek som satsningsområde. Barnehagen skal ivareta enkeltindividet og samtidig favne om mangfoldet i gruppene. Innlevelse og forståelse for egen og andre kulturers særtrekk har stor betydning for både norske barn og barn med en annen kultur og et annet morsmål. I barnehagen legges det til rette for å skape vennskap og integrering – for både barna og foreldrene. Barnehagetilbudet sikrer også at foreldrene har tid til å delta i introduksjonsprogrammet og i arbeidslivet. Det er derfor viktig at barna kommer raskt i barnehage, slik at foreldrene kan starte på introduksjonsprogrammet, - alternativet er sosialstønad.

80 % stilling som programrådgiver i voksenopplæringen 500

Stillingen er nyopprettet etter vedtak i kommunestyret i høst.

Antallet bosatte flyktninger fører til økt behov for programrådgiver innenfor introduksjonsprogrammet.

Introduksjonsprogrammet er et kvalifiseringsprogram som skal ta sikte på å gi:

- Å gi grunnleggende ferdigheter i norsk
- Å gi grunnleggende innsikt i norsk samfunnsliv
- Å forberede for deltakelse i yrkesliv

Hver deltaker skal ha en programrådgiver, som sammen med deltakeren utarbeider en individuell plan for arbeidet og koordinerer sammen med andre aktører. Rådgiveren følger opp deltakeren og gir veiledning.

Introduksjonsstønad

2 575

Voksenopplæringen har budsjett for introduksjonsstønad til flyktningene. Hver deltaker i Introduksjonsprogrammet skal ha utbetalt ca. 180 årlig over to år (ved full stønad). Budsjettforslaget på 2 575 er et anslag over forventet utbetaling, og utviklingen vil følges tett og i første omgang rapporteres i PLØM 1/ 2016.

Hovedansvar 3 Helse- og omsorg

600

Helsesøster

600

Stillingen erstatter helsesøsterressurs som er foreslått kuttet som innsparingstiltak; jfr. kommentar under tjenesteområde 3.

Med økt antall bosatte flyktninger i kommunen, er det viktig med et godt helsetjenestetilbud. I veileder om helsetjenestetilbudet til flyktninger, asylsøkere og familiegjenforente (IS-1022) presiseres kommunens ansvar for å sikre likeverdige helsetjenester til disse gruppene.

Veiledning og kunnskapsformidling gis både til foreldre og barn. Viktige områder er tilpasningen til det norske samfunnet og helsemessige forhold, særlig knyttet til seksualitet og fødsler.

Det forutsettes at stillingen prioriteres for målgruppen, blant annet som ressurs i framtidig tilbud om foreldreveiledningsprogram til flyktninger.

Tiltak det ikke er funnet rom for i planperioden:

Utgifter til tolketjeneste

For å sikre god kvalitet og et likeverdig tjenestetilbud for personer med begrensede norskkunnskaper, er det en forutsetning at det tilrettelegges for god informasjon og kommunikasjon via tolketjenester.

Det er kommunens ansvar å sørge for tilgjengelige og kvalifiserte tolketjenester samt informasjonsmateriell på relevante språk.

For helsetjenester skal utgifter til tolketjenester inngå som en integrert del av helsetjenestene ifølge veileder.

Budsjettutviklingen følges tett og vil rapporteres i første omgang i PLØM 1/ 2016.

6.1.5 Tjenesteområde 15 - Nome statlige mottak

Nome statlig mottak er inne i sitt siste år av driftsavtalen med Utlendingsdirektoratet gjeldende fra 1.1.14-31.12.16, med opsjon for ytterligere 3 år.

Presset på mottaksplasser er stort som følge av flyktningestrømmen til Norge høsten 2015. Nome statlig mottak stiller 210 plasser til disposisjon (fordelt på 144 faste, 36 variable og 30 opsjonsplasser). I Budsjettet er det lagt til grunn en tilleggsavtale på 20 plasser tidsbegrenset til 6 måneder. Denne tilleggsavtalen behandles av kommunestyret før eller samtidig med budsjett 2016. Våren 2016 kan ytterligere 10 plasser tilbys etter endt oppussing av «Borgen». Ytterligere økning vil bli vurdert.

Husleieinntekter er budsjettert med 5000, bidrag for vaktmestertjenester 490, 205 for bidrag fra sentraladministrasjon og et budsjettert overskudd på 404 som skal kompensere omlegging av arbeidsgiveravgift og mottakets andel av pensjonsutgifter utover 15 %. Det er budsjettert med en inntekt på 200 i variabel stykkprisinntekt.

Det er budsjettert med ett ekstra årsverk for å styrke bemanningen på grunn av tilleggsavtalen. Samtlige budsjettposter er styrket som følge av økt aktivitet, spesielt for aktiviteter da det ikke kan forventes at UDI vil finansiere prosjektmidler. Det er budsjettert med nødvendige forbedringstiltak på husene på 200 i samarbeid med teknisk.

6.1.6 Tjenesteområde 16 - Nome Kirkelige Fellesråd

Kort beskrivelse av tjenesteområdet

I alle kommuner med mer enn et sokn, er det lovfestet at det skal være et kirkelig fellesråd. Nome kirkelig fellesråd, har på vegne av Holla og Helgen sokn og Lunde og Flåbygd sokn, i oppgave å ivareta administrative og økonomiske oppgaver, utarbeide mål og planer for den kirkelige virksomheten i kommunen, fremme samarbeid mellom menighetsrådene og ivareta soknenes interesser i forhold til Nome kommune.

Ihht. til Kirkelovens § 15 har Nome kommune ansvar for følgende utgifter:

- Utgifter til bygging, drift og vedlikehold av kirker.
- Utgifter til anlegg og drift av gravplasser.
- Utgifter til stillinger for kirketjener, klokker og organist ved hver kirke, og til daglig leder av kirkelig fellesråd.
- Driftsutgifter for fellesråd og menighetsråd, herunder utgifter til administrasjon og kontorhold.
- Utgifter til lokaler, utstyr og materiell til konfirmasjonsopplæring.
- Utgifter til kontorhold for prester.

Tjenesteområdet omfatter også de kommunale overføringer til andre trossamfunn.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2016 og planperioden til 2019

Beregnet kontantoverføring til kirkelig fellesråd i 2016 er foreslått til 5755 med tillegg av tjenesteyting verdsatt til 285. Det er her tatt hensyn til at revisjon sender egen faktura til kirkelig fellesråd med anslått beløp 25.

Med foreslått ramme betyr det at kirkelig fellesråd igjen har fått redusert sin rammeoverføring med 300, mens det er foreslått en økning med 250 for planårene 2017-2019,

Overføring til andre trossamfunn er budsjettert med 169.

I 2013 gjennomførte kirkelig fellesråd reformen med å redusere festetida fra 20 år til 15 år. Festeavgift er pr. i dag kr. 150,- pr. grav. I gjennomsnitt har vi ca. 230 graver pr. år som det kreves festeavgift fra. Ved fortsatt reduksjon i budsjett til 2016 ser FR seg nødvendig å søke kommunen om å øke den årlige avgiften til kr. 200,- pr. grav, men fortsatt ha 15 år i festetid. Da kommer vi på likt årlig beløp som nabokommunene.

Målet med å redusere festetida ytterligere, ser vi på som svært vanskelig pr. i dag, selv om vi ser store fordeler med å ha jevnlig kontakt med festerne. Til sammenligning kan vi vise til Notodden, Sauherad og Bø har 5 års festetid med kr. 200,- i årlig avgift. Bø vurderer å gå over til 1 års festetid (årlig innkreving).

Vi ser at inntektene på antall gravfester som vi sender ut tilbud om ny feste periode for i 2016 vil bli om lag 550.000. Vi opplever at mange ønsker å slette sine familiegravsteder. I tillegg til festeavgift har kirkelig fellesråd i løpet av 2015 vedtatt å ta betalt for kirkelige handlinger som gjelder personer som bor utenfor kommunen.

Lønnsutgiftene er budsjettert med 4759 for 2016 inkl. trygd/pensjon, og dersom rådmannen sitt budsjettforslag for 2016 vedtas, vil fellesrådet ha om lag 1500 til disposisjon til andre driftsutgifter enn lønn.

Konsekvenser:

Konsekvenser ved tildeling av driftsramme for 2016:

- Øke festeavgift fra kr. 150,- til kr. 200,- pr. grav – pr. år.
Befolkningen i Nome må være med å gi inntekter.
- Utgiftene til konfirmasjonsopplæringsmateriell blir på et minimum.
- Det leies ikke inn ferievikarer sommeren 2016.

Det vil ikke bli kjøpt inn nødvendig verktøy for å utføre små vedlikeholdsoppgaver i egen regi, og dette vil medføre at bygninger og kirkegårder forfaller.

Harald Orekåsa
Stabssjef

6.2 HOVEDANSVARsomRÅDE 2: SKOLE- OG BARNEHAGESEKTOREN

Politisk ansvar: Oppvekst- og omsorgsutvalget
Overordnet budsjettansvar: Skole- og barnehagesjef

Inndeling av hovedansvarsområdet i tjenestoområder:

	Består av flg. tjenestoområder:
21	Etatsadministrasjon og fellestjenester
22	Voksenopplæring
23	Grunnskolen inkl. skolefritidstilbud
24	Barnehager

Driftsramme for 2016 og planperioden til 2018

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2015	2016	2017	2018	2019
	Oppr.		16-pris	16-pris	16-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2015					
2: Skole- og barnehagesektoren	112 583	115 623	115 623	115 623	115 623
Konsekvensjusteringer:		-394	-339	-339	-339
Herav:					
Ny GIV/GNIST-satsing på ungdomstrinnet		-160	-160	-160	-160
Sammenslåing av skoler på Ulefoss		-300	-300	-300	-300
Reduksjon i premiesats til Statens Pensjonskasse		-209	-209	-209	-209
Nomehallen - innsparing energikostnader		-50	-100	-100	-100
Nasjonal ordning for reduksjon av foreldrebetaling m.v.		220	220	220	220
Ny naturfagstime - fra skole-året 2016/17		105	210	210	210
Nye/utvidede driftstiltak:		3 700	3 700	3 700	3 700
Herav:					
Rammeøkning - økt bosetting flyktninger		3 700	3 700	3 700	3 700
Driftsreducerende tiltak:		-3 085	-3 285	-3 285	-3 285
Herav:					
Innsp red barnehageoppt til kun barn med rett etter loven		-240	-240	-240	-240
Skyss av elever		-500	-500	-500	-500
Kutt 1,5 lærerårsverk, jf rapport Telemarksforskning		-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Kutt i driftskostnader pr elev, jf rapport Telemarksforskning		-670	-670	-670	-670
Legge ned Helgen barnehage fra 01.08.2016 jmt TMF		-175	-375	-375	-375
Generelt rammekutt ansvar 2		-500	-500	-500	-500
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME ANSVAR 2		115 844	115 699	115 699	115 699

Når en tar bort utvida ramme på grunn av økt bosetting av flyktninger, viser foreslått budsjettramme for 2016 i hovedområde 2 en nominell reduksjon på kr. 439 000,- forhold til netto driftsramme for 2015. Lønns- og prisveksten er på 2,7 %.

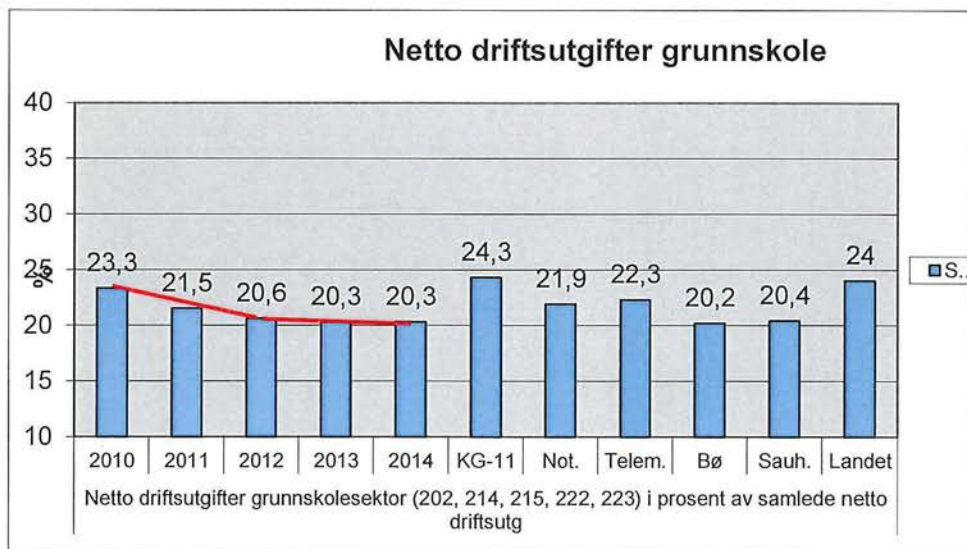
Foreslått driftsramme fordeler seg slik på tjenesteområdene

	Beløp i hele 1 000 kr	Rev budsjett 2015	Budsjett 2016	Vekst
21	Skole- og barnehageetaten	112 283	115 844	+ 3,17 %
21	Etatsadmin.og fellestjenester	4 730	4 499	-4,90 %
22	Voksenopplæring-NBVO	4 260	6 786	+ 59,30 %
23	Grunnskole totalt	69 928	70 198	+ 0,40 %
24	Barnehage totalt	33 365	34 363	+ 3,00 %

6.2.0 Generell kommentar til hele ansvarsområdet:

Inndeling av hovedansvarsområdet i tjenesteområder:

Skole- og barnehagesektoren består av: 228 ansatte og 194 årsverk, fordelt på barnehage, grunnskole, SFO, voksenopplæring og administrasjon. Etaten er preget av mye omorganisering og utvikling. Vi har to store, positive byggeprosjekter i gang, nye Holla ungdomsskole til kr 122 mill. og Nome hallen til 26 mill.! Noen endringer er ønsket, og andre gjennomføres av økonomiske grunner. Vi har slått sammen VO i Nome og Bø, og flytter aktiviteten til Nome vgs., avd. Lunde. Vi har slått sammen skolene på Ulefoss under en ledelse, og det samme med Helgen og Herregårdshavna barnehager.

Nome bruker relativt lite på grunnskole sett i forhold til de vi sammenligner oss med. Det har vært en sterk nedgang i grunnskolens andel av nettobudsjettet de siste årene. En årsak er at Nome har store skoler, og dermed en effektivisering av driften, og i 2016 vil det bli ytterligere reduksjon ned til 2 skoler. Vi har hvert år hatt en reduksjon i antall årsverk i grunnskole, men i tillegg betyr styrkingen i HO på grunn av samhandlingsreformen mye for den prosentvise fordelingen mellom områdene.

Rapporten fra Ernst & Young/Telemarksforskning peker på en effektiviseringsmulighet i grunnskolen, på lærerstillinger og driftsposter. Rapporten fra Atea ang. Skole- IKT i Midt- Telemark peker på et stort behov for fagpersoner og utstyr for å implementere skole-IKT- prosjektet. Investeringer i nettverk i alle skoler og barnehager, nye maskiner, elektroniske tavler, fagsystem og fagprogram, FEIDE- godkjenning og sikkerhetssystemer har økt behovet for mer ressurser til drift av dette når prosjektet er over i 2016. Det er lagt inn en 100 % stilling til IKT-drift i budsjettet, lagt til MT-IKT. Det er ikke lagt inn noe økt ressurs til dette på skolene, slik ATEA rapporten tilrådte. Årsaken er at vi da måtte økt nedbemanningen ytterligere. Det må jobbes videre med hvordan MT- IKT skal serve skolene.

Levekårsutfordringer

Behovet for ekstra ressursinnsats i skolen kan relateres til en del sosioøkonomiske faktorer knyttet til foreldrenes bakgrunn. Denne sammenhengen er spesielt sterk for Ulefoss.

Indikator	Nasj.	Telem.	Holla usk	Ulefos s skole	Lunde 10- årige	Nome	Bø	Sau- herad
Foreldrenes utdannings- nivå	18,46	14,64	4	9	19	10,6	18,6	16,8

Forutsetninger (Tatt fra PULS) 2013

Indikatorer	Snitt
Grunnskole som høyeste fullførte utdanning	32,6 %
Høgskole- og universitetsutdanning som høyeste fullførte utdanning	21 %
Inntektsnivå på under kr. 250.000	20 %
Barn av eneforsørger	18,6 %
Arbeidsledighet	1,7 %
Uføretrygdede	12,6 %
Sosialklienter	5,4 %

(Rødt= de 25 % lavest rangerte kommunene, mørk gul = De 25 % nest lavest rangerte kommunene, lys gult = (over middels) de 25 % nest høyest rangerte kommunen og grønt = de 25 % høyest rangerte kommunene.)

Elevtallsutvikling

Elevtallet i Nome viser en nedgang framover. Slik det nå ser ut fra 2011 til 2018 vil elevtallet i grunnskolen i Nome bli redusert fra 776 til 694, en nedgang på 10,5 %. 6, 4 % i Lunde og 13, 5 % i Ulefossdelen.

Ulefoss	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18
Sum skole	449	434	421	406	389	376	388
Sum bsk	296	284	271	258	250	254	259
Sum usk	153	150	150	138	129	122	129
Lunde	2011-12	2012-13	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18
Sum skole	327	317	331	323	315	318	306
Sum bsk	234	219	228	225	213	216	205
Sum usk	93	98	103	106	102	102	101

Elevtallet har gått ned i Nomeskolen, men antallet klasser er stabilt. Vi har hatt noe tilflytting i løpet av året. Romsituasjonen gjør det vanskelig å ha klasser over 28 elever. Noen klasser ligger på vippen, litt over 30 elever, men det er ikke plass i klasserommene. Den nye skolen på Holla har tatt høyde for dette. Elevtallet på privatskolen i Helgen er foreløpig stabilt, og påvirker ikke klassesetallet.

Høyt forbruk av ressurser til spesialundervisning

FORDELING OG BRUK AV RESSURSER TIL SPESIALUNDERVISNING I NOME KOMMUNE 2014-15									
	Holla ungdomsskole		Ulefoss skole		Lunde 10-årige –B-trinn		Lunde 10-årige – U-trinn		TOT
Antall vedtak etter § 5.1	17	11,4 %	28	10,4 %	21	10,8 %	21	20,3 %	11,9 %
Antall vedtak etter § 5.1-Gutter	10		20		14		14		65 %
Antall vedtak etter § 5.1-Jenter	7		8		7		7		35 %
Spesped i % av elevtimer		18,6 %		12,5 %				27,8 %	
Tildelt spesped	75 t	20,6 %	68	12,5 %			150	20 %	293 t/å
Reell ass. ress.(Årsverk)	1, 6		4,3				5,36		11,2

Nome kommuner bruker godt over landsgjennomsnittet på spesialundervisning, men vi er midt på treet blant kommunene i Telemark. Det tilsvarer ca. 23 årsverk, der 11 årsverk er assistenter/fagarbeidere.

Av oversikten over ser en at det også er stor forskjell mellom skolene og mellom kjønnene. Ulefoss skole har i to år hatt tidlig innsats som en satsing, og med det fått redusert bruken av spesialundervisning. Det er mange sakkyndige tilrådinger som er på få timer, og bør kunne gjøres

innenfor tilpasset opplæring. Dette blir en jobb i planperioden- tett samarbeid mellom PPT, skolen og skole- og barnehagekontoret. I barnehagene har vi hatt få enkeltvedtak, men allikevel flere enn nabokommunene, og med unntak av de mest hjelpetrengende barna, knytter vi ressursene til avdelingene, ved å styrke bemanninga. Det ser imidlertid ut som det skoleåret 2015- 16 vil bli et ytterligere behov for spesialundervisning i barnehagen.

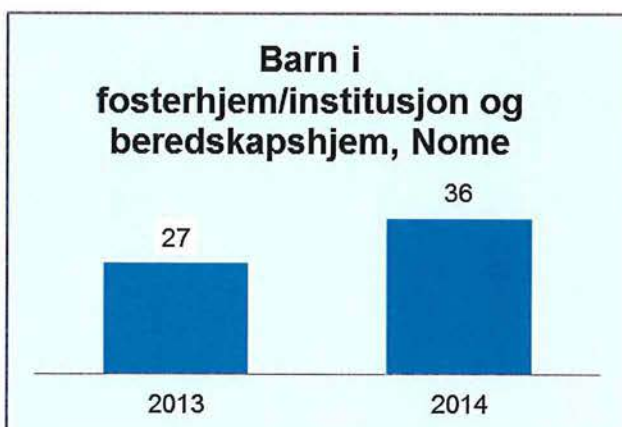
Frafall fra videregående skole

	2006 2008	2007-2009	2008 – 2010	2009-2011	2010-2012	2011-2013
Hele landet	25,5	26,0	25,9	25,4	25,1	24,6
Telemark	24,9	25,4	25,1	25,6	25,2	24,2
Nome	24,2	24,0	25,3	20,8	21,2	21,5

Kilde: Telemarksbarometeret

En felles utfordring for barnehage og skole er arbeidet mot frafall i videregående opplæring. Frafallet starter tidlig, og det har de siste årene vært jobbet med fraværsoppfølging på skolene og overganger. Det å gi god nok tilpasset opplæring slik at alle opplever mestring og inkludering i både barnehage og skole må det jobbe enda mer med i planperioden.

Barn i fosterhjem/institusjon og beredskapshjem

Nome kommune har relativt mange barn i fosterhjem i andre kommuner, og utgiftene til dette er uforutsigbart. Disse barna har ofte spesialundervisning som kommunen må refundere. Disse kostandene er uforutsigbare og spesialundervisningen koster oss mer enn om vi hadde organisert den på egne skoler. Refusjonskravene er høye, og vi har lagt opp til å ta dette innenfor de rammene vi har fått. Dette gjør at budsjettet innebærer en stor usikkerhet.

Nomeskolen i positiv utvikling!

Etaten har store utfordringer, spesielt at det er et høyt nivå på spesialundervisning. Nome kommune har store levekårsutfordringer, noe bl.a. rapporten om barnefattigdom og statistikkene fra SSB/PULS viser. Vi har et høyt aktivitetsnivå, så nye budsjettreduksjoner minsker handlefriheten, og gjør det vanskeligere å drive god forebygging. Utfordringene når vi går ned på årsverk i skole og barnehage, er at det kan føre til økt behov for spesialundervisning. Tiltakene vi presenterer er til dels dramatiske og ikke ønskelige, men den økonomiske handlefriheten vår i kommunen ser ut til å bli så kraftig redusert de nærmeste årene, at vi må peke på tiltak som har stor nok effekt på driften.

Ulefoss skole har en svært positiv utvikling i læringsmiljøet, og ser resultater av tidlig innsats og i regning. Holla har en betydelig bedre trivsel blant elevene, og har redusert antall elever på laveste mestringsnivå på nasjonale prøver. Lunde 10- årige har svært gode resultater på 10. trinn, og et ungdomstrinn uten rapportert mobbing i elevundersøkelsen

Vi har fire lærere på videreutdanning, og den siste av styrerne fullfører nå lederutdanning i regi av BI. Videreutdanningen finansieres i stor grad av statlige midler til vikar. Den enkelte som tar videreutdanning eller ledelsesutdanning legger ned mye egen tid i dette.

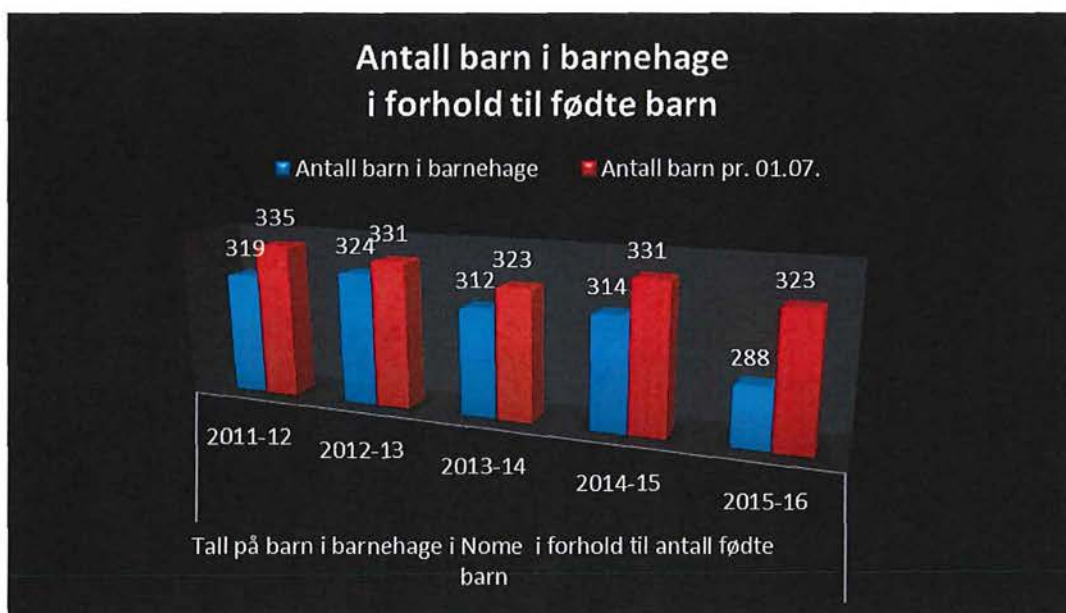
Det er også svært positivt at vi nå er i gang å bygge ny Holla ungdomsskole, og vi ser fram til å utvikle læringsmiljøet i et nytt bygg. Samarbeidet mellom skolene på Ulefoss er styrket gjennom et fellesprosjekt klasseledelse.

Alle skolene jobber systematisk med forbedring og utviklingsarbeid, og på flere områder ser vi synlige resultater av dette:

- Nedgang i mobbing og krenkende atferd,
- Bedre trivsel på skolen og med lærerne spesielt,
- Bedre resultater på nasjonale prøver og i grunnskolepoeng.

Barnehagestatistikk

Nome har et godt barnehage tilbud, med mange dyktige styrere, barnehagelærere, spesialpedagoger, assistenter og fagarbeidere. De er engasjerte, og opptatt av barnas beste og å utvikle tilbudet. Satsingsområdet de siste årene har vært, og er lek, og vi har hatt samarbeid med høyskolen om utvikling og kompetanseheving på dette området. Nyere forskning viser at leken har en svært stor påvirkning på framtidig vellykkethet sosialt og faglig. Det er svært mye læring i god lek. Men først og fremst har barnets lek en egenverdi. Fra høsten 2015 har vi utvidet området til også å gjelde veiledning. Høyskolen i Telemark har hatt en samling med alle ansatte, og en med barnehagelærerne. Det gis oppgaver som det skal jobbes med på avdelingene mellom samlingene.

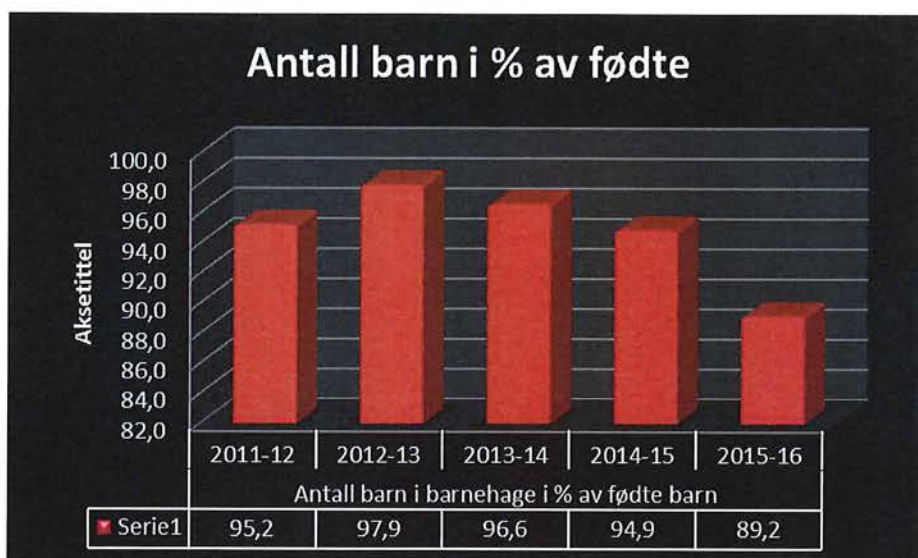

Det er en nedgang i barnetallet i barnehagene, ca. en avdeling. Årsakene kjenner vi ikke i sin helhet, men det er trolig følgende:

- Redusert fødselstall
- Flytting
- Færre barnehageplasser pga. økonomi
- Lengre ventetid på å få plass pga. bare to opptak, velger andre løsninger.

- Kontantstøtte

En erfaring er at det alltid kommer noen til i løpet av barnehageåret. Vi hadde samme situasjonen høsten 2014. Da hadde vi 287 barn ved oppstart, og på det meste 314.

Vi har redusert kostnadene i barnehagene gjennom noen grep de siste to årene. Redusert fra 16 til 2 opptak pr. år, avvirket gratis melk i barnehagene, redusert til lovens krav på minimumsbemanning, generelt gått litt utover 18 og 24 plasser pr. avdeling uten å øke personalressursene, redusert søskenmoderasjonen, redusert ferietilbudet, og siste tiltaket blir nå å bare ta opp de som har rett på plass. Det vil si at barn som ikke har alderen pr 1. september bare får plass ved ledighet. Vi hadde pr 10. august ikke venteliste på de som har rett, men et par barn som var yngre enn nedre aldersgrense for opptak. Dette betyr at vi har brukt opp mulighetene vi har, bortsett fra å endre barnehagestrukturen. Vi har hatt et svært fleksibelt og brukervennlig barnehagetilbud i Nome, med barnehager der folk bor, fra Svensen til Helgen. I KOSTRA-statistikken går det også fram at vi ligger svært høyt på drift av barnehager i forhold til de vi kan sammenligne oss med. Dette er en situasjon som har vart over tid, og vi ser at ytterligere reduksjoner i skole- og barnehagebudsjettet ikke kan gjøres uten å se på barnehagestrukturen. Ernst & Young/Telemarksforskning har pekt på det samme, at det ikke er noe å spare på bemanning med den strukturen vi har. Det legges derfor fram et strippet budsjett for etaten, som innebærer en stor nedbemanning.

6.2.1 Tjenesteområde 21: Etatsadministrasjon og fellestjenester

Skole- og barnehageetaten har en liten administrasjon. Innenfor dette området ligger utgiftene til Midt-Telemark PPT, en sum på 2, 8 mill. lagt inn for 2016.

Skole- og barnehageetaten hadde lagt inn forventet innsparing på en 50 % stilling vi har hatt til IKT i skole og barnehage, og som har gått inn i MT- skole-IKT-prosjektet, men finansieres over 2100. ATEAs rapport med forslag til drift av IKT skole bidro til en videreføring av denne stillingen, men ikke en utvidelse til flere stillinger både på MT IKT og skolene, slik rapporten foreslo.

Stillingen som økonomikonsulent i 50 % ved skole- og barnehage ble besatt våren 2015, etter å ha ligget vakant siden juni 2014. Denne stillingen er svært viktig for etaten, fordi vi må ha noen til fakturering av SFO, barnehage, voksenopplæring, kreve inn og betale refusjonskrav. I tillegg å vedlikeholde og veilede i alle fagsystemer og økonomisystemer vi bruker.

6.2.2 Tjenesteområde 22: Voksenopplæring

VO har gode resultater, de som har gått opp til norskprøver har klart seg bra! VO er nå i nye lokaler i et felleskap med Bø VO og videregående. Voksenopplæringen tilbyr mye kurs for tida også til andre grupper, og dette skal vi videreutvikle.

Drifta er i stor grad er drevet med eksterne midler; lokal kursvirksomhet, IMDI, UDI og samarbeid med andre kommuner. Budsjettet for det nye Nome og Bø kommunale voksenopplæring, som flyttet inn i nye lokaler 1. august 2015, er svært usikkert. Husleie, avtale med TFK-eiendom og hvordan kostnadsfordelingen mellom de to kommunene over tid, samt utvida behov på Nome statlige mottak og bosetting av flyktninger, bidrar til dette. Tjenesteområdet er også vanskelig å budsjettere, på grunn av den store usikkerheten hvert år når det gjelder antall elever.

Det er lagt inn en økning i budsjettet for å ta høyde for utbetalingen av introduksjonsstønad og programrådgiver. Arbeidspresset på administrasjonen er stort, så det er et behov for en utvidelse av administrasjonsressursen, noe det ikke er rom til innenfor etatens budsjett for 2016.

Økt antall flyktninger på Nome statlige mottak

Voksenopplæringa bidrar med mye inntekter til kommunen. Organisasjonen er fleksibel og snur seg rundt for å gi tilbud om norskopplæring for asylsøkere på mottaket. Kommunen får, etter søknad til Fylkesmannen, et tilskudd for hver person i målgruppa. Asylsøkerne kan få inntil 250 timer opplæring. Organiseringen av dette tilbudet gjøres i samarbeid med Nome statlige mottak. Det er lagt inn en forventning om høyere inntekter for 2016.

Bosetting av flyktninger

Introduksjonsprogrammet er et kvalifiseringsprogram som i følge lovens § 4 skal ta sikte på:

- Å gi grunnleggende ferdigheter i norsk
- Å gi grunnleggende innsikt i norsk samfunnsliv
- Å forberede for deltakelse i yrkesliv.

Voksenopplæringen har en 75 % stilling som programrådgiver. Hver deltaker skal ha en programrådgiver, som sammen med deltakeren utarbeider en individuell plan for arbeidet og koordinerer sammen med andre aktører. Rådgiveren følger opp deltakeren og gir veiledning. Når bosettingen er økt med 15 personer i 2015 og en videreføring av det samme antallet i 2016, er budsjettet styrket med 80 % programrådgiver fra 1.1.16. og til 31.12.16, det vil si 500 000,-. Behovet for en videreføring av stillingen må vurderes i løpet av 2016.

Det er VO som utbetaler introduksjonsstønad til deltakerne. Midlene blir gitt gjennom introduksjonstilskuddet. Hver deltaker skal ha utbetalt ca. 180 000,- over to år (ved full introstønad). Hvilke aldersgruppe kommunen bosetter, vil få konsekvenser for utbetalingene fra VO, og det er ut fra dette tilført 2 575 000,- på budsjettet for 2016. Fordelingen av det økte integreringstilskuddet på grunn av utvida bosetting er omtalt i et eget kapittel. Dette er et anslag over forventet utbetaling, og det vil meldes tilbake i PLØM 1 2016 om hvordan vi ligger i forhold til budsjettet på dette området.

Driftsreducerende tiltak i perioden: På grunn av den store pågangen av asylsøkere og bosatte flyktninger, som skal ha sitt tilbud innenfor tjenesteområdet har vi ikke lagt inn noen driftsreducerende tiltak, men har økt forventede refusjoner for norskopplæringen. Dette mener vi er mulig å få til gjennom økt aktivitet og som følge av sammenslåingen og flytting til bedre lokaler.

Vi håper ganske snart å få en effekt av sammenslåingen, også økonomisk, og regner med det i 2016. Dette er høyst usikkerhet, blant annet på grunn av usikkerhet om regjeringens innvandringspolitikk i framtida.

6.2.3 Tjenesteområde 23: Grunnskolen inkl. skolefritidstilbud

Tjenesteområdet er preget av svært stor aktivitet med utvikling og forbedring. Skolene har god økonomistyring trass i mange utfordringer.

Konsekvensjusteringer

Ungdomstrinnet i utvikling: Prosessen som startet med Veilederkorpset i 2012, har fortsatt med Ungdomstrinn i utvikling, tidenes største satsing i norsk skole. Satsingen har som mål å bedre resultatet hos elevene samtidig som en bygger kapasitet i hele organisasjonen, fra lærer til skoleeier. Satsningen avsluttes 31.12.15, og skal driftes videre av skolene og kommunen uten eksterne midler. Nome kommune har hatt utviklingsområdet klasseledelse. Strategien har tre sentrale virkemidler - skolebasert kompetanseutvikling, lærende nettverk og pedagogiske ressurser. Satsingen er videreført som en del av regjeringens "Lærerløftet - på lag for kunnskapsskolen." Skoleetaten har hatt en ressurslærer som har vært delvis finansiert av midler fra Utdanningsdirektoratet og av kommunale midler. Satsningen avsluttes i 2015 og skal drives videre lokalt, uten støtte fra UDIR, og den kommunale delen av finansieringen av ressurslæreren går derfor ut i 2015. Dette er en innsparing på kr. 160 000,- i planperioden.

Sammenslåing av skoler på Ulefoss: Det er lagt inn en innsparing i forbindelse med sammenslåingen av skolene på Ulefoss. Innsparingen er på sekretær- og administrasjonsressurs, og er årlig på til sammen kr. 300 000,- i planperioden.

Reduksjon i premiesats til Statens Pensjonskasse: Det er en reell reduksjon i premiesatsen til Statens Pensjonskasse fra 11,55 % til 11,15 %. Dette medfører en årlig innsparing på 209 000,- i planperioden.

Nomehallen - innsparing energikostnader: Kommunestyret vedtok 15.10.15 rehabilitering av Nomehallen. Arbeidet er nå i gang. Det forventes innsparinger på strømforbruket i bygget fra ca. 290 000 kWh/år til 190 000 kWh/år. Dette er stipulert til en innsparing på energikostnadene på kr. 50 000,- i 2016 og ytterligere årlig reduksjon i planperioden på kr. 100 000,-.

Ny naturfagstime - fra skoleåret 2016/17: Regjeringen økt rammetilskudd til kommuner med en ekstra time naturfag i grunnskolen. Fra høsten 2016 økes timetallet i naturfag med én uketime fra høsten på enten 5., 6. eller 7. trinn. Det legges inn i 2016 med kr. 105 000,-, med en økning til kr. 210 000,- årlig i planperioden.

Tospråklig fagopplæring 50 % stilling ved Lunde 10- årige skole: Skolen får tilført kr. 300 000,- i planperioden som en konsekvens av økt bosetting av flyktninger. Dette omtales i et eget kapittel.

Driftsreducerende tiltak

Skyss av elever: Nome kommune har brukt mye ressurser på skoleskyss, ca. 3 mill. årlig. Reduksjonen i utgifter til skyss ligger som et tiltak som følge av vedtaket i kommunestyret våren 2015, der det ble lagt noen retningslinjer for behandling av ekstraskyss/tilførselsskyss. Vi har sett på strekninger og lokasjoner der det har vært tilførselsskyss tidligere, og vurdert dette på nytt. Vi har endret tilbudet noen steder, og har lagt inn en innsparing på kr. 500 000,- på årsbasis i planperioden ved disse endringene (kr. 200 000,- ble spart høsten 2015). En endring i et godt tilbud fører alltid til reaksjoner hos foresatte, så det ble jobbet mye med skyss på skolene og skole- og barnehagekontoret høsten 2015.

Kutt 1,5 lærerårsverk, jf. rapport Telemarksforskning og EY: Telemarksforskning og Ernst og Young hadde vinteren 2015 en gjennomgang av kommuneorganisasjonen.

«Det fremkommer av rapporten at Nome har mange elever per skole sammenliknet både Telemark, KOSTRA-gruppe 11 og landet for øvrig. Gjennomsnittlig skolestørrelse i Nome har

endret seg betydelig i perioden 2008 - 2014, noe som skyldes flere skolesammenslåinger. Telemarkforskning har tidligere avdekket en betydelig korrelasjon mellom skolestørrelse og synkende enhetskostnader, men vi kan ikke finne at skolesammenslåingene i Nome har ført til en mer effektiv organisering av undervisningen, noe som trolig ikke har vært en målsetting i prosessen.»

Rapporten foreslår reduserte lønnsutgifter tilsvarende 1,5 lærerstilling. For å komme ned på netto driftsramme og foreta det **generelle rammekuttet**, må det ytterligere kutt til enn 1,5 lærerstilling, som lå som forslag fra TMF og EY. Reduksjonen i lærerstillinger vil bli gjennomført fra 1.1.16 og 1.8.16. Kuttet tilsvarer ca. **2,4 stillinger**:

	Assistent 1.1.16	Pedagog 1.1.16	Pedagog 1.8.16	Innsparing til sammen 2016
Lunde 10- årige skole	30 %	50 %	20 %	588 000,-
Holla ungdomsskole		60 %	50 %	566 000,-
Ulefoss skole		60 %	30 %	508 000,-
	30 %	170 %	90 %	1 662 000,-

Nome kommune bruker mye ressurser på spesialundervisning. Et høyt antall elever, ca. 12 % mottar spesialundervisning, 17 % av elevene på ungdomstrinnet, og totalt ca. 90 elever i kommunen. Vi bruker over 20 % av lønnsmidlene til spesialundervisning. Reduksjonen i lærerårsverk vil måtte gå ut over både ordinære lærertimer og spesialundervisning.

Rådmannsutvalget i KS i Telemark har satt fokus på spesialundervisning, og Høyskolen i Hedmark/Sepu, har laget en rapport/plan for oss, som er implementeres i alle kommunene og fylkeskommunen. Dette innebærer forbedrede prosedyrer og nye prinsipper i arbeidet, mindre fokus på individet og diagnoser og mer fokus på læringsmiljø og relasjoner. Dette betyr ikke at noen ikke trenger individretta tiltak, men at vi skal ha et enda større fokus på tilrettelegging i klasserommet og tilpassa opplæring. Tett samarbeid med PPT er nødvendig for å få dette til. I utgangspunktet ønsker vi å redusere bruken av spesialundervisning og bruke ressursene på en annen måte, men vi mener det er mulig også å ta ut en effekt av endra praksis i klasserommet i form av stillingsreduksjon. Faren ved reduksjonen i spesialundervisning er at dersom reduksjonen i ordinær undervisning blir for stor, er det sannsynlig at andel spesialundervisning igjen vil øke.

Rapporten fra TM og EY vurderer at klassene/gruppene ved skolene i Nome i utgangspunktet er relativt små, siden noen grupper har så få som 14-18 elever.

«I tillegg velger skolene å benytte to lærere i flere timer – spesielt gjelder dette norsk, engelsk og matematikk. Ved Holla ungdomsskole gjøres dette relativt konsekvent. Dersom skolen eksempelvis parallellkjører norsk, engelsk og matematikk, kan man se for seg en tredeling i disse timene med en lærer i hver gruppe, dvs. i stedet for dagens modell med 2 lærere i begge gruppene. En slik løsning for alle trinn reduserer behovet for omkring 1,5 årsverk ved skolen, dvs. en innsparing på omkring 1 million kroner.»

Årstimer fordelt på skoler (E&Y/TF)

	Tall fra GSI, skoleåret 2014-15		
	Holla	Lunde	Ulefoss
Årstimer til undervisning	11144	21736	16293
Hvorav ordinær underv.	8674	14867	13527
Hvorav spesialundervisning	2470	6869	2766
Herav språk	285		
Andre årstimer	1445	1116	
Undervisningstimer totalt per elev	81	66	63

I rapporten fra Ernst & Young/Telemarksforskning viser de til oversikten over. Det er et faktum at over tid har Holla ungdomsskole hatt økende lærertetthet i forhold til de andre skolene. Årsakene til dette er at de har hatt størst elevtallsnedgang, men uten at vi har kunnet redusere klassetallet. De siste årene har de også levd i brakker, og de har organisert undervisningen med mye tolærersystem. De har også et høyere antall flerspråklige enn ungdomstrinnet i Lunde. Det har dessuten vært en ønsket situasjon fra etaten sin side å bruke noe mer på Holla enn i Lunde på grunn av de store forskjellene i levekårsvilkåra. Rapporten peker på et ganske stort kuttspotensiale nettopp på Holla. Dette er reelt, men vi vil fraråde for store kutt nå av tre grunner:

1. Skolen er inne i en krevende sammenslåingsprosess for både ledelsen, de ansatte og elevene.
2. Skolen skal inn i et nytt bygg i mars 2016 og trenger å konsentrere seg om å utvikle og utnytte potensialet i det nye bygget.
3. Skolen har fortsatt store levekårsutfordringer.

Det er lagt inn en innsparing på Holla ungdomsskole på til sammen ca. 72 % stilling for 2016, ytterligere kutt må vurderes i 2017. Det er derimot foretatt en reduksjon i antallet kontaktlærere på Holla, som har ligget over de andre skolene, fra 1. august 2016. Innsparingen blir på kr. 60 000,- for 2016, og års virkning på kr. 120 000,- i planperioden.

Alle skolene har fått en reduksjon i stillinger på budsjettet for 2016. Kuttene avviker ikke stort fra hverandre, men totalen for skolene på Ulefoss blir større enn i Lunde. Dette kan virke underlig ut fra

argumentasjonen over, men er en konsekvens av at Lunde 10- årige skole fikk ytterligere kutt enn de andre skolene inneværende skoleår.

Kutt i driftskostnader pr elev, jf. rapport Telemarksforskning og EY: Rapporten påpeker at øvrige driftskostnader (utenom lønn, skyss og FDV) ligger høyt per elev i skolene i Nome. De har her sammenliknet Nome-skolene med andre kommuner i sitt datagrunnlag. Skolene har fått reduserte rammer til drift per elev innenfor områdene undervisningsmateriell, inventar og utstyr og ekskursjoner (leirskoletilbudet er ikke berørt), på til sammen ca. 400 000,-. Dette er ikke en ønsket utvikling for Nomeskolen, og vi klarer ikke å ta hele reduksjonen innenfor driftskostnader som ble forespeilet i rapporten.

SFO

Det ble en endring i faktureringen av foreldrebetalingen for SFO fra 1. august 2015, da vi gikk over fra å fakturere for 10 til 11 måneder. Det vil si at månedsprisen ble redusert per måned, men foresatte får en regning mer å betale i året, slik at samlet sum for SFO per år er den samme. Vi ligger fortsatt på foreldrebetaling under 75 % av selvkost. Det koster nå kr. 1780,- for full plass per mnd. Det er lagt inn en forutsetning i budsjettet om en økning på 2,7 % på SFO prisen fra 1. januar 2016, i henhold til pris- og lønnsveksten. Økningen for full plass vil da bli på kr 48,- og full plass vil koste 1828,-. Betalingen for færre dager i uka økes forholdsvis. Det er imidlertid lagt inn mindre vikarutgifter på SFO budsjettene, siden lærlingene skal brukes mer som vikarer, etter modell fra HO- etaten.

Konsekvenser:

- Mindre timer til spesialundervisning og deling av grupper.
- Mindre handlingsrom for ledelsen til å sette inn tiltak der det trengs, for eksempel tidlig innsats.
- Redusert tid til veiledning av den enkelte elev.
- Utfordringer i forhold til å mestre ekstra kostnader som kommer i forhold til spesialundervisning, funksjonshemma og/eller fosterhjems plasseringer.
- Krevende for ansatte og ledelse med omorganisering og å være på en byggeplass.

Vi har mange elever i Nome som har behov for noe ekstra. Vi prøver å tenke helhet sammen med PPT, barnevern og helse, men vår andel av det tverrfaglige samarbeidet kan bli sterkt redusert.

6.2.4 Tjenesteområde 24: Barnehager

Konsekvensjusteringer

Nasjonal ordning for reduksjon av foreldrebetaling mv.: Dersom husstandens samla årsinntekt er under 473.000 kr, kan det fra våren 2015 søkes om redusert foreldrebetaling i barnehagen. Foreldrebetalingen skal maks utgjøre 6 % av årsinntekten. Gratis kjernetid gjelder 4- og 5-åringer, og barn med utsatt skolestart. Da må husholdningens samla inntekter være under 405.000 kr. Dette tilbudet gjelder fra nytt barnehageår 2015-2016. Dette har blitt hensyntatt i rammeoverføringene med kr. 220 000,- årlig i planperioden. Ordningen vil synliggjøres i vedtektene for barnehagene, som er under revidering, og det ligger søknadsskjema og informasjon på hjemmesiden.

Økt bemanning barnehager: Som en konsekvens av økt bosetting økes rammen med kr. 325 000,- i planperioden. Se omtale i eget kapittel.

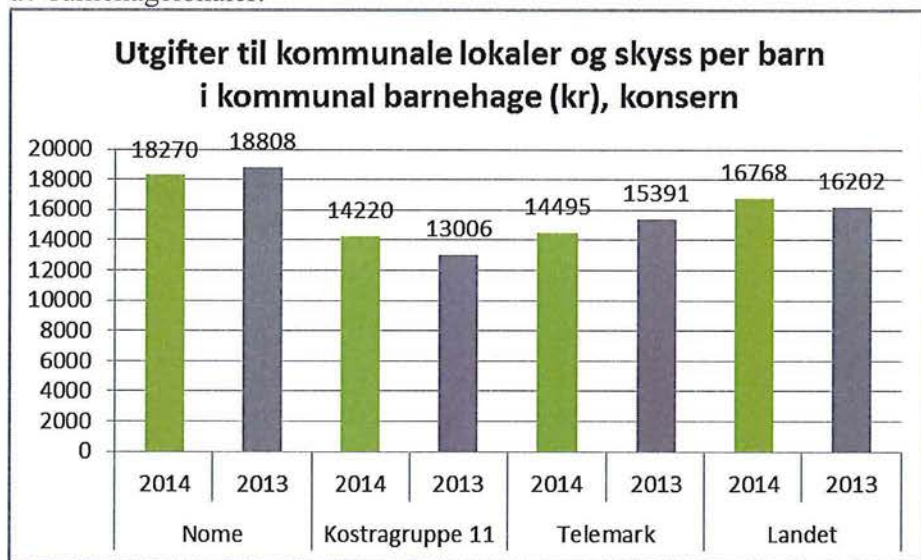
Varsel om endring av foreldrebetaling fra 1.1. 2016.

Barnehagesatsene ble endret fra og med 1.6.2015, opp til kr. 2 880,- for full plass pr mnd., inkludert kr. 300 pr. mnd. i mat. Regjeringen har i forslag til statsbudsjett for 2016 varslet økning av makspris for foreldrebetaling i barnehagen. Ny makspris er foreslått til kr 2 655,- per måned per heltidsplass, med virkning fra 1. januar 2016. Det er stortingset som endelig vedtar sats om makspris når

statsbudsjettet behandles i desember. Nome kommune vil følge stortingets vedtak om makspris, og foreldrebetalingen vil stige tilsvarende fra samme tidspunkt, og kr. 300 pr. mnd. i mat til selvkost vil komme i tillegg. Betalingen for færre dager i uka og søskenmoderasjon økes forholdsvis.

Driftsreducerende tiltak i perioden:

Barnehagestruktur, legge ned Helgen barnehage fra 01.08.2016, jf. rapport Telemarksforskning og EY: Rapporten foreslår en nedleggelse av barnehagen ut fra en mulighet for innsparing på driften av barnehagelokaler.

Figur: Utgifter til lokaler og skyss per barn, kilde: KOSTRA 2014

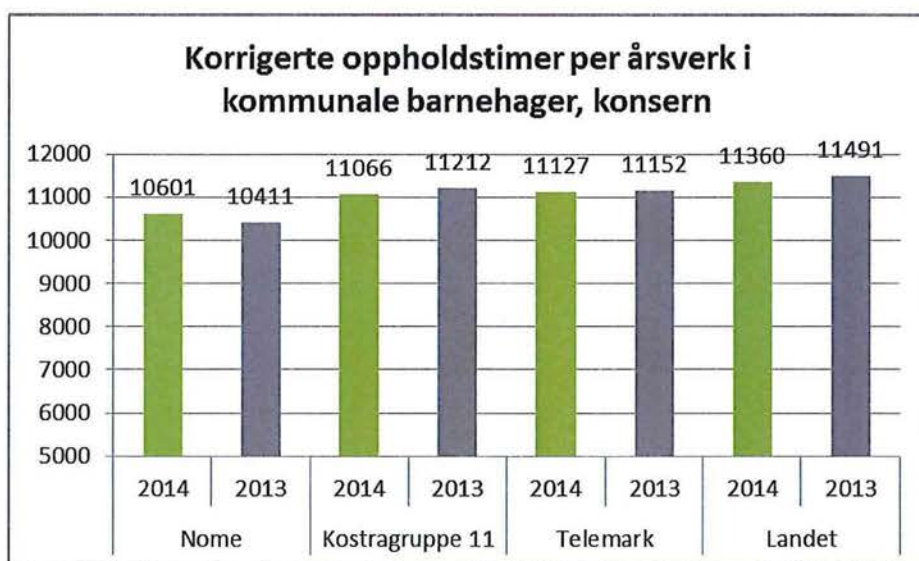
«Figuren over viser utgifter til kommunale lokaler og skyss for barnehagebarn (funksjon 221). Regnskapet viser at utgifter flørt på funksjon 221 i all hovedsak er knyttet til drift av bygninger, og ikke skyss. Dette er utgifter som føres på ansvarsnummer for eiendomsforvaltning i Nome kommune, og ikke på barnehagene. Utgiftene dekkes således ikke over barnehagebudsjettene.

Figuren viser at kostnadene knyttet til barnehagelokaler per barn er relativt høyt i Nome sammenliknet med andre kommuner. Kostnadene er hele 4000 kroner høyere per barn enn KOSTRA-gruppe 11, noe som tilsvarer (28 prosent). Med rundt 300 barnehagebarn i kommunen indikerer tallene at det kan ligge et innsparingspotensial her.»

Helgen barnehage ble lagt under felles ledelse med Herregårdshavna barnehage som er permanent ordning fra 1.1.16. Det er etablert et lederteam med en styrer i 100 % og en assisterende styrer, som også er avdelingsleder i Helgen barnehage, med 30 % ledelsesressurs. Denne ordningen fungerer bra. De ansatte har fått et større pedagogisk miljø og de har en ledelse med daglig tilstedeværelse i barnehagen. Det har vært en reduksjon i søkerne til barnehagene på Ulefoss, på grunn av et lavere barnetall i Ulefoss- delen av kommunen. Slik situasjonen er nå, er det ledig areal i de andre barnehagene på Ulefoss til at barna som går i Helgen barnehage kan få plass i Herregårdshavna og Fagerli barnehager. Det er per i dag en avdeling med 24 plasser i Helgen barnehage, og det har over år vært få søkere til barnehagen. 11 av de 18 barna er bosatt i Helgen krets, de resterende 7 er bosatt på Fen/Ulefoss.

Vi har i tidligere budsjettbehandlinger lagt fram forslag om nedlegging av barnehager, men det har ikke vært et politisk ønske å gjennomføre denne endringen i barnehagestrukturen. Det å legge ned barnehagen vil forringe kvaliteten ved å bosette seg i Helgen, og til dels for Fen, spesielt dersom en har arbeidsplass i Grenlandsområdet. Risikoen ved å legge ned barnehagen er at vi kjenner til interessen fra private både når det gjelder overtagelse av bygningsmassen i Helgen barnehage og ønske om da å etablere privat barnehage. En annen konsekvens, kan være at foreldre som pendler, da heller vil velge å ha barnehageplass i en privat barnehage i jobbkommunen. Da må Nome kommune betale barnehageplassen fullt ut til barnehageeier; noe som er dyrere enn å ha ansvaret selv. Dette koster ca. kr. 200 000,- per år per plass for barn under 3 år, og ca. kr. 100 000,- per år per plass for barn over 3 år.

En annen utfordring med en eventuell etablering av en privat barnehage er spesialundervisning. Barnehagene har over flere år jobbet for å gå fra spesialundervisning en til en, til å se ressursene til gruppen med barn og oppfølging av flere barn med behov. Dette er i tråd med Strategiplanen for spesialundervisning i Telemark, hvor fokus endres fra et individ og diagnose fokus til et systemfokus hvor en bygger kollektiv kompetanse og alle barn er alles ansvar. Dette gjenspeiles i at et årsverk i barnehagene i Nome kommune produserer noe færre oppholdstimer enn KOSTRA- gruppa, se tabellen under. Det den gjenspeiler er at andelen barnehagebarn som får ekstra ressurser til styrket tilbud er høyere enn i andre kommuner.

Figur 19-5. Oppholdstimer per årsverk, kilde: KOSTRA 2014

Dette gjør at kommunen kommer ut med lavere brutto driftsutgifter til styrket tilbud til førskolebarn per barn som får ekstra ressurser enn de vi sammenlignes med i rapporten til TMF og EY (Figur 20-5 i rapporten). Andel barn som får ekstra ressurser til styrket tilbud ligger høyt i Nome (minoritetsspråklige, barn som er tatt opp ved prioritet eller barn med nedsatt funksjonsevne), og vi har høsten 2015 hatt en økning i tilmeldingene til PPT. Dette er en ønsket utvikling å komme tidlig inn og tidlig avslutte spesialundervisningen, fremfor å ha en økning i behovet for spesialundervisning på ungdomstrinnet. Dersom barna med behov for spesialundervisning går i en privat barnehage, må kommunen fullt ut refundere kostandene for spesialundervisningen for den enkelte barnet, og ressursene vil ikke komme andre barn med behov til nytte. Dette vil bli mer kostnadskrevende for kommunen.

Innsparingen på å legge ned barnehagen fra 1. august 2016, vil for skole- og barnehageetatens budsjett, være på kr. 175 000,- for 2016. For 2017 vil innsparingen være på 375 000,-. Som det fremgår av tabellen, vil nedleggelsen i tillegg føre til innsparinger på teknisk etat.

Helgen barnehage - Innsparing	2016	2017
Vaktmester	-	-
Renhold	60 000	175 000
Assisterende styrerressurs	75 000	175 000
Energi	100 000	200 000
SUM:	235 000	550 000

Generelt rammekutt ansvar 2: Innsparing på grunn av redusert barnehageopptak til kun barn med rett etter loven og generell nedbemanning i barnehagene

På grunn av bemanningsnormene; en ansatt pr 6 barn, en ansatt pr tre barn under 3 år og pedagognormen, er det vanskelig å spare på bemanningen i Nomebarnehagene isolert sett. Barnehagestrukturen gjør også at bemanningen i de minste barnehagene er marginal og vanskelig å spare inn på.

Det ble høsten 2015 spart inn kr. 100 000,- og en innsparing på kr. 240 000,- for planperioden (som følge av merforbruk i 2014). Det var en økning av antallet søkere i Lunde og færre søkere på Ulefoss ved hovedopptaket 2015. For å møte foreldrenes behov for barnehageplasser inneværende barnehageår, ble en stilling flyttet fra Ulefoss delen og til Svensseid. For å få budsjettet til å gå i balanse, må det redusert med ytterligere stillinger i barnehagene i 2016, tilsvarende kr. 1 450 000,-.

	Driftsreducerende tiltak som følge av merforbruk i 2014 med virkning fra 1.1.16	Innsparing på stillinger med virkning fra 1.1.2016	Innsparing med virkning fra 1.8.2016	Til sammen innsparing på stillinger i barnehagene i 2016
Innsparing bemanning barnehagen	240 000,-	1 200 000,-	250 000,-	1 690 000,- eller 2,8 årsverk

Budsjettforslaget innebærer en nedbemanning på ca. 2,8 stilling på årsbasis, noe som må gjennomføres delvis fra 1.1.2016 og 1.8.2016. Reduksjonen vil føre til en reduksjon i antallet barnehageplasser fra høsten 2016 på ca. 18 plasser, fordelt på Svensseid barnehage, Fagerli barnehage og Herregårdshavna barnehage. Vi står overfor en situasjon der vi etter all sannsynlighet kun kan tilby de med rett til plass barnehageplass fra høsten 2016. Ved hovedopptaket i 2015 og supplerende opptak fra 1.1.16 har vi kunnet tilby plass til barn uten rett til plass. Denne endringen vil føre til et dårligere tilbud til barnefamilier som bor i og som ønsker å flytte til Nome kommune. Dette er ikke i tråd med tankene om at Nome kommune med sine sosiale utfordringer bør gi tilbud om barnehageplasser til de med behov for det. Det vil bli utfordringer med å tilby plasser ved supplerende opptak, til barn med A- og B- kriterium søknader i løpet av året og førskolebarn som kommer flyttende i løpet av året. Vi er i gang med en revidering av vedtektene for barnehager, som vil komme til politisk behandling i løpet av vinteren.

Driftsbudsjettet i barnehagene er lite, og det har også vært spart inn på disse postene over år. Siden matserveringen er til selvkost, og det ikke ble tilført midler til utstyr for ordningen, har dette blitt tatt over barnehagens ordinære driftsbudsjett. Resultatet er at det er et etterslep på materiell og utstyr i barnehagene. Det er derfor ikke tilrådelig å redusere disse postene i budsjettene. Vi er inne i en periode med oppbygging av trådløst nett og PC-er til personalet i barnehagen, så det vil påløpe en del

utgifter i årene framover som følge av det. Vi har foregående år likevel funnet rom til å forfordle midler slik at en av barnehagene også har hatt mulighet til å investere litt i uteområdet. Dette for å få til noe, siden lekeapparater og utstyr er dyrt. Dette er det dessverre ikke rom til i 2016.

Konsekvenser:

- Mindre assistentressurser til spesialundervisning og deling av grupper.
- Mindre handlingsrom for skole- og barnehagekontoret til å sette inn tiltak der det trengs, for eksempel tidlig innsats.
- Vi har mange barn i Nome som har behov for noe ekstra. Vi prøver å tenke helhet sammen med PPT, barnevern og helse, men vår andel av det tverrfaglige samarbeidet kan bli sterkt redusert.

Vi har stor kapasitet i barnehagene i Nome.

Tabellen under viser status for antall plasser i barnehagene i Nome pr. 1.1.2016 (etter opptak);

Barnehage	Kapasitet	Plasser i bruk	Differanse
Helgen barnehage	48 plasser	24 plasser	24 plasser
Fagerli barnehage	96 plasser + spes.avd.	90 plasser + spes.avd.	6 plasser
Herregårdshavna bhg	96 plasser	78 plasser	18 plasser
Svenseid barnehage	48 plasser	42 plasser	6 plasser
Skoemyra og Sluseparken barnehage	120 plasser	120 plasser	0 plasser
			52 plasser

Konklusjon:

Vi legger fram et budsjett som inneholder flere spennende utviklingsområder, og etaten har en stor aktivitet på alle nivå. Vi har omorganiseringer på alle tjenesteområdene, og store utbygginger på gang. Dette skaper engasjement og glød, selv om ansatte og elever på Holla ungdomsskole for tiden lever kummerlig. Det er likevel krevende med så mange omorganiseringer på samme tid, for både ledere og ansatte. Noen ansatte opplever redusert trivsel i slike perioder, og det er derfor et viktig lederansvar å informere godt og å ta vare på personalet. Siden budsjettet inneholder nedbemanning i størrelsesorden 2,4 stillinger i grunnskolen og 2,8 stillinger i barnehagen, fører dette naturlig nok til at de som blir igjen får en mer krevende arbeidsdag, siden flere av oppgavene ikke blir borte. Det blir en viktig oppgave for administrasjonen i Nome kommune de neste årene å følge opp personalet tett. Utvikling er krevende- vi må gjøre det framoverlent. Vi er likevel bekymret over at etaten over tid har mistet mange stillinger- når vi har så store utfordring. Tilbudet til småbarnsforeldre om barnehageplasser blir betydelig redusert, noe som kan føre til at småbarnsforeldre velger private barnehager i andre kommuner. Dette er heller ikke en utvikling som harmonerer med ønske om økt tilflytting til Nome kommune.

Marianne Dahlseng
Konstituert skole- og barnehagesjef

6.3 HOVEDANSVARsomRÅDE 3: HELSE- OG OMSORGSSEKTOREN

Politisk ansvar: Oppvekst og omsorgsutvalget

Administrativt budsjettansvar: Helse- og omsorgssjefen

6.3.0 Generell kommentar til hele ansvarsområdet

Inndeling av hovedansvarsområdet i tjenesteområder

31	Etatsadministrasjon og fellestjenester
32	Helsetjenester
33	Institusjonstjenester inkl. kjøkkentjenester
34	Hjemmetjenester

Driftsramme for 2016 og planperioden til 2019

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2015	2016	2017	2018	2019
	Oppr.		16-pris	16-pris	16-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2015					
3: Helse- og omsorgssektoren	171 711	176 347	176 347	176 347	176 347
Konsekvensjusteringer:		1 645	1 645	1 645	1 645
Herav:					
Ett legesenter i Nome kommune		-1 200	-1 200	-1 200	-1 200
Barnevern - fosterhjemsplasseringer		1 000	1 000	1 000	1 000
Øyeblikkelig hjelp - fra øremerket til rammetilskudd		1 845	1 845	1 845	1 845
Brukerst pers ass (342) i rammetilskuddet - ikke komp		0	0	0	0
Rusomsorg: styrking (467) i rammetilskuddet - ikke komp		0	0	0	0
Helsestasjon og skolehelsetjeneste - styrking (260) - ikke komp		0	0	0	0
Nye/utvidede driftstiltak:		2 700	2 700	2 700	2 700
Herav:					
Styrking av institusjonstjenester - kjøp 3 plasser i Bø		2 100	2 100	2 100	2 100
Rammeøkning - økt bosetting flyktninger		600	600	600	600
Driftsreduserende tiltak:		-1 940	-1 940	-1 940	-1 940
Herav:					
Psykiatritjenesten, bofellesskap 1 årsverk		-600	-600	-600	-600
Hjemmetjenesten Ulefoss - Reduksjon 0,5 årsverk		-325	-325	-325	-325
Hjemmetjenesten Lunde - 1 helgestilling		-80	-80	-80	-80
Generelt rammekutt ansvar 3 ekskl barnevern		-935	-935	-935	-935
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME ANSVAR 3		178 752	178 752	178 752	178 752

Netto budsjettet til helse- og omsorgsetaten er sammenlignet med opprinnelig budsjett 2015 og økt med ca. 7 mill. kroner som utgjør 4,1 %

Tilskudd til Øyeblikkelig hjelp- døgnopphold er fra 2016 lagt inn i rammetilskuddet (ca. 1,8 mill. kr.) og overført til HO-etaten som økt ramme. Det er lagt inn kjøp av 3 institusjonsplasser i annen kommune 2,1 mill. kr.

Foreslått driftsramme fordeler seg slik på tjenesteområdene:

	Beløp i hele 1.000 kr	Budsjett	Budsjett	Vekst
		2015	2016	
		Oppr.		
3	Helse- og omsorgssektoren	171 711	178 752	4,1 %
31	Etatsadministrasjon og fellestjenester	-15823	-12765	19,3 %
32	Helsetjenester	48854	48134	-1,5 %
33	Institusjonstjenester inkl. kjøkkentjenester	49404	51487	4,2 %
34	Hjemmetjenester	89276	91896	2,9 %

Økte rammer til barnevern 1 mill. kr. Forventede inntekter for ressurskrevende tjenester er redusert med ca. 1 mill. kr.

Det er foreslått flere tiltak for å tilpasse budsjettet til tildelt ramme. Det medfører reduksjoner på enkelte områder og en økning på andre.

Utover de endringer som er beskrevet i tabellen: driftsrammer 2016-2019, er det redusert med 100 % helsesøsterstilling, som forventes finansiert av integreringstilskudd slik at tilbudet opprettholdes som i dag. Det er redusert med en 50 % lederstilling på sjukeheimen, en 100 % Ergoterapeut stilling holdes vakant ut 2016.

Variabel lønn er redusert til et minimum. Dette er svært sårbart da erfaring tilsier at det kommer tiltak/situasjoner gjennom året som krever ekstra å innleie.

Det er en økning i bofelleskapene på til sammen 1 årsverk som en tilpassing til tjenestebehov.

Dagavdelingen har utvidet tilbudet til 5 dager i uken noe som medfører en 40 % stilling. Det er lagt inn kr. 170.000 til samarbeid med Bø og Sauherad ang. Frisklivsentral.

Det er overført en 80 % stilling fra TAS til et bofellesskap. Ellers er det foretatt flere flyttinger av oppgaver og årsverk mellom områdene i hjemmetjenesten.

Kommentarer til rapport fra Telemarksforskning

«Gjennomgang av kommuneorganisasjonen Nome kommune.

Det foreligger få innspåringsforslag på driften av tjenestene, forslagene har også liten innsparingseffekt. Slik det framstår er driften effektiv.

Reduksjonene som er foreslått i dette budsjettforslaget har tatt hensyn til hvilke områder rapporten peker på i forhold til KOSTRA tall og merforbruk sammenlignet med andre.

Det vil bli tatt en gjennomgang på om samarbeidet kan videre utvikles på tvers av avdelingene.

Å redusere på antall ledere utover det som er foreslått vil medføre arbeidspress på enkeltpersoner som ikke er tilrådelig. Det foreligger nå til høring. Ny forskrift om styringssystem i helse- og omsorgstjenesten der det stilles krav til kvalitetsforbedring og pasient- og brukersikkerhet og krav til planlegging. Dette medfører økte oppgaver for ledere.

Det forslås fast ansettelse av leder for hjemmetjenesten i Lunde. Der det nå er en midlertidig ansettelse i påvente av rapport fra Telemarksforskning.

Hovedutfordringer

Kommunen har generelt en eldre befolkning enn landsgjennomsnittet. Andelen eldre over 67 år utgjorde pr. 1.1.2015 18,3 prosent av befolkningen. Tilsvarende andel for fylket og landet var hhv. 16,5 prosent og 14,0 prosent.

Aldersgruppen 67-79 år vil øke kraftig de neste årene. Det er flere i denne aldersgruppen enn tidligere som har behov for en institusjonsplass eller hjemmesykepleie.

I aldersgruppen 80+ er det forventet en liten nedgang de nærmeste årene. Nome får beregnet 30 % høyere utgiftsbehov på pleie og omsorg enn landsgjennomsnittet. Dette økte behovet har ligget stabilt de siste årene.

Nome har også en høyere andel tjenestemottakere på et høyere omsorgsnivå sammenlignet med landsgjennomsnittet og sammenlignbare kommuner.

Samhandlingsreformen forutsetter at det skal skje en dreining av ressursene i retning av forebyggende arbeid og tidlig oppfølging og behandling i helse- og omsorgstjenesten i kommunen. Den medisinske utviklingen gjør at flere yngre nå overlever med livstruende og sammensatte sykdommer som krever langvarig behandling og oppfølging. Antall personer i gruppene 0-66 år og 67-79 år som mottar tjenester utgjør en sammensatt gruppe. Denne gruppen består blant annet av personer med psykisk utviklingshemming, personer med psykiske lidelser og rusavhengighet. Videre personer med langvarige somatiske lidelser, ofte av nevrologisk art og tidlig utskrevne pasienter fra somatiske sykehus.

Mottakere av hjemmetjenester pr. 1000 innb. 0-66 år

Nome 2012	Nome 2013	Nome 2014	Kostragr. 11	Telemark 2014	Bø 2014	Sauherad 2014	Notodden 2014	Landet 2014
38	39	46	25	23	23	10	29	19

Mottakere av hjemmetjenester pr. 1000 innb. 67-79 år

Nome 2012	Nome 2013	Nome 2014	Kostragr. 11	Telemark 2014	Bø 2014	Sauherad 2014	Notodden 2014	Landet 2014
93	104	106	79	75	52	69	91	69

Det er også nå flere yngre personer med demens. Behovet for tjenester til disse gruppene er økende. Det er i tillegg behov for andre tjenester enn den tradisjonelle hjemmesykepleien, noe som medfører behov for kompetanse på nye områder framover.

Det er et lovkrav at tjenestene skal være helhetlige og sammenhengende. Dette medfører økt behov for tverrfaglige tjenester for å løse oppgavene.

Innføring av samhandlingsreformen medfører andre og nye oppgaver (eks. spesialiserte tjenester i sykehjem). Det må skapes handlingsrom for utvikling, noe som medfører økt bruk av ressurser f.eks. i form av ledelse.

En av Samhandlings reformens intensjoner er å få ulike ledd i helsetjenesten til å arbeide bedre sammen, blant annet innenfor rehabilitering. Den nye primærhelsemeldingen beskriver at pasientene skal ha et tverrfaglig helseteam å forholde seg til, og at flere av rehabiliteringsoppgavene skal overføres til kommunen i forbindelse med kommunereformen.

Spesialisthelsetjenesten (sykehus) har ansvar for rehabilitering tidlig i et behandlingsforløp. Det er klart definert at kommunen har ansvar for de livslange og koordinerte tjenestene med behov for tilrettelegging. Og der ulike etater/tjenester må samarbeide. I de fleste tilfellene vil det være behov for samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunen.

Sykehuset hadde tidligere et rehabiliteringstilbud til flere pasientgrupper. Disse pasientgruppene skal nå tas hånd om i kommunen. Rehabiliteringstilbudet i kommunen er ikke styrket på vesentlige

områder etter innføring av samhandlingsreformen. Det er også uklarhet knyttet til hva som er spesialisthelsetjenestens ansvar og hva kommunen har ansvar for.

Institusjonsplasser/heldøgnsomsorg

Kommunen har 71 enerom, hvorav 3 rom blir brukt som dobbeltrom. Til sammen 74 plasser. Bjervatun har 14 plasser, blir utvidet fra okt/nov 2015 med 2 nye plasser til 16 plasser. Da kan 2 plasser bli brukt til kortids-/avlastningsopphold.

Ringsevja Bo og aktivitetssenter har etter omlegging av tjenestene 12 plasser med heldøgnsomsorg, i tillegg bofellesskap for psykiatri med 18 plasser.

Det er personalressurser som setter begrensninger på hvilke tilbud som kan gis på Bjervatun og Ringsevja. Har pasientene et større pleiebehov er det ikke kapasitet til å håndtere dette.

Ut fra statistikk fra SSB ser det ut til at behovet for flere langtidsplasser først vil inntreffe ca. rundt 2022. Antall eldre over 80 år går noe ned fram til 2021, for så raskt å stige.

Sjukeheimens erfaring de senere årene er at mange av pasientene med behov for somatisk/palliativ behandling eller plass på skjermet avdeling, nå er «yngre» mellom 50 og 80 år. Disse pasientene inngår ikke i statistikken som brukes for å beregne behov for plasser, men kommer til dels som en konsekvens av samhandlingsreformen.

Av sjukeheimens 74 pasienter er 19 under 80 år. Det tilsvarer ca. 25 % av plassene. Økningen i antall pasienter under 80 år medfører at sjukeheimen har behov for flere plasser. Det er især yngre slagpasienter med behov for rehabilitering, samt yngre pasienter med kreftdiagnoser med behov for palliativ behandling.

Avdelingene på sjukeheimen har de siste årene vært preget av «yngre» pasienter med store pleie/omsorgsbehov.

Skjermet avdeling har flere yngre pasienter med demens som har behov for skjerming. Dette har i perioder ført til uro for andre pasienter og krevende situasjoner for de ansatte. Dette gjør det helt nødvendig med ekstra innleie da noen pasienter krever 1 til 1 bemanning (skjerming).

Det samarbeides på tvers i etaten for om mulig å gi yngre pasienter med demens et tilbud i egnet bofellesskap. Dette har vist seg å være vellykket da personalet i bofellesskapene har mye kunnskap som medfører gode tjenester.

Som en følge av Samhandlingsreformen har plassene på korttidsavdelingen (7 plasser) i stor grad vært belagt med utskrivningsklare pasienter som skal ha et tilbud i kommunen, og som har behov for et institusjonsopphold. Dette kan være pasienter som har behov for palliativbehandling og pasienter med demensdiagnoser.

Pasienter med slike diagnoser bør ha enerom. Avdelingen har 3 dobbeltrom. Å ha demente, samt pasienter med kreftdiagnoser i livets siste fase på dobbeltrom er svært vanskelig. Pårørende reagerer og det kan prege oppholdet til andre pasienter som ikke er demente. Avvikling av dobbeltrommene vil medføre behov for flere/nye enkelt rom. Mulighet for å tildele dobbeltrom bør være tilstede.

Det bør opprettes tilbud om døgnplasser med tverrfaglig bemanning for pasienter som har behov for rehabilitering. Et slikt tilbud vil kreve ansatte med høy kompetanse på flere områder. Dette tilbudet er allerede bygd ned på sykehuset og det haster med å opprette et slikt tilbud. Tilbudet kan være felles for Midt-Telemark. Pasienter som får tverrfaglig målrettet rehabilitering vil trenge mindre hjemmetjenester, og får mindre behov for en korttidsplass og kan bo lenger i eget hjem.

Nome har ingen/liten befolkningsvekst og en stadig økende andel eldre innbyggere. Denne utviklingen vil øke i årene framover. Dette vil ha konsekvenser, og vil gi flere pasienter med behov for rehabilitering.

I tillegg skårer Nome lavt på levekårsindekser. Den sosiale situasjonen vi lever i, har stor betydning

for følgene av sykdom, og evnen til å medvirke i behandlingen og mestre sykdom. Opprettelse av et rehabiliteringstilbud vil medføre mindre behov for nye sykehjemsplasser.

I tillegg er det behov for å opprette et forsterket botilbud til yngre personer med demens, og en lindrende enhet. Dette er et tilbud til pasienter med behov for lindrende behandling i sluttfasen av livet. Pasienter med kreftdiagnoser er en av målgruppene.

Opprettelse av slike tilbud vil ha innvirkning på behovet for sykehjemsplasser. Det er pr. i dag flere pasienter på skjermet avdeling med behov for et forsterket tilbud. Et forsterket tilbud til demente vil det være naturlig å samarbeide med andre kommuner om. Opprettelse av en lindrende enhet f.eks. i samarbeid med Bø og Sauherad vil være i tråd med Stortingsmelding 47 (Samhandlingsreformen).

Enheten kan gi et medisinsk tilbud som forhindrer sykehusinnleggelse, og/eller forkorter oppholdstiden ved innleggelse. Det vil også være med å dempe behovet for tradisjonelle sjukeheimplasser i kommunen.

I Samarbeid med Skien og Siljan kommune åpnet en avdeling med Øyeblikkelig hjelp døgnplasser i september 2013. Hensikten er å redusere behovet for sykehusinnleggelser.

Det viser seg at Nome ikke benytter dette tilbudet på en god nok måte, men tendensen er nå noe mer bruk av plassene.

Behovet for ressurser, både i form av antall hender og kompetanse vil være økende i årene som kommer. Det er nødvendig å iverksette tiltak på kort sikt for å ivareta dagens behov samtidig som det er viktig å utnytte årene som kommer til å forberede og gjennomføre en gradvis utbygging av tjenestetilbudet. Det er særlig knyttet til utdanning, rekruttering av helsepersonell, flere institusjonsplasser og velferdsteknologi. Strategisk kompetanseplan for Helse- og omsorgsetaten vil være en viktig plan framover.

Mål for helse- og omsorgsetaten 2016

- Helse- og omsorgsetaten skal gi gode tjenester, innenfor de økonomiske rammer som stilles til disposisjon
- Gjennomføre kompetansehevende tiltak i henhold til etatens Strategiske kompetanseplan
- Ta imot utskrivningsklare pasienter fra sykehus, unngå at ferdigbehandlede pasienter blir liggende på sykehus.

6.3.1 Tjenesteområde 31: Etatsadministrasjon og fellestjenester

Beskrivelse av området:

Området omfatter nå tre faste stillinger: Helse- og omsorgssjef, økonomikonsulent og fagkonsulent. Planlegging og utvikling av tjenestene er et område det legges stor vekt på. Etaten skal levere komplekse tjenester som stiller krav til god organisering og effektiv ressursutnyttelse.

Tilskudd til ressurskrevende helse- og sosialtjenester utgjør etter hvert en større del av budsjettet.

Dette tilskuddet er vanskelig å angi størrelsen på da det utbetales etterskuddsvis

og baseres på regnskapet for 2015. Etter beregninger vil dette tilskuddet utgjøre ca. 17.mill. kr. for 2016. Dette er et foreløpig tall, og forutsetningene for tilskuddet kan endre seg. Det er en utfordring at tilskuddet opphører ved fylte 67 år. Det kan i perioder være flere som mottar ressurskrevende tjenester utover 67 år. Tjenestetilbudet må da opprettholdes uten at kommunen mottar tilskudd.

Betaling for utskrivningsklare pasienter fra sykehus er foreslått budsjettetert med kr. 400.000,-. Det ble brukt et betydelig høyere beløp i 2015. Ved å leie 3 nye institusjonsplasser i Bø vil det bli færre pasienter som ligger på sykehus etter at de er ferdigbehandlet.

I forbindelse med samhandlingsreformen og tilskudd til Øyeblikkelighjelp- døgnopphold blir dette tilskuddet fra 2016 overført til kommunen og budsjettet er styrket med kr. 1.845.000,- for å dekke utgifter til plassene som er opprettet i samarbeid med Bø og Siljan.

6.3.2 Tjenesteområde 32: Helsetjenester

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten

Svangerskapsomsorg- helsestasjonstilbud til gravide

Fast ansatt jordmor i 50 % stilling. Det gis tilbud om konsultasjoner, foreldreforberedende

Kurs og etterkontroll.

Helsestasjon 0-5 år

Tilbud gis i henhold til helsestasjonens program. Det er mange barn 0-5 år som mottar et utvidet helsestasjonstilbud, der familieveiledning er en del av tilbudet.

Helsestasjon- og skolehelsetjenesten har mye tverrfaglig samarbeid med andre faggrupper og andre etater for å gi et best mulig tilbud til barn og unge. Det er etablert ukentlige skolehelseteam bestående av helsesøster, lege og fysioterapeut.

Helsestasjon for ungdom omfatter rådgivning, veiledning undersøkelser og behandling tilpasset ungdommenes behov.

Helsetjenester til flyktninger:

Det er krevende medisinske utfordringer blant beboerne på mottaket, og det er til tider vanskelig å gi et godt nok tilbud med de ressurser som er tilgjengelig.

Det foreslås at integreringstilskuddet for flyktninger skal dekke en 100 % helsesøsterstilling da det viser seg i praksis at helsetjenestene bruker en større andel av sine ressurser for å gi et tilbud til flyktninger/asylsøkere og bosatte flyktninger. Det er også i egen sak om bosetting av flyktninger 2015-2016 forventet at det etableres et foreldreveiledningsprogram til disse gruppene.

Denne budsjettendringen medfører ikke en reell økning av tjenestene, da det også er forslått å redusere Helsestasjon- og skolehelsetjenesten med 1 årsverk. Viser her til KOSTRA gjennomgang og rapport fra Telemarksforskning som peker på et merforbruk på dette området i forhold til sammenlignbare kommuner.

Utfordringer

Barn og unge er et prioritert område fra regjeringens side. Det ble overført midler via statsbudsjettet for å styrke skolehelsetjenesten i 2014, 2015 og 2016 på til sammen 810.000. Et mindre beløp ble lagt inn i budsjettet for 2015. For 2016 er ikke budsjettet styrket på dette området.

Det er opprettet en 50 % koordinatorstilling til barn, utfordringene er store når det gjelder å ha nok koordinatorene til barn med behov for tverrfaglige tjenester. Det er en lovpålagt oppgave at kommunen skal ha nok koordinatorene tilgjengelig. Dette er en oppgave som bør fordeles på flere etater. Alle som yter tjenester, spesielt til barn og unge bør kunne pålegges en koordinator rolle der det er hensiktsmessig.

Barn og unge med psykiske lidelser er en økende gruppe. God kontakt med helsesøster er svært viktig for denne gruppen, det kan forebygge behov for oppfølging senere i livet. Det er behov for å utvikle mer tverrfagligsamarbeid med barneverntjenesten for om mulig å forebygge omsorgsovertagelser.

Kommunale og private legetjenester

Kommunale legetjenester omfatter blant annet legetilsyn på Nome sjukeheim, offentlig legearbeid og all møtevirksomhet ang. pasienter i hjemmesykepleien og helsestasjon/ skolehelsetjenesten.

Nome har 5 privatpraktiserende fastleger med avtale, i tillegg 1 fastlønnet lege og 1 turnuslege.

Nome kommune samarbeider med Bø og Sauherad om kommuneoverlege og smittevernlege.

Stillingen som kommuneoverlege er nå besatt i 60 % stilling.(10 % til beredskap). Det er flere nye oppgaver som tilfaller denne stillingen i forbindelse med samhandlingsreformen.

Ved sammenslåing av legesentrene ligger det inne en forventning om reduksjon på budsjettet med 1,2 mill. Følgende reduksjoner er foretatt: En helsesekretærstilling kr. 500.000,- EDB lisenser kr. 100.000,- Kontor/medisinsk forbruksmateriell kr. 50.000,- Andre innsparinger kr. 130.000,- og økte leieinntekter kr. 200.000,-. (I tillegg medfører det innsparinger på teknisk etat). Det er meldt om økte utgifter til Legevakt/nød sentral kr. 275.000,-. Utvidelse av offentlig legearbeid (tilsynsfunksjon sjukeheimen) kr. 150.000,- og pasientbetaling til andre kommuner.

Fysio-/ergoterapitjenesten

Avdelingen har 4 fysioterapeut stillinger og 2 ergoterapeutstillinger.

Det er i tillegg 3 fysioterapeuter med kommunalt driftstilskudd.

Det ble i forbindelse med opprettelse av tilbudet om hverdagsrehabilitering opprettet en fysioterapeutstilling og en ergoterapeut stilling. Tilbudet er godt i gang, men det er pga. vakant stilling foreslått å holde en ergoterapeut stilling ledig ut 2016. Konsekvensene er at tilbudet om hverdagsrehabilitering blir redusert/gjennomført på en annen måte. Deler av tilbudet opprettholdes via hjemmetjenestene.

Det forslås at videre arbeid med Friskliv gjøres i samarbeid med Bø og Sauherad Frisklivssentral (som har et etablert samarbeid i dag). Det viser seg over tid at det er vanskelig å drive dette viktige forebyggende arbeidet i egen kommunene, og med en liten stillingsressurs. Gruppene blir for små og det er ikke nok deltagere på kurs som det er viktig å gjennomføre, eks. BraMat-kurs og Røykeslutt-kurs. Kurs og grupper det er god deltagelse på kan fortsette videre, men med flere deltakere. Frisklivssentralen i Bø og Sauherad samarbeider også tett med høgskolen i Bø som er med på å videreutvikle tilbudet.

I aldersgruppen 67-79 år, som er stor i kommunen, er det viktig å drive forebyggende arbeid for å utsette framtidig behov for sjukeheimsplasser.

Kr. 170.000 er avsatt til dette samarbeidet. Når tilbudet om hverdagsrehabilitering evn. reduseres er det viktig at annet forebyggende arbeid videreutvikles.

Dette samarbeidet kan også være med på å utvikle folkehelsearbeidet.

Utfordringer

Presset på fysioterapitjenesten er stort. Det er økning i antall henvisninger fra lege, og behovet for tjenester til hjemmeboende og på sjukeheimen øker. Det er et sterkt ønske om å opprette en turnusstilling for fysioterapeut. Kommunen vil få tilskudd til opprettelse av en slik stilling.

Arbeid med hjelpemidler krever en særlig kompetanse. Oppgavene er blitt mer omfattende de siste årene, både med kartlegging av brukers behov og med opplæring av bruker.

Saksbehandlingsrutiner/regelverk, teknisk tilpasning av hjelpemidler m.m. tar tid.

Antall brukere med behov og antall utlånte hjelpemidler har økt gradvis og vil fortsette å øke framover i takt med at Nome får et økende antall eldre. I stortingsmelding nr. 14 om kommunereformen foreslår regjeringen at: Ansvaret for hjelpemidler i dagliglivet (basishjelpemidler)

kan overføres fra folketrygden til større kommuner. Felles hjelpemiddelformidling i Midt-Telemark bør vurderes.

Barnevern

Det er felles barneverntjeneste med Bø, Nome og Sauherad med kontorer på Gvarv

Budsjettet er økt med 1 mill. kr, - det søkes om refusjon på ytterligere 500.000 kr. Årsak til økningen er antall barn i fosterhjem/institusjon.

Det kreves i enkelte tilfeller forsterket fosterhjem noe som medfører økte utgifter. Det er flere barn i Nome kommune som har behov for fosterhjem/institusjonsplass enn i nabokommunene. Utgiftene til barnevern er økende.

August 2015	Nome	Bø	Sauherad
Barn i fosterhjem	33	21	10
Barn i beredskapshjem	2	0	1
Foreldre7barn senter	2	0	2
Ettervern	1	4	1
Totalt plasserte barn	31	25	13

Utfordringer

Det kan ligge an til flere tiltak enn det som ligger i budsjettforslaget.

Det er en utfordring å gi et godt tilbud i saker som er sammensatte og kompliserte.

Tverrfaglig samarbeid bør videreutvikles, spesielt mellom barnevern, skole/barnehage og helsestasjon/skolehelsetjenesten

Psykisk helse/rus arbeid

Psykisk helsearbeid omfatter oppfølging av psykisk syke som bor hjemme eller i bofellesskap for psykisk og fysisk funksjonshemmede. Psykiatritjenesten disponerer nå 18 leiligheter på Ringsevja og samarbeider med hjemmetjenesten om å gi et dagtilbud to dager i uken til eldre på Ulefoss.

Avdelingen samarbeider med de fleste instanser i kommunen.

Stillingen som ruskonsulent og andre oppgaver ang. rus er overført fra NAV til helse- og omsorgsetaten.

Det er foreslått å redusere bemanningen i bofellesskapet med 1 årsverk. Turnusene må legges om.

Arbeidet med denne omleggingen er startet opp for at reduksjonen kan gjennomføres fra 01.01.2016.

Psykiatritjenesten mottar i 2016 kr. 900.000,- i tilskudd for å videreutvikle gode samarbeidsrutiner med sykehuset, og til planlegging av et bofellesskap. Det forventes at dette tilskuddet videreføres.

Utfordring

Konsekvenser av Samhandlingsreformen gjør seg gjeldende også på dette området. Tilbudet skal bygges ned på sykehuset og utvides i kommunene. Fra 2017 skal kommunen gi tilbud om Øyeblikkelig hjelp- døgnopphold. Betalingsplikt til sykehus vil gradvis innføres på lik linje med betalingsplikten til sykehus i dag.

Det ikke lagt inn en styrking til rus og psykiatri på kr. 467.000,- som er økte rammeoverføringer fra staten.

6.3.3 Tjenesteområde 33: Institusjonstjenester, inkl. kjøkkentjenester.

Beskrivelse av området:

Området omfatter Nome sjukeheim med fellesavdeling og felleskjøkken.

Sjukeavdeling, Skjermet avdeling og Bo- og behandlingsavdeling. Sjukeheimen har 71 pasientrom og et belegg på 74 personer. 3 rom på korttidsavdelingen blir brukt som dobbeltrom.

Natttjenesten på sjukeheimen er overført fra Sjukeavdelingen til Bo- og behandlingsavdelingen.

Budsjettet på sjukeheimen er svært stramt. Postene variabel lønn (overtid, ekstrahjelp) er redusert, samtidig som vi vet at det vil bli behov for ekstra innleie. Det er i perioder behov for å leie inn ekstrahjelp for å gi et forsvarlig tilbud, spesielt på skjermet avdeling.

Det er foreslått redusert en lederstilling med 50 %. Dette er et foreløpig tiltak ut 2016, og tiltaket skal evalueres.

Dagavdelingen er styrket med 40 % stilling for å utvide tilbudet til 5 dager i uken (i dag åpent 4 dager). Dagavdelingen skal også ha åpent i sommerferien. Dette er et viktig tilbud til hjemmeboende

demente og til deres pårørende.

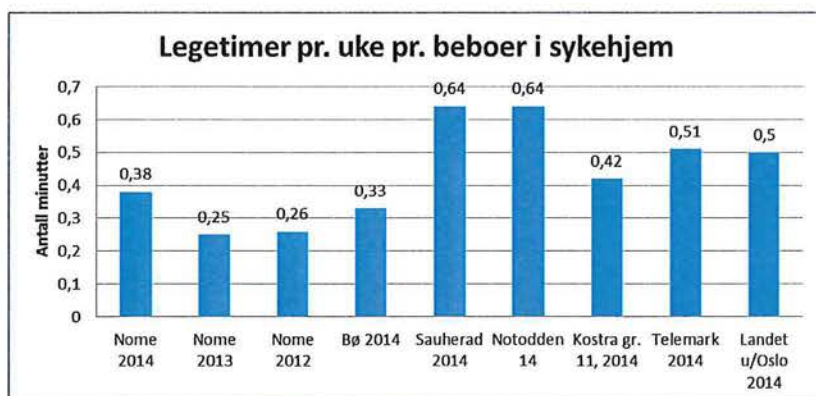
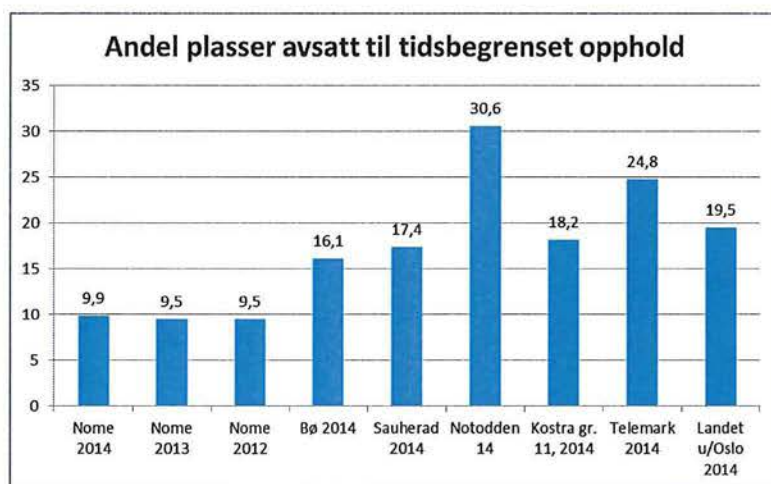
2,1 mill. kr. er satt av til leie av ytterligere tre sykehjemsplasser i Bø kommune.

Utgiftene til utskrivningsklare pasienter er store også i 2015.

Utfordringer

Det er et mål at korttidsplassene aktivt skal brukes til de pasientene som har behov for rehabilitering. Som nevnt blir plassene brukt til langtidspasienter.

Bruken av dobbeltrom bør reduseres da det er svært vanskelig å organisere et godt nok tilbud med mer pleiekrevende pasienter. Reduseres bruken av dobbeltrom vil behovet for flere plasser melde seg. 2015 har vært et svært utfordrende år ang. å ta imot ferdigbehandlede pasienter fra sykehus, og ha nok plasser å tildele til de som har behov for sykehjemsplass. Det har vært ferdigbehandlede pasienter på sykehus i lange perioder, denne utviklingen fortsetter ut året. Det er spesielt behov for flere korttidsplasser. Nome har færre korttidsplasser enn sammenlignbare kommuner som tabellen under viser.

Tilsynslegefunksjonen på sjukeheimen er ytterligere styrket for å sikre at tjenestene blir gjennomført på en faglig forsvarlig måte.

Betaling for opphold

Betaling for ordinært opphold i institusjon fastsettes med grunnlag i forskrift fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Egenbetaling ved korttidsopphold i institusjon økes fra kr. 147 til kr. 150 pr. døgn.

Egenbetaling for aktivitetssenter økes fra kr. 135 til kr. 140. Dette innbefatter måltider og transport. Pris på salg av middag økes fra kr. 66 til kr. 76

6.3.4 Tjenesteområde 34: Hjemmetjenester

Hjemmetjenestene omfatter: Ringsevja og Lundetunet aktivitetssenter, hjemmesykepleie/hjemmehjelp i Ulefoss og Lunde, Bjervatun alderspensjonat, og bofellesskapene: Tyrivegen, Eidsbygda, Olastua, Vesleheimen og Bergvoll

Utfordringer

Hjemmetjenestene har de senere årene fått mindre budsjettammer. Dette er krevende når behovene øker både i antall og omfang. Pasientene i hjemmetjenesten har i større grad også behov for mer tverrfaglige tjenester, noe som medfører økt behov for samarbeid og planlegging av tjenestene. Det er også langt flere yngre pasienter som har behov for tjenester, noe som medfører at tiltakene/tjenestene som gis strekker seg over mange år.

En stadig økende andel av pasientene har kognitiv svikt som gjør det utfordrende å skape trygge rammer. Det er viktig med et nært samarbeid med pårørende. Dagtilbud er sentralt slik at pårørende får avlastning. Mangelen på korttidsplasser fører til flere/tyngre oppgaver i hjemmesykepleien, og medfører mindre avlastning for ektefeller/pårørende.

Tendensen viser flere brukere med sosiale vansker, rus og psykiatri. Stadig flere alvorlige syke mennesker, med til dels kompliserte problemstillinger ønsker å være hjemme. Dette krever mye ressurser, både økonomisk og faglig.

Det er ca. 50 personer med psykisk utviklingshemming som bor i bofellesskap/omsorgsbolig. Det er stor forskjell i alder og behov for tilsyn. Alderen på brukerne tilsier etter hvert et dårligere funksjonsnivå og større bistandsbehov. Spesielt merkes økt behov for tjenester på natt, noe som medfører økte kostnader. Noen er allerede svært pleietrengende med flere tilleggsmålinger, og har behov for medisinsk oppfølging. Det er da naturlig å samarbeide med hjemmesykepleien. Det kommer også nye og yngre personer inn i bofellesskapene. Dette medfører omlegging av tjenestene og faglige utfordringer for personalet. Dette krever god ledelse og god organisering. Det er også bygd nye boliger (Smedkåsa) med brukere som har behov for tjenester.

Hjemmesykepleie/hjemmehjelp

Hjemmesykepleien i Ulefoss og Lunde driver nå i tillegg til mer tradisjonell hjemmesykepleie også med svært avanserte pleieoppgaver. Det utføres oppgaver som tidligere ble utført på sykehus. Blant annet respiratorbehandling og smertebehandling. Opplæring av ansatte er en viktig og krevende oppgave.

Hjemmetjenesten på Ulefoss organiserer nattvakttjenesten i kommunen og tilbudet til LAR brukere (Legemiddelassistert rehabilitering).

Det blir forventet at pasienter med kols og diabetes i langt større grad enn tidligere får tilbud om oppfølging i kommunen og ikke på sykehus.

Hjemmetjenestene samarbeider i stor grad med fysio-/ergoterapitjenesten og psykiatritjenesten for å gi mest mulig effektive tjenester.

Det er behov for mer sykepleierkompetanse i hjemmesykepleien i Lunde, dette er det ikke tatt hensyn til i dette budsjettforslaget.

Det er foreslått å redusere bemanningen i hjemmesykepleien på Ulefoss med 50 % sykepleierstilling. Dette lar seg gjennomføre ved innføring av multidose.

Budsjettet til hjemmetjenesten i Ulefoss er redusert som en følge av at oppgaver og årsverk er overført til Tyrivegen i Lunde. En helgestilling er redusert i hjemmesykepleien i Lunde, dette gjennomføres ved omlegging av turnus.

I 2015 ble det foretatt endringer i bruker- og pasientrettighetsloven som innebærer en rett til å få enkelte tjenester organisert som personlig brukerstyrt assistanse. Oppfyller søkere kravene til denne tjenesten skal den innvilges. I rammeoverføringene i 2015 ble det overført ca. kr.500.000 og ytterligere ca. 350.000,- i 2016 til Nome kommune. Dette er ikke lagt inn i budsjettet.

Prisen på abonnement på hjemmehjelp økes. Minsteprisen fastsettes av staten og økes fra kr. 186 til kr. 190 De øvrige prisene på abonnement foreslås endret (og avrundet) med en tilsvarende prosent (i overkant av 2 %)

	Inntekt	Pris abonnement Pr mnd.
Inntil 2G	Kr 174.656	Kr. 190
2G – 3G	Kr 261.984	Kr. 765
3G – 4G	Kr.349.312	Kr. 1.015
Over 4G	Kr.349.312	Kr. 1.080

Ingen betaler mer enn selvkost (272 kr pr time).

Det er den siste offentlige ligningen (2014) som blir lagt til grunn ved beregningen. Benyttet G er derfor også et gjennomsnitt for 2014.

Pris på leie av trygghetsalarm videreføres med kr. 250 pr. mnd.

Installasjon av nøkkelboks videreføres med kr. 250 (engangsavgift)

Bjervatun alderspensjonat

Når omsorgsbehovet er så stort at det ikke kan dekkes i eget hjem har kommunen ansvaret for å sørge for plasser i institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester.

Bjervatun er utvidet fra 14 til 16 plasser uten at det har medført økt bemanning.

Bofellesskapene

Vesleheimen, Olastua, Eidsbygda, Tyrivegen og Bergvoll er bofellesskap/boliger der beboerne har svært forskjellige hjelpebehov. Noen har behov for tett oppfølging gjennom hele døgnet, og andre klarer seg godt selv. Hjelpen er nøye tilpasset og tjenestene tildeles i form av skriftlige enkeltvedtak. Tjenestene har vært utsatt for reduksjoner de siste årene. Blant annet ble det foreslått å redusere bemanningen på Olastua med 1 årsverk i 2015. Dette har ikke latt seg gjennomføre, og bemanningen er nå økt med ca. 50 % stilling igjen. Bemanningen er fortsatt på et minimumsnivå.

Det er foretatt omlegging av tjenestene. Oppgaver og årsverk er overført fra hjemmetjenesten i Ulefoss til Tyrivegen i Lunde. Oppgaver og årsverk er overført fra Olastua og Vesleheimen til Bergvoll. Det er økning med 40 % stilling på Bergvoll for å dekke nødvendig behov.

Det er også overført 80 % stilling fra TAS til Tyrivegen

Ellen Moen

Helse- og omsorgssjef

6.4 HOVEDANSVARsomRÅDE 4: BIBLIOTEKSEKTOREN

Politisk ansvar: Styret for Telemarksbiblioteket

Administrativt budsjettansvar: Biblioteksjefen

Telemarksbiblioteket drives som en interkommunal virksomhet i henhold til kommunelovens § 27. Telemarksbiblioteket har et fellesstyre, med medlemmer valgt av fylkeskommunen og kommunen. Dette er i samsvar med avtale inngått mellom Telemark fylkeskommune og Nome kommune i 1991. I følge avtalen dekker Nome kommune 33 % og Telemark fylkeskommune 67 % av utgiftene til fellesoppgaver, mens fylkeskommunen og kommunen hver for seg dekker utgiftene til rene fylkeskommunale/kommunale oppgaver vedrørende drift, utstyr og stillinger.

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2015	2016	2017	2018	2019
	Oppr.		16-pris	16-pris	16-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2015					
4: Biblioteksektoren	2 169	2 228	2 228	2 228	2 228
Konsekvensjusteringer:		0	0	0	0
Herav:					
Nye/utvidede driftstiltak:		0	0	0	0
Herav:					
Driftsreducerende tiltak:		-60	-60	-60	-60
Herav:					
Innsparing mediabudsjett - forutsatt innsp forr øk.plan		-60	-60	-60	-60
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME ANSVAR 4		2 168	2 168	2 168	2 168

Opprinnelig ramme 2015 ble redusert i PLØM 1/2015 med kr 40.000 fra opprinnelig kr 60.000 til engangstiltak medieinnkjøp barn og unge.

Engangstilskudd til medieinnkjøp til barn og unge videreføres ikke i 2016.

Hovedutfordringer

1. januar 2014 trådte den reviderte bibliotekloven i kraft.

I den reviderte lovens § 1 er teksten endret til: *Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet. Folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Det enkelte bibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet. Bibliotekenes innhold og tjenester skal gjøres kjent. Folkebibliotekene er ledd i et nasjonalt biblioteksystem.*

Vi har i budsjettforslaget, vedtatt av styret for Telemarksbiblioteket 14. juni, bedt om ekstra midler til:

- Styrking av mediebudsjett til gjennomsnitt for kommuner med 5000-7500 innbyggere
- Styrking av budsjett til arrangementer
- Meråpent bibliotek på Ulefoss

Målsettinger

Biblioteket skal fremme litteratur, lese lyst og leseforståelse, med særlig ansvar for barn og unge

Biblioteket skal fremme demokrati og ytringsfrihet gjennom å gi fri tilgang til informasjon og kunnskap og ved å være uavhengig arena for offentlig samtale og debatt

Biblioteket skal fremme livslang læring og utdanning gjennom å være et læringssted og kunnskapssenter for skoleelever, studenter og andre

Biblioteket skal være en lokal møteplass der en møtes på tvers av alder, kulturell og sosial tilhørighet

Biblioteket skal formidle lokal kultur og gi kulturopplevelser gjennom arrangementer, utstillinger og lignende

Bibliotekets tilbud og tjenester skal være kjent og lett tilgjengelige, og brukernes behov skal stå i sentrum for virksomheten

Biblioteket skal i sine tilbud legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet

Vi har for 2016 tre fokusområde/målsettinger:

*Opprettholde utlånet på dagens nivå.

*Øke antall arrangementer

*Opprettholde besøkstallet på dagens nivå

Kort beskrivelse av tjenesteområde/oppgaver

Folkebibliotekets tjenesteområde/oppgaver fremkommer av bibliotekloven. Lovens formålsparagraf:

Folkebibliotekene skal ha til oppgave å fremme opplysning, utdanning og annen kulturell virksomhet, gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og andre medier gratis til disposisjon for alle som bor i landet.

Folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt. Det enkelte bibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet. Bibliotekenes innhold og tjenester skal gjøres kjent. Folkebibliotekene er ledd i et nasjonalt biblioteksystem.

Tiltak for å holde foreslått budsjettert ramme for 2016 og planperioden 2016-2019

Det er få poster å kutte i et budsjett hvor det meste går til lønn og andre nødvendige faste utgifter som drift av biblioteksystemet, strøm, telefon, bibliotektransport og forsikringer. Mediebudsjettet er dessverre den posten som lider når innstramminger må gjøres.

Mediebudsjett

Mediebudsjettet er lavt med kr. 117.000,- disponibelt på årets budsjett. Per innbygger er dette kr. 17,80. Dette er halvparten av gjennomsnittlig mediebudsjett i kommuner med samme innbyggertall som Nome. Undersøkelser viser en klar sammenheng mellom mediebudsjett og bibliotekbruk. Slik mediebudsjettet er vil vi få betydelige huller i mediasamlingene det blir vanskelig å rette opp fordi etterslepet over år blir for stort. Med et slikt budsjett er det ikke mulig å oppfylle lovens krav til kvalitet, allsidighet og aktualitet i medietilbudet. Bibliotekets mediebudsjett skal i tillegg til innkjøp av bøker for alle aldre, dekke innkjøp av aviser, tidsskrifter, lydbøker, film på DVD, språkkurs, musikk på CD og dataspill. Samlingene er bibliotekenes grunnmur. Bibliotekloven slår fast at bibliotekene i sine tilbud skal legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet.

Det er viktig å merke seg at Nome har en godt besøkt filial i Lunde. Denne filialen er også det eneste selvbetjente biblioteket i Telemark. Tilbakemeldingene fra publikum er uten unntak positive til tilbudet. Det krever større mediebudsjett og mer ressurser å drifte to bibliotek.

I bibliotekets budsjettforslag er det søkt midler til å styrke mediebudsjettet betydelig neste år for å komme opp på gjennomsnitt i mediebudsjett med kommuner med samme antall innbyggere som Nome. Budsjettert ramme vil føre til en fortsatt tilnærmet bunnplassering på landsbasis når det gjelder mediebudsjett.

Arrangementer

Etter revidert lov skal biblioteket være et sted for uavhengig samtale og debatt. Nasjonal bibliotekstrategi 2015-2018 vektlegger arrangementer som en viktig kjerneoppgave for bibliotekene. Per i dag er det lite rom i budsjettet for arrangementer.

Åpningstider og besøk

I Nome skal vi bemanne to bibliotek med 2,89 årsverk. Et godt bibliotektilbud krever planlegging, katalogisering, istandgjøring, kassering med mer. I tillegg bruker vi tid på blant annet lesestunder, klassebesøk og arrangementer. En del av disse aktivitetene skjer utenom åpningstidene. Fra august 2015 er åpningstidene redusert og lagt om for å få til bedre og mer effektiv bruk av bibliotekets ressurser og samtidig ivareta publikum på en god måte. Det er betjent bibliotek i Nome mandag-lørdag med 32,5 timer åpningstid per uke. I tillegg til betjent åpningstid kommer selvbetjent løsning i Lunde som er tilgjengelig fra 07-23, 365 dager i året.

Andre mulige tiltak for å holde foreslått budsjettert ramme

Liten eller ingen deltagelse på kompetansehevende kurs, møter eller konferanser for bibliotekansatte.
Ingen annonsering i lokalpressen

Tove Fjerdingstad

Biblioteksjef ved Telemarksbiblioteket

6.5 HOVEDANSVARsomRÅDE 5: KULTUR- OG NÆRINGSSEKTOREN

Politisk ansvar: Utviklingsutvalget

Administrativt budsjettansvar: Kultur- og næringssjefen

6.5.0 Generelle kommentarer til hele hovedansvarsområdet:

Kultur og næringssektoren er inndelt i følgende tjenesteområder:

- 51 Etatsadministrasjon og fellestjenester
- 52 Kulturminnevern og museer
- 53 Nome kulturskole
- 54 Kulturtiltak barn/unge og funksjonshemmede
- 55 Andre kulturaktiviteter
- 56 Reiseliv
- 57 Næring

Driftsramme for 2016 og planperiode til 2019.

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2015	2016	2017	2018	2019
Oppr.			16-pris	16-pris	16-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2015					
5: Kultur- og næringssektoren	9 600	9 859	9 859	9 859	9 859
Konsekvensjusteringer:		330	330	330	330
Herav:					
Husleieavtale Vertshuset, jf. PLØM 1/2015		60	60	60	60
ØVS Invest - dekking av renter/avdrag på lån, jf. PLØM 1/15		70	70	70	70
Tilskudd Skien Dalen Skibsselskap - dekkes over drift		100	100	100	100
Tilskudd til drift Ulefoss gjestebrygge - overf fra teknisk		50	50	50	50
Tilskudd til Nome kulturhistoriske bygg - overf fra teknisk		50	50	50	50
Nye/utvidede driftstiltak:		100	150	400	0
Herav:					
Tilskudd til restaurering av Ulefoss hovedgaard		100	150	400	0
Driftsreducerende tiltak:		-585	-585	-585	-585
Herav:					
Markedsføring, jf. tiltak presentert i PLØM 1/15		-55	-55	-55	-55
Kulturminner (Felland), jf. tiltak presentert i PLØM 1/15		-10	-10	-10	-10
Funksjonshemmede, jf. tiltak presentert i PLØM 1/15		-10	-10	-10	-10
Nome kino, jf. tiltak presentert i PLØM 1/15		-15	-15	-15	-15
Sluserock - reduksjon av kommunal andel i driftsbudsjett		-25	-25	-25	-25
Reduksjon ungdomsarbeidet i Nome		-200	-200	-200	-200
Reduksjon tilbud til funksjonshemmede		-270	-270	-270	-270
BER NETTO DRIFTSRAMME ANSVAR 5		9 704	9 754	10 004	9 604

Foreslått budsjetttramme for 2016 utgjør 9 704 000,-

Budsjettområdet Kultur og Næring omfatter hovedområdene kultur, næring og reiseliv. Det er laget en egen handlingsplan for næringsfond og kraftfond. Denne ligger som en integrert del av budsjettkommentarene.

Budsjettmessige konsekvenser 2016

I rådmannens budsjettforslag for 2016 er det lagt inn et kutt på kultur og næring på totalt 585. 000,-.

Budsjettkuttet rammer på følgende måte:

Det er i budsjettet for 2016 gjort to store kutt i KN etatens budsjett. Dette gjelder kutt i ungdomsarbeidet (fjerning av 30 % stilling) pluss tilskudd til private ungdomsklubber. I tillegg er Kompis- fritidsklubb for funksjonshemmede - foreslått fjernet. Det er lagt inn et kutt på 50.000,- til Sluserock. I tillegg er det gjort flere kutt i 2015 som videreføres inn i planperioden. Dette gjelder for eksempel en større reduksjon i midler til å markedsføre aktiviteter og arrangementer i Nome.

Hovedutfordringer

Nome har alarmerende innbyggertall i 2015. En nedgang på 1,1 % (75 personer) pr juli 2015 bør føre til konkret handling. Hvilken type aktiviteter som bør igangsettes bør diskuteres i fellesskap.

Kulturens Kraft – kulturplan for Nome kommune 2010 – 2015 ble vedtatt av Nome kommunestyre i oktober 2010. I planperioden har man forsøkt å integrere viktige tiltak og strategier i gjeldende budsjettarbeid. I ny rullert kulturplan (2016) vil man ha et større fokus på tverretattlig samarbeid med de andre etatene for å sikre at kulturtiltakene best mulig matcher de utfordringer som kommunen har.

Nome kommune ønsker et handlingsprogram for næringsutvikling som gir styrings-muligheter. Det er en utfordring at kommunale driftstiltak på næringsområdet fortsatt båndlegger frie midler på næringsfondet som skulle ha vært brukt til bedriftsretta støtte.

Barn og unges rett til medvirkning vil være et hovedfokus videre i planperioden. Med foreslått kutt på 30 % av ungdomslederstillingen vil det være viktig å videreutvikle Nome Ungdomsråd framover for å sikre ungdommenes stemmer. Innenfor ungdomsområdet er det en utfordring å sikre de frivillige ressursene.

Nome kommune vil med all sannsynlighet få et større kommunalt ansvar for Nome folkebibliotek i løpet av planperioden. Det er en viktig utfordring å få etablert nye og gode løsninger for folkebiblioteket både ift de ansatte og ift brukerne av tjenesten.

Det er foreslått å fjerne Kompis – fritidsklubben for funksjonshemmede. Å ha fokus på integrering og inkludering med universelt tilrettelagte aktiviteter er en viktig utfordring videre.

Skal Fellandarven i løpet av planperioden utvikles til et kultursenter i samarbeid med lokale ressurspersoner og lag og organisasjoner?

Øvre Verket har funnet sin drifts og organisasjonsform etter flere runder i det politiske systemet. Fremover er en viktig utfordring knyttet til å få etablert gode brannsikringstiltak – samt å få en bærekraftig økonomi på tunet.

Hvilken utvikling ønsker man for Ulefoss samfunnshus? Flytting av tjenester innebærer at ressurser på huset frigjøres og kan brukes på en annen måte.

Målsetninger

- Næringsapparatet skal gi nødvendig samordnet og rask bistand til de som trenger det. Handlingsprogram SNP skal også fungere som et godt styringsverktøy politisk.
- Reiselivsplan skal være ferdig rullert. Kommunen skal ha et særskilt fokus på infrastruktur. Næringsklyngen for Ulefoss Kulturarv skal søkes å komme inn under Bedriftsnettverksordningen til Innovasjon Norge e.l. Tiltak knyttet til utviklingsplan for Lunde Slusepark skal iverksettes.
- Det skal være etablert gode løsninger for ungdomsarbeidet – målet er å ha gode lavterskeltilbud åpne så mye som mulig.
- Det skal etableres gode nye løsninger for Nome folkebibliotek.

Planer og prosjekter

Byregionprosjektet.

Byregionprosjektet i Midt Telemark har som formål å skape en god vekstkultur i Midt-Telemark gjennom innovasjon- og kunnskapsdeling mellom næringsliv, høyskole og videregående skoler – samt å gjøre høyskolesenteret Bø til en motor for ny vekst og utvikling i regionen. Det skal innarbeides prosesser som løpende sikrer styrket og vedlikeholdt kunnskap, samspill og delingskultur mellom næringsliv, Høgskolen i Telemark, videregående skoler og kommunene. KMD har godkjent en støtte på 805 000,- pr år, i 2 år. Og deretter 800 000,- siste år. Totalt 2 410 000,- Kommunene skal bidra med kr 200.000,- pr år. Dette finansieres over næringsfondet. For Nome sin del bør det være av interesse å se dette prosjektet i sammenheng med dårlige innbyggertall. Hvordan kan byregionprosjektet styrke Nome som en attraktiv kommune å bo og jobbe i?

Landskap og livskvalitet.

Nome kommune samarbeider med Høgskolen i Telemark og Telemarksforskning om prosjektet Landskap og livskvalitet. Ulefoss brukes som caseområde. Prosjektet er finansiert av Oslofjordfondet. Det ble høsten 2015 søkt om et større hovedprosjekt i lag med Telemarksforskning og Høgskolen i Telemark. Totalt ble det søkt om 4 mill. kr fra Oslofjordfondet over en tre års periode. Målet med forprosjektet har vært å kartlegge opplevelsen av landskap og livskvalitet hos ulike befolkningsgrupper på Ulefoss. Målgruppe som er valgt er foreldre med barn i 4-5 års alderen. Denne målgruppen kan ta kjappe valg ift å bli eller dra fra kommunen (når barna begynner på skolen er dette mer vanskelig). Både for – og hovedprosjektet bør kunne gi verdifull informasjon ift prioriteringer i økonomiplanperioden – og gir også svært interessant informasjon i en diskusjon knyttet til fremtidig tilflyttingsarbeid.

Tverretattlig folkehelseplan med pilotstatus

Det ble høsten 2015 søkt om midler til å lage en tverretattlig folkehelseplan for Nome med bakgrunn i de utfordringer som kommunen har.

6.5.1 Tjenesteområde 51: Kulturadministrasjon og fellestjenester

Området dekker blant annet lønn og sosiale kostnader, annonsering og kunngjøringer for hele etaten samt diverse annet.

Tiltak for å holde budsjettet

Det ble i 2015 gjennomført et kutt på markedsføring av kulturtiltak i kommunen som videreføres i 2016. Nome kommune vil ha en enkelt modul i Kulturguiden i papirutgave. Dette for å synliggjøre at arrangører kan selv bestille annonser i kulturguiden og for å ha kulturetatens kontaktinformasjon lett tilgjengelig for befolkningen. Etaten får kommentarer fra frivillige lag som synes det er synd at de ikke lenger har muligheten til å annonsere gratis i kulturguiden i papirutgave. Det forsøkes å bøte på dette ved å tilby å legge ut på nett for de som spør. Kanalen annonsen er kuttet til ½ spalte. Dette medfører at færre aktiviteter kan annonseres.

6.5.2 Tjenesteområde 52: Kulturminnevern og museer

5200 Kulturvern / lokalhistorie

Mudder'n

Kulturminneplan

Holla kirkeruin

Tiltak for å holde budsjettet og kommentarer

Nome kommune skal vedta en kulturminneplan i første kvartal 2016 i henhold til politiske føringer. I forbindelse med kulturminneplanen er det gjennomført tiltak etter handlingsplan. Herunder oppdateringer og nyregistreringer knyttet til bygninger og immaterielle kulturminner. Handlingsdelen av planen vil spesifisere hvilke tiltak som skal gjennomføres i 2016 og for øvrig i planperioden.

Når det gjelder bevaring av Mudder'n, henvises til kommentarer i investeringsbudsjettet.

5201: Øvre Verket

Nome kommune overfører kr 300.000,- til Stiftelsen Nome kulturhistoriske bygg, hvis formål er å forvalte bygningene på Øvre Verket. Oppfølging av stiftelsen ligger til kultur og næringssetaten. Området er tilført de ressurser som tidligere har ligget hos teknisk etat på dette området.

Tiltak for å holde budsjettet og kommentarer

Etter flere års arbeid ser man nå at arbeidet på ØV flyter godt med arbeidsfordeling mellom Stiftelsen Nome kulturhistoriske bygg og Øvre Verkets Venner. Kommunen bidrar med daglig leder/sekretær hjelp til Stiftelsen gjennom Per Bjørn Solvang (pensjonistvilkår). Dette har de to siste årene vært finansiert gjennom Ulefoss kulturarv (RDA/næringsfond). Dette er en sårbar løsning da det er usikkert hvor lenge det ligger inne prosjektmidler til dette. Gjennom kutt i andre tjenestetilbud er det et mål å få gjort denne innsatsen av egne ansatte.

Når det gjelder brannsikringstiltak på Øvre Verket, henvises til kommentarer i investeringsbudsjettet.

5202 Museer og samlinger:

Fellandtunet

Tilskudd til Telemark Museum - Ulefos Hovedgaard

Fellandtunet

Det er kommet til et kritisk punkt for Fellandtunet. Enten må det investeres i byggene gjennom nødvendig vedlikehold for å jobbe videre med arvebetingelsene - eller så bør man sette i gang grep

for å fristille seg fra Fellandarven – eller leie ut byggene. Salg av tannlegeboligen kan være et alternativ som kan sees på. Dette vil imidlertid evt. måtte gjøres på en god og skånsom måte. Slik KN etaten vurderer det er det ikke greit å bruke mye ressurser på å lage et nytt kultursenter i Lunde når det allerede finnes to kultursentre der (Meieriet og Lundevang). I tillegg kommer kulturhuset Gamlebanken – som det også er investert en del i de siste årene. I flyktningeplanen er det spilt inn å leie ut bygget for å få inntekter på det. Pr nå er Fellandfondet oppbrukt og det er ikke tilført nye budsjettmidler til dette driftsområdet. Fellandtunet har de siste årene vært tilgjengelig for frivillige lag og organisasjoner som har ønsket å bruke bygget – men med minimal forespørsel om bruk. Vi har nå i høst en veldig ivrig interessent som er bedt om å legge inn et forslag til ønsket bruk, slik at vi evt. kan legge det til politisk behandling.

Driftstilskuddet til Telemark Fylkesmuseum for Ulefos Hovedgaard på om lag 350.000,- ligger også på dette området.

Restaurering av Ulefos Hovedgaard (fasade) – som er et samarbeidsprosjekt med flere andre aktører og Stiftelser - er i økonomiplanperioden lagt inn med en foreslått ramme på kr 50.000,- i 2015, kr 100.000,- i 2016, kr 150.000,- i 2017, og kr 400.000,- i 2018 – til sammen et kommunalt bidrag på kr 700.000. Prosjektansvarlig er Telemark Museum.

6.5.3 Tjenesteområde 53: Nome kulturskole

Drift og utvikling av kommunenes kreative ressurscenter. Opplæring innen kreative disipliner for alle til en rimelig pris. Prosjekter i grunnskolen. Lokal handlingsplan for Den kulturelle skolesekken og Den kulturelle spaserstokken. Deltakelse i regionale prosjekter. Faglig samarbeid med skolekorpse.

Tiltak for å holde budsjettet og kommentarer

Kulturskolen flytter inn i nye lokaler på Holla 1.2.2016. Nye lokaler vil gi økte utgifter på noen budsjettposter.

Nome kulturskole viderefører Barnas Hjerterom som en del av det opprinnelige Bolyst-prosjektet. I fjor hadde vi 463 besøkende og snittbesøket på 77. Barnas Hjerterom har blitt en seriøs og respektabel kulturinstitusjon i distriktet. Teater på Lørdag integreres i Barnas Hjerterom. Tiltaket koordineres av Nome kulturskole. Tiltaket finansieres over 5300 (Nome kulturskole), 5511 (Ulefoss samfunnshus) og 5404 (Pulsen).

Skolekorpse er i gang med i «Korps i skolen» - et samarbeidsprosjekt med grunnskolene i kommunen. I «Korps i skolen» får alle elever på 4. trinn musikkundervisning på et instrument i musikktimen gjennom hele skoleåret. På sikt vil behovene for instrumentopplæring i kulturskolene være større enn i dag. Kulturskolen har et prekært behov for en 10 % fløyteleerestilling og utvidelse av slagverkleerestillingen med ekstra 10 %. Ca. kr. 120.000. Skolekorpse er kulturskolens største «kunde» og viktigste samarbeidspartner.

Det er ikke funnet rom til dette i budsjettet.

Etter anbefalinger fra Telemarksforskning ønsker kulturskolen å styrke gruppetilbudet. Etter at kulturskolen har flyttet inn i nye lokaler skal dansetilbud på Ulefoss gjenetableres. Nytt gruppetilbud på Ulefoss vil gi økning i elevmassen og større inntekter gjennom elevavgiften.

Den kulturelle skolesekken i Nome (DKS)

Den kulturelle skolesekken flyttes fra Kulturrådet til Rikskonsertene, som får nytt og utvidet mandat, navn og oppgaver. Omorganiseringen vil sikre tettere samarbeid mellom skole- og kultursektor, samt høyere og jevnere kvalitet på elevenes kulturtilbud. Siden rikskonsertene overtar ansvaret for alle fagområder i Den kulturelle skolesekken, er det foreløpig ukjent hvilke konsekvenser vil det ha på den lokale kulturelle sekken i Nome kommune.

Den kulturelle spaserstokken i Nome (DKSS)

Fra og med 2015 er den øremerkede bevilgningen overført til Kommunal og moderniseringsdepartementet (KMD) og lagt inn i rammeoverføringen til fylkeskommunene. Kommunene får overført sin andel av statens rammeoverføring den 01.10 basert på antall eldre over 70 år. Dette skjer første gang 01.10.2015.

Det er 1 mill. i 2015 til fordeling på 21802 personer i DKSS i Telemark. Nome har 933 av dem ifølge SSB og får dermed kr.42.785,-. Beløpet er 10 000,- mindre enn det Nome fikk i 2014.

6.5.4 Tjenesteområde 54: Kulturtiltak barn / unge og funksjonshemmede

5400 Fritidsklubben Kompis:

Kommunal tilrettelagt fritidsklubb for funksjonshemmede, åpen en kveld i uka 1700-2100. Klubben gir tilbud om aktiviteter, kurs og arrangement på samfunnshuset, samt noen få utflukter i løpet av året. Eksempler på aktiviteter har vært: Quiz, spillekveld, rebusløype, fugletitting. Besøk av brann og redning, ambulanse, politi, hund, folk fra andre land. Konserter, dansefester, grillfest, julebord. Tur til/med Lunde Streetcars, Klosterskogen, skytterbanen, Øvre Verket, biblioteket, kirken. Dansekurs, formingskurs, påskeverksted, juleverksted.

Tiltak for å holde budsjettet og kommentarer

Tiltaket er foreslått nedlagt i fremlegg til 2016 budsjett. Tiltaket var ikke et av tiltakene som Telemarksforskning foreslo kutt på i sin utredning – og heller ikke et tiltak som Kultur og næringsetaten har sett på som aktuelt å kutte i – da det rammer en gruppe som har få andre tilbud i vår kommune. Kutt av tiltaket vil naturlig nok føre til et dårligere fritidstilbud for dem det gjelder.

Kompisklubben er det eneste gjenværende tilrettelagte kommunale fritidstilbudet for funksjonshemmede. I forbindelse med HVPU-reformen ble det opprettet flere tilrettelagte fritidstilbud i kommunal regi. Nome kommune var vertskommune for en stor HVPU institusjon. Flere av beboerne valgte å bli boende i Nome. Disse har derfor ikke et nettverk av pårørende og andre. Det har derfor vært naturlig at kommunen har tatt et ansvar for tilrettelagte fritidstilbud. Området har gjennom flere år hatt kutt. Kompis har hatt åpent en kveld i uka, stort sett med tilbud, arrangement og aktiviteter på huset. Utflukter/turer har vært kraftig redusert. Det lages periodevis Kompisprogram med informasjon om hvilke aktiviteter som tilbys. I 2015 er det gitt ut fem Kompisprogram, og klubben har hatt åpen 39 kvelder.

Kompis har vært en viktig sosial arena for mange, slik at en kan komme seg litt ut og treffe andre. På de store arrangementene som eks. høstfest, karneval og grillfest, der det sendes invitasjon til nabokommunene, har det vært opp til 120 besøkende.

Statistikk Kompis

Kompis-program	Ant. aktivitets-kvelder	Ca. ant. besøk inkl. leds.	Ant. vanl. klubbkvelder	Avlyste arr.	Erstattet med
Pro. 1	4 akt.kv.	205	4 vanl.	1 avlys. (Gullbring) Få påmeldte	Ingen (komm.styre)
Pro. 2	10 akt.kv.	215	3 vanl.	1 avlys. (åpent arr.) Arr. Avlyst	vanl. klubbkv.
Pro. 3	4 akt.kv	80	2 vanl.	1 avlys. (Ø Verket) Få påmeldte	vanl. klubbkv.
Pro. 4	3 akt.kv. Ut. okt.	150	3 vanl.	1 avlys. (Klostorsk.) Få påmeldte	vanl. klubbkv.
Pro. 5	4 akt.kv. Nov.- des.	??	2 vanl.		
	Tot 24 kv. med akt./arr.	Tot. ca. 650 delt. Inkl. leds.	Tot. 14 vanl. kv.	Tot. 4 avlyste akt.	Tot. 3 avlyste akt. erstattet.

- Snittbesøk på vanlige kvelder varierer fra ca. 5-20 personer.

5401 Kulturtilbud barn og unge:

”Ung i Nome” er en samlebetegnelse for de kommunale ungdomshusene og fritidstilbud for ungdom. Åpen en kveld i uka fra 18.00 til 22.00 og en ettermiddag i uka fra 14.30 til 17.30 (Pulsen). Andre helgearrangementer, Ungdomskulturer i vinterferiene og høstferier, UKU – UKM (Ungdommens Kulturmønstring), opplevelsesturer, kurs/workshops og konserter etc. Ungdomsleder er engasjert i SLT-arbeid og folkehelserådet. Ungdomslederstillingen er foreslått kuttet med 30 %. Likeledes er det foreslått et kutt i tilskudd til private ungdomsklubber på 40.000,-

Lunde og Flåbygd Menighet har søkt om kommunal støtte tilsvarende 25 % stilling til ungdomsprest/ungdomsarbeider i Lunde. De har for budsjettåret 2016 søkt om 160.000,- til tiltaket. Dette er det ikke funnet rom til innenfor budsjettammen til kultur.

Tiltak for å holde budsjettet

Området har fått et vesentlig kutt – både ift ungdomslederstilling og midler til tiltak.

Ungdomslederen har blant annet ansvar for:

Drift av to ungdomshus. Oppfølging av ungdom som ønsker og jobber sammen med ungdomsklubbene. Søke penger til aktiviteter i lag med ungdommene. Vi får hvert år godkjent søknader på rundt kr 30 000,- til arrangement og/eller utstyr.

Ungdomslederen har videre ansvar for oppfølging av Nome ungdomsråd, som har møte en gang i måneden. Forberede saker i forkant. Kommunikasjon med skolene. Legge inn innkallelser og referat på hjemmesiden. Lage brosjyrer. Følge opp ungdommene med de sakene de trenger hjelp til. På arrangementssiden har ungdomslederen ansvar for UKM. UKU i feriene i tillegg til å jobbe med Sluserock. Ungdomslederen er også viktig ift forebyggende tverretattlig arbeid. Herunder for eksempel ØPP og SLT. Ungdomsleder er også hus ansvarlig på Gamlebanken.

KN etaten vil forsøke å ivareta de fleste av disse oppgavene også med kutt i stillingen. Vår prioritet vil være å holde husene åpne mest mulig – der det også er voksenressurser tilstede.

Fjerning av øremerka tilskudd til Vision/Fidus må også sees i denne sammenheng.

Til tross for kutt vil tilbud til barn og unge fremdeles være akseptabelt slik rådmannen vurderer det.

5402 Nome ungdomsråd: Et fritt og uavhengig organ for og med ungdom, med jevnlige møter en gang i mnd. Har medbestemmelser i saker som angår ungdom. Tar i mot søknader fra ungdom som søker støtte til forskjellige ungdomsprosjekter i kommunen. Ungdomsleder er sekretær for rådet.

5403 Sluserock: Rusfri musikkfestival for barn og unge. Arrangeres i 2016 for 11. gang.

Tiltak for å holde budsjettet og andre kommentarer

Kutt på 50 000,-. Vil få konsekvenser ift hvilke artister det er mulig å booke. Det er mulig kuttet kan dekkes inn med ytterligere støtte/tilskudd fra næringslivet.

2016 er siste år som Sluserock arrangeres.

5404 Pulsen kiosk

Pulsen er kiosk, billettsalgspunkt og service-sentral for en rekke av tiltakene som foregår på huset, som i sine få driftsår fram til nå blitt en viktig integrert del av samfunnshusets mange funksjoner. Hvilket innhold samfunnshuset skal ha framover definerer hva Pulsen kan være.

I mye av åpningstiden er omsetning av kioskvarer underordnet, og her er tilstedeværelse for og med ungdom en viktigere faktor. En åpen Pulsen-kiosk er viktig for forebyggende arbeid blant ungdom i Ulefoss sentrum. Kompis har til nå driftet kiosken hver torsdagskveld. Nedleggelse av Kompis betyr at alle som bruker huset på torsdager får et dårligere tilbud. Den samlede omsetningen av kioskvarer reduseres betydelig, siden 95 prosent av salget foregår på Kompis og Nome kino.

Kulturetaten har fått henvendelse fra potensielle drivere av nærmiljøsentral, som vurderer å se kiosken i sammenheng med annen aktivitet på huset. Dette er på et veldig foreløpig stadium.

Vestibylekiosken på samfunnshuset ivaretar fellesbehov for kino, fritidsklubber og ved arrangementer. Målsettinger og rammer for driften ønskes videreført som i dag, der ungdomsarbeid, forebyggende effekt og service står sentralt. Ideelt sett burde Pulsen utvidet åpningstidene, men det lar seg ikke gjennomføre med dagens budsjettforutsetninger.

6.5.5 Tjenesteområde 55: Andre kulturaktiviteter

5500 Anleggstilskudd Idrettsanlegg:

Formidling av statlige og kommunale driftstilskudd til idrettsanlegg.

Tiltak for å holde budsjettet og andre kommentarer

Ingen endringer foreslått. Det er et ønske fra idrettsrådet at det i Nome kommune er et fond med midler som kan benyttes til forskuttering av spillemidler til de lag og foreninger som har godkjente søknader inne hos fylket.

5510 Støtte til andre Kulturtiltak og frivillige organisasjoner:

Økonomisk støtte til kulturaktører i Nome.

Tiltak for å holde budsjettet

Foreslåtte endringer: Kutte 40 000,- fra tilskudd til de private ungdomsklubbene. I tillegg må flere tiltak som tidligere har vært finansiert via næringsmidler/RDA dekkes her siden disse midlene ikke lenger finnes her.

Konsekvens: Færre lag og foreninger i Nome kommune vil kunne få bevilget tilskudd fra kulturmidlene. Det er i tillegg en utfordring at totalt 165.000,- allerede er bundet opp (kr. 100 000,- Sagamoen lysløype og Holla Skytterlag klubbhus) – for dekning av rentemidler, 40 000,- til Lunde sluseparkdrift og Øvre Verkets venner – ift kulturtiltak (er tidligere belastet næringsfond/RDA), 15 000,- til Telemarkskanalriddet (tidligere belastet næringsfond/RDA) og kr. 10 000,- til pensjonistlagene. 2016 er siste år det skal dekkes rentemidler for Sagamoen lysløype.

Medberegnet tilskudd til frivillige organisasjoner som ligger under område 5500 vil det for 2016, hvis ramme forholder seg uendret, være 392 000,- til fordeling for lag og foreninger.

I tillegg må det også finnes inndekning for årskontingent for Gea Norvegica Geopark på 53.000,- (tidligere belastet næringsfond/RDA). Denne vil bli forsøkt finansiert utenom de frie midlene. Hvis Geoparken må finansieres med kulturmidler vil det gjenstå kr. 339 000,- til fordeling. Av disse går ca. 200 000,- årlig til de tre store idrettslagene IL Skade, USF og Helgen IL og 17.mai komiteene.

5511 Ulefoss samfunnshus/Ulefosshallen:

Nome kommunes kulturhus med små og store arrangement innen kultur og idrett. Huser kino, Gleden konsert- og møtelokale, Ulefosshallen.

Nome kulturskole og Skolekorpset i Nome flytter til den nye ungdomsskolen på Holla når den åpner på nyåret. Samtidig ser det ut til at fritidsklubben Kompis legges ned. Dette betyr at tre av husets faste institusjoner brått slutter å bruke huset. Samtidig har allerede kulturhusets kulturformidling rettet mot det voksne publikum i sin tradisjonelle form også opphørt på grunn av innsparinger. Kinoen, ungdomsklubben og voksenkorpset blir igjen. Samlet utgjør dette et nytt tomrom som det er utfordrende å fylle med alternativt meningsfullt hverdagsinnhold. De kommunale gruppene som opphører har egne driftsbudsjetter, så på den måten innvirker det ikke så mye på samfunnshusets budsjett og regnskap.

Skolekorpsets husleie utgjør i underkant av 5000,- årlig. Dette mer enn oppveies i 2016 av økte husleieinntekter fra IL Skade Håndball, som disponerer Ulefosshallen mens Nomehallen nå renoveres.

Man ser i dag at Nomes kulturhus gradvis tømmes for kulturinnhold. Ut fra et kulturperspektiv er dette uheldig, fordi lokalbefolkningen får et redusert kulturtilbud – og en svekket Bolyst-effekt osv. Nome kino er selve bærebjelken i dette kulturinnholdet på grunn av sine jevnlige visninger.

På grunn av reduksjoner gjennom mange år har huset i dag ikke økonomiske muskler til så mye annet enn ordinær husdrift av kulturdelen og idrettshallen. Samtidig byr huset på mange andre ressurser, med et potensiale for ny kulturproduksjon og nye brukergrupper. Driftsbudsjettet framover må spille de ambisjonene kommunen setter seg for driften. Vi står ved et veiskille der morgendagens kulturbygg må finne sin funksjon.

5512 Nome kino: Digitalisert kino, viser film i helgene. Antall visninger er økt kraftig etter digitaliseringen. Besøktallet etter digitaliseringen har økt, og utgiftene til Nome kino har gått ned og budsjettet er redusert. Nome kino samarbeider enkelte ganger med andre aktører, om oppsetting

av spesielle filmer, både på forespørsel og på initiativ fra Nome kino.

Tiltak for å holde budsjettet

Rapporten fra Telemarksforskning foreslår nedleggelse av Nome kino som et mulig innsparingstiltak. Tiltaket er ikke foreslått kuttet i rådmannens budsjettframlegg. Nome kino gir et ukentlig lavterskel kulturtilbud, som oftest på søndager, som er «kinodagen» i Nome. «De store filmene» settes opp med premieredager på fredager og onsdager. Kinotilbudet er i vesentlig grad rettet mot barn og unge. Nome kino er mye mer enn en kommersiell aktør. Som kulturutvikler og samarbeidspartner på lokalplanet spiller kinoen en positiv rolle for mange partnere. Nome kino samarbeider med frivillige organisasjoner, kulturskolen, ungdomsklubben, Kompis, psykisk, helsevern og Mental helse, Nome statlige mottak, Sparebank 1, Den kulturelle skolesekken, Den kulturelle spaserstokken, skolene med SFO og barnehager ved å gi tilbud om kino og sette opp ønskede oppsetninger. Det samarbeides også med biblioteket siden begge leverer historiefortellinger. For å styrke lavterskelprofilen er det et etablert samarbeid med NAV og Røde Kors om verdibilletter, slik at økonomien ikke skal hindre noen i å gå på kino.

5513 Støtte til kunstformidling:

KORO – kunst i offentlige rom

Kunstkatalogen for Midt-Telemark, samarbeid med Bø og Sauherad.

Det ligger ikke inne budsjetttramme for å jobbe med kunstformidling. Kultur – og næringsetaten er sekretær for arbeidet med utsmykkingen av nye Holla skole. Utsmykking i det offentlige rom som er en lovpålagt oppgave ved bygging av offentlige bygg. I tillegg drifter kultur – og næringsetaten Galleri Blindramma på Ulefoss samfunnshus.

6.5.6 Tjenesteområde 56: Reiseliv

Tilskudd til Telemark Turist for drift av vertskapstjenester i Nome. I 2015 har det vært bedriftsutplassert turistinfo på Telemark Kanalcamping og på Øvre Verket Spiseri. I tillegg har det vært turistverter på Ulefoss sluse ifbm. båtavgangene der. I tillegg kommer drift av Gamlebanken på Ulefoss som turistinformasjonen holder hus i.

Andre merknader og behov for politisk vedtak

Det er et mål å ha en ferdig rullert reiselivsplan i løpet av 2016. Tidspunkt for rullering er også avhengig av når utviklingsplanen for Lunde sluse er ferdig. I tillegg må det tas en beslutning rundt videre medlemskap i Telemark Turist (Reisemål Bø) før årsskiftet. På reiselivsområdet er det flere problemstillinger;

- Ulefoss sluse har logistikkutfordringer som det må tas tak i
- antall fritidsbåter på kanalen går ned – mens behovet for bobilplasser går opp. Det er på tide å se på mulighet for å regulere inn bobilparkering på Ulefoss. Aktuelle områder kan for eksempel være ved Gjestebrygga
- videreutvikling for Lunde sluse
- Fremtidig organisering av vertskap knyttet mot turister

Avtalen mellom Nome kommune og Telemark Turist går ut i 2015. Telemark Turist as er det nye navnet på Reisemål Bø as. Selskapet skiftet navn på siste generalforsamling etter forslag fra Nome kommune.

I saksfremlegg til budsjett 2016 og økonomiplanperioden ligger følgende forslag til vedtak:

Nome kommune forlenger avtalen med Telemark turist as til senest 31.12.2018. Avtalen kan fortsatt sies opp hvert år innen 1.7. før neste kalenderår. Avtalen kan sies opp av alle parter i avtaleperioden dersom det skulle være grunner for det. Oppsigelse for påfølgende kalenderår må gjøres innen 1.7. året før. Nome kommune sier opp avtale knyttet til drift av turistinformasjonsdelen fra 010116. Det lages en ny avtale med Telemark Turist vedrørende denne i løpet av 1 kvartal 2016.

Begrunnelse.

Avtaleteksten gir full frihet til å si opp avtalen hvert år. Men det er fornuftig å forlenge den nå fordi det ikke på noen måte er avklart hva som skjer i den fylkesdekkende reiselivs-organiseringen. Det er ønskelig å se på andre måter å drive vertskapsarbeid ift egne turister på. Dette gjelder spesielt på Ulefoss. Kommunen er i dialog med Telemark Turist om å gjøre en del av denne vertskapstjenesten selv i lag med frivillige.

6.5.7 Tjenesteområde 57: Næring

Næringsadministrasjon

Nome har en god struktur på næringsarbeidet, som er delt mellom Midt Telemark Næringsutvikling (MTNU), Nome Investeringselskap AS og kommunen. Området dekker tjenestekjøpet fra Midt Telemark Næringsutvikling AS. Nome kommunes andel utgjør 1,056 mill. kr, jf. budsjettforslaget for interkommunale samarbeidstiltak.

Næringsengasjement generelt

Det er budsjettet med en tilskuddsramme på ca. kr 280.000,- Dette er driftstilskudd til Lunde Sluseparkdrift og driftstilskudd til Ulefoss Gjestebrygge.

Ulefoss kulturarv

Området er opprettet for å forvalte verdiskaping i kulturarven på Ulefoss. Området viderefører arbeid som er gjort i prosjektet «Drømmemila» og «Ulefoss kulturarv 2013», samt en oppfølging av «Nome kommune Strategisk reiselivsplan 2014-18». Det er gjennomført tiltak som legger til rette for næringsutvikling i kulturarven. Framtidig utvikling av Ulefoss Kulturarv er avhengig av eksterne tilskudd.

HANDLINGSPLAN KOMMUNALT NÆRINGSFOND OG KRAFTFOND

Rådmannen legger med dette fram forslag til prioritering av tildelte midler (forventningsvedtak) til kommunalt næringsfond for 2016 og forslag til disponering av kraftfond. Beløp og tilrådte tiltak går frem av rådmannens innstilling. Før kommunen kan disponere midlene må det foreligge handlingsplan godkjent av fylkeskommunen for bruk av kommunalt næringsfond.

Bakgrunn

Det er forventet at fylkeskommunen for 2016 vil tildele Nome kommune kr 1.200.000 i næringsfondsmidler. Detaljeringsgraden i handlingsplanen skal være slik at den muliggjør etterprøving av måloppnåelse i forhold til KRD's overordnede målstruktur for regionalpolitiske

virkemidler. Ut fra dialog med fylkeskommunen, har rådmannen utformet en samlet handlingsplan for de statlige midlene til næringsfond. Vedtak gjøres i kommunestyret gjennom ordinær budsjettbehandling og sendes deretter fylkeskommunen til godkjenning.

Næringsrettede midler til regional utvikling – Kompensasjon for økt arbeidsgiveravgift (RDA-midler):

Med virkning fra 01.07.2014 fikk Nome tilbake sin status som sone 2-kommune mht. differensiert arbeidsgiveravgift. Dette innebærer at alle bedrifter/arbeidsgivere i kommunen nå betaler 10.6 % avgift fra «første krone», mens arbeidsgivere i sone 1 betaler 14.1 % avgift på sine lønnsutbetalinger. (For kommunen som arbeidsgiver er det en særskilt ordning).

Som følge av dette opphørte ordningen med særskilte kompensasjonsmidler (RDA-tilskudd). Ordningen hadde da vært i drift fra 01.01.2004. Samlet mottok kommunen ca. 39 mill. kroner til «regional utvikling» inntil bevilgningene opphørte ved utgangen av 2014. Midlene er forvaltet av det lokale RDA-styret i samarbeid med Innovasjon Norge og Nome kommune.

Tildelte midler er i all hovedsak disponert, og ordningen «administreres nå ned» med sikte på avvikling pr. 31.12.2015. Det gjenstår en del arbeid med regnskapsavslutning og rapportering.

Bedriftsrettede RDA-midler: Hoveddelen av RDA-midlene er forvaltet av Innovasjon Norge etter tilråding fra RDA-styret. Som følge av at ordningen er under avvikling, har kommunestyret gjort vedtak om at evt. restmidler som framkommer ved regnskaps-avslutningen skal overføres til næringsfondet, og øremerkes til bedriftsrettede tiltak gjennom MTNU AS. (Inneværende år er det overført en ramme på 1 mill. kroner til MTNU som følge av at enkelte tilsagn er blitt kansellert).

RDA-midler stilt til rådighet for nærings- og utviklingstiltak i kommunens regi:

RDA-styret har gjennom «alle år» stilt en RDA-ramme til disposisjon for kommunestyret til næringsrelaterte tiltak. Midlene er i sin helhet fordelt på tiltak, hvorav noen er i gang/under avslutning og enkelte ikke startet opp/omdisponert. Av tiltak som ikke er «avrapportert» nevnes tilskudd kr. 150.000 til Telemark fylkeskommune (Vg2 anleggsgartnerlinje Søve), kr. 100.000 til MTNU (nødetater Sagamoen) og tilskudd til Ulefoss Kulturarv kr. 200.000 (2014-2015). Bevilgningen på kr. 80.000 som var foreslått avsatt til «samordning av utstillingene om geologi, jern og kanal» i Gamlebanken på Ulefoss er ikke disponert til andre tiltak. Det er bevilget kr. 50.000 til «lokalisering av administrasjonen for Telemarkskanalen FKF og Telemarkskanalen regionalpark til Nome», et beløp som ikke er disponert.

Standardvedtekter for kommunale næringsfond gitt i vannkraftsaker

Nome kommune vil i dette budsjettframlegget følge opp Fylkesmannen i Telemark sitt krav om å lage standardvedtekter for kraftfond. Nome kommune har for 2016 budsjettet med et kraftfond på 180.000,- Vi har valgt å legge prioritering av disse midlene som forventingsvedtak på samme måte som næringsfond i dette handlingsprogrammet.

Organisering av næringsarbeidet i Nome

Nome kommune deltar i et regionalt næringspolitisk samarbeid gjennom Midt-Telemark Næringsutvikling (MTNU) AS. Det vil være naturlig at disponering av næringsfondsmidler ses i relasjon til strategisk næringsplan (SNP) for 2015-2018 for Bø, Sauherad og Nome. Bø og Sauherad

organiserer i hovedsak sine næringspolitiske aktiviteter gjennom MTNU. I Nome håndteres imidlertid en del nærings tiltak utenom MTNU. Dette skjer dels innen egen organisasjon (kultur- og næringssetaten) og dels gjennom Nome Investeringselskap AS.

Tiltak i gjeldende strategisk næringsplan for Midt-Telemark skal prioriteres.

Bruk av næringsfond og kraftfond

Nome kommune kan i tillegg til egne midler som er disponert til næringsutvikling – disponere statlige midler til næringsfond og konsesjonsavgifter som er satt av på kraftfond. For å gi en enklere og bedre økonomistyring er det budsjettert med følgende disponeringer for 2016.

Bruk av næringsfond

Budsjettpost	2016
MTNU: administrasjon av fondet	40.000,-
MTNU: bedriftsretta støtte	500.000,-
Vakre Lunde/Vakre Ulefoss: Infrastruktur og forskjøning	50.000,-
Interkommunalt næringsfond	100.000,-
Telemarkskanalen regionalpark	320.000,-
Bedriftsnettverk Ulefoss kulturarv	20.000,-
MTNU: Geologiske ressurser og næringsutvikling i Fensfeltet (Øvrig tilskudd dekkes av overførte RDA midler)	100.000,-
LSD: Infrastruktur og utviklingstilskudd Lunde Slusepark	70.000,-
Totalt:	1.200.000,-

Bruk av kraftfond

Budsjettpost	2016
Sluserock	120.000,-
Infrastrukturiltak reiseliv (skilting etc)	30.000,-
Vakre Lunde/Vakre Ulefoss: Infrastruktur, forskjøning og bolyst	30.000,-
Totalt:	180.000,-

Beskrivelse av de ulike tiltakene som dekkes av det kommunale næringsfondet:

Telemarkskanalen Regionalpark. Telemarkskanalen regionalpark ble etablert i 2011 som et langsiktig partnerskap mellom kanalkommunene, fylkeskommunen og Telemarkskanalen FKF. Formålet er å øke områdets attraktivitet som reisemål og bosted, og å få til vekst og utvikling i næringslivet gjennom å foredle de særpregede ressursene som er knyttet til Telemarkskanalen og kanallandskapet. Regionalparken er en viktig arena for verdiskaping.

Bedriftsretta tilskudd. Tilskuddsrammen på kr 500.000,- forvaltes av MTNU og skal forvaltes iht. strategisk næringsplan og reiselivsplan for Nome. Tilskuddsposten skal sees i sammenheng med de øvrige midler som er tilgjengelig for næringslivet (restmidler RDA etc.). Det er også satt av 40.000,- til administrasjon av fondet – disse midlene disponeres av MTNU.

Bedriftsnettverk Ulefoss kulturarv. Det er etablert samarbeid med forpliktende intensjonsavtaler mellom Lille Ulefos (Anemone Wille Waage og Stig Sunde), Øvre Verket Spiseri (Linger AS), Ulefos Hovedgaaard (Nils Cato Aall) og Telemark Museum – med formål om å søke bedriftsnettverkstatus gjennom Innovasjon Norge. Ulefoss kulturarv har hovedfokus på den unike og konsentrerte kulturarven på Ulefoss, men hele kommunen, primært områdene rundt Telemarkskanalen, er et satsingsområde. Man skal i fellesskap jobbe for å øke inntjeningssevnen for kulturminnene, og samtidig koble dem til næringsaktører som kan bruke kulturminnene som en ressurs. Målet med satsingen er at kulturminnene skal bli en større ressurs for lokalt næringsliv, enn de er i dag, og at de skal få utviklet egne ressurser, slik at de i større grad kan stå for egen utvikling.

Bolyst og forskjønnning - investeringstiltak:

Det er etablert et nært samarbeid mellom frivillige dugnadsgrupper, Nome kommune, handelsstanden, den lokale sparebanken og sportsforeningene mht. oppstramming av sentrumsarealer og forskjønnningstiltak ved beplantninger m.m.. Tiltaket har som formål å gjøre sentrumsområdene mer inviterende overfor tilreisende sommerstid, foruten å være et trivselsmoment for lokalbefolkningen. Tilskudd gis til Vakre Ulefoss, Vakre Lunde og USF.

Interkommunalt næringsfond

Målet med det interkommunale næringsfondet er å stimulere til utvikling og gjennomføring av kommunale / regionale utviklingsprosjekt for å styrke næringslivet i Telemark. Tilskuddsordningen skal medvirke til næringsutvikling i fylket ved å delfinansiere fellestiltak og prosjekter med virkning for hele eller deler av fylket, og som har regional betydning.

Geologiske ressurser og næringsutvikling i Fensfeltet

Den særegne geologien i Fensfeltet gjør området interessant på flere områder. Det ble i 2015 iverksatt et treårig forskningsprosjekt der Nome kommune og MTNU er en av flere økonomiske samarbeidspartnere. Prosjektet er i sin helhet offentlig finansiert. Fensfeltet er rikt på mineralressurser. Av de siste 365 årene har det vært gruvedrift i Fensfeltet i ca. 280 år. I framtida kan det bli aktuelt med uttak av mineralressurser som er essensielle for produksjon av grønn teknologi. Fensfeltet har også store forekomster av thorium som potensielt kan brukes til energiproduksjon en gang i framtida.

Infrastruktur og utviklingstilskudd Lunde Slusepark

Lunde sluseparkdrift AS har over noe tid arbeidet med en ny handlingsplan for slusa. Besøksstatistikk er svært god og tilsier også at det bør tas nye utviklingsgrep knyttet til sluseparkområdet. Det er ønskelig å se på nye infrastrukturgrep – samt vurdere mulighet for etablering av et Visitorsenter.

Eva Rismo

Kultur- og næringssjef

6.6. HOVEDANSVARsomRÅDE 6: TEKNISK SEKTOR

Politisk ansvar: Driftsutvalget

Administrativt budsjettansvar: Teknisk sjef

6.6.0 Generelle kommentarer til hovedansvarsområdet.

Teknisk sektor er inndelt i følgende tjenestekområder og med følgende bemanning for 2016.

Tjenestekområde	Beskrivelse	Ansatte	Årsverk
61	Etatsadministrasjon og fellestjenester	1	1
62	Arealforvaltning	7	6,7
63	Kommunalteknikk (inkl. vann og avløp)	11	11
64	Eiendomsforvaltning	36	23,64
Sum	Teknisk sektor	55	42,34

Driftsrammer for 2016 og planperioden til 2019

Her er vist nettobeløpet for 2016 fordelt på tjenestekområder sammenlignet med opprinnelig budsjett for 2015:

	Beløp i hele 1.000 kr	Budsjett 2015	Budsjett 2016	Vekst
		Oppr.		
6	Teknisk sektor ekskl. vann og avløp	31 858	31 258	-1,9
	Består av flg. tjenestekområder			
61	Etatsadministrasjon og fellestjenester	8 027	8 207	2,2
62	Arealforvaltning	4 182	4 260	1,9
63	Kommunalteknikk	9 250	8 730	-5,6
64	Eiendomsforvaltning	10 399	10 061	-3,3

Tabell: Fordeling av budsjett på tjenestekområder

Teknisk sektors netto ramme er foreslått redusert med 1,9 % sammenlignet med opprinnelig nivå for 2015.

I tabellen på neste side er vist konsekvensjusteringer og kutt på teknisk etats budsjett. Tabellen viser hvilke hensyn som er tatt ved beregning av den foreslåtte ramme.

Det vises til det enkelte tjenestekområde for kommentarer.

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2015	2016	2017	2018	2019
	Oppr.		16-pris	16-pris	16-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2015					
6: Teknisk sektor - ekskl VA	31 858	32 718	32 718	32 718	32 718
Konsekvensjusteringer:		380	418	398	378
Herav:					
MTBR - rammeøkning 2015 ikke videreført		-40	-40	-40	-40
Husleieinntekter - komp for redusert belegg		393	393	393	393
Kompensasjon avvik deflator/lovlig husleieøkning		30	30	30	30
Økte FDV-kostnader: Ny Holla ungdomsskole fra 01.03.16		292	350	350	350
Reduserte FDV-kostnader Nome helsesenter		-375	-375	-375	-375
Styrking av veibudsjettet		200	200	200	200
Besparing utskifting til LED-armatur		-20	-40	-60	-80
Tilskudd Ulefoss gjestebrygge - overført til kultur		-50	-50	-50	-50
Tilskudd til Nome kulturhistoriske bygg - overf til kultur		-50	-50	-50	-50
Nye/utvidede driftstiltak:		25	250	250	250
Herav:					
Rammeøkning til MTBR - oppgradering røykdykkerflasker		25	25	25	25
Rammeøkning til MTBR - husleie m.v. ny brannstasjon Ulef		0	225	225	225
Driftsreduserende tiltak:		-1 865	-1 980	-1 980	-1 980
Herav:					
Øke gebyrnivå byggesak/oppmåling		-75	-75	-75	-75
Privatisering kommunale veger		-750	-750	-750	-750
Legge ned Helgen barnehage fra 01.08.2016		-60	-175	-175	-175
Reforhandle avtale om lokaler på Brenna		-30	-30	-30	-30
Reduksjon årsverk renhold		-750	-750	-750	-750
Kommunal innkreving for IATA		-200	-200	-200	-200
BER NETTO DRIFTSRAMME ANSVAR 6		31 258	31 406	31 386	31 366
Teknisk sektor - Vann	-4 306	-4 306	-4 306	-4 306	-4 306
Endringer:		-12	-12	-12	-12
Herav:					
Anlag selvkost 2016 basert på rente 2,25 %		-12	-12	-12	-12
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME VANN		-4 318	-4 318	-4 318	-4 318
Teknisk sektor - Avløp	-5 061	-5 061	-5 061	-5 061	-5 061
Endringer:		-568	-568	-568	-568
Herav:					
Anlag selvkost 2016 basert på rente 2,25 %		-568	-568	-568	-568
BEREGNET NETTO DRIFTSRAMME AVLØP		-5 629	-5 629	-5 629	-5 629

Tabell: Konsekvensjusteringer, nye og endrede tiltak.

Hovedutfordringer

Nome kommune har tidligere år fokusert på at det skal budsjetteres med realistiske budsjett. De fleste ansvarsområder fungerer bra. Vi har gode tjenester på for eksempel byggesak, kart, GIS, oppmåling, plan, vannforsyning og renhold.

Teknisk etats hovedutfordringer er vel kommunens dårligst bevarte hemmelighet. Vi har for lite midler til vedlikehold på veg og kommunale eiendommer. Dette er dokumentert med KOSTRA tall gjentatte ganger og bekreftet i den eksterne gjennomgangen av kommuneorganisasjonen fra Telemarksforskning. Teknisk etat har nå heldigvis full bemanning, men dette medfører at vi ikke har lønnsmidler som buffer.

Teknisk etats virksomhet ligger ikke inne i beregningsmodellene for rammeoverføringene. Teknisk sektor er derfor ikke med i de årlige analysene fra Telemarksforskning.

6.6.1 Tjenesteområde 61 Fellesadministrative funksjoner teknisk etat.

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Tjenesteområdet inneholder ansvar for overordnet ledelse, planlegging, økonomi og støtte for avdelingene. Teknisk sjef er også beredskapskoordinator for kommunens beredskapsarbeid. Kostnader til felleskostnader, teknisk sjef og de interkommunale tiltakene MTLK og MTBR budsjetteres her.

Tiltak for å holde budsjetttramme for 2016 og planperioden til 2019

Budsjettet inneholder stort sett faste utgifter og Nome kommunes andel av driftskostnaden for Midt-Telemark Landbruk (MTLK) og Midt-Telemark Brann og redning (MTBR). I tillegg til avtalte kostnader for MTLK har vi hvert år fått en tilleggsregning i størrelsesorden kr 40 - 60 000 til å dekke husleie og vaktmestertjenester for tomme lokaler på Brenna. Denne har ikke vært budsjettet, men det er et kommunestyrevedtak på at avtalen bør reforhandles. Dette ligger inne som et driftsreduserende tiltak (selv om det ikke har vært budsjettet).

MTBR har ikke videreført ordningen med økt bemanning i Bø i en overgangsperiode. Dette gir en konsekvensjustert besparelse på 40'. Det er gitt en rammeøkning til 25' for oppgradering av røykdykkerflasker. Disse tallene er Nome kommunes andel.

6.6.2 Tjenesteområde 62 Arealforvaltning

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Avdelingen er forvaltningsorgan for byggesaker, oppmåling/matrikulering, arealplanlegging og miljø saker. De fleste av oppgavene er lovregulerte med tidsfrister. Avdelingen bidrar i prosjekter og tverretatlige oppgaver – og representerer også kommunen i ulike sammenheng. Oppdatering og vedlikehold av offentlige databaser og digital kart- og eiendomsinformasjon er også viktige oppgaver som er tillagt avdelingen. Disse informasjonsbasene benyttes både av andre kommunale avdelinger, eksterne offentlige instanser og publikum for øvrig.

Avdelingen har som mål å gi kundene korrekt veiledning og rask saksbehandling innenfor gjeldende lover, retningslinjer og rammer. Tjenester som leveres statlige og regionale organ skal ha en forsvarlig kvalitet. Strukturering av sakene og stadig forbedrede rutiner bidrar til få klagesaker og at sakene i stor grad blir behandlet innenfor tidsfristene.

Reguleringsplanen for Ulefoss sentrum forventes vedtatt våren 2016. Det er store forventninger om at denne følges opp med investeringer for å gjennomføre tiltak.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2016 og planperioden til 2019.

Fra 2013-2014 falt inntektene innenfor byggesak med anslagsvis 30 %. Anslaget i budsjettet for 2015 ble justert ned og vi tror at vi nå har et forsvarlig nivå. Etterslepet innenfor oppmålingsområdet er nå tatt – og det er derfor noe usikkert om vi «treffer» nivået for 2016. Avdelingens inntekter baserer seg som kjent på eksterne henvendelser – som i stor grad påvirkes av aktiviteten i bygg- og anleggsbransjen. Dette er sårbart.

Om lag 20 % av avdelingens totalramme finansieres direkte gjennom gebyrer. Gebyrene er forholdsvis høye, og kommunen mottar både muntlige og skriftlige klager på nivået. Allikevel er ikke gebyrene så høye som i enkelte av våre nabokommuner.

Avdelingen har erfarne og dyktige medarbeidere. Avdelingen har tilstrekkelig bemanning og leverer gode tjenester. Det er lavt sykefravær og et godt arbeidsmiljø.

Økt gebyrnivå med kr 75 000 gir en driftsreducerende effekt og er foreslått i hele planperioden. Dette kommer i tillegg til den generelle gebyrøkingen på 2,7 %.

6.6.3 Tjenesteområde 63: Kommunalteknikk (ex VA)

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Avdeling for Kommunalteknikk har ansvar for veg, vann og avløp. Kostnader til drift og vedlikehold av kommunale veger og plasser føres på dette tjenesteområdet.

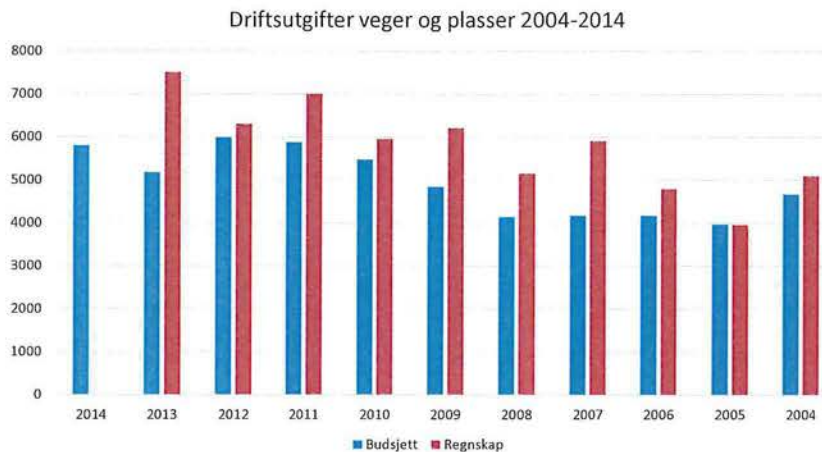
Tjenesteområdet har 3 årsverk på rådhuset som også dekker tjenesteområdet vann og avløp. Her utføres kundebehandling og saksbehandling i forhold til lovverk for veg, vann og avløp. Det utføres også prosjektledelse av investeringsprosjekter og i enkelte tilfeller også prosjektering av mindre oppgaver. I tillegg utfører området fakturering ut fra kommunen og saksbehandling på vann- og avløpsgebyrer og eiendomsskatt. Videre er det 6 stillinger på vann og avløp, og 3 stillinger på veg hvorav en er besatt i 60 % stilling. Disse utfører daglig drift og vedlikehold. Tjenesteområdet har også en vaktordning for veg, vann og avløp. På vann drifter kommunen 4 vannverk og 129 km ledningsnett. På avløp driftes 4 renseanlegg og 113 km ledningsnett. På ledningsnettet har vi 8 vannbasseng, 4 trykkøkningsstasjoner for vann og 25 avløpspumpestasjoner. Mange av kommunens tekniske installasjoner er overvåket med en sentral driftskontroll, som sender alarmer til vakt ved feil på de tekniske installasjonene. Dette fører til at feil oppdages tidligere og kan utbedres før abonnentene merker noe til feilen. Mattilsynet er tilsynsmyndighet på vannforsyning i kommunen, mens fylkesmannen i Telemark er tilsynsmyndighet for avløp i Ulefoss.

Kommunen har 141 km veg. Av dette er 45 km asfaltdekke, resten er grusdekker. I tillegg har kommunen 52 000 m² asfalterte plasser. Kommunen har egen veghøvel, og har nå et godt samarbeid med utleie av veghøvel til NCC som har vedlikeholdet av fylkes og riksveier i området. Avdelingen disponerer nå en hjulgraver som vil ha som hovedoppgave å grøfte og å bytte stikkrenner. Den vil også bli leid ut internt til vann og avløp samt eiendomsavdelingen ved behov. Alle andre tjenester baseres på innleide tjenester.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2016 og planperioden til 2019

Det er et mål at det må bli bedre samsvar mellom driftsmidler og veglengden vi har ansvaret for. Enten må budsjettet økes eller veglengden reduseres. Tabellen under illustrerer misforholdet mellom budsjett og regnskap i perioden 2004 til 2014.

Veg – Budsjett & Regnskap

Med kjøp av en større traktor på teknisk etat i 2013 og leasing av hjulgraver i 2014 har det åpnet seg muligheter for å gjøre mer helt nødvendig vedlikehold i egen regi. Det er et klart ønske å ta en større del av vedlikeholdet (grøfing og stikkrenner) på veiene i egen regi. Grøfing og grusing tar egentlig ikke slutt og må regnes som en kontinuerlig prosess. Når en er ferdig med en runde så må en begynne på nytt. Dette er et meget viktig tiltak for å kunne ha veier som tåler den nedbørsbelastningen (intensiteten) vi har sett de siste årene. Vi vil trolig bare se mer av nedbør som har en kraftigere intensitet og mengde (at man kan få 40 – 80 mm med regn i døgnet med opptil 20 – 40 mm regn pr time). Dette er et vær som vil skape alvorlige problemer for veiene.

Det budsjettmessige hovedproblemet når man ikke har et reelt budsjett for veivedlikehold vil være at man alltid må prioritere vintervedlikeholdet (brøyting og strøing). Vi har opplevd år der mer enn 50 % av veibudsjettet er brukt til vintervedlikehold. Dette medfører at man må ha minimalt med vedlikehold på sommeren, noe som tærer på «veikapitalen». Teknisk sjef vil si det så sterkt at det er dette som nå ser ut til å bli normalsituasjonen.

Vegbudsjettet er med andre ord svært væravhengig.

Tema: Samferdsel	Nome	KG11	Telemark	Landet u/Oslo	Landet	Avvik i % Nome i forhold til KG11
Antall innbyggere pr km veg	49	75	96	119		-53,1
Andel kommunale veier og gater med fast dekke. Prosent	37,3	51,6	64,8	67,4		
Brutto driftsutgifter i kr pr. km kommunal vei og gate	71 694	88 557	113 117	120 955		-23,5
Kostnader i kr til gatebelysning pr. lyspunkt	436	624	582	675		-43,1

Brutto driftsutgifter til veg i Nome ligger hele 40,7 % under landsgjennomsnittet (30,7 % i 2012 og 37,4 % i 2013) pr km veg. Nome kommune har 34,7 % færre innbyggere pr km veg enn kommunegruppe 11 og hele 142,8 % færre enn landsgjennomsnittet eks Oslo. Sakt på en annen måte har vi mer vei pr innbygger enn de vi sammenlignes med.

Konsekvenser av klimaendringer

Nedbør kommer mer intenst enn før. Det har vi opplevd de siste årene, og det vil med stor sannsynlighet gjenta seg i 2016. Det er også varslet fra fagmiljøet og sentrale myndigheter. Det må

påregnes betydelige ressurser hvert år til utbedring på grusveger etter slike regnskyll hvis ikke tiltak settes inn nå. Dette er hovedgrunnen til at man aktivt har gått til leasing av hjulgraver. Det er nå mulighet til en mer utstrakt aktivitet på drift og ettersyn av grøfter og stikkrenner.

Fornyning av asfaltdekker

Kommunen har ca. 45 km veg med fast dekke. Asfaltdekker må fornyes. Varigheten på asfaltdekker avhenger ofte av grunnforhold, trafikk og graveaktivitet. Hvis en forutsetter at et asfaltdekke holder i gjennomsnitt 20 år før det må fornyes, så vil det for kommunen koste ca. 1,8 mill. kroner på driftsbudsjettet pr. år framover (5,5 meter vegbredde og 100 kg/m² og inkludert nødvendige forarbeider). Det har blitt forsøkt lagt inn midler til dette av eksisterende budsjett - som har måttet omdisponeres på grunn av ødeleggelser etter nedbør. Fornyelse av asfaltdekker er noe som nå begynner å bli mer og mer påtrengende. Det er satt av en liten sum i budsjettet for 2016, men dette vil kun rekke til lapping av hull i eksisterende dekke.

Grusveger

Budsjettet for sommervedlikehold trenger en økning på ca. 1 mill. pr år. Etter svært mange år med for lave budsjett på veg, er standarden sterkt redusert. Jo lenger tid det vil gå med dårlig vedlikehold jo dyrere blir en opprusting. Som eksempel kan det nevnes at anslått årlig behov for grusing er på 4-5000 tonn. Vi har i snitt bare brukt ca. 1500 – 2000 tonn de seinere år. Dessverre er det ikke funnet midler til dette i budsjett for 2016. Med økende nedbør er grøfter og vannveier svært viktig. Når vannet renner i veien oppstår det skader.

Privatisering av kommunale veger

Det er satt ned et politisk arbeidsutvalg som skal se på forslag til privatisering av kommunale veier. Teknisk etat er sekretær for utvalget. Det er tatt utgangspunkt i det arbeidet som var gjort i 1994 og gruppa bygger videre på dette. Det vil også være et spørsmål om i hvilken stand veiene skal overleveres i (skal veier grøftes og gruses før de privatiseres). Gruppa er forsinket.

Det er for 2016 foreslått et kutt på 750', som vil gi en redusert veilengde på ca. 40 km. Dersom kommunestyret vedtar privatisering så vil en få full effekt først fra 2017. Et endelig vedtak om privatisering av veger kan kun gjøres av kommunestyret. Dersom kommunestyret vedtar budsjettforslaget/forslaget fra gruppa så vil det bli gjennomført en prosess med høringer og nytt endelig vedtak i kommunestyret. Hvor mye en klarer å spare i 2016 er litt usikkert. Dette er også et forslag som Telemarksforskning har med i sin rapport.

Innkrevning av avfallsgebyr

Teknisk etat overtar innkrevningen av gebyr på vegne av IATA fra Nomes innbyggere. Rammen for teknisk reduseres med 200' tilsvarende overføringen fra IATA.

6.6.4 Tjenesteområde 6320 og 6330: Kommunalteknikk - Vann og avløp

Tjenesteområdene presenteres samla av praktiske hensyn.

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Vi har store utfordringer med et utett ledningsnett. Faren for innlekking av kloakk er til stede når vannledningsstrekk stenges av for reparasjon, og utette avløpsledninger ligger i samme grøft. Utett ledningsnett på vann medfører behov for økte behandlings- og pumpeutgifter, mens utett ledningsnett på avløpssiden medfører økte pumpeutgifter og for mye fremmedvann til avløpsrensaneanlegga. I kommunens klima- og energiplan er det foreslått tiltak med lekkasjesøk for å redusere pumpekostnader. Arbeidene med avkloakking på Ulefoss vil i mange tilfeller være å bytte ut fra

gammelt felles system (overvann og spillvann i samme ledning) til et separat system. Dette vil avhjelpe situasjonen noe.

Arbeidet med ny utslippstillatelse på Ulefoss har ført til at fylkesmannen ønsket en politisk vedtatt tempoplan for avkloakking innenfor Ulefoss rensedistrikt. Denne er vedtatt og gir føringer for investeringsbudsjett på vann- og avløpssiden. Lunde renseanlegg var tenkt oppgradert over 2 budsjettår (start oktober 2015 og ferdigstillelse mai 2016). På grunn av at maskiner sviktet på Lunde renseanlegg måtte anlegget oppgraderes i sin helhet i 2015 og tempoplanen måtte revideres noe. Se i investeringsbudsjettet.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2016 og planperioden til 2019

Vann og avløp skal drives etter selvkostprinsippet. Det vil si at summen av årlige driftskostnader og kapitalkostnader skal dekkes av abonnentene. Det eksakte tallet beregnes ved regnskapsavslutningen. Resultatet er avhengig av renten, driftsutgifter og inntekter. Det kan derfor føre til at det enkelte år tas inn for mye i gebyrer. Dette må da settes av i et avløpsfond og et vannfond. Hvis det ikke kommer inn nok inntekter kan det dekkes opp fra fond. Netto inntekten som framgår av budsjettammen for vann og avløp skal dekke indirekte kostnader, renter og avdrag på lån.

Subsidiering av kommunale avgifter

Avdelingen administrerer en ordning om subsidiering av kommunale avgifter for de med lav inntekt. Det kan stilles spørsmål om det er riktig plassering av en slik ordning. Dette er en frivillig ordning om den skal videreføres men teknisk etat anbefaler at ordningen videreføres. I 2015 blir utbetalingen på ca. kr 120.000 mot kr 99.000 i 2014.

Utviklingen av vann og avløpsgebyrene fremover ser ut til å være at gebyret for vann holder seg i området kr 4.100 i planperioden, men avløpsgebyret vil stige med ca. 4 – 5 % i 2016 og 2017. Hovedgrunnen til stigningen i 2016 og 2017 er rehabilitering av renseanlegget i Lunde.

Rådmannens forslag innebærer at gebyret for vann holdes uforandret (nominelt) og at avløp øker med 4 %.

År	Vann	Avløp	Feiing	Årlig % - vis	Sum
2016	4035,00	6191,00	377,00	2,91	10603,00
2015	4035,00	5953,00	315,00	0,16	10303,00
2014	4035,00	5953,00	298,00	-1,79	10286,00
2013	4247,00	5953,00	274,00	16,73	10474,00
2012	4121,00	4578,00	274,00	6,83	8973,00
2011	3765,00	4360,00	274,00	7,90	8399,00
2010	3585,00	3925,00	274,00	6,79	7784,00
2009	3415,00	3600,00	274,00	2,39	7289,00
2008	3415,00	3430,00	274,00	2,01	7119,00
2007	3415,00	3290,00	274,00	0,13	6979,00
2006	3415,00	3290,00	265,00	4,65	6970,00
2005	3250,00	3200,00	210,00	3,26	6660,00
2004	3150,00	3100,00	200,00	20,20	6450,00
2003	2556,00	2620,00	190,00	-0,90	5366,00
2002	2645,00	2590,00	180,00		5415,00

Tabell: Utvikling av vann, avløp og feiegebyrer 2002 – 2016 (Priser eks. mva.)

Det hadde vært ønskelig med midler til å redusere spesielt innlekkingen på avløpsnettet. Midlene til dette vil både komme fra driftsbudsjettet og investeringsbudsjettet. Med nåværende mannskap og oppgradering av renseanlegg og avkloakking i følge tempoplanen på Ulefoss, vil det være knapphet på tilgjengelig tid for de ansatte til dette nå. Det antas at man vil være bedre rustet i 2017 - 2018 til å gå systematisk til verks for å redusere innlekking på avløpsnettet. På vann-nettet vil montering av vannmålere og soneinndeling fortsatt ha prioritet fremover.

6.6.5 Tjenesteområde 64 Eiendomsforvaltning

Kort beskrivelse av tjenesteområdet/oppgaver

Tjenesteområdet dekker renhold, vaktmestertjenester og drift/vedlikehold på bygg og eiendom. Ansvar for budsjett og gjennomføring av alle kommunale byggeprosjekt ligger også til avdelingen. Det har vært et mål i mange år at det må bli bedre samsvar mellom drifts- og vedlikeholdsmidler og det bygningsarealet vi har ansvaret for. Blant vedlikeholdsoppgaver som er satt på vent på grunn av økonomi kan nevnes maling av fasader, skifte av tak og vinduer.

Det burde være et minimums ambisjonsnivå å opprettholde verdien på kommunens eiendomsmasse. For å få til dette må budsjettet økes eller bygningsmassen må reduseres.

Med de budsjetttrammer, manglende bemanning og den byggeaktiviteten vi har hatt de siste 10 åra, så har det ikke vært prioritert å få laget langsiktige vedlikeholdsplaner. Dette arbeidet er vi nå i gang med.

Moderne bygg har høye driftsutgifter til ventilasjon. Kostnader til serviceavtaler på brannalarmanlegg og heiser er også økende. Stadig større andel av driftsbudsjettet går til sørvisavtaler og kjøp av rørlegger- og elektrikertjenester. Beparelsene kommer på strøm som stort sett ikke belastes teknisk etat.

Bygningsmassen som teknisk etat har ansvaret for er på 70 165 kvm (2015), mot en normal kommune på vår størrelse med 39 000 kvm (6 kvm/innbygger). Vi har en stor bygningsmasse – delvis fordi vi driver Dagsrud eiendommen, men vi har trolig også flere utleieleiligheter.

Etter at voksenopplæringen har flyttet til Lunde så kan tomte selges. Det samme gjelder for helsesenterbygget i Lunde. Begge disse tomtene er svært egnet for sentrumsnære leiligheter. Over nyttår vil det også bli gjenopptatt forhandlinger med Opplysningsvesenets fond om innløsning av grunn til Fen skole.

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2016 og planperioden til 2019.

Som nevnt er det et mål at det må bli bedre samsvar mellom drift- og vedlikeholdsmidler og det bygningsareal vi har ansvaret for. Ideelt bør det settes av midler til å ta igjen etterslep, gjennomføre nødvendig endringer på grunn av nye behov og å drive planmessig/kostnads optimalisert vedlikehold.

For å nevne noe positivt så har kommunen investert tungt i oppgraderinger av formålsbygg de siste 10-15 år. Vi vil innen 1. halvdel av 2016 ha nye skoler i begge tettstedene, en moderne sjukeheim, et opprustet Samfunnshus og et moderne helsesenter.

Forvaltning, Drift og vedlikehold (FDV)

Som nevnt i årets utfordringsnotat til formannskapet er det behov for å styrke bemanningen med 50 % stilling. Sjukeheimen er bl.a. blitt mer og mer krevende driftsmessig. Det merkes at bygget har vært brukt i 10 år. Det har likevel ikke blitt plass til noen ny stilling.

Tema: Eiendom	Nome	KG11	Telemark	Landet u/Oslo	Landet	Avvik i % Nome i forhold til KG11
Korr. brutto driftsutgifter	685	816	863	955	969	-19,1
Forvaltning	18	38	33	48	50	-111,1
Vedlikehold	22	59	80	86	92	-168,2
Driftsaktiviteter	441	470	497	514	517	-6,6
herav renhold	159	134	127	141	140	15,7
herav energi	59	99	93	102	99	-67,8

Tabell: KOSTRA juni 2015

Når det gjelder rapporten fra Telemarksforskning så er ikke tabellene oppdatert med korrigerte arealtall fra Nome. De har heller ikke brukt endelige KOSTRA tall fra SSB (juni 2015).

Tabellen over viser at Nome ligger klart under KG11 på alle driftsområder unntatt renhold.

Rapporten påpeker også at renhold ligger over KG11 og vi vil derfor ta en ny gjennomgang for å se på dette. I forslaget ligger det innsparingskrav til å redusere renhold med 750'. Arbeidet er så vidt startet og vi vil jobbe med dette i høst. I tillegg kommer besparelser på renhold ved nedlegging av Helgen skole (60') og den gjennomførte sammenslåing av helsesentrene (125'). Vi skal klare dette uten oppsigelser. Vi er da nede på det nivået som Telemarksforskning foreslo.

Det er viktig å se drift og vedlikehold under ett. Så lenge det ikke føres timelister for håndverkere/vaktmestere så vil fordelingen ikke bli 100 %. Vi har derfor valgt å se dette under ett. KOSTRA-tallene viser at vi ligger lavere på både drift og vedlikehold og derfor selvsagt også i sum. Rådmannen har ikke funnet rom for å bruke innsparinger på renhold til å styrke det resterende svake driftsbudsjettet på eiendom.

Av konkrete vedlikeholdsprosjekter framover kan nevnes generelt behov for vedlikehold utvendig og innvendig av leilighetene på Dagsrud. Oppussing av kjøkken og bad er en kontinuerlig prosess på grunn av hard slitasje. Annet vedlikeholdsbehov er maling. Det er et stort etterslep på maling av fasader på kommunale bygg. Vi kan nevne som eksempel Rådhuset, RIBO, Lundetunet,

Gamlebanken Ulefoss, Lunde 10-årige skole (første byggetrinn), Helgen barnehage og leilighetsbygg.

Eiendommen Dagsrud

Voksenhabilitetstjenesten, Telemark fylkeskommune, leier et bygg på Dagsrud. De er i ferd med å flytte ut. Avtalen er oppsagt og leieinntektene forsvinner fra 1.9.2016. Fagforeningene i Nome har overtatt kontorer der voksenhabiliteringa er flytta ut. Fylkeskommunen skal ha tilsvarende reduksjon i husleie og strømutfgifter som disse kontorene til fagforeningene representerer. Fagforeningene har gratis strøm og husleie. Dette går over eiendomsavdelingen sitt budsjett.

For øvrig er det meget hard bruk av boligmassen som mottaket disponerer, det er derfor fortsatt et stort vedlikeholdsbehov på mottaket. Som innmeldt tidligere må det også skiftes takteking på ca. 4000 kvm tak på Dagsrud – kostnadsberegnet til 4 mill. kroner.

På mottaket er det montert brannalarmanlegg i alle bygg og sprinkleranlegg i to bygg, Tryggheim og Maristua, noe som har stor betydning for brannsikkerheten. Men med slike anlegg følger det pålagte serviceavtaler, noe som belaster driftsbudsjettet.

Aktivitetsnivået på Dagsrud øker som følge av flere plasser.

Kommunale utleieboliger

Husleien kan i 2015 bare økes med 2,1 %. I utgangspunktet skal jo alle inntekter økes med deflator på 2,7 %. Dette er kompensert med 30'. I forbindelse med årets budsjett er utleieboligene gjennomgått. Det er kompensert for utgåtte/omdisponerte leiligheter. Det budsjetteres også mer reelt med 90 % utleiefrekvens. Noen leiligheter står tomme i kortere perioder for vedlikehold etc.

Vedlikehold er en kontinuerlig prosess. Vi opplever at det i enkelte leiligheter er stor belastning, spesielt der vi har beboere med rusproblem.

Formålsbygg.

Det er tidligere argumentert med behov for å styrke ansvarsområdet med 1000'. Vedlikeholdsbehovet er stort. Tjenesteområdet er foreslått styrket som følge av nytt bygg på Holla ungdomsskole.

Nybygget har større areal og mer tekniske innretninger enn det det erstatter. Ved samling av helsesentrene har rammen til teknisk etat blitt redusert med 375'. Dette er tatt ut ved bl.a. innsparer strømutfgifter, serviceavtaler, kommunale avgifter slik det framgår i saksframlegget til utvidelsen av Ulefoss helsesenter – nå Nome helsesenter.

For 2016 er anslagene på husleier for formålsbygg justert. Det betyr at teknisk etat mister en ramme på 131'.

Park, friområder og Ulefoss gjestebrygge mm

Dette ikke lovpålagte tiltak innenfor teknisk etats ansvarsområde. Teknisk etats ramme reduseres med 50' ved at tilskudd til gjestebrygga overføres til Kultur & næringsetaten som har ansvar for å skaffe driver.

Nome kulturhistoriske bygg har overtatt ansvar for Øvre Verket (avtale mangler foreløpig). I den forbindelse er 50' overført fra teknisk etats ramme til Kultur & næringsetaten som vil utbetale årlige tilskudd til stiftelsen.

Per Kristian Bjønnes
Teknisk sjef

6.7 MIDT-TELEMARK BRANN- OG REDNINGSTJENESTE (MTBR)

Administrativt budsjettansvar: Brannsjef

Inndeling av hovedansvarsområdet i tjenesteområder

Midt-Telemark brann og redning er inndelt i følgende ansvarsområder:

Ansvarsområde	Beskrivelse
7100	Brann og redning – felles
7101	Brann og redning – beredskap
7102	Brann og redning – forebyggende
7110	Brann og redning – feiing

Ansvarsområdet feiing er selvfinansiert med feiing og tilsynsgebyr.

Driftsramme for 2016 og planperioden til 2019

BEREGNING AV NETTO DRIFTSRAMMER	2015	2016	2017	2018	2019
	Oppr.		16-pris	16-pris	16-pris
Endringer i forhold til opprinnelig budsjett 2015					
7: Vertskomm interkomm samarbeid (MTBR)	-270	-270	-270	-270	-270
Konsekvensjusteringer:		0	0	0	0
Herav:					
Endring av arbeidsgiveravgiftssone - videref rammereduksjon		0	0	0	0
Vertskommunen beholder momskompensasjon - videreføring		0	0	0	0
Utdanning av deltidsbrannpersonell - videreføring av komp		0	0	0	0
BER NETTO DRIFTSRAMME ANSVAR 7		-270	-270	-270	-270

Midt-Telemark Brann og redning (MTBR) er et interkommunalt samarbeidstiltak, der Nome kommune er vertskommunen. Brutto utgifter er i ubalanse med brutto inntekter pålydende -270'. Denne summen er innsparingen i forbindelse med redusert arbeidsgiveravgift til Nome kommune. Denne innsparingen får ikke MTBR beholde, men har sin motpost i ett redusert rammetilskudd for Nome kommune.

MTBR har fått rammetilskudd på kr. 190 000,- til opplæring for 2016 av Staten. Disse 190 000 er styrket i rammen for MTBR, og synliggjort i budsjettet på ansvarsområdet (opplæring, kurs).

Sauherad og Bø kommunes andel faktureres og inntektsføres her. Nome kommunes andel av samarbeidstiltaket er budsjettet under hovedansvarsområde 6 Teknisk sektor (tjenesteområde 61).

Forslag til budsjett for 2016 er i samsvar med den innstilling som fremmes for Midt-Telemark-tinget vedr de interkommunale samarbeidstiltakene. Det kan settes opp følgende oversikt, som sammenligner budsjett 2015 og 2016:

	2015	2016	Vekst
Netto utgift til fordeling	12 625	12 936	2,5
Herav:			
Nome - 42,4 %	5 353	5 485	
Sauherad - 27,5 %	3 472	3 557	
Bø - 30,1 %	3 800	3 894	

Det er en svak vekst i budsjettrammen. En midlertidig økt bemanning i MTBR gruppe Bø på grunn av generasjonsskifte var inne i budsjett 2015, men ikke inne i budsjett 2016. MTBR ender dermed opp på en vekst på 2,5 %, selv om lønns- og prisvekst er satt til 2,7 %.

Hovedutfordringer

En av hovedutfordringene er å få de brannmannskapene som mangler nødvendig formell opplæring som brannkonstabler/røykdykkere på kurs. MTBR har tatt grep om denne utfordringen og arrangerer høsten 2015/våren 2016 desentralisert grunnkurs for brannmannskap på kveldstid og helgesamlinger, i Midt-Telemark og Drangedal. I forbindelse med kurset er det praksisuke på Norward. Timeantall pr. deltaker er satt til 138,5 timer, i tillegg til selvstudium. Kurset er lovpålagt og gir etter endt kurs formell røykdykkerkompetanse.

Andre kurs, samt sertifikater, for å ha lov til å kjøre store kjøretøyer/utrykning/blålys vil ikke bli prioritert i denne perioden, da grunnkurset vil ta mesteparten av kurs-potten.

Det kan se ut til at det i framtiden vil bli mer og mer komplisert å rekruttere deltidsansatte for MTBR, da det er utfordrende å få tak i mannskap som både jobber og bor i nærheten av brannstasjon. De fleste bor i nærheten av brannstasjon, men har gjerne hovedarbeidsgiver ett stykke unna. Viktig fokus må være å ha flest mulig mannskap til enhver tid på døgnet i nærheten av brannstasjonene våre.

Det er stort fokus på kreftfare i forbindelse med eksponering av kreftfremkallende stoffer i brannrøyk blant brann- og redningspersonell. Fokus på rene og skitne soner på skadested og brannstasjon, vask av klær samt dusjmuligheter er utfordringer som må tas på alvor i framtiden. MTBR har klart å få HMS-tiltak på investering. Tiltaket går ut på å få en ekstra brannbekledning til hver mannskap, slik at man kan bytte til rent antrekk umiddelbart etter innsats, samt en felles vaskemaskin som blir stående på en av våre 4 brannstasjoner for å kunne vaske røykbelastet røykdykkerutstyr. MTBR vurderer dette forebyggende tiltaket så bra at vi håper å slippe krav om skitten-ren garderobeinndeling på våre eksisterende brannstasjoner.

Ansvarsområde 7100: Brann og redning - felles

Kort beskrivelse av ansvarsområde/oppgaver

Ansvarsområdet består av kostnader til brannsjef og refusjoner fra Bø, Nome og Sauherad. Arbeidsoppgaver er overordnet ledelse.

Tiltak for å holde budsjettet i ramme 2016 og planperioden til 2019

Det jobbes for å lage så realistiske budsjett som mulig innenfor angitt ramme.

Ansvarsområde 7101: Brann og redning - beredskap

Kort beskrivelse av ansvarsområdet/oppgaver

Ansvarsområdet dekker kostnad til leder beredskap, drift av mannskap, biler og utstyr på de 4 brannstasjonene i regionen. Det inneholder også utgifter til 110-sentralen, IUA Telemark (Interkommunalt utvalg mot akutt forurensing) og felles skogbranntropper i Telemark.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2016 og planperioden til 2019

Mye av kostnadene er variable som følge av hendelser. I tillegg er mange av driftsutgiftene faste. Det er et håp om at store kostnader i forbindelse med vedlikehold/repasjoner av brannbiler vil avta som følge av utskiftingsplan brannbiler.

Utfordringer på beredskap

Opplæring av mannskaper er delt på to områder. Det ene er kravet til å kjøre brannbiler under utrykninger og den andre er opplæring som brannmannskaper.

Krav til sertifikat, vil etter hvert som vi bytter ut brannbiler, bli klasse C - dvs. lastebilsertifikat. Mange av våre ansatte har opprettholdt retten til å kjøre motorredskap (dagens brannbil), men mangler klasse C. Ut over de som har vakt vet vi aldri hvem som kommer på en utrykning. Det er derfor et ønske om at flest mulige av våre mannskaper kan kjøre vårt materiell. Vi er i god gang med dette.

Det kommer også utgifter til kurs for å *kunne kjøre brannbilen under utrykning, utrykningskjøring kode 160*. Flere av våre mannskaper mangler dette i dag.

Grunnkurs som brannkonstabel er lovpålagt for alle ansatte født før 1957 fra 1.1.2013. Vi har en del som ikke har denne kompetansen i dag. MTBR arrangerer høsten 2015/våren 2016 desentralisert grunnkurs for brannmannskap, slik at vi får ett virkelig formelt kompetanseløft i MTBR i løpet av 2016. Dette fører til at opprinnelig opplæringsplan er lagt «til side», da alle våre kostnader går til grunnkurs deltid for 2016. Vi både håper og tror at budsjettert ramme overholdes.

Annet:

Utfordring ATV og medlemskap i skogbrannberedskap må løses innenfor nettorammer. MTBR får styrket driftsbudsjettet i 2016 med 60' for å oppgradere gamle røykdykkerflasker. Dette blir en kjærkommen engangsbevilgning.

Når det gjelder investeringstiltak, henvises til kommentarer i investeringsbudsjettet.

Ansvarsområde 7102: Brann og redning – forebyggende

Kort beskrivelse av ansvarsområdet/oppgaver

Inneholder utgifter til 2 stillinger på forebyggende. Arbeidet består av brannforebyggende arbeid, særskilte tilsyn og opplæring/informasjonsvirksomhet overfor innbyggerne. Alt dette er regulert i lovverket.

Tiltak for å holde budsjettert ramme 2016 og planperioden til 2019

Budsjettet består hovedsakelig av lønn og andre faste kostnader.

Ansvarsområde 7110: Brann og redning - feiing

Kort beskrivelse av ansvarsområdet/oppgaver

MTBR har fire feiere som feier alle piper hvert annet år og har tilsyn med fyringsanlegg i boliger hvert 4. år. Feierne jobber parvis. Det ene paret har hovedansvar for Nome kommune, mens det andre

paret har hovedansvar for Bø og Sauherad kommune. Det er i overkant av 8200 registrerte røykløp i Midt-Telemark.

Tiltak for å holde budsjettet ramme 2016 og planperioden til 2019

Budsjettet er basert på selvkostprinsippet. Kostnader pr. pipe er beregnet til en økning med 19,- pr. registrerte røykløp i budsjett 2016 i forhold til budsjett 2015, dvs. fra 358,- til 377,-.

Ansvarsområdet har de siste årene benyttet fond for å gå i balanse. Nome kommunes feiefond vil utgjøre kr 33.000 ved utgangen av 2015 dersom budsjettet ramme for 2015 overholdes. For 2015 ble det budsjettet med bruk av fondsmidler for kr. 147.000, eller 43,- pr. røykløp. Fondet benyttes for å dempe gebyrøkingen.

Budsjettet innebærer forslag om å sette feiekostnaden til 377 kr pr abonnent i 2016, dvs. en økning på 5,3 % eller 19,- fra inneværende år. Hovedårsaken er lønnsoppgjør 2015 for feieravdelingen, ellers ligger øvrig prisjustering på rundt 2,7 %. Siden eventuelle fondsmidler er minimale kan vi ikke benytte fondsmidler for 2016-budsjettet.

Dette vil for Nome sin del bety at feiegebyret stiger fra 315,- for 2015 til 377,- for 2016. Vi er likevel i nedre sjikt av årsgebyr for feiing og tilsyn, når vi sammenligner oss med kostra-tall fra andre kommuner i Telemark.

Svein Ove Kåsa
Brannsjef

7. INVESTERINGSBUDSJETTET MED FINANSIERING

7.1 INVESTERINGSPROGRAM OG ØKONOMISKE UTFORDRINGER

Nome kommune hadde i noen år en "lokal handlingsregel" med en målsetting om ikke å ta opp mer i lån til ikke-selvfinansierende tiltak enn det en samtidig betaler ned på gammel gjeld. Det innebærer årlige låneopptak på om lag 18 mill. kr, eller maks om lag 70 mill. kr for en økonomiplanperiode.

Kommunestyret vedtok i august 2014 utbygging av Holla ungdomsskole til en brutto kostnad på 122 mill. kr, herav 99 mill. kr i samlet låneopptak. Konsekvensene av en denne låneøkningen kommer til uttrykk i driftsbudsjettene fra og med 2016.

Økt lånebelastning til skoleutbyggingen i 2015 og 2016, innebærer forslag om å nedjustere lånerammene i kommende planperiode. Det er i det framlagte budsjettforslaget innarbeidet en årlig låneramme på i gjennomsnitt 8,5 mill. kr til såkalte ikke-selvfinansierende tiltak. Det er i kapittel 7.2 nedenfor redegjort for hvilke tiltak som er innarbeidet i økonomiplanen for 2016 – 2019.

Netto lånegjeld (brutto lånegjeld fratrasket utlån av Husbankmidler) utgjør ved utgangen av 2014 om lag 450 mill. kr. Det er om lag 73 % av totale driftsinntekter i 2014. Kommunen har de siste årene klart å stabilisere netto lånegjelds andel av de totale driftsinntekter, men KOSTRA-statistikk viser et relativt høyt lånenivå i Nome sammenlignet med andre kommuner. Netto lånegjeld pr innbygger utgjør ca. 66.600 kr – gjennomsnittet i Telemarkskommunene er ca. 61.900 kr, og gjennomsnittet i landet er ca. 50.000 kr.

Utbyggingen av Holla ungdomsskole, forsterker Nome kommune som en nokså gjeldsbelastet kommune. Den driftsmessige konsekvens er åpenbar: Kommunen må i kommende periode være innstilt på å vedta, og gjennomføre en rekke driftsreduserende tiltak – slik rådmannen fremmer forslag om i denne økonomiplanen. Driftsutgiftsnivået, og følgelig også aktivitetsnivået må reduseres dersom kommunen skal makte å betjene lånegjelden.

Investeringer i vann- og avløpssektoren (VA) behandles særskilt fordi det ligger inne en forutsetning at låneopptak til finansiering av tiltakene i sin helhet skal dekkes av brukeravgifter. Det vises til pkt. 7.3 nedenfor.

7.2. GJENNOMGANG AV FORESLÅTTE INVESTERINGSTILTAK (EKS VA-SEKTOREN)

Nedenfor gis en beskrivelse av de prosjekter som er innarbeidet i forslag til økonomiplan for planperioden. Det henvises til talldelen, der de prioriterte investeringstiltakene er framstilt.

7.2.1 Sentral virksomhet/fellesfunksjoner

Ramme for IKT-utvikling – felles ramme

Investeringsbudsjett for IKT er foreslått med en fellesramme på kr 1 mill. årlig i planperioden 2016 – 2019.

Beløpet dekker vår andel (om lag 40 %) av foreslått ramme til fellesinvesteringer i MT IKT. Det henvises til sak om samarbeidstiltakenes budsjett, der det er foreslått en ramme på 1,325 mill. kr for 2016.

Ikt investeringsramma er nøye vurdert ut fra de tiltak som må iverksettes i 2016.

Med fare for å bli noe teknisk vil følgende tiltak bli iverksatt;

- oppgradering av fjernpålogging for ansatte, 50`
- oppgradering av SQL server slik at fagprogrammer kan oppgraderes og ny funksjonalitet kan tas i bruk, 150`
- overvåkningsverktøy slik at feilsituasjoner kan raskt og effektivt oppdages, 50`
- oppgradering fra Windows 2003 til 2012, 150`
- breeding av VDI (virtual desktop information) for de som jobber i sikker sone og for andre kommunalt ansatte, 600`
- MDM løsning som er et administrasjonsverktøy som gjør det mulig å registrere enheter (ipader, telefoner) på en trygg måte innenfor vårt nettverk, 200`
- I tillegg kommer moduler i vårt HR system som personalmelding og budsjettendringer, mobil omsorg, digital vaktbok og oppgradering Komtek og telefonsentral.

Tiltakene innenfor ikt investering er mange da den datateknologiske utviklingen går raskt og dette fører til at man må skifte ut, oppgradere og nyinvestere i høyt tempo. På mange områder er det dessverre ikke valgmuligheter om vi må investere eller ikke. Man må simpelthen følge utviklingen.

Egenkapitalinnskudd Kommunal Landspensjonskasse

Det er ført opp kr 1,6 mill. som en årlig bevilgning. Egenkapitalinnskudd er definert som en investering, men kan ikke lånefinansieres. I planperioden 2016 – 19 er det forutsatt overføring fra driftsbudsjettet for å dekke egenkapitalinnskuddet.

Investeringsbehov Nome kirkelig fellestråd

Rådmannens forslag er at kirkelig fellestråd skal motta kr. 750.000 til investering i 2016. Dette er en reduksjon på kr. 250.000 fra 2015. Kirkevergen redegjør slik for planlagte tiltak:

«Vi har planer om å oppgradere Holla kirke (tårn/våpenhus/doble vinduer) og Helgen kirke (nye vinduer i våpenhus, male m.m.) med oppstart våren 2016. Med oppsparte investeringsmidler i 2015 som vi viderefører til 2016 tror kirkevergen at kirkelig fellestråd skal klare å dekke opp kostnaden ved oppgraderingene planlagt i 2016».

For årene 2017 – 2019 ligger det i rådmannens forslag en årlig ramme på KR 800.000 - 1 mill. kr. Det forutsettes at Fellestrådet har fullmakt til å prioritere innenfor den vedtatte ramme.

7.2.2 Skole- og barnehagesektoren

Ramme for IT- utvikling

Rådmannen har i budsjettforslaget lagt inn en årlig bevilgning på kr 150.000.

Etaten har de siste årene hatt fra 200 000 til 150 00 til IT- investeringer. Dette har de siste årene etter at Skole- IKT- prosjektet startet blitt brukt i VO, skole og i barnehage. Dette er en investering som må fortsette for å utvikle og opprettholde standarden innen dette området. Skole- IKT- prosjektet har ført oss opp på et mye høyere nivå på nettverk, maskinvare og elektroniske tavler, og økt sikkerheten i nettverket. Det står fortsatt en god del igjen når det gjelder elektroniske tavler, og skolene har kommet ulikt i forhold til innføring av dette.

7.2.3 Interkommunale tiltak – brann

Det vises til egen sak om de interkommunale samarbeidstiltakenes budsjett.

Kjøp av transportmidler

Utskiftingsplan for nye brannbiler er satt opp fram tom 2018. Kostnadene til nye/brukte biler er som følger:

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Kostnader i 2011 kr.	(1 800')	(800')	1000'	1000'	0	3800'	1500'

Utskiftingsplan baserer seg på at ingen brannbiler i MTBR's tjeneste skal være eldre enn 30 år, og at røykdykkerbiler/mannskapsbiler ikke skal være eldre enn 20 år. For 2016 skal det i følge planen ikke investeres i brannbiler. Brannsjef ønsket å forsere innkjøp av en brannbil til 2016 siden 3 biler skal anskaffes i 2017. Begrunnelsen for dette var at det er svært utfordrende å kjøpe disse kjøretøyene med den rammen vi har fått tildelt. Vi snakker her om brannbiler/tankbiler som gjerne er ca. 10 år gamle. Tilgangen til denne type biler er vanskelig, selv om vi har klart dette til nå.

Ønske om forsert innkjøp ble ikke innfridd. I rådmannens forslag til investeringsprogram er gjenstående nyanskaffelser fordelt på årene 2017 – 2019. Nomes kommunes andel er lagt inn med kr 800.000 i 2017, kr 800.000 i 2018, og kr 650.000 i 2019.

Brannbekledning – HMS-tiltak

Det har den siste tiden blitt ett større og større fokus på brannmannskap og deres jobb i farlig røyk. Debatten dreier seg i korte trekk om risikoen for eksponering av kreftfremkallende stoffer i brannrøyk blant brann- og redningspersonell. Det føres i disse dager erstatningssak for to kreftrammede tidligere brannmenn, som omhandler å få godkjent kreftsykdom blant brannfolk og feiere som yrkesskade eller ikke. Det er særlig prostata, testikkel og lymfekreft som brannmannskaper er eksponert for.

Brannbekledning som et HMS-tiltak er av rådmennene i Midt-Telemark foreslått som et investeringstiltak i 2016. Tiltaket går ut på å få en ekstra brannbekledning til hver mannskap, slik at man kan bytte til rent antrekk umiddelbart etter innsats, samt en felles vaskemaskin som blir stående på en av våre 4 brannstasjoner for å kunne vaske røykbelastet røykdykkerutstyr. MTBR vurderer dette forebyggende tiltaket så bra at vi håper å slippe krav om skitten-ren garderobeinndeling på våre eksisterende brannstasjoner.

Tiltaket er kostnadsberegnet til kr 400.000, og Nomes andel er innarbeidet med kr 170.000.

Brannstasjon Ulefoss.

Brannstasjon på Ulefoss er i meget dårlig stand. Med tanke på infrastruktur og til dels HMS er ikke Ulefoss brannstasjon noe man vil framheve særlig positivt i dagens forfatning, selv om brannstasjonen ikke er noen oppholdsplass. Ny stasjon har vært planlagt bygget i lengre tid, og det ble avsatt kr. 200 000 til utredning om bygging av brannstasjon for budsjett 2013. En arbeidsgruppe har jobbet med lokalisering og arealbehov i forbindelse med fjorårets budsjettprosess. Prosessen

endte med at brannstasjon på Ulefoss ble omtalt, men ikke innarbeidet som et kommunalt investeringstiltak i tidligere års økonomiplaner.

Det henvises for øvrig til arkivsak 14/1174 angående skisseprosjektet for ny brannstasjon på Ulefoss, med vedtak av utviklingsutvalget og kommunestyret på videre framdrift. Alternativ med og uten utestyrken på teknisk etat. **Budsjettall samlokalisering brannstasjon og utestyrken i teknisk etat er 25 700 000 inkl. mva., og bare brannstasjon med budsjettall 12 800 000,- inkl. mva.**

MTBR leier i dag bygningen av Cappelen. Selv om selve leieprisen er gunstig, med ca. 10 000,- i årlig leie, blir det ikke fullt så gunstig når man hensyntar strømudgifter på ca. 70 000,- årlig. En utfordring er at det ikke finnes egnede lokaler i Ulefoss-området pr. dags dato, som tilfredsstiller behovet for et deltidsbrannvesen. Vi har hatt postalt tilsyn fra arbeidstilsynet angående hygieneforholdene/garderobeforholdene på brannstasjonen (inndeling rein/skitten sone, oppbevaring av privat tøy, mulighet for å dusje etter utrykning, rutiner for renhold av lokalene). Arbeidstilsynet har tatt tilbakemeldingen til orientering og varsler ikke pålegg på dette området nå. Grunnen til dette er nettopp at det er arbeid i gang med å vurdere flere aspekter ved dagens situasjon.

Arbeidstilsynet melder videre at det vil bli satt fokus på brannmannskapers arbeidsforhold fra Arbeidstilsynets side i 2016. En utfordring med skitne/rene soner og garderobeforhold er noe vi har på alle brannstasjoner i Midt-Telemark. Se for øvrig kommentar i sammenheng med krefthare brannmannskap.

Det har kommet tilbud/forespørsler fra Cappelen og Istrail om å eie/leie en eventuell ny brannstasjon. Dette er tilbud/forespørsler som må drøftes videre i kommunen.

MTBR har jobbet med et skisseprosjekt for ny brannstasjon på Ulefoss. Det legges til grunn for prosjektet et arealbehov på i overkant av 400 m² og kalkulert leienivå for budsjettering i 2017 vil kunne være anslagsvis kr. 500.000 pr. år, inkl. FDV.

I rådmannens forslag til økonomiplan, er Nomes andel av nevnte kostnadsøkning i driftsramma til MTBR – om lag kr 225.000 – synliggjort under hovedansvar 6 Teknisk sektor med virkning fra 2017.

7.2.4 Forslag til tiltak i regi av teknisk sektor

Det presiseres at alle kostnadsoverslag er svært grove - før det er utarbeidet detaljplaner. Teknisk sjef må få be om at det ikke kalles sprekke og overskridelser før et prosjekt har startet.

Kvaliteten på kostnadsoverslagene henger sammen med hvor langt en har kommet i planprosessen. I en tidlig fase starter vi med enkle kostnadsoverslag basert på grove skisser og nøkkeltall. Alle kostnadsoverslag er brutto tall inkludert mva.

Diverse transportmidler/utstyr

Ramme for utstyr / bil teknisk

Det er foreslått en bevilgning på kr 500 000 i 2016. Teknisk etat har stort behov for utskifting av biler.

Veger og plasser

Trafikksikkerhetstiltak

Det er foreslått avsatt 1 mill. kr pr år i planperioden Det kan søkes om tilskudd på inntil 60 % fra Aksjon skoleveg (Telemark Fylkeskommune). Vi har i finansieringen lagt inn en forutsetning om kr

500 000 årlig i statlig tilskudd fra Aksjon skoleveg. Det skal jobbes med søknaden frem mot 1. desember, men når dette skrives er det uavklart hvilke prosjekter som blir prioritert i 2016.

Opprusting bruer

Valen bru på Svensen og Lunde bru (Brugata) er de neste bruene som trenger utbedringer. Det er startet prosjektering på Valen bru. Inspeksjoner av brua viser at det her må bygges en ny bru fordi rustskadene på bærende konstruksjoner har kommet for langt. Det er foreslått bevilgninger i 2017 på kr 1 500 000, dvs. en utsettelse i forhold til forrige økonomiplan-behandling. Etter de prisene vi har fått oppgitt vil dette være tilstrekkelig for en ny bru. Vi tør ikke ta sjansen på å holde brua åpen før ny er på plass. En utsettelse av prosjektet vil derfor føre til at broen må stenges for biltrafikk. Det er alternativ vei for berørte parter og ingen vil bli sperret inne ved stengning, men forholdene for skoleskyss blir dårligere da bruene fører til en god «busslomme». En stengning vil berøre ca. 10 husstander. Dersom kommunestyret ønsker det vil vi kunne undersøke om det er mulig å fjerne brua permanent. Dette har også vært drøftet i utvalget som behandler privatisering av veier. Før et eventuelt slikt vedtak må det gjennomføres en høringsprosess.

Vi har foreløpig ingen kostnader for nødvendige oppgraderinger på Lunde bru (Brugata), men forholdene begynner også her å bli kritiske. Det er derfor fare for at broen må stenges for biltrafikk hvis nødvendig arbeid ikke kan gjennomføres innen to-tre år. Rådmannen har i budsjettforslaget ført opp bevilgninger til opprusting av bruer i 2018 med kr 1 000 000. En må komme tilbake med endelig kostnadsoverslag før bygging.

Stedsutvikling Ulefoss

Reguleringsplanen forventes godkjent våren 2016. Det vil da umiddelbart startes opp med detaljplanlegging. Framdrift for opparbeiding vil være avhengig av investeringsbudsjettet i årene som kommer. Det er satt av kr 500.000 i budsjettforslaget for 2016.

Asfaltering

Rådmannen foreslår avsatt kr 700 000 for 2016, og kr 1 000 000 i de resterende år i planperioden. Som vist i driftsbudsjettet så er det mange utfordringer på vegnettet. Det koster ca. 1000 kr/lm for ny asfalt (inkl. forarbeider). Det er viktig å prioritere områder som er utfordrende å vedlikeholde med egen redskap (veghøvel). Vi slipper da å belaste driftsbudsjettet med innleie av traktorer til skraping.

Investeringsbudsjettet kan i utgangspunktet ikke brukes til å reasfaltere eksisterende veger med dårlig fast dekke. Ved oppgradering av vegen vil investeringsmidler kunne brukes. Reasfaltering er vedlikehold av eksisterende veg, og skal derfor utgiftsføres i driftsbudsjettet.

Aktuelle prosjekt er asfaltering på Tollahotten etter at vi har slutført oppgraderingen av nytt VA-ledningsanlegg, men eksisterende asfalt har mange steder et skrikende behov for utbedring. Det kan derfor være nødvendig å utsette asfalteringen på Tollahotten.

Rehabilitering av kulvert Hollavegen

Kulvert under Hollavegen ved avkjøringen til August Cappelenstveg har skader og må utbedres. Denne ligger så dypt at en tradisjonell graving blir kostbar og fører til at all trafikk til Berget må gå om Kullhusbakken og Kirkebakken mens arbeidene pågår. Det bør derfor vurderes andre metoder. Arbeidene bør utføres sommeren 2016. Det er satt av 1 mill. kr i budsjettet.

Utskifting gatelys med LED lys

Vi har en generell utfordring med gatelys. Kommunen har rett i overkant av 1000 lyspunkt. Det koster mellom 8000 og 10 000 kr å skifte ut en gammel lysarmatur til moderne LED belysning. Dette er en helt nødvendig oppgradering fordi kommunen har mange armaturer med kvikksølv lamper som har gått ut av produksjon og som ikke lengre selges.

Rådmannen har ført opp en årlig ramme på kr 600 000 i planperioden med unntak av 2017 som står oppført med kr 800 000. Det er Midt Telemark Energi som skifter ut gatelysene for kommunen. Det er en prioritert oppgave å bytte ut lamper som lyser hele døgnet med enten fotocelle eller LED.

Eiendomsforvaltning:

Opprusting av kommunal eiendommer

Det er foreslått avsatt en ramme på 1,5 mill. kr i 2016, til opprusting av kommunale bygg. I 2016 vil teknisk etat ha fokus på tak som må tekkes. Av andre vedlikeholdsprosjekter kan nevnes generelt behov for vedlikehold utvendig og innvendig av leilighetene på Dagsrud. På relativ kort sikt må flere tak (bølgeeternitt) på Dagsrud skiftes ut. Det kan dukke opp ting i løpet av det enkelte år som gjør at en må omprioritere.

ENØK-tiltak kommunale bygg

Det er foreslått avsatt en ramme på kr 800.000 til ENØK-tiltak i kommunale bygg i 2016. Også de øvrige år i planperioden er det foreslått ramme til ENØK-tiltak. Under vises bygg som er med i innvilget søknad fra ENOVA (ca. kr 800 000 i tilskudd) og hvilke tiltak som er meldt inn.

Bygg som er med:

Lundetunet
Basseng Dagsrud
Nome sjukeheim
Ulefoss samfunnshus
Herregårdshavna barnehage
Sluseparken
Ulefoss skole

Aktuelle tiltak:

Vannrensing/vannbehandling i varmeanlegget
Etablere energioppfølgingssystem (EOS)
Sentral driftskontroll (SD-anlegg)
Varmepumpe luft-vann
Etterisolere yttertak og tak mot kalde loft
Forbedre varmegjenvinning ventilasjon
Behovsstyring (VAV)
Vannbesparende dusjarmatur
Forbedring SFP (Specific Fan Power/Effektforbruk kW/m3/s)

For 2016 er det SD-anlegg som blir prioritert, sammen med behovsstyring på ventilasjon

Brannsikring av kommunale bygg

I planperioden 2016 – 19 er det avsatt 1,0 mill. kr i 2016. På Dagsrud er det fortsatt behov for investeringer på brannsikring. På andre bygg må ledelys fornyes/oppgraderes.

Brannsikring Øvre Verket:

Det er behov for en kommunal egenandel for 2016 i forbindelse med brannsikringstiltak på Øvre Verket. Estimert totalsum for brannsikringstiltak på Øvre Verket er på kr. 816 250,-. Det er aktuelt å

søke Sparebankstiftelsen Holla og Lunde og Stiftelsen UNI om tilskudd, men ansvaret for brannsikring av Øvre Verket ligger hos eier som er Nome kommune. UNI stiftelsen har i utgangspunktet ingen krav til egenandel. Kostnad er foreslått lagt inn i investeringsbudsjettet – med forbehold om ekstern finansiering. MTBR har i oktober 2015 hatt hovedtilsyn på Øvre Verket og lovpålagte tiltak som vil medføre kostnader: brannalarmanlegg, ledesystem og branntekniske tegninger må på plass snarest.

Carport hjemmetjenesten

Helse og Omsorgsetaten har meldt inn behov for carporter for hjemmetjenesten i Lunde. Ønsket er fullt forståelig, og tiltaket er ført opp i 2016 med en kostnadsramme på kr 150.000.

Utbygging Holla ungdomsskole

Prosjektet er i rute. Det er planlagt at elevene kan ta skolen i bruk i mars 2016. Uteområdet vil stå ferdig juli 2016.

Holla Kirkeruin

Restaurering av kirkeruinene har pågått over en rekke år – finansiert med tilskudd fra Riksantikvaren. Det er i kommunens investeringsbudsjett lagt opp til at arbeidet videreføres i 2016 og 2017 – finansiert ved tilskudd fra Riksantikvaren med årlig kr 700.000, og momskompensasjon årlig på kr 175.000.

Rehabilitering Mudder'n:

Kommunal egenandel på kr 150 000,- øremerket bevaring av Mudder'n foreslås lagt inn i investeringsbudsjettet for 2016. Det foreligger et tidligere politisk vedtak (2014) om å bevilge dette beløpet til prosjektet, men midlene «forsvant» i regnskapsavslutningen på grunn av strykningsbestemmelsene. Det er dialog med Telemarkkanalens Venner, og et samarbeid om istandsettingen av Mudder'n vil realiseres så snart fullfinansiering er på plass.

Telemarkskanalen FKF har igangsatt byggingen av bryggefasiliteter til Mudder'n og endelig plassering av kulturminnet når det er ferdig restaurert ble vedtatt i utviklingsutvalget høsten 2015. Det har vært en grundig befaring av Mudder'n, og reelle kostnader ved restaureringen er på snaue 4 millioner kr. Sparebankstiftelsen Holla og Lunde har bevilget 1 million kr til arbeidet, og det vil i løpet av 2016 bli sendt en søknad til Riksantikvaren om støtte til arbeidet.

Opprusting Nomehallen

Nomehallen er vedtatt renoveret. Entreprenøren starter opp november/desember 2015 og regner med 7 mnd. Byggetid.

7.2.5 Omtale av tiltak – ikke innarbeidet i investeringsprogrammet 2016 - 2019

Utvidelse av sjukeheimen

Planlegging av utvidet sjukeheim stilles i bero. Det legges opp til å leie sykehjemsplasser i Bø. Det vises til kommentarer i driftsbudsjettet.

Av mange ønsker om nye investeringstiltak har rådmannen bl.a. ikke funnet plass til følgende tiltak:

Gatelys i forbindelse med avkloakking

Når det graves nye vann og avløpsledninger i gater er det gjerne et sterkt ønske fra beboere om gatelys. Selv om man ofte tar med strømledning til gatelys i grunnen så kan etablering av gatelys ikke

belastes på vann og avløpsprosjektet. Det er derfor sterkt ønskelig at det bevilges midler til etablering av gatelys / utskifting av gamle lys der dette er fornuftig. Kostnad på Ajersida vil vært ca. kr 250 000. Det ønskes en avklaring av om gatelys skal tas inn i kostnadene på Fen. Det er antatt en kostnad på ca. kr 25 000 pr lyspunkt når det er et litt større prosjekt. Dette er uansett ekstra kostnader som ikke kan belastes selvkostregnskapet for vann og avløp.

Sluseparken - Bygg til barnevogner

Sluseparken barnehage må bruke et av rommene til barnevogner, og har lenge etterlyst et tilbygg/ frittstående bygg til dette formålet. Dette er kostnadsberegnet til ca. kr 400 000. Kostnaden er lav fordi bygget kan bygges uisolert med en enkel standard slik at barnevogner kan stå under tak. Dersom det skal bygges et isolert hus så vil kostnadene stige. Prosjektet er så langt ikke avklart.

Forlengelse av Geoparkstien

Teknisk etat har vært i kontakt med Multiconsult ved Arvid Straumsnes ang. henvendelsen om alternative løsninger til fundamentering. Han sier at det kun er tre alternativer for videreføring av turvegen:

1. Det må bores for fundamentering til fjell, uansett hva slags konstruksjon som skal bygges over det rasfarlige området.
2. Det sprenges i det vernede fjellet i innerkurve og vegen flyttes inn, slik at turvegen bygges på eksisterende veg.
3. Det lages en innsnevring for kjørende forbi det rasfarlige området, slik at turvegen kan bygges på eksisterende veg og autovern separerer turveg med kjøreveg.

Straumsnes mener at det ikke vil være noen konsulenter/geologer som kan anbefale noe annet enn fundamentering til fjell.

I oppdatert kostnadsoverslaget har teknisk etat tatt utgangspunkt i priser fra fortau på Ajervegen, datert 19.06.2015. I notat fra Multiconsult 20.01.2009 står det at antatt kostnad for fundamentering og konstruksjon over det rasfarlige området er kr. 500 000 eks. mva., men i anbud priset av Tveito Maskin AS datert 07.07.2010 er dette arbeidet oppført med kostnad lik kr. 1 178 158 eks. mva. Vi har derfor tatt utgangspunkt i postene fra TM sitt anbud og lagt til prisstigning lik 20 %.

Totalsum inkludert 20 % tillegg for usikkerhet med tanke på avstand til fjell osv., er kr. 2 697 470 eks. mva. Rådmannen har ikke funnet plass til dette tiltaket nå.

7.3. VANN- OG AVLØPSTILTAK - GEBYRFINANSIERING

I vedtatt økonomiplan er det lagt opp til en investeringsramme for vann- og avløpsprosjekter i planperioden:

År 2016: 18,0 mill. kr
År 2017: 15,0 mill. kr
År 2018: 15,2 mill. kr
År 2018: 13,6 mill. kr

Vann og avløp Fen

Hovedfokus vil i 2016 være å slutføre oppgraderingen av kommunale renseanlegg samt avkloakkere manglende områder på Fen. Det har i tillegg kommet pålegg fra Mattilsynet om at inntaket på Ulefoss vannverk må sikres bedre. En klausulering av området rundt inntaket er ikke praktisk mulig

og man står da igjen med å legge inntaket på et større dyp. Det er i tillegg nødvendig å fornye deler av hovedvannledningen til Ulefoss sentrum for å kunne utføre avkloakking på Kastet.

Resterende prosjekter planlegges gjennomført i følgende rekkefølge (omprioritering innenfor rammen kan være aktuelt):

- 2016: Tufte / Fen, inntaksledning Ulefoss vannverk, hovedvannledning Ulefoss vannverk
- 2017: Strømodden / Sagene, Vesthagen, Kastet, Egne prosjekter
- 2018: Kastet, Berget, Nyhusfeltet, Bjervagata, Bjervajordet, Egne prosjekter
- 2019: Berget, vannledning til Lunde kirke, Egne prosjekter
- 2020: Herregårdshavna vest, Haugbakken, Åkervegen, Egne prosjekter

Ramme diverse VA-prosjekter

Dette er en fast årlig ramme for å ta mindre oppgraderinger på ledningsnett. Eksempel på prosjekter er omlegging av kritiske deler av ledningsanlegget på Fen, nødvendig omlegging av eksisterende hovedvannledning på Kastet for å kunne avkloakke «Kastekleiva». Det er planlagt at ca.300 meter av hovedledningen skal legges om samtidig med at det legges VA ledninger på nytt industriområdet på Kastet.

7.4. OPPSUMMERING AV INVESTERINGSTILTAK – FINANSIERING.

Det kan settes opp flg. oversikt over investeringsbudsjettet for økonomiplanperioden, jf. talldelen budsjettskjema 2B:

Beløp i hele 1.000 kr				
	2016	2017	2018	2019
SUM INVESTERINGER INKL VA	78 105	27 725	25 900	23 100
FINANSIERING:				
Nytt lån - ikke-selvfinansierende prosjekter	-15 000	-6 000	-7 000	-6 000
Nytt lån - skoleutbygging Holla	-21 000			
Nytt lån - vann/avløps-prosjekter	-18 000	-15 000	-15 200	-13 600
Sum bruk av lån	-54 000	-21 000	-22 200	-19 600
Statstilskudd trafiksikkerhetstiltak	-500	-500	-500	-500
Tilskudd fra Riksantikvaren Holla kirkeruin	-700	-700		
Tilskudd Sparebankstiftelsen til Mudder'n	-1 000			
Eksterne tilskudd brannsikring Øvre Verket	-775			
Spillemidler opprusting Nomehallen	-7 000			
Bruk av investeringsfond	-2 000	-2 000		
Momskompensasjon investeringer	-10 530	-1 925	-1 600	-1 400
Overføring fra drift (til egenkap. innskudd)	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
Sum finansiering:	-78 105	-27 725	-25 900	-23 100

Samlet investeringsramme for 4-årsperioden er på om lag 155 mill. kr, hvorav om lag 62 mill. kr gjelder investeringer i vann- og avløpssektoren. Sistnevnte forutsettes finansiert av brukerne gjennom avgiftsbetaling (selvfinansierende prosjekt).

Momskompensasjon

Fra og med 2014 blir momskompensasjonen som gjelder investeringstiltak direkte ført i investeringsregnskapet. Momskompensasjonen som gjelder investeringer går i sin helhet inn i fellesfinansieringa av investeringsbudsjettet.

Overføring fra driftsbudsjettet

Det er forutsatt overført et 1,6 mill. kr fra drift til investering for å finansiere egenkapitalinnskuddet til Kommunal Landspensjonskasse.

Bruk av investeringsfond

Det er lagt inn en forutsetning om å disponere midler fra investeringsfondet for å delfinansiere investeringstiltak. Som tidligere redegjort for, er det beskjedne disponible midler på fondet pr 31.12.2014. Salg av eiendommer er forutsatt å fylle opp fondet i 2016. Som tidligere legges det opp til at kapitalinntekter fra salg mv. blir avsatt på investeringsfondet, og disponeres derfra, jf. eget punkt i innstillingen. Det er forutsatt at vi kan disponere til sammen 4 mill. kr fra fondet til finansiering av investeringene i 2016 og 2017.

Bruk av lån

Som tidligere er kommunens investeringer i kommende planperiode i hovedsak basert på lånefinansiering. VA-prosjektene på om lag 62 mill. kr lånefinansieres i sin helhet, men er pr definisjon selvfinansierende.

I tillegg til lånefinansierte VA-prosjekter, forutsetter budsjettforslaget låneopptak på til sammen 55 mill. kr til ikke-selvfinansierende prosjekter. Fratrullet nedbetaling på eksisterende gjeld i planperioden (anslått til om lag 72 mill. kr) vil netto lånegjeld øke fra om lag 450 mill. kr pr 31.12.2014, til om lag 573 mill. kr pr 31.12.2019.

I budsjettforslaget for 2016 er det ført opp spillemidler på 7 mill. kr til opprusting av Nomehallen. Vi kan ikke påregne utbetaling av slike midler før tidligst i 2017/2018. Den økonomiske situasjon tilsier at vi må ta opp et midlertidig lån for å dekke kostnadene ved dette prosjektet. Lånet vil da bli nedbetalt så snart spillemidlene overføres til kommunen.

7.5. UTLÅN.

Startlånsordningen ble innført 01.01.2003, som et resultat av at Husbankens kjøpslån og kommunenes etableringslån ble slått sammen til en ordning. Målet var at Startlånet skulle virke mer fleksibelt til å løse lokale etableringsproblemer, samt at lånekundene skulle få en offentlig instans å henvende seg til.

Målgruppen har vært unge i etableringsfasen, funksjonshemmede, eldre, flyktninger og andre vanskeligstilte. Låneutmålingen har variert ut fra behov og betalingsevne.

Etter at finanstilsynet innførte krav om 15 % egenkapital ved kjøp av boliger, har antall søknader om startlån økt på landsbasis. Startlånsordningen er ikke omfattet av finanstilsynets krav om egenkapital. Husbanken har i lengre tid bedt kommunene prioritere vanskeligstilte i tider med stigende etterspørsel etter startlån.

Regjeringen har fastsatt ny forskrift for startlån som er gjeldende fra 01.04.2014. Startlånsordningen har blitt mer målrettet mot personer med langvarige bolig- og finansieringsproblemer. Det skal i større grad fokuseres på de personene som er mest vanskeligstilt på boligmarkedet, men som samtidig har økonomisk evne til å betjene et lån. Personer i målgruppen kan være lavtlønnede,

enslige forsørgere, flyktninger og utviklingshemmede. Den nye forskriften åpner også for å kunne formidle startlån med opptil 50 års nedbetalingstid.

Etter at forskriften trådte i kraft, har antall søknader gått betydelig ned. Tidligere var unge førstegangsetablerere den søkegruppen som fikk innvilget flest lån. På grunn av endringene i Husbankens forskrift, er det et fåtall i denne gruppen som oppfyller kravene til å ha «langvarige finansieringsproblemer». Det er også et krav i forskriften at søkerne skal ha benyttet muligheten til sparing så langt det er mulig i forhold til inntekter/boutgifter.

Det ble i 2015 søkt om kr. 4 000 000,- til videre utlån, og dette ble innvilget fra Husbanken.

Pr. 6. november 2015 er det behandlet følgende:

Antall søknader totalt	19
Antall innvilgede lån	6
Antall avslag	6
Antall forhåndstilsagn	2
Ikke behandlede søknader	5
(tall i hele 1000)	
Disponible midler pr. 01.01.2015	206
Innlån fra Husbanken 2015	4 000
Utlånte midler pr. 06.11.2015	1 486
Innvilgede forhåndstilsagn	370
Gjenstående utlånsmidler pr. 06.11.2015	2 350

Det forventes et tilsvarende antall søknader for 2016 som for inneværende år.

Restansene på etablerings- og startlån er fortsatt lave sett i forhold til lånemassen, og det er hittil registrert svært lite tap på utlån. I og med at kommunen nå har anledning til å innvilge større lån enn hva som er gjort tidligere, kan dette medføre at restanser og tap øker på sikt, og at det må brukes mer ressurser på innfordringen.

Nome kommune har avtale med Lindorff Låneforvaltning a/s om forvaltning av startlån og boligtilskudd til etablering samt foreta innfordring av misligholdte lån.

På bakgrunn av dette foreslår rådmannen å føre opp kr. 2,5 mill. i årsbudsjett for 2016 til utlån av Husbankmidler via startlån-ordningen. Hvis det viser seg at antall lånesøknader er økende i 2016, er det mulig å søke om økt lån i Husbanken – en ny søknad må i så fall behandles og vedtas av kommunestyret.

8. RÅDMANNENS OPPSUMMERING.

8.1 HOVEDPUNKTER DRIFTSBUDSJETTET 2016 - 2019

Nome kommunes skjøre økonomiske balanse har vært tydeliggjort i alle plandokumenter de siste årene. Rådmannen må minne om at fjorårets vedtatte økonomiplan for perioden 2015 – 18 ble balansert ved en forutsetning om betydelige driftsreduksjoner innenfor driftsområdene med virkning fra 2016. Det økte behovet for driftsreduksjoner har nær sammenheng med investeringsnivå og låneopptak, og en konsekvens av at renter og avdrag «slår inn» for fullt når ny Holla ungdomsskole ferdigstilles til våren.

Selv om de økonomiske utviklingstrekkene har vært kjent over lang tid, legger ikke rådmannen skjul på at budsjettprosessen for 2016 – 19 har vært mer anstrengende i sluttfasen enn det en så for seg i sommer. Noen av årsakene oppsummeres her:

- **Utfordrende tjenesteområder.** Budsjettutviklingen i inneværende år slik den senest kommer til uttrykk i PLØM 2/2015 viser noen tjenester med en negativ utvikling. Økonomisk sosialhjelp har vist en stigende tendens sammenlignet med fjoråret. Det ligger an til betydelige overskridelser innenfor barnevern – til tross for at denne tjenesten er blitt tilført 1 mill. kr i løpet av budsjettåret. Det er også på andre tjenesteområder grunn til bekymring med hensyn til å holde de vedtatte rammer for inneværende år. Det henvises til PLØM 2/2015 – framlagt til behandling i kommunestyrets oktober-møte.
- **Skatteinngang.** Det er fortsatt bekymring når det gjelder skatteinngangen i kommunene, selv om landsgjennomsnittet har bedret seg de siste månedene. Dersom denne trenden varer året ut, kan det bidra til at de frie inntekter (skatt + rammetilskudd), retter opp noe av de signaliserte overskridelsene som er pekt på.
- **Befolkningsnedgang og konsekvenser for rammetilskuddet.** Det er i pkt 2.3. redegjort for befolkningsutviklingen det siste året. Nedgang med 74 personer slår direkte ut i utgiftsutjamningen i inntektssystemet. Utslagene ble adskillig kraftigere enn det en kunne forutse i vår. I tillegg er det realistisk å ta hensyn til at det også for inntektsutjamningen blir en svakere utvikling enn det anslagene i Statsbudsjettet oppgir. Vi viser til den vurdering som er gjort, og omtalt i pkt 4.1 foran.
- **Skjønnsmidler.** Vi har kommet «seirende» ut av konflikten med Staten når det gjelder den såkalte arbeidsgiveravgiftssaken, men vi har ikke fått gjennomslag for vår argumentasjon om skjønn knyttet til de utfordrende tjenesteområder. Vi hadde forventet større gjennomslag her, og manglende uttelling har bidratt til en mer anstrengt budsjettsituasjon nå i høst.

8.1.1 Salderingsforslaget.

Målsetting nr 1 for rådmannens arbeid med **driftsbudsjettet for 2016**, har vært å dekke inn regnskapsmessig underskudd fra 2014. Underskuddet utgjør om lag 8 mill. kr, og det er i regulert driftsbudsjett for 2015 forutsatt å kunne dekke inn 1,7 mill. kr. Følgelig er det budsjettet med 6,3 mill. kr i 2016-budsjettet.

Det har blitt et særdeles krevende prosjekt å finne løsning for et såpass stort inndekkingsbeløp i en situasjon der vi opplever både generell inntektssvikt, og en utfordrende utgiftsøkning på sårbare tjenesteområder. Samtidig må vi innrette oss i forhold til en planlagt situasjon der låneopptak knyttet til investering i ny skole på Ulefoss, «slår inn» med rente- og avdragsbelastning fra 2016.

I den økonomiske situasjon kommunen befinner seg i, fremmer rådmannen svært få forslag til nye/utvidede driftstiltak. Det har vært en stor utfordring å avveie nye behov mot de mer overordnede økonomiske utfordringene vi står foran, og i forhold til alternativt å måtte kutte mer i den eksisterende drift. Nye/utvidede driftstiltak begrenser seg i hovedsak til en styrking av helse- og omsorgssektoren med 2,1 mill. kr for å kjøpe institusjonsplasser i Bø. I tillegg kommer en utgiftsøkning som følger med økt bosetting av flyktninger. Sistnevnte forutsettes finansiert i sin helhet ved økt integreringstilskudd fra Staten.

Tiltak for å balansere driftsbudsjettet:

Rådmannens løsning for å balansere driften i 2016 kan oppsummeres slik:

Øke eiendomsskatten til 7 promille	2.000
Bruk av økt integreringstilskudd til saldering av «ordinær» drift	1.000
Rammetilskudd -ekstra skjønnsmidler/inntektsutjamning	1.000
Driftsreduserende tiltak	10.435
SUM inndekking	14.435

Økte inntekter:

Forslag om å øke eiendomsskatten til 7 promille i 2016, fremmes for å unngå ytterligere reduksjoner i driften. Det samme gjelder de øvrige forutsetninger på inntektssiden: Det kan vise seg å være for optimistisk å budsjettere med en forventning om 1 mill. kr i økte skjønnsmidler, og det kan vise seg å være for optimistisk å forutsette «et overskudd» på 1 mill. kr på integreringstilskuddet. Sistnevnte bør imidlertid ses i sammenheng med en budsjettert avsetning på 1,5 mill. kr til disposisjonsfond flyktninger i 2015. Men denne avsetningen kan «ryke» i regnskapsavslutningen dersom kommuneregnskapet for øvrig går i minus.

Driftsreduserende tiltak.

Budsjettforslaget summerer driftsreduserende tiltak til i overkant av 10 mill. kr.

Behovet for driftsreduserende tiltak skjer i en situasjon der rentenivået fortsatt er lavt, og således bidrar isolert sett til en bedre økonomisk handlefrihet for kommunene. Budsjettforslaget har ingen fondsreserver, eller avsetninger til å imøtekomme eventuelle uforutsette forhold i budsjettåret. Det er heller ikke satt av midler til å dekke inn et driftsunderskudd som eventuelt oppstår i 2015.

Følgende forutsetninger er lagt inn ved beregning av rammene for de enkelte hovedansvarsområder:

DRIFTSREDUSERENDE TILTAK	2016	2017	2018	2019
		16-pris	16-pris	16-pris
Driftsreduserende tiltak hovedansvar 1:	-2 900	-2 550	-2 550	-2 550
Herav:				
Reduksjon politiske organer	-200	-200	-200	-200
Rammekutt ansvar 1 ekskl NAV og kirkelig formål	-150	-150	-150	-150
Omorganisering av administrasjonsavdelingen	-250	-500	-500	-500
Prosjekt Full pakke	-250	-250	-250	-250
Kommunale midler Barnefattigdom	-100	0	0	0
Økonomisk sosialhjelp - innsparingskrav	-1 400	-1 400	-1 400	-1 400
Drift av Nome statlig mottak	-250	0	0	0
Kontantoverføring kirkelig fellesråd	-300	-50	-50	-50
Driftsreduserende tiltak hovedansvar 2:	-3 085	-3 285	-3 285	-3 285
Herav:				
Innsp pga red barnehageopptil kun barn med lovm rett	-240	-240	-240	-240

Skyss av elever	-500	-500	-500	-500
Kutt 1,5 lærerårsverk, jf rapport Telemarksforsking	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Kutt i driftskostnader pr elev, jf rapport Telemarksforsking	-670	-670	-670	-670
Legge ned Helgen barnehage fra 01.08.2016	-175	-375	-375	-375
Generelt rammekutt ansvar 2	-500	-500	-500	-500
Driftsreduserende tiltak hovedansvar 3:	-1 940	-1 940	-1 940	-1 940
Herav:				
Psykiatritjenesten, bofellesskap 1 årsverk	-600	-600	-600	-600
Hjemmetjenesten Ulefoss - Reduksjon 0,5 årsverk	-325	-325	-325	-325
Hjemmetjenesten Lunde - 1 helgestilling	-80	-80	-80	-80
Generelt rammekutt ansvar 3 ekskl barnevern	-935	-935	-935	-935
Driftsreduserende tiltak hovedansvar 4:	-60	-60	-60	-60
Herav:				
Innsparing mediabudsjett - forutsatt innsp forr øk.plan	-60	-60	-60	-60
Driftsreduserende tiltak kultur og næring:	-585	-585	-585	-585
Herav:				
Markedsføring, jf tiltak presentert i PLØM 1/15	-55	-55	-55	-55
Kulturminner (Felland), jf tiltak presentert i PLØM 1/15	-10	-10	-10	-10
Funksjonshemmede, jf tiltak presentert i PLØM 1/15	-10	-10	-10	-10
Nome kino, jf tiltak presentert i PLØM 1/15	-15	-15	-15	-15
Sluserock - reduksjon av kommunal andel i driftsbudsjett	-25	-25	-25	-25
Reduksjon ungdomsarbeidet i Nome	-200	-200	-200	-200
Reduksjon tilbud til funksjonshemmede	-270	-270	-270	-270
Driftsreduserende tiltak teknisk sektor:	-1 865	-1 980	-1 980	-1 980
Herav:				
Øke gebyrnivå byggesak/oppmåling	-75	-75	-75	-75
Privatisering kommunale veier	-750	-750	-750	-750
Legge ned Helgen barnehage fra 01.08.2016	-60	-175	-175	-175
Reforhandle avtale om lokaler på Brenna	-30	-30	-30	-30
Reduksjon årsverk renhold	-750	-750	-750	-750
Kommunal innkreving for IATA	-200	-200	-200	-200

KOSTRA

Til tross for den bekymringsfulle økonomiske utviklingen, er det grunn til å minne om at det ytes tjenester på et svært godt nivå i Nome kommune. KOSTRA-tallene viser at kommunen sammenlignet med andre kommuner kommer godt ut på mange tjenestekområder. Utarbeidet KOSTRA-analyse – utført av Telemarksforsking på oppdrag fra Nome kommune – indikerer at vi på flere tjenestekområder har merutgifter i forhold til kommunens ”normerte utgiftsnivå». Det vises til nærmere omtale i kapittel 2.4 i dokumentet. De økonomiske rammevilkårene i de kommende år gjør at tjenestenivået settes under press, og kommunen må konstant være på leit etter smarte løsninger for å oppnå innsparinger.

Søkelyset på KOSTRA-statistikk, og sammenligninger med andre kommuner, må etter rådmannens oppfatning legges betydelig vekt på i «jakten» på driftsreduserende tiltak. Økonomiplanen indikerer krav til betydelige kutt i drifta når skoleutbyggingen er realisert, og rente- og avdragsbelastning slår til for fullt i driftsbudsjettene fra 2016.

Rapport fra Telemarksforsking «Gjennomgang av kommuneorganisasjonen»

Kommunestyret vedtok i forbindelse med budsjettbehandlingen for 2015 å sette av midler til en ekstern gjennomgang av kommuneorganisasjonen. Rapport fra Telemarksforsking forelå før sommeren. Denne rapporten ble lagt fram for kommunestyret i møte torsdag 10. september, og ble da tatt til orientering. Rådmannen er bedt om å vurdere de konkrete forslagene i rapporten som del av budsjettprosessen. Kommentarer til rapportens tiltaksliste er tatt inn i den etatsvise gjennomgangen i tekstdelens kapittel 6.

8.1.2 Sammendrag av hovedoversikt drift

Det vises til rådmannens talldel. Hovedoversikten kan oppsummeres slik:

HOVEDDRAMMER DRIFT	Budsjett					Vekst fra
Beløp i 1.000 kr	2015	2016	2017	2018	2019	reg. 2015
	Regulert		16-priser	16-priser	16-priser	til 2016
SUM FELLESINTEKTER	405 330	423 005	426 570	428 580	430 280	4,4
FINANSUTGIFTER NETTO	18 935	21 775	24 150	23 225	22 300	15,0
AVSETNINGER NETTO	-805	6 480	6 132	8 037	9 682	
FRA DRIFT TIL INVEST	1 550	1 600	1 600	1 600	1 600	3,2
PENSJONSKOSTNADER	2 485	1 565	2 550	3 600	4 700	
SUM TIL FORD. DRIFTSOMR.:	383 165	391 585	392 138	392 118	391 998	2,2
Herav:						
Administrative og politiske fellestj	63 186	64 076	64 576	64 326	64 626	1,4
Skole- og barnehagesektoren	112 583	115 844	115 699	115 699	115 699	2,9
Helse- og omsorgssektoren	172 911	178 752	178 752	178 752	178 752	3,4
Biblioteksektoren	2 129	2 168	2 168	2 168	2 168	1,8
Kultur- og næringssektoren	9 600	9 704	9 754	10 004	9 604	1,1
Teknisk sektor ekskl vann og avløp	32 393	31 258	31 406	31 386	31 366	-3,5
Teknisk sektor: Vann	-4 306	-4 318	-4 318	-4 318	-4 318	0,3
Teknisk sektor: Avløp	-5 061	-5 629	-5 629	-5 629	-5 629	11,2
M-Telemark Brann og redning	-270	-270	-270	-270	-270	0,0

Oversikten viser en økning i de såkalte fellesinntektene på 4,4 % fra regulert budsjettnivå i 2015. Økningen har primært sammenheng med økt bosetting av flyktninger, som innebærer at integreringstilskuddet øker med om lag 40 %. Dersom en holder integreringstilskuddet utenom, blir vekstprosenten redusert til 3,3 %. Fellesinntektene omfatter også eiendomsskatt, der det foreslås en økning til 7 promille, og en merinntekt på 2 mill. kr i budsjettet. Holder en også dette utenom, blir vekstprosenten redusert til 2,8 %.

Netto finansutgifter for 2016 viser en vekst på 15 %. Det skyldes at avdrag på lån til Holla ungdomsskole kommer til belastning. Det innebærer en ytterligere økning i 2017.

Pensjonskostnadene synliggjøres med en forventet økt kostnad i planperioden. Ordningen med premieavvik bidrar til en utjamning av de samlede pensjonskostnadene/gir større forutsigbarhet. Dersom vi skulle belastet driftsbudsjettene med det vi faktisk betaler i pensjonspremie, ville utfordringen vært større.

Under avsetninger netto inngår i 2016 inndekkingen av regnskapsunderskudd med 6,3 mill. kr. Øvrige år i planperioden er det lagt opp til avsetninger til kommunestyrets disposisjonsfond. I tillegg er det synliggjort en ufordelt andel av økt integreringstilskudd, som inntil videre er ført som avsetning til disposisjonsfond flyktninger.

Overføring fra drift til investering er begrenset til kr 1,6 mill. for å finansiere egenkapitalinnskudd KLP. Ut fra sunne økonomiske prinsipper burde en langt større del av driftsinntektene vært overført fra drift for å inngå som egenkapital i investeringstiltakene.

Netto driftsrammer til fordeling på hovedansvarsområdene: Som en ser av tabellen, foreslås fordelt en samlet netto ramme til de definerte driftsområdene i 2016 på om lag 391,6 mill. kr. Det er en økning på 2,2 % sammenlignet med regulert budsjett for 2015. Beløpet er inkludert de midler som skal gå til å dekke kostnader ved økt bosetting av flyktninger. Når en vet at deflatoren for kommunal lønns- og prisvekst av Staten er forutsatt å utgjøre 2,7 %, er det en realnedgang på 0,5 % samlet sett.

Som en ser av tabellen, viser sammenligningen mellom regulert budsjett 2015 og forslag til budsjett 2016 betydelige forskjeller i vekstprosjenter. Helse- og omsorgssektoren er i budsjettopplegget skjermet, og framkommer med en ramme som er 3,4 % høyere enn i 2015.

Alle driftsområder opplever et krav til innstramning, og dette blir nærmere utdypet i gjennomgang av hvert enkelt hovedansvarsområde i kapittel 6. Rådmannen har over tid pekt på nødvendigheten av å redusere utgiftsnivået i kommunen for å kunne forsvare et fortsatt høyt investeringsprogram. Reduksjonen i 2016 er et betydelig steg i denne retningen. Dersom driftsreduserende tiltak ikke blir vedtatt i det omfang som her skissert, vil Nome kommune ikke kunne håndtere inndekking av det regnskapsmessige underskudd innenfor den 2-årsperioden som kommuneloven fastsetter. En forskyvning av inndeckingsperioden innebærer at Fylkesmannen melder kommunen inn i Register om betinget godkjenning og kontroll – Robek. Kommunen settes under statlig kontroll. I Telemark er 2 kommuner i Robek-registret fra før av – Sauherad og Bø.

Utviklingen av netto driftsresultat.

Det vises til drøftingen av denne sentrale økonomiske nøkkelstørrelsen i pkt. 3.2 foran. Målsettingen var å etablere netto driftsresultat som utgjør 1 % av totale driftsinntekter.

Det framlagte forslag fra rådmannen innebærer netto driftsresultat på om lag følgende:

År 2016: 1,2 %

År 2017: 0,6 %

År 2018: 0,7 %

År 2019: 0,9 %

Det framlagte budsjettforslaget legger altså opp til et positivt netto driftsresultat, men noe i underkant av målsettingen om årlig 1 % - nedfelt ved oppstart av planprosessen.

Disposisjonsfond i % av driftsinntekter.

Det bør være en målsetting at disposisjonsfondet skal være 2 % av totale driftsinntekter innen utgangen av planperioden. De totale driftsinntektene i 2014 utgjorde om lag 617 mill. kr, dvs. at disposisjonsfondet burde utgjøre 12 mill. kr.

Med en totalomsetning på over 600 mill. kr, er det svært sårbart å ikke ha en buffer for uforutsette forhold med den sammensetning av uforutsigbare tjenester som den kommunale virksomhet representerer.

I det framlagte budsjettforslaget for 2016 – 19 er det lagt opp til følgende avsetninger til disposisjonsfondet:

År 2016	0
År 2017	1.952
År 2018	2.757
År 2019	4.052
Sum	8.761

8.2 SKATTER, GEBYRER OG BETALINGSSATSER

Rådmannen henviser til innstillingens pkt. 2. Her framkommer en samlet oversikt over skatter, gebyrer og betalingssatser, og de foreslåtte justeringer av disse.

Budsjettforslaget innebærer en økning av eiendomsskatten for boliger, fritidseiendommer samt våning på gårdsbruk fra inneværende års 6 promille til 7 promille i 2016. Dette innebærer en inntektsøkning på om lag 2 mill. kr.

Når det gjelder eiendomsgebyrer utenom eiendomsskatt er det i rådmannens forslag foreslått å ikke øke vanngbyret i 2016. Avløpsgebyret foreslås økt med 4 %, og feiegebyret foreslås økt med 19,7 % (fra 315 til 377 kr).

Husleie i kommunale boliger foreslås økt med 2,1 % fra 1. april 2016.

Foreldrebetalingen i skolefritidsordninga foreslås økt med den generelle lønns- og prisjusteringen på 2,7 %. For hel plass blir månedssatsen økt fra kr 1.780 til kr 1.828 i 2016.

Når det gjelder foreldrebetaling i barnehagene, blir den foreslått økt – i samsvar med Regjeringens opplegg – til maksimal sats 2.655 kr pr måned fra 1. januar 2016.

Kommunen må avvente endelig sluttbehandling i Stortinget, men det forutsettes at vi tilpasser oss til den maksimalsats som Stortinget til slutt vedtar.

8.3 INTERKOMMUNALE SAMARBEIDSTILTAK

De interkommunale samarbeidstiltakene har i tråd med tidligere praksis sin særskilte prosess i regi av Midt-Telemark-tinget. Rådmennene i de 3 kommunene har hatt i oppdrag å samordne de innspill som har kommet, og har utarbeidet et omforent forslag til Midt-Telemark-tingets møte onsdag 25. november. Midt-Telemark-tingets innstilling vil komme til behandling i kommunestyrets budsjettmøte 10. desember. Rådmannen henviser til denne saken.

Konsekvensen av det omforente forslaget som går til tingsbehandling, er innarbeidet i rådmannens forslag til totalbudsjett for Nome kommune.

Det framlagte forslag innebærer følgende rammer for de interkommunale samarbeidstiltakene:

SAMARBEIDSTILT	B	Lønns/	Konsek	Forslag	Forslag	Forslag	Vekst		
	2015	prisj	justerte	nye	red	Til	fra	%	Nome
		ramme	tiltak	tiltak	2016	tinget	2 015		kr
		til 2016		2016	Rådm				
		2,70 %	Fagl	Fagleder					
Midt-T-rådet	744	764				764	2,7	36,2	277
Midt-T PPT	6 300	6 470				6 470	2,7	39,7	2 569
Midt-T Barnevern	9 402	9 656				9 656	2,7	38,9	3 756
Midt-T Landbruk	4 639	4 764		104	-104	4 764	2,7	36,6	1 744
Midt-T Brann og Redn	12 625	12 966	-100	230	-160	12 936	2,5	42,4	5 485
Midt-T Arbeidsg kontr	927	952				952	2,7	32,1	306
Midt-T IKT	8 669	8 903	764		-384	9 283	7,1	45,2	4 196
Midt-T Næringsutv	2 630	2 701				2 701	2,7	39,1	1 056
NAV -Unge talenter				850		850		39,1	332
Samh koordinator	320	343				343	7,2	39,1	134
Kommuneoverlege	1 000	1 000				1 000	0,0	39,1	391
SUM DRIFT	47 256	48 519	664	1 184	-648	49 719	5,2	40,7	20 245
Investeringer:									
Midt-Telemark IKT	2 560			1 325		1 325		39,1	518
MTBR - brannbil	1 000			1 500	-1 500	0		42,4	0
MTBR - brannbekl hms				400		400		42,4	170
Sum investeringer	3 560			3 225	-1 500	1 725			688

8.4 NÆRMERE OM INVESTERINGSPROGRAMMET 2016 - 2019

Investeringsbudsjettet for 2016 er foreslått med brutto investeringer på om lag 78 mill. kr, hvorav selvfinansierende vann- og avløpsprosjekter utgjør 18 mill. kr. I budsjettforslaget ligger det inne sluttbevilgning med 26,5 mill. kr til pågående utbygging av ny skole på Ulefoss – innenfor en samlet brutto ramme på 122 mill. kr – fordelt på årene 2014 – 2016. Opprusting av Nomehallen er ført opp med om lag 19,3 mill. kr, som supplert med årets bevilgning på 7 mill. kr, dekker totalkostnadene for å følge opp kommunestyrets vedtak fra september i år.

Investeringsprogrammet for årene 2017 – 2019 forutsetter – uten om vann- og avløpssektoren – betydelig reduksjon av rammene. Det er lagt opp til en svært begrenset opplåning disse årene.

Gjennomføring av foreslått investeringsprogram innebærer en økning av kommunens netto lånegjeld fra om lag 450 mill. kr pr 31.12.2014 til om lag 573 mill. kr ved utgangen av denne planperioden (2019).

Det er redegjort for alle foreslåtte tiltak i kapittel 7. Det er her også tatt med omtale av noen tiltak det ikke er funnet plass til.

Det kan settes opp flg. oversikt over investeringsbudsjettet med finansiering for økonomiplanperioden, jf. talldelen budsjettskjema 2B:

Beløp i hele 1.000 kr	201 6	201 7	201 8	201 9
SUM INVESTERINGER INKL VA	78 105	27 725	25 900	23 100
FINANSIERING:				
Nytt lån - ikke-selvfinansierende prosjekter	-15 000	-6 000	-7 000	-6 000
Nytt lån - skoleutbygging Holla	-21 000			
Nytt lån - vann/avløps-prosjekter	-18 000	-15 000	-15 200	-13 600
Sum bruk av lån	-54 000	-21 000	-22 200	-19 600
Statstilskudd trafikksikkerhetstiltak	-500	-500	-500	-500
Tilskudd fra Riksantikvaren Holla kirkeruin	-700	-700		
Tilskudd Sparebankstiftelsen til Muddern	-1 000			
Eksterne tilskudd brannsikring Øvre Verket	-775			
Spillemidler opprusting Nomehallen	-7 000			
Bruk av investeringsfond	-2 000	-2 000		
Momskompensasjon investeringer	-10 530	-1 925	-1 600	-1 400
Overføring fra drift (til egenkap.innskudd)	-1 600	-1 600	-1 600	-1 600
Sum finansiering:	-78 105	-27 725	-25 900	-23 100

Samlet investeringsramme for 4-årsperioden er på om lag 155 mill. kr, hvorav om lag 62 mill. kr gjelder investeringer i vann- og avløpssektoren. Sistnevnte forutsettes finansiert av brukerne gjennom avgiftsbetaling (selvfinansierende prosjekt).

Ulefoss 12. november 2015

Bjørn G. Andersen
Rådmann

Roar Lindstrøm
Budsjett- og regnskapssjef

Demografi og kommuneøkonomi

Nome kommune

Audun Thorstensen, Telemarksforsking

30.4.2015

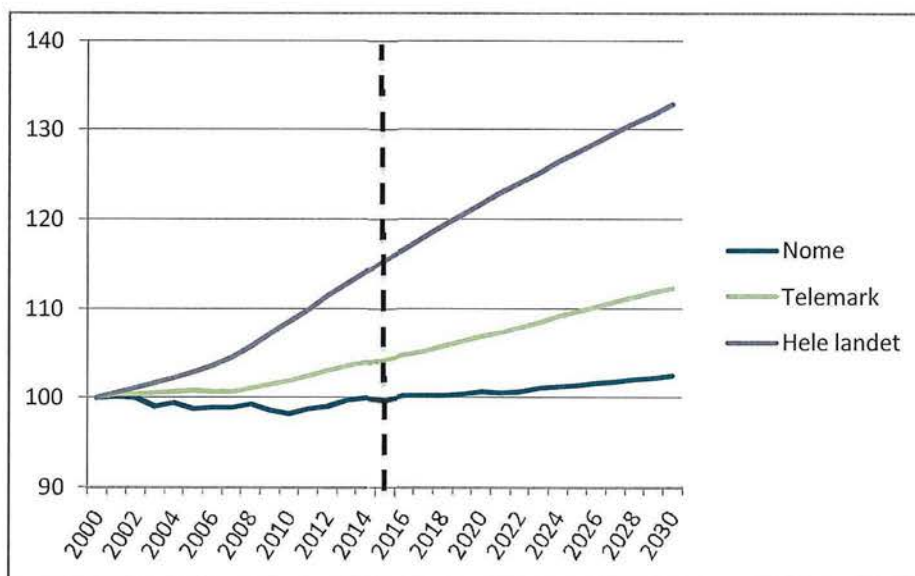
Demografi og kommuneøkonomi

Kommunene har ansvaret for bl.a. barnehager, grunnskole, videregående opplæring og pleie- og omsorgstjenester. Dette er tjenester som i hovedsak er rettet mot bestemte aldersgrupper av befolkningen, og hvor utgiftene påvirkes bl.a. av den demografiske utviklingen.

I dette notatet har vi beregnet hvor store mer-/mindreutgifter Nome kommune kan få som følge av befolkningsutviklingen. Vi har basert oss på samme satser og metodikk som brukes av TBU i «makroberegningene» til bruk i kommuneopplegget.¹ Mens TBU bare har anslått demografikostnader for 2015, har vi også sett på kostnadene i perioden fram mot 2019. TBU presiserer at beregningene må betraktes som grove anslag. Vi vil understreke at usikkerheten også vil øke når vi ser på flere år framover i tid. Vi tar ellers utgangspunkt i middelalternativet («4M-alternativet») fra de siste befolkningsframskrivningene til SSB.²

DEMOGRAFISKE FORHOLD / UTVIKLING

Fra 2015 til 2030 foreskriver SSB en vekst for Nome på 2,7 prosent, eller 180 personer. Til sammenligning er det forventet en vekst for fylket og landet på hhv. 7,8 prosent og 15,1 prosent. I figuren under er faktisk utvikling fra 2000 til 2015 videreført med SSBs framskrivninger fra 2016-2030.³

Figur 1 Befolkningsutvikling 2000-30, indekstert slik at nivået i 2000=100. Kilde: SSB

¹ Jfr. TBUs rapport fra mai 2014 kapittel 4

² Publisert den 17.6.2014

³ Fra 2000 til 2015 har Nome hatt en befolkningsnedgang på 0,3 prosent, eller 18 personer. Telemark har hatt en befolkningsvekst på 4,2 prosent, mens det på landsbasis har vært en vekst på 15,3 prosent.

Aldersfordeling

I oppstillingene under er brukt tilnærmet samme aldersfordeling som det inntektssystemet opererer med. Dette gir et godt grunnlag for å kunne se potensielt press på tjenestetilbudet og for å få korrekt dimensjonering av tjenestene.

Tabell 1 Prosentandel av befolkningen i ulike aldersgrupper pr 1.1.2015. Kilde: SSB.

	Nome	Telemark	Hele landet
0-5 år	5,9	6,3	7,2
6-15 år	11,6	11,7	12,0
16-66 år	64,1	65,5	66,7
67-79 år	12,2	11,4	9,7
80-89 år	4,6	4,0	3,4
90 år og eldre	1,5	1,1	0,8
0-66 år	81,7	83,5	86,0
67 år og eldre	18,3	16,5	14,0

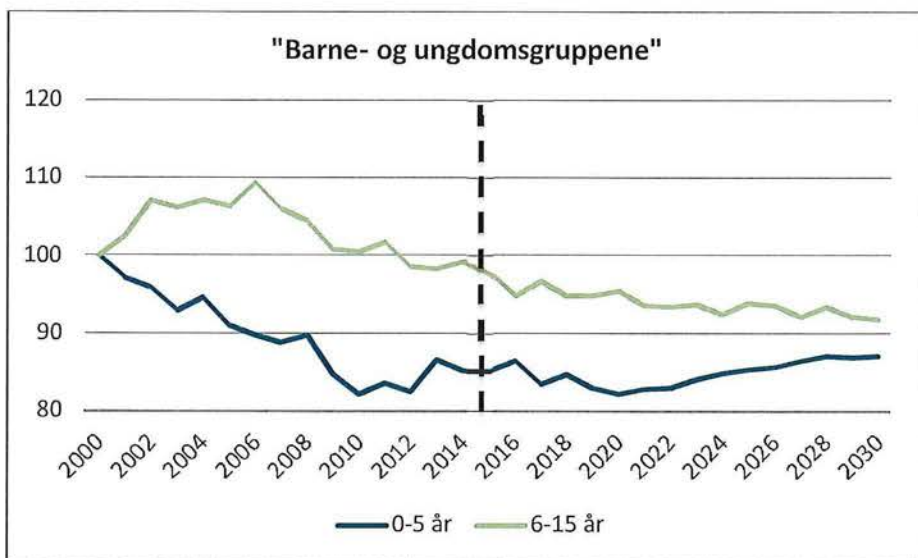
Nome har generelt en noe eldre befolkning enn landsgjennomsnittet. Andelen eldre over 67 år utgjorde 18,3 prosent av befolkningen pr. 1.1.2015. Tilsvarende andel for fylket og landet var hhv. 16,5 prosent og 14,0 prosent.

Oppstillingen under viser befolkningsframskrivninger for Nome fordelt på aldersgrupper fram til 2019.

Tabell 2 Befolkningsframskrivninger Nome kommune 2016-2019. Kilde: SSB.

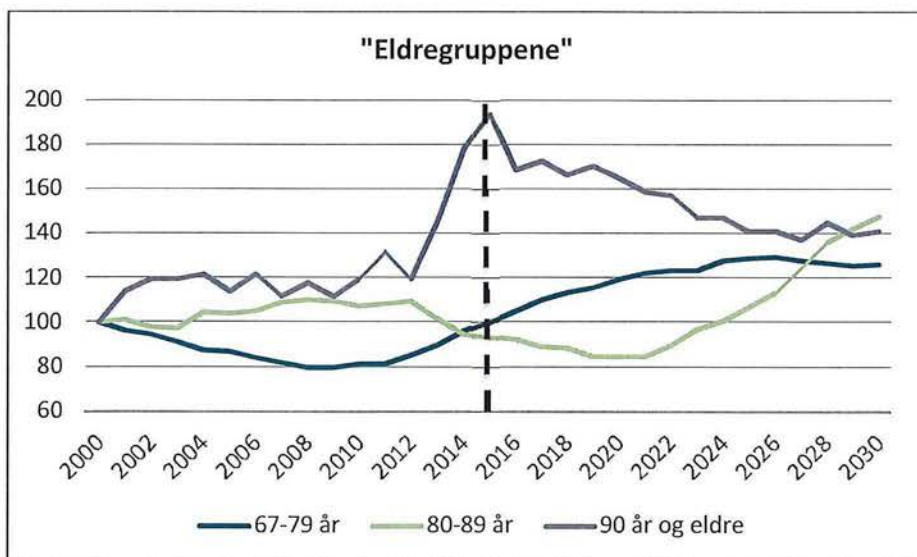
	2015	2016	2017	2018	2019
0-5 år	393	399	385	391	383
6-15 år	770	747	761	746	747
16-66 år	4 252	4 272	4 251	4 234	4 239
67-79 år	808	852	889	919	937
80-89 år	308	304	292	290	278
90 år og eldre	99	86	88	85	87
Totalt	6 630	6 660	6 666	6 665	6 671

I figurene under er vist faktisk utvikling i ulike aldersgrupper fra 2000 til 2015, videreført med SSBs framskrivninger fra 2016-2030.

Figur 2 Utvikling i aldersgruppene 0-5 år og 6-15 år for Nome kommune 2000-2030, indeksert slik at nivået i 2000=100. Kilde: SSB.

Ifølge SSB er det ventet en moderat/svak utvikling i de yngste aldersgruppene i de neste årene. Fra 2015 til 2030 foreskriver SSB en vekst i aldersgruppen 0-5 år på 2,3 prosent, mens det i aldersgruppen 6-15 år er ventet en nedgang på 6,1 prosent. Til sammenligning er det for kommunen totalt anslått en vekst på 2,7 prosent i samme periode.

Figur 3 Utvikling i aldersgruppene 67-79 år, 80-89 år og over 90 år for Nome kommune 2000-2030, indeksert slik at nivået i 2000=100. Kilde: SSB.

Ifølge SSB vil antall personer i aldersgruppen 67-79 år øke kraftig i de neste årene. I aldersgruppen 80-89 år er det forventet en svak utvikling i de nærmeste årene, og en relativt kraftig vekst etter 2020. Antall personer i aldersgruppen over 90 år ventes å reduseres i de neste årene.

HVORDAN PÅVIRKES KOMMUNENS UTGIFTER AV DEN DEMOGRAFISKE UTVIKLINGEN?

Innbyggertallsutvikling og alderssammensetning har stor betydning for nivået på de statlige overføringene. Meningen er at rammetilskuddet skal reflektere at de ulike aldersgruppene ikke koster kommunekassen det samme. Yrkesaktive mennesker klarer seg i hovedsak selv, mens de yngste skal ha barnehage og skoleplass. De eldste gir kostnader på helse og omsorgstjenestene. Samtidig er det ikke sikkert at en kommune får reduserte kostnader i tjenestetilbudet på grunn av demografiske endringer. Kommunen vil da oppleve at det blir mindre penger til rådighet.

Anslagene under tar utgangspunkt i TBUs beregningsopplegg knyttet til den demografiske utviklingen.

Mer- og mindreutgifter i 2015 knyttet til den demografiske utviklingen – oppdaterte beregninger

Tabell 3 Mer- og mindreutgifter i 2015 knyttet til den demografiske utviklingen – oppdaterte beregninger. Nome kommune. Kilde: SSB/TBU

	Endring folketall 2014 (%)		Mer-/mindreutgift 2015 (1000 kr)	
	Anslag	Faktisk	Anslag	Oppdatert
0-5 år	1,5	0,0	1 693	816
6-15 år	-2,0	-1,4	-2 318	-1 547
16-18 år	-4,4	-3,3	-2 360	-1 730
19-66 år	-0,1	-0,7	-4	-497
67-79 år	5,0	3,6	2 248	1 588
80-89 år	-1,0	-0,6	-494	-306
90 år og eldre	-2,2	8,8	-834	3 230
Sum	0,1	-0,2	-2 068	1 554
Sum ekskl. 16-18 år			292	3 284

I 2014 ble det beregnet merutgifter knyttet til anslått befolkningsutvikling på om lag 0,3 mill kr i 2015. Det er nå anslått merutgifter på om lag 3,3 mill kr som følge av den faktiske befolkningsutviklingen i 2014, dvs. om lag 3,0 mill kr høyere enn fjorårets anslag. Sterkere utvikling i aldersgruppen 90 år og eldre bidrar spesielt til å forklare at demografikostnadene ble høyere enn prognostisert.⁴

⁴ Aldersgruppen 16-18 år kan i stor grad knyttes til fylkeskommunen. I sum ekskl. 16-18 år er denne aldersgruppen holdt utenom (= 1 554 + 1 730).

Beregnete mer- og mindreutgifter i 2016 knyttet til den demografiske utviklingen

Tabell 4 Beregnede mer- og mindreutgifter i 2016 knyttet til den demografiske utviklingen. Nome kommune. Kilde: SSB/TBU

	Anslått endring i folketall 2015		Mer-/mindreutgift 2016 (1000 kr)
	Personer	%	
0-5 år	6	1,5	1 389
6-15 år	-23	-3,0	-3 332
16-18 år	-3	-1,1	-590
19-66 år	23	0,6	526
67-79 år	44	5,4	2 537
80-89 år	-4	-1,3	-658
90 år og eldre	-13	-13,1	-5 419
Sum	30	0,5	-5 547
Sum ekskl. 16-18 år			-4 957

På bakgrunn av SSBs framskrivninger for 2015, er det beregnet at Nome kommune kan få mindreutgifter på om lag 5,0 kr i 2016.⁵ Nedgang i samtlige aldersgruppene 6-15 år og 90 år og eldre trekker spesielt i retning av reduserte demografikostnader for Nome i 2016.

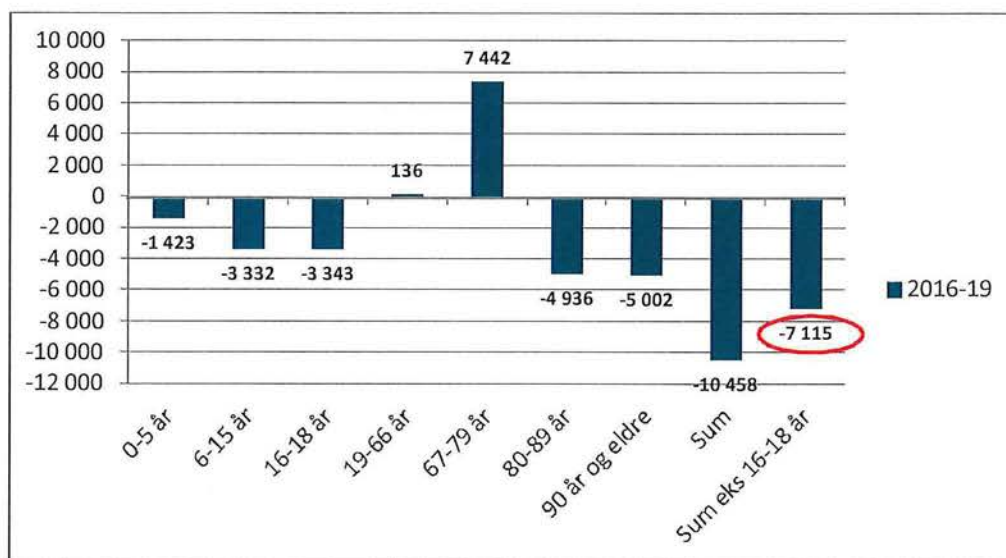
Under er det beregnet demografikostnader i perioden 2016-2019 (basert på opplegget fra TBU).

Tabell 5 Beregnede mer-/mindreutgifter 2016-19 knyttet til den demografiske utviklingen. Nome kommune. Faste 1000 2015-kr. Kilde: SSB/TBU.

	2016	2017	2018	2019	2016-2019
0-5 år	1 389	-2 309	903	-1 406	-1 423
6-15 år	-3 332	2 028	-2 173	145	-3 332
16-18 år	-590	393	-1 770	-1 377	-3 343
19-66 år	526	-465	-89	165	136
67-79 år	2 537	2 135	1 731	1 039	7 442
80-89 år	-658	-1 975	-329	-1 975	-4 936
90 år og eldre	-5 419	834	-1 250	834	-5 002
Sum	-5 547	642	-2 978	-2 575	-10 458
Sum ekskl. 16-18 år	-4 957	249	-1 208	-1 198	-7 115

I perioden 2016-2019 anslås Nome kommune å få reduserte demografikostnader på om lag 7,1 mill kr. Færre barn og unge i aldersgruppene 0-5 år og 6-15 år trekker isolert sett i retning av reduserte utgifter til barnehage og grunnskole. Færre eldre i aldersgruppene 80-89 år og 90 år og eldre bidrar isolert sett til reduserte utgifter til pleie- og omsorgstjenestene, mens flere eldre i aldersgruppen 67-79 år trekker noe i motsatt retning.

⁵ Sum ekskl. 16-18 år (= -5 547 + 590).

Figur 4 Beregnede mer-/mindreutgifter 2016-2019. Nome kommune. Akkumulert. Faste 1000-2015 kr.
Kilde: SSB/TBU

VEDLEGG

I forbindelse med konsultasjonsmøtene mellom staten og kommunesektoren om kommende års statsbudsjett legger TBU fram beregninger om hvordan den demografiske utviklingen antas å påvirke kommunesektorens utgifter. I rapporten fra mai 2014 har TBU beregnet at kommunesektoren kan få merutgifter på om lag 3,1 mrd. kr i 2015 som følge av den demografiske utviklingen. Hele den beregnede merutgiften er knyttet til kommunene.⁶ KMD har anslått at om lag 2,7 mrd. kr (=3,1-0,4) av disse merutgiftene må dekkes innenfor veksten i frie inntekter. Anslagene er basert på uendret standard, dekningsgrad og effektivitet i tjenesteytingen, og er et uttrykk for hva det vil koste kommunesektoren å bygge ut tjenestetilbudet for å holde tritt med befolkningsutviklingen.

Beregning av mer-/mindreutgift for 2015 tar utgangspunkt i TBUs anslag for kommunesektorens driftsutgifter til nasjonale velferdstjenester i 2014. Disse utgiftene fordeles deretter pr innbygger i ulike aldersgrupper basert på en forenklet kostnadsnøkkel. Mer-/mindreutgift knyttet til den enkelte aldersgruppe er beregnet med utgangspunkt i SSBs middelalternativ for befolkningsvekst.⁷

Tabell 6 Kommunesektorens driftsutgifter fordelt på aldersgrupper. Kilde: TBU⁸

	Kostnadsnøkkel	Samlede utgifter (mrd. 2014-kr)	Utgift pr innb. (2014-kr)	Anslått endring i folketall 2014-2015	Mer-/mindreutgift 2015 (mill kr)
0-1 år	0,038	12,0	99 758	2 346	234
2-5 år	0,129	40,9	160 553	1 720	276
6-15 år	0,283	89,6	144 882	5 560	806
16-18 år	0,123	38,8	196 660	-1 148	-226
19-22 år	0,020	6,5	24 164	1 016	25
23-34 år	0,049	15,5	18 824	20 017	377
35-66 år	0,121	38,2	17 957	14 078	253
67-74 år	0,063	19,8	57 654	19 120	1 102
75-79 år	0,025	7,8	57 722	4 803	277
80-89 år	0,093	29,3	164 544	-1 948	-321
90 år og over	0,056	17,8	419 812	788	331
Sum	1,000	316,2	61 892	66 352	3 134

⁶ Fylkeskommunene forventes i disse beregningene ikke å få verken mer- eller mindreutgifter.

⁷ Det vil forekomme mindre avvik mellom fordelingen som er brukt i denne rapporten og beregningene fra TBU. Det skyldes at vi i denne rapporten har tatt utgangspunkt i avrundede tall.

⁸ Jfr. TBUs rapport fra mai 2014 kap. 4

KOSTRA- og effektivitetsanalyse

Nome kommune (2014)

Audun Thorstensen, Telemarksforsking

30.4.2015

Sammendrag/funn

Våre beregninger viser at Nome kommune, på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på ca. 67 mill kr i 2014. Da er det ikke hensyntatt verken for at kommunen tross alt har et høyere beregnet utgiftsbehov enn «gjennomsnittskommunen» (ca. 7 prosent), eller at kommunen mottar et særskilt vertskommunetilskudd (på 25,0 mill. kr i 2014). Beregningene viser at Nome kommune hadde merutgifter på om lag 18 mill kr i forhold til kommunens «normerte utgiftsnivå» i 2014, der det da også er tatt høyde for vertskommunetilskuddet. Når man i tillegg justerer for at kommunen hadde korrigerte frie inntekter på 103 prosent av landsgjennomsnittet, viser beregningen et samlet merforbruk i forhold til normert nivå på om lag 8 mill kr.

Tjenesteområde	Mer-/mindreutgift 2014 (mill kr) ift.	
	Landsgjennomsnittet	«Normert utgiftsnivå»
Barnehage	-7,9	3,4
Administrasjon	5,2	1,8
Grunnskole	2,0	2,3
Pleie og omsorg	53,2	-4,0
Kommunehelse	6,2	5,6
Barnevern	3,1	3,1
Sosialhjelp	4,9	5,6
Sum	66,7	17,7
Sum inntektsjust.		7,9

Metode

Til bruk i KOSTRA- og effektivitetsanalyser, har vi utviklet en metode som gjør sammenligninger mer reelle, ved at det for gitte tjenesteområder tas høyde for forskjeller i utgiftsbehov mellom kommuner. Den faktiske ressursbruken på ulike tjenesteområder ses i sammenheng med et nivå som vi kaller normert utgiftsbehov (basert på kommunens verdi på aktuell delkostandsnøkkel innenfor inntektssystemet). Vi beregner da et mer-/mindreforbruk målt mot dette normerte utgiftsnivået. Vi baserer oss på til enhver tid oppdaterte delkostnadsnøkler i inntektssystemet - for de syv tjenesteområdene barnehage, administrasjon, grunnskole, pleie og omsorg, kommunehelse, barnevern samt sosialtjenester.

I vurderingen av det samlede utgiftsnivået for alle tjenesteområdene tar vi dessuten høyde for kommunens nivå på korrigerte frie inntekter – for på den måten å gi et fullstendig bilde av om kommunen ligger høyere eller lavere på samlet ressursbruk enn hva det reelle inntektsnivået (og utgiftsutjevningen over inntektssystemet) skulle tilsi.

Vi vil imidlertid presisere at et slikt beregnet utgiftsnivå generelt ikke må oppfattes som en slags fasit på et «riktig» nivå. Beregningene er mer en illustrasjon på hvordan kommunen faktisk har tilpasset seg et forbruksnivå på de aktuelle tjenesteområdene i sum - sammenlignet med hva utgiftsbehovet (ifølge kriteriene i inntektssystemet) og de reelle, frie inntektene ideelt sett skulle tilsi. Dessuten skal det nevnes at frie inntekter ikke omfatter for eksempel utbytteinntekter og annen finansavkastning, og at kriteriene i inntektssystemet ikke inkluderer alle tjenesteområder.

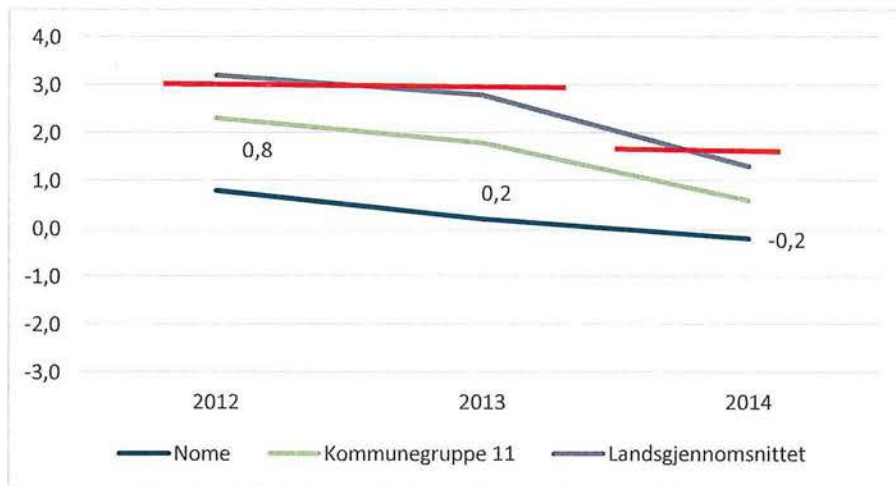
Vi har i analysene basert oss på foreløpige/ureviderte KOSTRA-data for 2014 og tall for tidligere årganger. For øvrig forutsettes det at kommunen har ført regnskapet i henhold til KOSTRA-veilederen. For å få et mest mulig fullstendig bilde av kommunens økonomiske nøkkeltall er det tatt utgangspunkt i Kostra-tall for kommunen som konsern.¹

Finansielle nøkkeltall

Netto driftsresultat blir blant annet brukt av Det tekniske beregningsutvalg for kommunal økonomi (TBU) som en hovedindikator for økonomisk balanse i kommunesektoren. Netto driftsresultat er et mål på hvor mye kommunene sitter igjen med av driftsinntekter etter at driftsutgifter og netto renter og avdrag er betalt. Målt i prosent av driftsinntektene uttrykker netto driftsresultat således hvor stor andel av de tilgjengelige driftsinntektene kommunene kan disponere til avsetninger og egenfinansiering av investeringer. TBU har tidligere gjort beregninger som indikerer at netto driftsresultatet over tid bør ligge på om lag 3 prosent av driftsinntektene for at kommuner og fylkeskommuner skal sitte igjen med tilstrekkelige midler til avsetninger og investeringer. Fra og med 2014 skal momskompensasjon knyttet til investeringer føres i investeringsregnskapet, ikke i driftsregnskapet som tidligere. TBU anbefaler

¹ Kommune konsern består av kommunen og særbedrifter som utfører kommunale oppgaver for kommunen som kommunen ellers ville ha utført selv. Med særbedrifter menes kommunale foretak organisert etter kommuneloven kap. 11 og interkommunale selskaper organisert etter lov om interkommunale selskaper.

derfor at nivået på netto driftsresultat for kommunesektoren som helhet bør nedjusteres til 2 prosent av inntektene. For kommunene isolert sett er nivået 1,75 prosent. Som det framgår av figuren under, hadde Nome i 2014 et netto driftsresultat på -0,2 prosent.

Figur 1 Netto driftsresultat i prosent av sum driftsinntekter 2012-2014. Kilde: KOSTRA (konsern).²

Tabellen under viser andre sentrale finansielle nøkkeltall for Nome kommune hentet fra KOSTRA.³

Tabell 1 Sentrale finansielle nøkkeltall. I prosent av sum driftsinntekter. Kilde: KOSTRA (konsern).

	Nome kommune			Kotra-gruppe 11	Landsgjennomsnittet
	2012	2013	2014	2014	2014
Brutto driftsresultat	-0,3	-1,1	0,4	0,5	0,5
Netto driftsresultat	0,8	0,2	-0,2	0,6	1,3
Finansutgifter	3,6	2,4	3,6	3,8	3,5
Netto lånegjeld	72,1	67,7	72,5	75,4	73,7
Disposisjonsfond	0,1	0,9	0,7	3,6	6,1

Korrigerte frie inntekter – en indikator på kommunens reelle inntektsnivå

Korrigerte frie inntekter viser nivået på de frie inntektene (rammetilskudd og skatt) korrigert for variasjon i utgiftsbehov (ifølge kriteriene i inntektssystemet). Indikatoren viser dermed inntekts- og utgiftssiden samlet. Kommuner med et lavt beregnet utgiftsbehov (= "billig" i drift) får justert opp sine

² Fra og med regnskapsåret 2014 utgår mva-kompensasjon påløpt i investeringsregnskapet fra beregningen av brutto driftsinntekter. Dette gir et brudd i tidsserien da brutto driftsinntekter isolert sett vil bli lavere. I de fleste tilfeller vil også dette isolert sett medføre lavere indikatorverdi.

³ I KOSTRA (SSBs statistikk over kommunal tjenesteproduksjon og økonomi) er kommunene delt inn i ulike kommunegrupper etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser (bundne kostnader og frie inntekter). Hensikten er å gjøre det mulig å sammenligne «like kommuner». Nome er plassert i kommunegruppe 11. Dette er mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger og middels frie disponible inntekter.

inntekter, mens kommuner med et høyt beregnet utgiftsbehov (= "dyre" i drift) får justert ned sine inntekter.

Tabellen under viser korrigerte frie inntekter for Nome og tre andre sammenlignbare «gruppe-11 kommuner» i Telemark. Nivået (i prosent av landsgjennomsnittet) er vist både med og uten eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter.

Tabell 2 Frie inntekter i 2013 korrigert for variasjoner i utgiftsbehov. Tabellen viser pst. av landsgjennomsnittet av inntekt per innbygger. Landsgjennomsnittet = 100. Kilde: Kommuneproposisjonen 2015.

	Korrigerte frie inntekter ekskl. E-skatt og konsesjonskraftinnt.	Korrigerte frie inntekter inkl. E-skatt og konsesjonskraftinnt.
Nome	100	103
Bø	98	97
Kragerø	99	101
Notodden	98	103
Telemark	98	101
Hele landet	100	100

Nome kommune lå på 3 prosent over landsgjennomsnittlig nivå for utgiftskorrigerte frie inntekter (inkl. eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter) i 2013. Kommunen må slik sett sies å være en middelinntektskommune. Kommunens inntektsnivå er i sin tur styrende for det tjenestenivået kommunen kan levere til innbyggerne.

Prioritering for kommunen samlet

Netto driftsutgifter (= driftsutgifter - driftsinntekter) viser hvordan kommunen prioriterer de frie midlene. Prioriteringsindikatoren skal si noe om hvor mye av egne penger kommunen "velger" å bruke til de enkelte tjenesteområdene. En tjeneste kan sies å være høyt prioritert når en kommune bruker en relativt stor andel av sine ressurser på en bestemt tjeneste.

Tabellen under viser andel av totale netto driftsutgifter på tjenesteområdene som inngår i kostnadsnøkkelen i inntektssystemet.⁴ Siden tabellen bare omfatter tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet, er ikke summen lik 100. Blant annet omfattes ikke tekniske tjenester og kultur.

Tabell 3 Andel av totale netto driftsutgifter på tjenesteområdene som inngår i kostnadsnøkkelen i inntektssystemet. Kilde: KOSTRA (konsern), beregninger ved Telemarksforskning.

	Nome kommune			K-gr. 11	Hele landet
	2012	2013	2014	2014	2014
Administrasjon og styring	8,4	8,3	7,8	8,1	7,6
Barnehage	10,7	9,8	11,0	12,8	15,0
Grunnskole	21,0	20,7	20,4	24,6	23,6

⁴ I vedlegget er vist andel av totale netto driftsutgifter på alle tjenesteområder.

Pleie og omsorg	39,0	36,1	39,5	34,1	30,6
Kommunehelse	4,9	4,5	5,3	4,6	4,3
Samhandling	2,4	2,3	2,1	2,1	2,0
Sosialtjenesten	5,4	5,5	5,9	4,4	5,6
Barnevern	3,1	3,3	3,6	3,2	3,3
Sum	94,9	90,5	95,6	93,9	92,0

I disse tallene er det ikke korrigert for forskjeller i utgiftsbehov mellom kommunene, men det vil vi gjøre under for på den måten å sammenligne mer reelt.

Beregnet utgiftsbehov

Forskjellene mellom landets kommuner er til dels store når det gjelder kostnadsstruktur og demografisk sammensetning. Både etterspørselen etter kommunale tjenester og kostnadene ved tjenesteytingen vil derfor variere mellom kommunene. Målet med kommunenes inntektssystem er å fange opp slike variasjoner. En «tar» fra de relativt sett lettdrevne kommunene og «gir» til de relativt sett tungdrevne. Gjennom kostnadsnøkler bestående av objektive kriterier og vekter fanges variasjoner i kommunenes utgiftsbehov opp.

Indeks for beregnet utgiftsbehov viser hvor tung eller lett en kommune er å drive, sammenlignet mot det som er gjennomsnittet for alle landets kommuner. Nome kommune fikk beregnet en utgiftsbehovsindeks på 1,0735 i inntektssystemet for 2014 (der indeks lik 1,0 betyr et utgiftsbehov lik landsgjennomsnittet). Det vil si at Nome kommune ble beregnet å være omlag 7,4 prosent mer kostnadskrevende å drive enn gjennomsnittskommunen. De oppgitte indekstallene er et «øyeblikksbilde» for 2014, og indeksene vil naturligvis variere noe fra år til år. En indeks over 1,0 betyr at Nome kommune fikk et tillegg i innbyggertilskuddet over inntektssystemet/rammeoverføringene i 2014 – i form av et utgiftsutjevnerende tilskudd.

Kostnadsnøkkelen eller utgiftsbehovet kan dekomponeres i åtte ulike delkostnadsnøkler. For kommunen samlet bidro delkostnadsnøklerne på administrasjon, pleie og omsorg, kommunehelse, barnevern og samhandling til å trekke opp utgiftsbehovet med 11,3 prosent, mens delkostnadsnøkkelene på barnehage, grunnskole og sosialhjelp trakk ned utgiftsbehovet med 3,9 prosent. Nome fikk f.eks. beregnet en behovsindeks på delkostnadsnøkkelen for barnehage som innebærer at kommunen framstod som ca. 21,7 prosent *mindre* kostnadskrevende å drive enn gjennomsnittskommunen. På delkostnadsnøkkelen for pleie og omsorg ble kommunen beregnet å være omlag 30,3 prosent *mer* kostnadskrevende å drive enn gjennomsnittskommunen.

Tabell 4 Utslag på delkostnadsnøkler i inntektssystemet (utgiftsutjevningen) 2014. Nome kommune. Kilde: KMD, beregninger ved Telemarksforsking.⁵

Delkostnadsområder	Vekt	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag til
--------------------	------	---------------------	------------

⁵ I vedlegget har vi dokumentert hvilke faktorer som påvirket den enkelte delkostnadsnøkkel i 2014.

			kostnadsindeks
Barnehage	0,1636	0,7834	-3,5 %
Administrasjon	0,0937	1,1284	1,2 %
Grunnskole	0,2838	0,9966	-0,1 %
Pleie og omsorg	0,3129	1,3034	9,5 %
Kommunehelse	0,0408	1,0377	0,2 %
Barnevern	0,0313	1,0025	0,0 %
Sosialhjelp	0,0480	0,9499	-0,2 %
Samhandling	0,0260	1,1534	0,4 %
Kostnadsindeks	1,0000	1,0735	7,4 %

Tabellen under viser utgiftsutjevningstilskudd/trekk på ulike delkostnadsområder i inntektssystemet fra 2012 til 2015. Som det framgår av tabellen, reduseres kommunens samlede utgiftsbehov helt marginalt fra 2013 til 2014. Konsekvensen av dette er at kommunen får beregnet et noe lavere utgiftsutjevningstillegg gjennom rammetilskuddet i 2014 enn året før. I 2014 fikk Nome beregnet et utgiftsutjevningstillegg på om lag 22,7 mill kr.

Kommunene får ellers et trekk i rammetilskuddet (utgiftsutjevningen) knyttet til antall elever i statlige og private skoler (korreksjonsordningen). Korreksjonsordningen omfordeler midler fra kommuner med mange elever i statlige og private skoler til kommuner med få eller ingen elever i statlige og private skoler. I denne ordningen får kommunene et uttrekk i rammetilskuddet for de elevene de har i statlige og private skoler. Etter at trekket er gjort, blir det samlede trekket tilbakeført til alle kommuner etter kommunens andel av utgiftsbehovet/kostnadsnøkkelen (UB). Nettovirkningen av ordningen for Nome utgjorde om lag -0,1 mill kr i 2014. Etter korreksjonsordningen får kommunen dermed beregnet et utgiftsutjevningstillegg på ca. 22,6 mill kr.

Tabell 5: Utgiftsutjevning 2012-2015 – fordelt på delkostnadsområder. Nome kommune. Kilde: KMD/beregninger ved Telemarksforskning

Delkostnadsområder	Utslag fra delkostnadsnøkklene				Tillegg/trekk (omfordeling) for kommunen i 1000 kr			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Barnehage	0,7425	0,7697	0,7834	0,8160	-11 582	-11 170	-10 960	-9 216
Administrasjon	1,1250	1,1254	1,1284	1,1308	3 365	3 549	3 720	3 908
Grunnskole	1,0158	0,9795	0,9966	0,9985	1 280	-1 749	-301	-139
Pleie og omsorg	1,2920	1,3155	1,3034	1,3112	26 217	29 813	29 349	31 481
Kommunehelse	1,0393	1,0381	1,0377	1,0378	447	469	475	496
Barnevern	1,0118	1,0107	1,0025	0,9725	103	99	24	-275
Sosialhjelp	1,0188	1,0343	0,9499	0,9262	219	497	-742	-1 104
Samhandling	1,1543	1,1592	1,1534	1,1604	1 152	1 251	1 234	-
Kostnadsindeks	1,0754	1,0757	1,0735	1,0810	21 232	22 743	22 732	25 035

Nto.virkn. statl/priv. Skoler	1 140	33	-115	-43
Sum utgiftsutjevning m.m.	22 372	22 776	22 617	24 992

KOSTRA- og effektivitetsanalyse, Nome kommune 2014

Våre beregninger viser at Nome kommune, på de sentrale tjenesteområdene som inngår i inntektssystemet, hadde merutgifter i forhold til landsgjennomsnittet på ca. 66,7 mill. kr i 2014. I forhold til kommunens «normerte utgiftsbehov» er det beregnet merutgifter på om lag 17,7 mill. kr. Dette er hensyntatt kriteriene og vektene i inntektssystemet. Etter justering for et nivå på korrigerte frie inntekter på 103 prosent av landsgjennomsnittet (tilsvarende om lag 9,8 mill kr), har vi beregnet et samlet merforbruk på om lag 7,9 mill. kr (=17,7-9,8).

Nome mottar som én av 33 tidligere vertskommuner for HVPU-institusjoner et eget øremerket tilskudd (= vertskommunetilskuddet). I 2014 utgjorde dette tilskuddet om lag 25,0 mill kr. I kommunens regnskap er disse tilskuddsmidlene inntektsført sentralt i henhold til Kostra-rapporteringen. Reelt sett kan en derfor si at vertskommunetilskuddet reduserer utgiftene på pleie- og omsorgsområdet tilsvarende, eller i alle fall med en stor andel av tilskuddet. Kommunens merforbruk på aktuelle tjenesteområder i forhold til «normert nivå» utgjør etter denne korrigeringen om lag 7,9 mill kr i 2014. På tjenesteområdet for pleie- og omsorg får kommunen etter korrigering for vertskommunetilskuddet, beregnet et mindreforbruk i forhold til «normert nivå» på ca. 4,0 mill kr i 2014. Vi har da lagt til grunn at hele vertskommunetilskuddet i utgangspunktet anvendes innenfor pleie og omsorg.

Tabell 6 Ressursbruk/prioritering sett i sammenheng med beregnet utgiftsbehov. Nome kommune 2014. Kilde: KOSTRA (konsern)/KMD, beregninger ved Telemarksforsking.

	Beregnet utgiftsbehov 2014	Netto driftsutgifter 2014			Mer-/mindreutgift ift.	
		Nome kommune	Landsgjennomsnitt	Nome "normert nivå"	Landsgjennomsnitt	"Normert utgiftsnivå"
		kr pr innb	kr pr innb	kr pr innb	1000 kr	1000 kr
Barnehage	0,7834	6 681	7 880	6 173	-7 948	3 371
Administrasjon	1,1284	4 789	4 010	4 525	5 165	1 751
Grunnskole ⁶	0,9966	12 462	12 158	12 116	2 017	2 293
Pleie og omsorg	1,3034	20 452	16 062	20 934	53 231	-4 027
Kommunehelse	1,0377	3 212	2 278	2 363	6 192	5 623
Barnevern	1,0025	2 221	1 746	1 751	3 145	3 116
Sosialhjelp	0,9499	2 885	2 150	2 042	4 875	5 588

⁶ Hensyntatt periodiseringsfeil på F202 som utgjorde 2,975 mill. kr.

Sum	1,0735				66 678	17 716
Sum inntektsjust.						7 906

I tabellen under har vi også beregnet mer-/mindreutgifter i forhold til landsgjennomsnittet og "normert nivå" på den enkelte KOSTRA-funksjon innenfor de aktuelle tjenesteområdene.

Tabell 7 Mer-/mindreutgifter fordelt på KOSTRA-funksjoner i forhold til landsgjennomsnittet og kommunens "normerte utgiftsnivå". Nome kommune 2014. Kilde: KOSTRA (konsern)/KMD, beregninger ved Telemarksforsking.

	Landsgjennomsnittet (1000 kr)	"Normert utgiftsnivå" i inntektssystemet (1000 kr)
Barnehage (F201, 211, 221)	-7 948	3 371
201 Førskole	-7 145	2 666
211 Styrket tilbud til førskolebarn	-2 910	-2 118
221 Førskolelokaler og skyss	2 108	2 823
Administrasjon og styring (F100, 110, 120, 121, 130)	5 165	1 751
100 Politisk styring	923	638
110 Kontroll og revisjon	295	215
120 Administrasjon	5 607	3 054
121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen	-1 069	-1 273
130 Administrasjonslokaler	-591	-883

Grunnskole (F202, 215, 222, 223)⁷	2 017	2 293
202 Grunnskole	3 707	3 928
215 Skolefritidstilbud	90	95
222 Skolelokaler	-2 332	-2 287
223 Skoleskyss	552	557
Pleie og omsorg (F234, 253, 254, 261)⁸	53 231	-4 027
234 Aktivisering eldre og funksjonshemmede	8 349	4 395
253 Pleie, omsorg, hjelp i institusjon	9 803	-11 405
254 Pleie, omsorg, hjelp i hjemmet	36 476	6 554
261 Botilbud i institusjon	-1 398	-3 571
Kommunehelse (F232, 233, 241)	6 192	5 623
232 Forebygging - skole- og helsestasjonstjeneste	912	778
233 Forebyggende arbeid, helse og sosial	-239	-279
241 Diagnose, behandling, rehabilitering	5 519	5 125
Barnevern (F244, 251, 252)	3 145	3 116
244 Barneverntjeneste	-223	-233
251 Barneverntiltak i familien	-2 391	-2 395
252 Barneverntiltak utenfor familien	5 760	5 744
Sosialhjelp (F242, 243, 281)	4 875	5 588
242 Råd, veiledning og sosialt forebyggende arbeid	-320	-59
243 Tilbud til personer med rusproblemer	-1 303	-1 191
281 Økonomisk sosialhjelp	6 498	6 839

Vedlegg

Utslag på delkostnadsnøkler 2014

Barnehage

Tabell 8 Utslag på delkostnadsnøkkel for barnehage 2014. Nome kommune. Kilde: KMD, beregninger ved Telemarksforsking.

Kriterier	Vekt	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag til kostnadsindeks
Barn 2-5 år	0,7056	0,8141	-13,1 %
Utdanning	0,1142	0,7012	-3,4 %
Barn 1 år uten kontantstøtte	0,1802	0,7149	-5,1 %
Kostnadsindeks	1,0000	0,7834	-21,7 %

⁷ Hensyntatt periodiseringsfeil på F202 som utgjorde 2,975 mill. kr.

⁸ Hensyntatt vertskommunetilskudd på 24,953 mill kr

Administrasjon

Tabell 9 Utslag på delkostnadsnøkkelen for administrasjon 2014. Nome kommune. Kilde: KMD, beregninger ved Telemarksforsking.

Kriterier	Vekt	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag til kostnadsindeks
Innbyggere i alt	0,8518	1,0000	0,0 %
Basistillegg	0,1172	1,7883	9,2 %
Landbrukskriteriet	0,0310	2,1619	3,6 %
Kostnadsindeks	1,0000	1,1284	12,8 %

Grunnskole

Tabell 10 Utslag på delkostnadsnøkkelen for grunnskole 2014. Nome kommune. Kilde: KMD, beregninger ved Telemarksforsking.

Kriterier	Vekt	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag til kostnadsindeks
Innb. 6-15 år	0,8987	0,9607	-3,5 %
Basistillegg	0,0184	1,7883	1,5 %
Sone	0,0254	0,6875	-0,8 %
Nabo	0,0254	1,3338	0,8 %
Innvandrere 6-15 år	0,0288	1,6434	1,9 %
Norskfødte med innvandrerforeldre 6-15 år	0,0032	0,4800	-0,2 %
Kostnadsindeks	1,0000	0,9966	-0,3 %

Pleie og omsorg

Tabell 11 Utslag på delkostnadsnøkkelen for pleie og omsorg 2014. Nome kommune. Kilde: KMD, beregninger ved Telemarksforsking.

Kriterier	Vekt	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag til kostnadsindeks
Innb. 0-66 år	0,1150	0,9537	-0,5 %
Innb. 67-79 år	0,1102	1,2476	2,7 %
Innb. 80-89 år	0,1971	1,3475	6,9 %
Innb. o/90 år	0,1383	1,6077	8,4 %
Basistillegg	0,0120	1,7883	0,9 %
Sone	0,0116	0,6875	-0,4 %

Nabo	0,0116	1,3338	0,4 %
Dødelighet	0,1323	1,0147	0,2 %
PU over 16 år	0,1397	1,5255	7,3 %
Ikke gifte over 67 år	0,1323	1,3310	4,4 %
Kostnadsindeks	1,0000	1,3034	30,3 %

Kommunehelse

Tabell 12 Utslag på delkostnadsnøkkelen for kommunehelse 2014. Nome kommune. Kilde: KMD, beregninger ved Telemarksforsking.

Kriterier	Vekt	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag til kostnadsindeks
Innb. 0-22 år	0,3449	0,9459	-1,9 %
Innb. over 23 år	0,4482	1,0218	1,0 %
Basistillegg	0,0568	1,7883	4,5 %
Sone	0,0478	0,6875	-1,5 %
Nabo	0,0478	1,3338	1,6 %
Dødelighetskriteriet	0,0546	1,0147	0,1 %
Kostnadsindeks	1,0000	1,0377	3,8 %

Barnevern

Tabell 13 Utslag på delkostnadsnøkkelen for barnevern 2014. Nome kommune. Kilde: KMD, beregninger ved Telemarksforsking.

Kriterier	Vekter	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag kostnadsindeks
Innb. 0-22 år	0,4485	0,9459	-2,4 %
Barn 0-15 år m/enslig forsørger	0,3590	1,0124	0,4 %
Lavinntekt	0,1926	1,1160	2,2 %
Kostnadsindeks	1,0000	1,0025	0,2 %

Sosialhjelp

Tabell 14 Utslag på delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp 2014. Nome kommune. Kilde: KMD, beregninger ved Telemarksforsking.

Kriterier	Vekter	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag kostnadsindeks
-----------	--------	---------------------	-----------------------

Innb. 16-66 år	0,1759	0,9663	-0,6 %
Flyktninger uten integreringstilskudd	0,0948	0,9437	-0,5 %
Uføre	0,0924	1,8191	7,6 %
Opphopningsindeksen	0,2793	0,9990	0,0 %
Urbanitetskriteriet	0,3575	0,6805	-11,4 %
Kostnadsindeks	1,0000	0,9499	-5,0 %

Samhandling

Tabell 15 Utslag på delkostnadsnøkkelen for samhandling 2014. Nome kommune. Kilde: KMD, beregninger ved Telemarksforsking.

Kriterier	Vekter	Utgiftsbehovsindeks	Bidrag kostnadsindeks
Innb. 0-17 år	0,0819	0,9418	-0,5 %
Innb. 18-49 år	0,2095	0,8583	-3,0 %
Innb. 50-66 år	0,2615	1,1714	4,5 %
Innb. 67-79 år	0,2341	1,2476	5,8 %
Innb. 80-89 år	0,1707	1,3475	5,9 %
Innb. 90 år og over	0,0423	1,6077	2,6 %
Kostnadsindeks	1,0000	1,1534	15,3 %

Prioritering for kommunen samlet (alle tjenesteområder)

Tabell 16 Andel av totale netto driftsutgifter på ulike tjenesteområder. Kilde: KOSTRA (konsern), beregninger ved Telemarksforsking.

	Nome kommune			K-gr. 11	Landet
	2012	2013	2014	2014	2014
Administrasjon og styring	8,4	8,3	7,8	8,1	7,6
Barnehage	10,7	9,8	11,0	12,8	15,0
Grunnskole	21,0	20,7	20,4	24,6	23,6
Pleie og omsorg	39,0	36,1	39,5	34,1	30,6
Kommunehelse	4,9	4,5	5,3	4,6	4,3
Samhandling	2,4	2,3	2,1	2,1	2,0
Sosialtjeneste	5,4	5,5	5,9	4,4	5,6
Barnevern	3,1	3,3	3,6	3,2	3,3
VARF	-0,5	-1,0	-1,1	-0,4	-0,6
Fys.planl./kult.minne/natur/nærmiljø	1,3	1,4	1,5	1,1	1,2
Kultur	3,6	3,3	3,2	3,3	3,8
Kirke	1,6	1,5	1,6	1,2	1,1
Samferdsel	2,9	2,4	1,7	1,9	1,4
Bolig	0,3	0,1	0,2	-0,3	0,0
Næring	0,6	1,9	0,3	0,1	-0,3

Brann og ulykkesvern	1,1	1,2	1,3	1,5	1,4
Interkommunale samarbeid (§ 27-samarbeid)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tjenester utenfor ordinært kommunalt ansvarsområde	-0,9	-0,5	-0,4	0,0	0,2

KOSTRA- og effektivitetsanalyse, Nome kommune 2013

Tabell 17 Ressursbruk/prioritering sett i sammenheng med beregnet utgiftsbehov. Nome kommune 2013. Kilde: KOSTRA/KMD, beregninger ved Telemarksforsking.

	Beregnet utgiftsbehov 2013	Netto driftsutgifter 2013			Mer-/mindreutgift Nome ift.	
		Nome kommune	Landsgjennomsnitt	Nome "normert nivå"	Landsgjennomsnitt	"Normert utgiftsnivå"
		kr pr innb	kr pr innb	kr pr innb	1000 kr	1000 kr
Barnehage	0,7697	5 986	7 441	5 727	-9 664	1 721
Administrasjon	1,1254	5 115	3 792	4 268	8 788	5 629
Grunnskole	0,9795	12 431	12 156	11 907	1 821	3 475
Pleie og omsorg	1,3155	22 087	15 296	20 122	45 117	-11 068
Kommunehelse	1,0381	2 728	2 134	2 215	3 944	3 404
Barnevern	1,0107	2 048	1 607	1 624	2 926	2 812
Sosialhjelp	1,0343	2 621	2 049	2 119	3 798	3 332
Sum	1,0757				56 731	9 304
Sum inntektsjust.						-303